

การวิเคราะห์วรรณกรรมนั่งตะลุง ของจูเลียม กิ่งทอง

ปริณิพานิพนธ์

ของ

ปรีดา คหะวงษ์

28 ต.ค. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

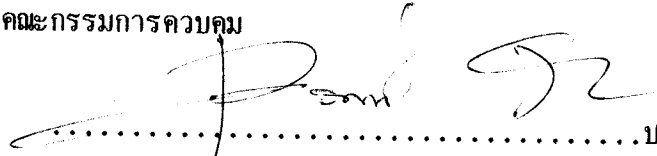
มีนาคม ๒๕๓๕

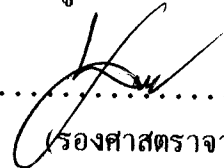
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒.๕๐๙๓๓

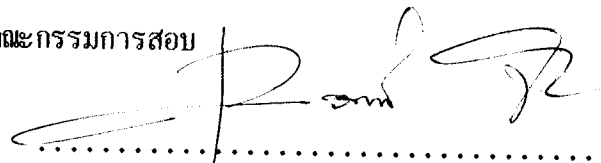
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
ภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

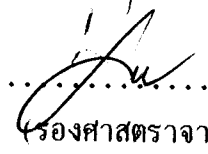
คณะกรรมการควบคุม

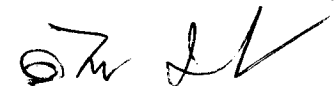

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวคนธ์ จงตระกูล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว)

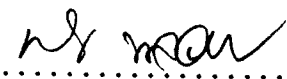
คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวคนธ์ จงตระกูล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์อัศรา บุญทิพย์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยา พูลสุวรรณ)

วันที่...๙...เดือน...พฤษภาคม...พ.ศ...๒๕๓๙...

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยดีเพราะความกรุณาอย่างยิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวคนธ์ จงตระกูล และ รองศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้กรุณาให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอดด้วยความเอาใจใส่ ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณของท่านอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ อัครา บุญทิพย์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จลงด้วยความเรียบร้อย

ขอกราบขอบพระคุณพ่อเลี่ยม กิ่งทอง (ศิลปินแห่งชาติ) ผู้ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับการเล่นหนังตะลุงแก่ผู้วิจัย ทั้งยังเอื้อเฟื้ออาหารการกิน ที่พักพิงยามเมื่อไปอยู่กับท่าน ขอขอบพระคุณแม่เลี่ยม กิ่งทอง ภรรยาของคุณพ่อเลี่ยม กิ่งทอง ที่ไม่ได้แสดงความรังเกียจผู้วิจัยแม้ในกณินต์ และขอขอบพระคุณคณะศิษย์หนังจูล์เลี่ยม กิ่งทองทุกคนที่ทำให้ความเป็นกันเองเอื้อเฟื้อในการรวบรวมข้อมูลอย่างละเอียดแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณนางศรีพัฒน์ เกื้อสกุล หนึ่งสมรักษ์ มงกุฎและหนึ่งฐาภากรศิลป์ ศรีสุราษฎร์ ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการแสดงหนังตะลุง ขอขอบพระคุณคุณเฉลียว เรืองเดช อดีตนายสถานีวิทยุและโทรทัศน์ช่อง ๕ คุณสุพัตรา อิงขจรศักดิ์ เจ้าหน้าที่สถานีวิทยุและโทรทัศน์ช่อง ๕ ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์สุทธีวงศ์ พงษ์ไพบูลย์ ผู้อำนวยการสำนักหักเหลี่ยมคี่ คุณสมพร ชุ่มทอง เจ้าหน้าที่ห้องเสียง สถาบันหักเหลี่ยมคี่ขอขอบพระคุณศูนย์วัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ สุราษฎร์ธานี ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้วิจัยอย่างดี

ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ นิสิต ปริญญาโท ทุกคนที่ให้การกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา สุดท้ายขอกราบลงแทบเท้านายฉาย คหะวงษ์ นางปรางค์ คหะวงษ์ ผู้เป็นบิดามารดาของผู้วิจัย ที่ให้ชีวิตเลือดเนื้อ กำลังกายกำลังใจ และกำลังสติปัญญา แก่ผู้วิจัย นำมาใช้ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลง

ปรีดา คหะวงษ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
๑	บทนำ	๑
	ภูมิหลัง	๑
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	๓
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	๓
	ข้อตกลงเบื้องต้น	๔
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	๔
	นิยามศัพท์เฉพาะ	๕
	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	๕
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	๗
๒	วิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล.....	๑๘
	ความหมายของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล	๑๘
	องค์ประกอบของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล.....	๓๒
	เนื้อหา	๓๓
	เนื้อเรื่อง	๓๓
	เนื้อเรื่องที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมหนึ่งตระกูลสมัยเก่า	๓๔
	เนื้อเรื่องที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณคดี	๓๕
	เนื้อหาที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมพื้นบ้าน	๔๒
	เนื้อหาที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมปัจจุบัน	๔๔
	เนื้อหาที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพสังคม	๔๖

๑.๑ ลักษณะการดำเนินเรื่อง ๘๘

ดำเนินเรื่องโดยผู้เล่าย้อนเป็นผู้นำหรืออธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ๘๘

ดำเนินเรื่องโดยให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ ๘๘

ดำเนินเรื่องโดยกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่างสถานที่ ๖๕

ดำเนินเรื่องโดยหนึ่งเรื่องให้ชวนสงสัยติดตาม ๖๖

ดำเนินเรื่องโดยให้ตัวละครร้องเพลงหรือขับลิเกแทรก ๖๗

๑.๒ ตัวละคร ๖๖

ตัวละครที่มีลักษณะนิสัยเป็นไปตามสภาพเหตุการณ์ของเรื่อง ๖๗

ตัวละครที่มีลักษณะนิสัยตายตัว ๑๓๓

๑.๓ ฉาก ๑๔๑

ฉากเมือง ๑๔๒

ฉากป่า ๑๖๑

ฉากสวรรค์ ๑๗๒

๑.๔ บทสนทนาและบทพากย์ ๑๗๗

* บทสนทนาที่เป็นภาษาร้อยแก้ว ๑๗๗

บทสนทนาที่เป็นภาษาร้อยกรอง ๑๘๓

บทสนทนาที่เป็นทั้งภาษาร้อยแก้วและร้อยกรอง ๑๘๖

บทพากย์ ๑๘๗

๒ รูปแบบและกลวิธีการแต่ง ๑๕๗

รูปแบบ ๑๕๗

กลวิธีการแต่ง ๒๑๔

๓ แนวคิด ๒๓๓

๓ วิเคราะห์คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรมของวรรณกรรมหนึ่งเรื่อง ๒๔๐

สภาพสังคม ๒๔๐

ชนบประเพณี ๒๔๘

ความเชื่อ	๒๕๐
ค่านิยม	๒๕๕
คติธรรม	๒๕๗
๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๒๖๐
บรรณานุกรม	๒๖๘
ภาคผนวก	๒๗๔
ประวัติย่อของผู้วิจัย	๓๐๔

บทที่ ๑

บทนำ

ภูมิหลัง

วรรณกรรมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ มนุษย์สร้างสรรค์วรรณกรรมขึ้นเพื่อบันทึกความรู้สึนึกคิด ชีวิตและสังคม วรรณกรรมของสังคมใดย่อมบันทึกสภาพชีวิตและสภาพสังคมนั้น วรรณกรรมจึงมีความสัมพันธ์กับสังคม ดังที่ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (๒๕๑๔ : ๑) กล่าวไว้ว่า "เราดูวรรณกรรมได้จากสังคม และดูสังคมได้จากวรรณกรรม วรรณกรรมในแต่ละยุคสมัยจึงเป็นภาพสะท้อนด้านใดด้านหนึ่ง รวมทั้งการคลี่คลายขยายตัวของสังคม"

การศึกษาวรรณกรรมแต่เดิม ส่วนใหญ่มุ่งศึกษาเฉพาะวรรณกรรมแบบฉบับหรือวรรณกรรมมรดก ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่สร้างขึ้นโดยชนกลุ่มน้อยในราชสำนัก สภาพสังคม และวิถีชีวิตของคนในอดีตที่ปรากฏในวรรณกรรมเหล่านั้น จึงไม่อาจสรุปได้ว่าเป็นสภาพสังคม และวิถีชีวิตของคนไทยโดยรวม ต่างจากวรรณกรรมท้องถิ่นที่มักเกิดจากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ในอันที่จะถ่ายทอดความในใจของตนออกมาเป็นงานศิลปะ เพื่อให้เกิดความสมดุลทางจิตใจ ดังที่ กุหลาบ มลลิกะมาส (๒๕๑๖ : หน้าคำนำ) กล่าวไว้ว่า "วรรณคดีหรือวรรณกรรมแบบฉบับเกิดจากบุคคลกลุ่มน้อย ซึ่งมีอิทธิพลและได้รับการอบรมเป็นพิเศษเพื่อสร้างผลงานให้มีคุณภาพ ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นสมบัติของชนธรรมดาทั่ว ๆ ไป ซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ จึงถือเป็นเครื่องบอกลักษณะของสภาพชีวิตและสังคมในถิ่นต่าง ๆ ตามกาลเวลาที่ล่วงมา เป็นที่ประมวลไว้ซึ่งความเป็นชาติของแต่ละชาติแต่ละภาษาอย่างแท้จริง"

เหตุนี้ การค้นคว้าและเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่นของไทยนั้น จึงเป็นงานที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะเมื่อศึกษาโดยไม่มีอคติแล้ว จะพบว่าวรรณกรรมท้องถิ่น มีลัทธิและเนื้อหาที่มีคุณค่าทางวิชาการหลายด้าน เช่น ด้านภาษา ศาสนา ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

การศึกษาวรรณกรรมไทยที่ครอบคลุมไปถึงวรรณกรรมท้องถิ่น เป็นการช่วยขยายขอบเขตจากที่เคยศึกษาแต่เฉพาะวรรณกรรมของภาคกลางไปสู่วรรณกรรมภาคอื่น ๆ ทุกภาค

สำหรับภาคใต้ของประเทศไทยนั้น ชวน เพชรแก้ว (๒๕๒๓ : หน้าคำนำ) กล่าวว่า
 "เป็นดินแดนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาเป็นเวลายาวนาน เป็นแหล่งสั่งสมมรดกวัฒนธรรมที่
 สืบทอดมาอย่างไม่ขาดสาย นักวิชาการหลายสาขาเช่น นักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี
 นักคติชนวิทยา นักสังคมวิทยา ได้ให้ความสนใจอย่างมาก"

จากการศึกษารวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทลายลักษณ์ สถาบันทักษิณ
 คติศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา (๒๕๒๔ : ๒๕) ได้ระบุว่า "มีจำนวน
 ถึง ๕,๖๒๖ ฉบับ ทั้งนี้ไม่รวมถึงวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะ และวรรณกรรมท้องถิ่นที่เก็บไว้
 ตามบ้าน วัด และแหล่งอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงระดับความเจริญทาง
 วัฒนธรรมของภาคใต้ได้ชัดเจนทางหนึ่ง"

ในบรรดาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ หนังสือละลุจัดว่าเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่า
 น่าสนใจศึกษาหลายประการทั้งด้านเนื้อหา และรูปแบบการประพันธ์ ในด้านรูปแบบ
 การประพันธ์นั้น สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (๒๕๒๒ : ๖๔-๗๑) กล่าวว่า "วรรณกรรมหนังสือละลุ
 มีลักษณะเช่นเดียวกับวรรณกรรมกลอน ซึ่งทั้งบทพากย์และบทเจรจาใช้ร้อยแก้วและ
 ร้อยกรองปนกัน" ส่วนในด้านเนื้อหาของวรรณกรรมหนังสือละลุ นอกจากให้ความบันเทิงแล้ว
 ยังแทรกปรัชญาชีวิตคติคำสอน และยังสะท้อนสภาพสังคมรวมทั้งวิถีชีวิตของชาวท้องถิ่นไว้ใน
 เรื่องด้วย หนังสือละลุจึงได้รับความนิยมจากคนภาคใต้ตลอดมาแม้ในปัจจุบันนี้ ดังที่
 ศาสตราจารย์สมพร บัวทอง (๒๕๒๒ : หน้าคำนำ) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องหนังสือละลุ
 ว่า "เมื่อชาวบ้านมีงานสำคัญก็มักจะต้องมีหนังสือละลุ นับว่าหนังสือละลุมีอิทธิพลต่อชีวิตของ
 ชาวภาคใต้เป็นอันมาก หนังสือละลุนอกจากให้ความบันเทิงแล้ว ยังแทรกแง่คิด ศีลธรรม
 คุณธรรมและคติธรรมต่าง ๆ ไว้เสมอ"

หนังสือละลุที่แสดงอยู่ทางภาคใต้มีหลายคณะ แต่ละคณะที่มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จัก
 กันดีในภาคใต้ โดยที่หัวหน้าคณะได้รับการยกย่องจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
 ให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมสาขาศิลปะ (สาขาหนังสือละลุ) มี ๓ คน คือ
 ห้างกัน ทองหล่อ (ปี พ.ศ. ๒๕๒๔) ห้างจัน ธรรมโฆษ และห้างจุเลี่ยม กิ่งทอง (ปี
 พ.ศ. ๒๕๓๒)

ห้างจุเลี่ยม กิ่งทอง แห่งอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นที่รู้จักกัน

อย่างแพร่หลายทั่วภาคใต้ ทั้งนี้เพราะจุเลียม กิ่งทอง เล่นหนังตะลุงมานานกว่า ๕๐ ปี มีผลงานวรรณกรรมที่แต่งขึ้นเองประมาณ ๑๐๐ เรื่อง รวมจำนวนครั้งที่เล่นมากกว่า ๖,๕๐๐ ครั้ง ได้แสดงประชันกับนายหนังตะลุงทั่วภาคใต้ และได้รับรางวัลมากมาย เช่น รางวัลพระพิฆเนศวรทองคำ รางวัลมณฑลพิชัย รางวัลโล่จากพลเอกหาญ ลีลาพันธ์ รางวัลนักประพันธ์เพลงลูกทุ่งดีเด่น (ในงานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งครั้งที่ ๒) รางวัลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมสาขาศิลปะ (สาขาหนังตะลุง) ประจำปี ๒๕๓๒ (สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ. ๒๕๓๒ : ๙๑-๙๖) รางวัลพระสิทธิธาดาทองคำ จากมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ปี ๒๕๓๕ และรางวัลศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะ (สาขาหนังตะลุง) ประจำปี ๒๕๓๕ (สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ. ๒๕๓๖ : ม.ป.ป.)

จากความเป็นผู้มีอัจฉริยภาพทางการเล่นหนังตะลุงของจุเลียม กิ่งทอง ดังที่กล่าวมาแล้วผู้วิจัยเห็นว่า วรรณกรรมหนังตะลุงของท่านผู้นี้จะมีคุณค่าควรแก่การศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้เข้าใจองค์ประกอบของวรรณกรรมหนังตะลุง และเข้าใจสภาพสังคม วัฒนธรรมอันรวมไปถึงวิถีชีวิต ค่านิยม ของคนทางภาคใต้ ทั้งยังได้ประจักษ์ในความสามารถ ความเป็นอัจฉริยะของจุเลียม กิ่งทอง ดังที่ได้รับการเชิดชูเกียรติจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมหนังตะลุง ของจุเลียม กิ่งทอง ตามหัวข้อต่อไปนี้

๑. วิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมหนังตะลุง
๒. วิเคราะห์คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรมของวรรณกรรมหนังตะลุง

✓ ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ทำให้เข้าใจวิธีการสร้างวรรณกรรมหนังตะลุง ของหนังจุเลียม กิ่งทอง และเข้าใจสภาพสังคม วัฒนธรรมอันหมายถึง วิถีชีวิต ค่านิยมของคนทางภาคใต้ได้อย่างลึกซึ้ง อันจะยังผลให้ตระหนักในคุณค่าของวรรณกรรมหนังตะลุงมากยิ่งขึ้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะวิเคราะห์วรรณกรรมทั้งตะลุงของหนังจูลีเยม กิ่งทอง เฉพาะที่ได้รับการบันทึกไว้ในแถบบันทึกเสียงเท่านั้น

๒. คำที่เป็นภาษาไทยถิ่นใต้จะถ่ายเสียงออกมาเป็นลายลักษณ์ โดยใช้อักษรภาษาไทยคำบางคำที่มีความหมายไม่ตรงกับภาษาไทยภาคกลางจะคงรูปไว้ตามเดิม แต่จะอธิบายความหมายไว้ตรงเชิงอรรถ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

วรรณกรรมทั้งตะลุงของหนังจูลีเยม กิ่งทอง มีอยู่ประมาณ ๑๐๐ เรื่อง แต่ส่วนใหญ่ได้รับการบันทึกเสียงหรือเก็บรวบรวมไว้ จึงยากแก่การค้นคว้า ดังนั้นผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะเรื่องที่ได้รับการบันทึกไว้ในแถบบันทึกเสียงเท่าที่เก็บรวบรวมได้จำนวน ๑๓ เรื่อง ดังนี้

๑. เรื่องใจชายกายหญิง	พ.ศ. ๒๕๒๔
๒. เรื่องบุปผานางไพร	พ.ศ. ๒๕๒๔
๓. เรื่องลิ้นแม่เหมือนแพแตก	พ.ศ. ๒๕๒๔
๔. เรื่องธิดาพระกฤษณเทพ	พ.ศ. ๒๕๒๔
๕. เรื่องไว้แผ่นดิน (แสดง ๒ ครั้ง)	พ.ศ. ๒๕๒๔ และ ๒๕๓๒
๖. เรื่องอาวุธสวรรค์	พ.ศ. ๒๕๓๐
๗. เรื่องศึกในสายเลือด	พ.ศ. ๒๕๓๒
๘. เรื่องกองกรรม (แสดง ๒ ครั้ง)	พ.ศ. ๒๕๓๒ และ ๒๕๓๔
๙. เรื่องลูกทพี่ ฝัลวาน	พ.ศ. ๒๕๓๒
๑๐. เรื่องสายเลือดพยาบาท	พ.ศ. ๒๕๓๒
๑๑. เรื่องอส. ศักดินา	พ.ศ. ๒๕๓๒
๑๒. เรื่องอัศวินสายฟ้า	พ.ศ. ๒๕๓๔
๑๓. เรื่องเลือดคตัญญู	พ.ศ. ๒๕๓๔

นิยามศัพท์เฉพาะ

วรรณกรรมหนังสือ หมายถึง เรื่องที่หนังสือเล่ม กิ่งทอง ใช้แสดงโดยเริ่มตั้งแต่บทาหัวครูหนังสือ (ออกรูปถ่าย) บทเกริ่น (บทบรรยายหน้าบท หรือบทเกี่ยวจ่อ) เป็นต้นไปจนจบเรื่อง

องค์ประกอบของวรรณกรรมหนังสือ หมายถึง ส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็นวรรณกรรมหนังสือ อันได้แก่

๑. เนื้อหา ประกอบด้วย

- เนื้อเรื่อง
- ลักษณะการดำเนินเรื่อง
- ตัวละคร
- ฉาก
- บทสนทนาและบทพากย์

๒. รูปแบบและกลวิธีในการแต่ง

๓. แนวคิด

คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง บทบาทของวรรณกรรมหนังสือในฐานะที่เป็นหลักฐานบันทึกสภาพสังคมและวัฒนธรรม ในช่วงเวลาที่วรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น รวมทั้งบทบาทที่ใช้เป็นสื่อ เพื่อเสนอแนวคิด ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาเพื่อวางแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้ชม

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

๑. สืบค้นและรวบรวมวรรณกรรมหนังสือของหนังสือเล่ม กิ่งทอง ที่ได้รับการบันทึกในแถบบันทึกเสียงจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

- ๑.๑ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
- ๑.๒ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี

- ๑.๓ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
- ๑.๔ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูสงขลา
- ๑.๕ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง
- ๑.๖ สถานีวิทยุและโทรทัศน์ ช่อง ๑๐ กรมประชาสัมพันธ์ จังหวัดสงขลา
- ๑.๗ สถานีวิทยุและโทรทัศน์ ช่อง ๑๒ กรมประชาสัมพันธ์
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒. ถ่ายเสียงจากแถบบันทึกเสียงแต่ละเรื่อง และจัดเรียงตามลำดับเวลาที่แสดง เพื่อสะดวกในการนำมาศึกษาวิเคราะห์

๓. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วรรณกรรมประเภท นิทาน นิยาย บทละคร เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์วรรณกรรมหนึ่งตระกูลของ หนึ่งจุเลี่ยม กิ่งทอง

๔. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของ หนึ่งจุเลี่ยม กิ่งทอง ซึ่งอาจจะช่วยในการวิเคราะห์ จากเอกสารและจากการสัมภาษณ์

๕. วิเคราะห์วรรณกรรมหนึ่งตระกูลของ หนึ่งจุเลี่ยม กิ่งทอง ตามลำดับดังนี้

๕.๑ วิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล โดยชี้แนว การวิเคราะห์วรรณกรรม จากที่ท่านผู้รู้ได้กล่าวไว้ในหน้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ค้นคว้า ซึ่งผู้วิจัยนำมาสรุปเป็นหัวข้อการวิเคราะห์ดังนี้

๑) เนื้อหา ประกอบด้วย

- เนื้อเรื่อง
- ลักษณะการดำเนินเรื่อง
- ตัวละคร
- ฉาก
- บทสนทนาและบทพากย์

๒) รูปแบบและกลวิธีในการแต่ง ศึกษาลักษณะคำประพันธ์

๓) แนวคิด

๕.๒ วิเคราะห์คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรมของวรรณกรรมหนึ่งตะลุม ในด้านต่าง ๆ เช่น

- ๑) สภาพสังคม
- ๒) ขนบประเพณี
- ๓) ความเชื่อ
- ๔) ค่านิยม
- ๕) คติธรรม

๖. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของวรรณกรรม

วิชา กงกะนันท์ (๒๕๒๒ : ๑-๓๕) กล่าวว่า วรรณกรรมจะประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสามส่วนสัมพันธ์กัน คือ รูปแบบ ภาษา และ เนื้อหาโดยแยกย่อยเป็น

๑. รูปแบบ วรรณกรรมทุกชิ้นจะอยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเสมอ อาจเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง หรือสารคดี หรือบันเทิง รูปแบบแต่ละประเภทอาจแยกย่อยได้อีก เช่น บันเทิงคดี อาจแยกเป็น นวนิยาย เรื่องสั้น และบทละคร เป็นต้น

๒. ภาษา ภาษาในวรรณกรรมประกอบด้วยส่วนที่เป็นไวยากรณ์ สัญลักษณ์ โวหาร

๓. เนื้อหา ประกอบด้วย

๓.๑ เรื่องราว หมายถึงส่วนที่บอกว่า "มีอะไร เกิดขึ้น กับใคร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร"

๓.๒ คนหรือตัวละคร หมายถึง ผู้ที่แสดงบทบาทสมมุติตามที่ผู้อื่นกำหนดให้
ทั้งนี้

๓.๓ เวลาและสถานที่คือ สภาพแวดล้อมของคนหรือตัวละครในงานประพันธ์
ต่าง ๆ

๓.๔ พรรคนะ คือความคิดเห็นในวรรณกรรมมี ๓ ประการคือ

- ทรรศนะของผู้เขียน
- ทรรศนะของตัวละคร
- ทรรศนะของสังคม

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (๒๕๑๑ : ๑๕-๓๒) กล่าวถึงองค์ประกอบของวรรณกรรมประเภทนวนิยายไว้ว่า ประกอบด้วย โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง แนวคิด ตัวละคร ฉาก ทรรศนะหรือปรัชญาของผู้ประพันธ์ สำนวนภาษา และคุณค่าของนวนิยายเรื่องนั้น

กุหลาบ มลลิกะมาส (๒๕๒๔ : ๓๔) กล่าวถึงองค์ประกอบวรรณกรรมประเภทเรื่องเล่า นิยาย นวนิยาย เรื่องสั้น บทละคร) ไว้ว่าประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นของเรื่อง เวลาและสถานที่ ตัวละครในเรื่องและบทสนทนา กลวิธีในการแต่ง ท่วงทำนองการแต่ง ทางเสียงของผู้แต่ง และแนวคิดหรือปรัชญาในการแต่ง

สุมาลย์ นิมเนตติพันธ์ (๒๕๒๒ : ๖) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของละครไว้ว่า การศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของบทละครนั้น ส่วนสำคัญที่สุดที่จะละทิ้งไม่ได้คือ เรื่องราว (Story) เนื้อหาสาระ (Subject) ตัวละคร (Character) และ บรรยากาศ (Atmostphere)

วราภรณ์ บำรุงกุล (๒๕๒๒ : ๓) ได้ศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของบทละครเรื่อง พระลอ เงาะป่าและมัทนะพาธา พบว่ามีลักษณะโครงส้างหรือองค์ประกอบร่วมกันคือ รูปแบบ โครงเรื่อง การดำเนินเรื่อง ตัวละคร ฉาก และแนวคิด

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรม

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ (๒๕๐๖ : ๔๓) ทรงกล่าวไว้ว่า "การวิจารณ์วรรณกรรมเป็นการพิจารณาคุณค่าของวรรณกรรมแต่ละชิ้น สิ่งที่ควรพิจารณาก็คือ ท่วงทำนอง ซึ่งรวมทั้งอารมณ์ในการแต่ง เจตนารมณ์ และการเลือกเนื้อหา ความ ตลอดจนวิธีการและภาษาที่ใช้"

เปลื้อง ณ นคร (๒๕๑๕ : ๑๓-๒๐) กล่าวถึงหลักการวิเคราะห์วรรณกรรมไว้ว่า สิ่งที่ควรวิเคราะห์มี ๔ ประการคือ

๑. ภาษา

๒. ความสนใจหรือความรู้สึกนึกคิดของผู้ประพันธ์

๓. การถ่ายทอดความในใจของผู้ประพันธ์

๔. ความคิดในเรื่องศิลปะการประพันธ์ คือ พิจารณาสัพพะไรของคำ วิธีใช้ถ้อยคำ การให้คำต่าง ๆ ว่ามีความเหมาะสมถูกต้องเพียงไร

พระยาอนุมานราชธน (๒๕๑๔ : ๑๔๗-๑๔๘) บอกถึงหลักการวิจารณ์ศิลปกรรมไว้ ๖ ประการ ซึ่งอาจนำมาเป็นเกณฑ์การวิเคราะห์วรรณกรรมได้คือ

๑. ความนึก หมายถึง ความนึกที่ผู้สร้างศิลปกรรม นึกภาพในใจ ความนึกนี้ต้องแปลกจากธรรมดาสามัญ และส่งเสริมคุณธรรมความดีแก่สังคม

๒. ความสะเทือนใจ อารมณ์สะเทือนใจเป็นหัวใจของศิลปกรรมหรือศิลปกรรมใดมีความงามความไพเราะ แต่ผู้ฟังไม่รู้สึกเกิดอารมณ์สะเทือนใจก็ไม่ใช่ศิลปะ

๓. การแสดงออก การแสดงออกของกวี หรือนักเขียนจะอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือ ภาษา กวีจึงต้องมีอำนาจทำให้ผู้อ่านคล้อยตามการแสดงออกของกวี อาจทำได้หลายทางเช่น บรรยายให้เห็นภาพ หรือรู้สึกตามตัวอักษร บรรยายให้รู้สึกถึงความเคลื่อนไหวของอารมณ์ เป็นต้น

๔. องค์ประกอบ เป็นส่วนที่สร้างความสมดุลให้จุดเด่นและจุดด้อยประสานกันเป็นเอกภาพ เช่น การเลือกใช้คำประพันธ์ให้เหมาะแก่เนื้อความ เป็นต้น

๕. ท่วงท่าที่แสดงออก เป็นลักษณะเฉพาะตัวของกวีที่อาจจะไม่เหมือนกัน เพราะต่างความคิดต่างจิตใจ ฉะนั้นการแสดงออกของกวีแต่ละคนจึงย่อมจะแตกต่างกันไปด้วย

๖. เทคนิค เป็นฝีมือหรือกรรมวิธีงานการประพันธ์ เป็นกลวิธีเสนอเรื่องความคิดจินตนาการของกวีให้น่าสนใจ และเป็นการแสดงฝีมือของกวีที่จะต้องนำถ้อยคำ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสร้างวรรณกรรมมาใช้อย่างเหมาะสม

กุหลาบ มลลิกะมาส (๒๕๒๐ : ๑๐๔) ได้ให้แนวคิดในการวิจารณ์วรรณคดีเรื่องหนึ่ง ๆ ว่าควรวิจารณ์หัวข้อต่อไปนี้คือ

๑. ความมุ่งหมาย

๒. รูปแบบ (ชนิดหรือประเภทวรรณคดี)

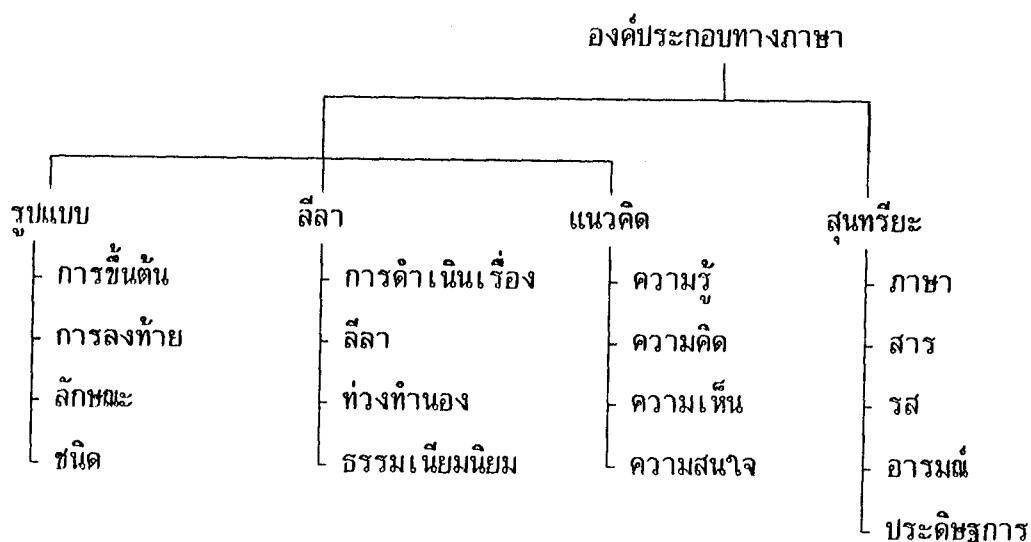
๓. เนื้อเรื่อง (โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฯลฯ)

๔. ศิลปะการแต่ง (กลวิธี สไตล์ องค์ประกอบ ฯลฯ)

กระแสร์ มาลยาภรณ์ (๒๕๒๒ : ๓๒-๔๔) กล่าวว่า วรรณคดีวิเคราะห์ คือ การศึกษาพิจารณาแยกแยะส่วนต่าง ๆ ของวรรณกรรมเฉพาะเรื่องออกมาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ส่วนสำคัญที่จะต้องกระทำเป็นขั้นแรกคือ การแยกแยะส่วนประกอบทางภาษา โดยเฉพาะภาษาเขียน ที่เรียกว่า องค์ประกอบทางภาษาแบ่งได้ดังนี้

๑. รูปแบบ ลีลา และแนวคิด

๒. สุนทรียะเชิงประพันธ์ หรือความงามในการประพันธ์ปรากฏตามแผนภูมิต่อไปนี้

บุญยงค์ เกศเทศ (๒๕๒๔ : ๑๒) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์วรรณกรรมว่า การศึกษาวรรณกรรมของกวีหรือนักเขียนคนใดคนหนึ่ง อาจพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ได้หลายแง่เช่น รูปแบบ ลักษณะเฉพาะตัว ประดิษฐการ กลวิธี ทรรศนะ แนวความคิด และสุนทรียศาสตร์

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (๒๕๒๔ : ๓๙-๓๙) ได้เสนอแนะแนวทางการศึกษาวรรณกรรมเรื่องหนึ่งว่า ต้องศึกษาถึงส่วนประกอบของวรรณกรรมทั้งหมดกล่าวคือวรรณกรรมเรื่องหนึ่ง

ย่อมต้องเกิดจากองค์ประกอบหลักต่อไปนี้ คือ ภาษา รูปแบบ สำนวน และกลวิธีการทางศิลปะ

รวิจวน อินทรกำแหง สมพันธ์ เลขะพันธ์ และประทีป วาทิกทินกร (๒๕๒๕ : ๖๔-๗๐) ได้ให้แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรมปัจจุบันว่า การพิจารณาวรรณกรรมปัจจุบันควรพิจารณาถึง

๑. ความคิด วรรณกรรมปัจจุบันมักเน้นเรื่องความคิดที่ถือว่าเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทั่วไปเป็นสำคัญ ฉะนั้นจึงมีลักษณะที่แปลกใหม่ ลึกซึ้ง คมคายและให้ประโยชน์ต่อบุคคลและสังคม

๒. กลวิธีการเขียน พิจารณาจากการวางโครงเรื่อง การดำเนินเรื่อง การใช้คำการสะท้อนความรู้สึก การสร้างบรรยากาศ ตลอดจนการตั้งชื่อเรื่อง

๓. รูปแบบ ควรพิจารณาว่ารูปแบบถูกต้องตามฉันทลักษณ์และเหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่เพียงใด แม้ว่าปัจจุบันไม่เน้นเรื่องรูปแบบในแง่ถูกผิด แต่รูปแบบก็เป็นส่วนช่วยให้เกิดคุณค่าได้ นอกจากนี้ยังกล่าวว่า "การวิเคราะห์หรือแยกส่วนต่าง ๆ ของวรรณกรรม เป็นเรื่องที่จะต้องทำด้วยความประณีตและระมัดระวัง ถึงสัมพันธ์ภาพของส่วนต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อไม่ให้แยกจากกัน ทั้งนี้เพราะว่าวรรณกรรมที่ดีแต่ละเรื่องจะมีลักษณะสมบูรณ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน"

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (๒๕๑๖ : ๗๔) ได้เสนอเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาวรรณกรรมว่า ควรมีหลักกว้าง ๆ ดังนี้

๑. ความเหมาะสมระหว่างรูปแบบและเนื้อหา
๒. รายละเอียดของเรื่องขัดแย้งหรือสอดคล้องกัน
๓. สิ่งประกอบกันเป็นเนื้อหาเช่น โครงเรื่อง ตัวละคร เวลา และแนวความคิด
๔. ภาพพจน์ หรือถ้อยคำสำนวน
๕. ทรรศนะและรสนิยม ตลอดจนแนวคิดของผู้ประพันธ์
๖. จุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์
๗. ความรู้ความสามารถของผู้ประพันธ์

๔. การแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น และกลวิธีในการร้อยกรอง

จิตต์นิภา ศรีไสย์ (๑๔๓๑ : ๑๔๖) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์วรรณกรรมว่า จะต้องศึกษารายละเอียดปลีกย่อยทุกแง่มุม เช่น แยกแยะความสัมพันธ์ของเรื่อง ข้อสรุปของเรื่อง ตลอดจนท่วงทำนองในการเขียนของผู้ประพันธ์ การใช้สำนวนภาษาที่จะทำให้เกิดจินตนาการอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังจะวิเคราะห์รูปแบบของผู้เขียนว่ารูปแบบเป็นอย่างไร เป็นนวนิยาย บทความ เรื่องสั้น สารคดี และสุดท้ายคือ วิเคราะห์ทรรคนะของผู้แต่งที่ส่งสารมาให้ในวรรณกรรมนั้น ๆ

เอกสารที่เกี่ยวกับหนังตะลุง

สุนันทา เสวัจจ์ (๒๕๑๖ : ๑๕๕-๒๐๕) ได้เขียนเรื่อง "หนังตะลุง" ไว้ในหนังสือ ๗๗๗ ละคร พักผ่อนและการละเล่นพื้นเมือง นอกจากกล่าวถึงความหมายของคำว่า "ตะลุง" ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง เครื่องดนตรี องค์ประกอบการแสดง และขนบนิยมนการแสดงหนังตะลุงแล้ว ได้กล่าวถึงคุณค่าของหนังตะลุงที่มีต่อผู้ชมไว้ว่า หนังตะลุงนั้น นอกจากให้ความเพลิดเพลินสะท้อนอารมณ์แล้ว ยังให้คุณค่าทางปัญญา ทางศีลธรรม อีกด้วย

วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (๒๕๒๑ : ๑๔๐) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหนังตะลุงว่า หนังตะลุงเป็นการละเล่นของชาวมลายูที่มีมาก่อนคริสตวรรษ ที่ ๑๑ แล้วแพร่หลายมายังมลายูและภาคใต้ของไทย โดยที่ชาวมลายูหรือมาเลเซียนปัจจุบันเรียกว่า "ว้ายังกูเลต" (Wayang Kulet) และในสมัยโบราณมักจะเรียกหัวเมืองหรืออาณาจักรภาคใต้ว่า "เมืองตะลุง" และเรียกชาวใต้ว่า "ชาวตะลุง" ดังปรากฏในบทละครนอกเรื่อง อิเหนา ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยว่า

"ช่องรทาทุนเงินจิวเจ็ก

ละครแขกเล็กเล็กใส่หัวสูง

ราตรีมีแต่ล้วนชาวตะลุง

ซัดกันงูตามถนนแห่งกรวดลาว"

สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ (๒๕๒๒ : ๑๓๗) กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของ
 หนังตะลุงในต่างประเทศและในประเทศไทย ว่าวัฒนธรรมการเล่นหนังตะลุงมีประวัติ
 ความเป็นมาอย่างไรยังหาข้อยุติไม่ได้ ชาวไทเก่าแก่เช่น อียิปต์ กรีก โรมัน จีน และอินเดีย
 ล้วนมีการละเล่นชนิดนี้มานานนับพัน ๆ ปีแล้วทั้งนั้น โดยเฉพาะในเอเชียอาคเนย์ การละ
 เล่นชนิดนี้ยังแพร่หลายแทบทุกประเทศ และที่ได้รับความนิยมสูงมากก็คือในภาคใต้ของ
 ประเทศไทย โดยสันนิษฐานว่าหนังตะลุงของไทยมาจากชวา ผ่านลุ่มมาเลเชียและแพร่หลาย
 ที่ยะโฮร์ แล้วต่อมาตามนัยตาทันกทอง ซึ่งเป็นนายกองช้าง แห่งเมืองนครศรีธรรมราชได้นำ
 มาเล่นในไทย ส่วนการหนังตะลุงนั้นสันนิษฐานว่าประมาณรัชสมัย
 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ (วร
 บุนนาค) ได้นำหนังซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่า "หนังควน" จากพัทลุงขึ้นไปแสดงที่กรุงเทพฯ
 ชาวกรุงถามว่ามาจากไหนก็ตอบว่ามาจาก "พัทลุง" จึงเรียกกันว่า "หนังพัทลุง" ต่อมาเสียง
 กร่อนเป็น "หนังตะลุง" และเรียกเช่นนั้นกันเรื่อยมา บางคนเชื่อว่าคำว่า "ตะลุง" มาจาก
 หลักล่ำข่างที่เรียกว่า "หลักตะลุง" หรือ "หลักหลุง" สำหรับคนเชิดหนังตะลุงนั้นจะต้อง
 เป็นผู้มีความสามารถสูง ส่วนบทพากย์และบทเจรจาที่มีทั้งร้อยกรองและร้อยแก้วปะปนกัน
 ขนบนิยมของการแสดงหนังตะลุง ทุกคณะยึดถือเป็นอันเดียวกันคือ ก่อนแสดงจะต้องมี
 การเบิกโรง โหมโรง ออกลิ้งหัวคำ ออกรูปฤาษี ออกรูปโค ออกรูปกาศ ออกรูปบอกเรื่อง
 เกี้ยวจ้อ ตั้งเมือง และแสดงไปจนจบเรื่องนั้น ๆ ส่วนประกอบอื่น เช่น หนังตะลุง
 คณะหนึ่งมีประมาณ ๖-๑๐ คน เครื่องดนตรีมี ทับ กลอง ฉิ่ง โหม่ง ปี่ หรือบางคณะอาจ
 มีซอด้วย รูปหนังมีประมาณ ๑๕๐-๒๐๐ ตัว รูปที่สำคัญคือ ฤาษี พระอิศวร รูปกาศ เจ้า
 เมือง นางเมือง ตัวพระ ตัวนาง ยักษ์ ตัวตลก เทวดา

เจลิยว เรืองเดช และประเสริฐ สังขเกษม (๒๕๒๔ : ๑๓๘) ได้เขียน
 หนังสือบทหนังตะลุงดีเด่นในอดีต โดยรวบรวมบทหนังตะลุงดีเด่นในอดีตไว้ได้ทั้งสิ้น ๑๔๔ บท
 เป็นบทหนังตะลุงที่ใช้สำหรับตัวละครในบทบาทต่าง ๆ เช่น บทปราชญ์หน้าบท บทเกี้ยวจ้อ
 บทตั้งเมือง บทสอน บทเทวดา บทฤาษี บทนาง บทชม บทอัศจรรย์ บทเปิดเตล็ด
 และได้ตั้งข้อสังเกตเรื่องคุณค่าของบทหนังตะลุงว่า ให้คุณค่าในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
 ได้แก่ ด้านภาษาศาสตร์ ด้านการประพันธ์ร้อยกรอง ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม และด้าน

การเมืองการปกครอง

ปรีดา เจริมเผ่า กอนันตกุล (๒๕๒๕ : ๕๗) ได้เขียนบทความเรื่อง "ความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องในศิลปะการแสดงหนังตะลุง" โดยกล่าวถึง ความเป็นมาของหนังตะลุง โอกาสที่มีการแสดงและบทบาทของหนังตะลุง นายหนัง และ คณะหนัง และขั้นตอนของการแสดง ความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องในศิลปะของ หนังตะลุง อันได้แก่ ตัวละคร เนื้อเรื่อง แนวความคิด เทคนิคการแสดง และได้ตั้งข้อสังเกต เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยชี้ให้เห็นว่า การแสดงแบบโบราณและสมัยใหม่ ต่างกันในด้าน ตัวละคร โครงเรื่อง แนวความคิด และเทคนิคของการแสดง แต่ยังมี ความต่อเนื่องกันในด้านความเป็น Stereo Types ของตัวละคร ความตรงข้ามระหว่าง ตัวเอกกับตัวตลก และความสำคัญของบทบาทตัวตลก

บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ โกมาส วสเกิด และบุญช่วย คงจันทร์ (๒๕๒๕ : ๗๙) ได้เขียนภาคินพนธ์เรื่อง "หนังตะลุง" โดยกล่าวถึงความหมายและประวัติความเป็นมาของ หนังตะลุง ประเภทและทำนองของการแสดงหนังตะลุง หนังตะลุงในฐานะเป็นศูนย์รวมของ การละครประเภทต่าง ๆ ในฐานะศูนย์รวมของศิลปะสาขากต่าง ๆ ในแง่วิชาการ ในฐานะ ของผู้แสดงหนังตะลุง หนังตะลุงสะท้อนสังคมด้านต่าง ๆ คุณค่าของหนังตะลุงขนบธรรมเนียม ประเพณีนิยมของการแสดง แนวโน้มของหนังตะลุงในอนาคต และวิธีส่งเสริมหนังตะลุง

ชอบ ช่วยคุณูปการ และคนอื่น ๆ (๒๕๒๕ : ๑๓๔) ได้เขียนไว้ในหนังสือโครงการ ส่งเสริมวิชาชีพหนังตะลุง โดยกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง หลักเบื้องต้นใน การแสดง บุคลิกของนายหนัง การแสดงหนังตะลุงในโอกาสต่าง ๆ การฝึกเชิดรูปหนัง การขับบท(ว่ากลอน) ทำนองต่าง ๆ การพากย์รูปครู กลอนชนิดต่าง ๆ เช่น ร่ายโบราณ กาพย์ฉับ ๑๖ กลอนแปด กลอนสี่ หรือคำคอน กลอนกลบท ต่าง ๆ วรรณกรรมที่ใช้ใน การแสดง การฝึกพากย์และเจรจา วิธีเก็บรูปเข้าแผง และประวัติความเป็นมาของตัวตลก

จันทิพย์ ทองช่วย (๒๕๒๗ : ๕๖-๕๙) ได้เขียนบทความเรื่อง "ธรรมเนียมนิยม การแสดงหนังตะลุง" ไว้ในหนังสือเทิดชูเกียรตินายอ้อม จันทรู่ม โดยให้รายละเอียด ธรรมเนียมนิยมต่าง ๆ ได้แก่ การแต่งกายออกจากแผง นิทานที่หนังนำมาแสดง ความเชื่อ การเชิดรูป การปลุกโรงหนัง การเล่นหนังตะลุงกับบน องค์ประกอบในการเล่น โอกาส

ที่เล่น และโรง รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบโรง ทบนิยมนำการเล่น โดยมีการเบิกโรง
โหมโรง ออกลึงหัวค้ำ ออกฤาษี ออกรูปพระอิศวร ออกรูปภาค รูปบอกเรื่อง ตั้งเมือง
แล้วแสดงไปจนจบเรื่อง

จรัส บัวขวัญ (๒๕๒๗ : ๑๑๓-๑๒๐) ได้เขียนเรื่อง "บทบาทของหนังตะลุงต่อ
ชุมชนภาคใต้" ไว้ในหนังสือเชิดชูเกียรตินายอิม จันทร์ขุมว่า บทบาทของหนังตะลุง มีทำให้
ความบันเทิงแก่ผู้ชมเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีสาระอื่น ๆ แฝงอยู่อีกมาก มีบทบาทต่อผู้ชม
อย่างกว้างขวาง

ภิญโญ จิตต์ธรรม (๒๕๒๘ : ๔๘-๕๓) กล่าวถึง หนังตะลุงกับสังคมไทยบักซ์ได้
ไว้ว่า หนังตะลุงเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านบักซ์ได้ที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ถึงแม้ว่าสังคมจะ
เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร หนังตะลุงก็ยังคงมีอิทธิพลต่อชาวบ้านอย่างยิ่ง เพราะคุณค่าของ
หนังตะลุงนั้นเมื่อสรุปแล้วจะได้ ๒ ประการใหญ่ ๆ คือ

๑. ประโยชน์ด้านความบันเทิง หนังตะลุงอาจจัดเข้าประเภทการละคร (Folk
Drama) เพราะให้รู้หนังเป็นตัวละคร เรื่องที่แสดงก็เป็นเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ เช่นเดียว
กับการนิมิตวรรณคดีด้วยกรองสมัยก่อน ในหนังตะลุงนอกจากจะมีความเพลิดเพลินและ
ที่บันเทิงในบทกลอนแล้ว ยังมีดนตรีที่ส่วางความบันเทิงอีกด้วย

๒. ประโยชน์ทางธรรม ทุกบทตอนของการแสดงหนังตะลุงนั้นนาหนังได้แทรก
ธรรมะ ที่คิดเตือนใจผู้ชมตลอด ส่วนใหญ่เป็นธรรมะของศาสนาพุทธ

นอกจากนี้ยังเสนอให้เห็นถึงทางเสื่อมของหนังตะลุงว่า หนังตะลุงจะเสื่อมหรือ
เจริญขึ้นนั้นก็ขึ้นอยู่กับตัวนาหนังเองว่าจะมีการพัฒนาให้เจริญขึ้นหรือจะให้เสื่อมลง

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวิทยาลัยครูสงขลา (๒๕๒๘ : ๑๗๔) ได้จัดพิมพ์หนังสือ
รายงานการสัมมนาหนังตะลุง ๑๔ จังหวัดภาคใต้ เนื้อหาของหนังสือรายงานการสัมมนา
นี้ มีเรื่องความเป็นมาของหนังตะลุง วัฒนธรรมกับการแสดงหนังตะลุงที่ดีในทรรคนะผู้ชม
สื่อมวลชนกับการสนับสนุนศิลปินหนังตะลุง การแสดงหนังตะลุงที่ดีในทรรคนะของผู้แสดง และ
บทกลอนต่าง ๆ ของหนังตะลุง

ชวน เพชรแก้ว (๒๕๓๘ : ๓๑) ได้เขียนหนังสือเรื่องวรรณกรรมหนังตะลุง
กล่าวถึงความเป็นมา องค์ประกอบและสภาพปัจจุบันของหนังตะลุง วรรณกรรมที่หนังตะลุง

ใช้แสดงในอดีตนั้นหนังตะลุงนิยมนำวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ มาแสดงเช่น รามเกียรติ์ สังข์ทอง สังข์ศิลป์ชัย แต่ตอนหลังมีการพัฒนานวนิยายสมัยใหม่เข้ามา หนังตะลุงรับใช้สังคมมากยิ่งขึ้น โดยนำสภาพสังคมในปัจจุบันมาผสมผสานกันในการเล่นหนังตะลุง และกล่าวถึงบทอัศจรรย์ (บทสมท่อง) ว่า หนังตะลุงใช้สัญลักษณ์ในการสร้างภาพร่วมสังวาสของตัวละครเช่นเดียวกับวรรณคดีในอดีต อาจยกเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาเป็นสัญลักษณ์ หรือแม้แต่ นำการชนวัวซึ่งเป็นกีฬาที่ชอบใจของคนในท้องถิ่นมาเป็นบทอัศจรรย์

บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ. (๒๕๒๙ : ๑๒๙-๑๓๓) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของ คณะหนังตะลุง ในการเล่นพื้นบ้านว่า มีองค์ประกอบดังนี้

๑. คณะหนังตะลุง ประกอบด้วย ๙-๑๒ คน
๒. ลูกคู่หนังตะลุง คือผู้เล่นดนตรีประกอบการแสดง
๓. เครื่องดนตรี มี โหม่ง ฉิ่ง ทับ กลองและปี่
๔. โรงหนังตะลุง มีขนาด ๔x๑๐ ศอก สูงพอประมาณ
๕. จอหนัง เป็นผ้าขาว ขอบแดง ขนาดยาว ๓-๔ ศอก สูงพอท่วมศีรษะ
๖. โคมไฟ
๗. รูปหนังตะลุง มีประมาณ ๑๐๐-๓๐๐ ตัว ประกอบด้วย ฤาษี พระอิศวร

ปราชญ์นาท เจ้าเมือง นางเมือง มนุษย์ ยักษ์ ต้นไม้ ตัวตลก เป็นต้น

๘. เรื่องที่จะแสดง เป็นประเภทเทพนิยาย จินตนิยาย นวนิยาย เป็นต้น

ลำดับการแสดงหนังตะลุง

๑. โหมโรง เว้มเพลงพัดชา
๒. ออกรูปฤาษี ประมาณ ๓-๕ นาที
๓. ออกพระอิศวร
๔. ออกรูปปราชญ์นาท
๕. ตัวตลกบอกเรื่อง
๖. ตั้งเมือง และแสดงไปจนจบเรื่อง

อุดม หนูทอง (๒๕๓๑ : ๑๑๐-๑๔๔) ได้เขียนเรื่อง "หนังตะลุง"ไว้ในหนังสือดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านภาคใต้โดยกล่าวถึงประวัติความเป็นมาว่า วัฒนธรรมการเล่น

หนังหรือละครเงา (Shadow Plays) ปรากฏในแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ของโลกมาแต่โบราณ โดยเฉพาะในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รูปหนังที่ใช้เล่นมี ๒ แบบ คือ ชนิดที่ส่วนแขนติดกับลำตัว มีขนาดใหญ่เช่น หนังใหญ่ของไทยและหนังสเบก (Nang Sbek) ของเขมร และชนิดที่ส่วนแขนฉลุแยกจากส่วนลำตัว แต่ร้อยหมุดให้ติดกัน เคลื่อนไหวได้ เช่น หนังยอยง (Nang Ayong) ของเขมร วาโยงกุลิต (Wayang Kulit) ของมาเลเซีย ทั้งยังแสดงทรรศนะเพิ่มเติมว่า หนังตะลุง และหนังใหญ่ น่าจะมีที่มาร่วมกัน โดยรับอิทธิพลจากวัฒนธรรมของอินเดีย ต่อมาเราคงเห็นว่าสะดวกและประหยัดกว่า เพราะรูปเล็กกว่า ใช้คนน้อยกว่า ฯลฯ จึงลอกเลียนนามบางส่วนจนเป็นการละเล่นอย่างที่เรียกว่า "หนังตะลุง"

สุวรรณ ผดุมผล (ม.ป.ป.: ๕๑-๖๓) ได้เขียนเรื่อง "หนังตะลุง" ไว้ในหนังสือวรรณกรรมการแสดงของไทย โดยกล่าวถึงวรรณกรรมประกอบการแสดงหนังตะลุงว่า สมัยโบราณ หนังตะลุงนิยมเล่น คือ รามเกียรติ์ ทั้งนี้ได้จากบทหนังตะลุงเก่า ๆ และตัวหนังเก่า ๆ หนังตะลุงบางคณะมีการเล่นเรื่องประเภทจักร ๆ วงศ์ ๆ นิทาน ชาดก สำหรับแนวใหม่ของวรรณกรรมของหนังตะลุงสมัยใหม่ เป็นไปในทางสะท้อนชีวิตจริงมากขึ้นกว่าเดิม ตัวละครเป็นบุคคลที่ดำเนินชีวิตเหมือนคนในปัจจุบัน ไม่มีเรื่องของเวทมนต์ คาถาหรือเหาะเหินเดินอากาศ จากที่ไม่ใช้ประเภทจินตนาการเช่น นรก สวรรค์แต่ใช้สภาพแวดล้อมจริง ๆ

บทที่ ๒
วิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมหนังสือ
ของจุเลียม กิงทอง

ความหมายของวรรณกรรมหนังสือ

วรรณกรรมหนังสือหมายถึง "บท" หรือ "เรื่อง" ที่หนังสือใช้แสดง โดยเริ่มตั้งแต่ บทไหว้ครูหนังสือ (ออกฤๅษี) บทเกริ่น (บทปรายหน้าบท และหรือบทเกี่ยวจ่อ) บทตั้งเมือง เป็นต้นไปจนจบเรื่อง

บทไหว้ครูหนังสือ (ออกฤๅษี)

อุดม หนูทอง (๒๕๒๙ : ๕๒๙) ได้อธิบาย "ออกฤๅษี" ไว้ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม ๑๐ ว่า ออกฤๅษี เป็นธรรมเนียมการแสดงหนังสือ ขึ้นตอนหนึ่ง โดยเอาฤๅษีออกเซิดและรำยมนตร์ ไบราดจะออกฤๅษีถัดจาก ออกลึงหัวคำ แต่ภายหลังเมื่อเลิกธรรมเนียมออกลึงหัวคำ การออกฤๅษีก็กลายเป็น ขึ้นตอนแรกของการแสดงหากไม่มีการไหว้โรง

รูปฤๅษีถือเป็นรูปครู มีความขลังศักดิ์สิทธิ์ การแสดงขั้นนี้ จึงมีลีลาเคร่งขรึมและ สูงส่ง่าเริ่มด้วยดนตรีทำเพลงเซิด นายหนังเสกน้ำลายอากาศชุปรูปเบิกตาเบิกปาก (เป็น ความเชื่อทางไสยศาสตร์ฝ่ายเมตตามหานิยม ที่นายหนังตะลุงใช้ในการเสกรูปหนังให้มีเสน่ห์ ใครเห็นใครรักและรู้สึกเหมือนว่ารูปหนังมีชีวิตจิตใจ การเสกน้ำลายอากาศจะทำ ก่อนออกรูป ซึ่งเป็นหลักในการแสดงทุกตัว เช่นพระฤๅษี พระอิศวร รูปปรายหน้าบท เจ้าเมือง พระ นาง และตัวตลก ส่วนรูปเบ็ดเตล็ดเช่น ผี สัตว์ต่าง ๆ ต้นไม้ ฯลฯ ไม่นิยมเสก วิธีการคือ นายหนังจะจับรูปตั้งตรงแนบกับลำตัวหรือใบหน้าของตน ใช้นิ้วหัวแม่มือล้วงเข้าไปในปาก ตะบิวิเวคเพดานแข็ง แล้วกล่าวคาถาเสกน้ำลายอากาศว่า "กอ ออ หน่อพระพุทฺธัง วัฏรูปนิมิตตัง ยุคพระอรหันัง สัมมาสัมพุทฺธัง กอ ออ หน่อพระธัมมัง วัฏรูปนิมิตตัง ยุคพระอรหันัง สัมมาสัมพุทฺธัง กอ ออ หน่อพระสังคัง วัฏรูปนิมิตตัง ยุคพระอรหันัง สัมมาสัมพุทฺธัง" ภาวนาจบคณันมือตรงเพดานแล้วตีตออกมา ขยี้หัวแม่มือกับ

นิ้วชี้ ปากเป๋าลมไปยังรูปแล้วใช้นิ้วมือทั้งสองนั้นสัมผัสเบา ๆ ตรงปากและตา รูปหนึ่งตะลึง
 ลูบลำตัวทั้งสองด้าน แล้วนำรูปนั้นออกเชิดที่จอ เชื่อว่าคนดูจะรักและชื่นชมกับรูปนั้น) แล้ว
 เชิดให้ไม้เท้าออกปรากฏจอตระมุขขวา ข้าย และกลางจุดละครึ่ง เหาะผ่านหน้าจอ จาก
 ขวาไปซ้าย ออกหลังเป็นจังหวะช้า ๆ จากมุมจอซ้ายกลับมามา เเคิด "ท่องโรง" เป็น
 ทำนองเดินช้า ๆ แล้ว "เดินอย่างสามชุก" เป็นทำนองเร่งกระชับ โดยเดินใช้ไม้เท้า
 ค้ายันไปหน้าจอหลังสลับกัน บางท้องถิ่นเรียก "ถาชีฉวีบุ" เชิดเหาะไปกลับซ้ายขวา ๓
 ครั้ง แล้วก็ยกกลางจอคนตรีหยุด นายหนังว่ามมนตรี เริ่มจากตั้งนะโม ๓ จบ ตั้ง สักเด
 กาเมฯ ชุมนมเทวดา และกล่าวบทธรรมสาร (เป็นข้อคาถาอย่างหนึ่ง ใช้ในการป้องกันและ
 แก้ภัยร ซึ่งอันอาจจะเกิดจากกระทำคุณไสย จากนายหนังคนอื่นหรือเจ้าที่เจ้าทางตาม
 ความเชื่อของคนทางภาคใต้)

บทไหว้ครูหนังตะลุง (ออกรูปถาชี) ของจุเลี่ยม กิ่งทอง ได้มาจากหนังร้าน
 ซึ่งเป็นอาจารย์สอนหนังตะลุงให้แต่ในอดีต บทไหว้ครูหนังตะลุงจะมีเพียงบทเดียว
 ทุกครั้งที่เริ่มแสดงหนังตะลุงจุเลี่ยม กิ่งทอง ก็จะกล่าวเหมือนกัน คือ

...โอมสิทธิการ ครูอาจารย์ ท่านสอนให้ กูมาตั้งฟ้าตั้งดิน ตั้ง
 พระอินทร์ ตั้งพระพรหม ตั้งพระยมตั้งพระกาลท่านทั้งสี่ ตั้งพระถาชีนารอด
 ยอดปิฎกและกรรไกร ตั้งพระสูตรพระวินัย ครูให้กูมาตั้งพระไตรสรณาคม
 ตั้งพระโคตมและหมอเอก ตั้งพระพุทฺธิเมฆ อีกทั้งพระพุทฺธิโคไนย ตั้งพระพาย
 ตั้งพระนารายณ์ชัยเถร ตั้งพระโมคคัลลาน ตั้งพระสารีบุตร ตั้งพระพุทฺธตั้ง
 พระธรรม ภควัมบดี พระธาตุและแก่นจันทร์ ตัวท่านนั้นประเสริฐเลิศแล้ว
 คุณแก้วสามประการ ครูให้กูมาตั้งไซลนทวารบาลประตุ ขุดคุ้ยและขุดท้อและ
 ถางทาง ทำเบืงบางฉลากหนัง ผังผีพรายตายเหง ต่อตะโลงและโกษา
 ทำศาลามรดก ยกพนมศพรอบยอดพระสุเมรุ พระครูขี้อูณรุทธชัยเถน
 เธอเสด็จลงมา จากคิงสาสวรรค์ ตักน้ำในสระแก้วมายื่นให้กู ก็นอบาทหัวและ
 จังไร สะเดียดได้แก่พระพร จังไรได้แก่นางธรรณีความดีได้แต่ตัวกู โอม

นโมพุทธัสกัมจะจัดออกไป โอม นโมธัมมัสกัมจะจัดออกไป โอม นโม สังฆัส
กัมจะจัดออกไป อย่าได้เข้ามาใกล้ เข้ามาไม่ได้ในปัจจุเสมามณฑล บัดนี้

โอมข้าจะไหว้ พระเจ้าทั้งสามองค์ พระอิศวรผู้ทรงโคศุภราชฤทธิรอน
กรเบื้องขวาข้าจะไหว้พระนารายณ์ทั้งสี่พระกร ทรงครุฑฤทธิเหินจร ขจรนรินทร์
อันเรืองรงค์ อนึ่งเล่า ข้าจะไหว้พระจตุรพักตรพิมาน มหาเศวสวรรณหงส์
มหิทธะ ลือนามทั้งสามพระองค์ ทรงพิภพไปทั้งสามโลก ให้ไสยนามอันลือขจร
เรื่องเดช เรื่องเวทย์ เรื่องพร เรื่องฟ้าดินดอน ขจรจบทั่วโลกา นายช่าง
ผู้รจนา เอาหนังโคมา สลักเป็นลวดลาย วาดรูปจักรวรรดิแก้วแววพราย สี่ตา
ดวงฉายสำหรับจะล้างไพรินทร์ ต่างโดยเหาะเหินเดินดิน ดำโดยแดนดิน
ประดุดวงศรดาบ วาดรูปพระศิววงศ์ภูมิ ในอยุธยาศรี การเกศกรุงไกร
วาดรูปพานเรื่องชัย ล้วนมีฤทธิไกร สำหรับจะล้างไพริน เร่งเร็วนายนะเหวย
นายตะเกียงเอาเพลิงมาเหวี่ยงให้เห็นแสง ส่องเท่าเธอจักแปลง สำแดงให้
เห็นประจักษ์ตา สวัสดิ์... "

(บทไหว้ฤาษี จูเลี่ยม กิ่งทอง)

เนื้อความทั้งหมดเป็นการไหว้ทวยเทพต่าง ๆ เช่น พระนารายณ์พระอิศวร
พระพรหม พระยม ท้าวจตุโลกบาล พระพิฆเนศวร พระวิฆณุกรรม นางธรรณี ฯลฯ ไหว้
พระพุทธ พระธรรม และพระอัครสาวก มีพระโมคคัลลานและพระสารีบุตร ไหว้ครูผู้สอน
วิทยาการและพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น วิชาช่างแกะสลัก วิชาช่างหล่อ พิธีเบิกชลนทวาร
พิธีเบิกทาง ฯลฯ เพื่อขอความสวัสดิ์มีชัยและกันเสนียดจัญไรมิให้เข้ามาในปริมณฑลโรง
แสดง การรำยมนต์จะออกเสียงพิมพ์แบบภาวนา

บทเกริ่น (บทปรายหน้าบท และหรือบทเกี่ยวจ่อ)

บทปรายหน้าบท

พรศักดิ์ พรหมแก้ว (๒๕๒๕:๑๔๒) ได้อธิบาย "บทปรายหน้าบท" ไว้ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม ๑ ว่า เป็นขั้นตอนหนึ่งของการแสดงหนังตะลุง ก่อนที่จะแสดงเรื่องหนังตะลุงทุกคณะจะมีขนบนิยมในการแสดง ก่อนเริ่มจับเรื่องตามลำดับตรงกันคือ ออกฤาษี ออกโค (บางคณะไม่มี) ออกปรายหน้าบท (รูปภาค) ออกรูปบอกเรื่อง แล้วจึงเริ่มแสดงเรื่อง

รูปปรายหน้าบท (รูปภาค) เป็นรูปชายหนุ่มทรงเครื่องแบบโอรสเจ้าเมือง มือหลังถือดอกบัวซึ่งต่างว่าเป็นเครื่องสักการคุณ (แต่รูปของหนังบางคณะถือธงชาติ) รูปปรายหน้าบทถือเสมือนเป็นตัวแทนของนายหนัง ที่เรียกว่ารูปภาคหรือประกาศนั้น เป็นการเรียกตามบทบาทบนหน้าจอของรูป เพราะรูปภาคออกมาประกาศหรือบอกกล่าวแทนนายหนัง การออกรูปปรายหน้าบทจะเริ่มด้วยนายหนังทักเรียกรูปร่างมาเสกคาถา เบิกตาเบิกปากเพื่อกำลังใจให้มีปฏิภาณ ไหวพริบ ก่อนออกรูปหน้าจอ จะมีการกล่าวบทในจอเสียก่อน เป็นทำนองไหว้พระเจบแล้วลูกคู่ประโคมดนตรี จึงเริ่มออกรูปปรายหน้าบท การออกรูปปรายหน้าบทนี้ ที่นิยมโดยทั่วไปคือ นายหนังใช้มือหน้าของรูปแตะที่จอแล้วดึงกลับ พร้อมกับเสกคาถาผูกใจคนดู ทำอย่างนี้ ๓ ครั้ง แล้วหลบเข้าจากอีก แล้วจึงออกเป็นครั้งที่สาม คราวนี้รูปไว้กลางจอ ในลักษณะโน้มตัวลงเล็กน้อย มือหน้าวางเหนือศีรษะ ลูกคู่หยุดประโคมเครื่อง นายหนังเริ่มขับบทโดยเริ่มขับเสียงเบา ๆ ก่อนแล้วค่อย ๆ ดังฟังชัดขึ้นในขณะที่ขับบท ก็มีการเคลื่อนไหวรูปประกอบบทขับตามความเหมาะสม

การเข้ดรูปปรายหน้าบทจะมีแต่กลอนล้วน ๆ ไม่มีพูดประกอบทำนองร้องและดนตรี ก็เป็นแบบฉบับตายตัว เช่นกับเคือ ร้องเสียงต่ำเนิบช้า ดนตรีตอนร้องกลอนให้เพียง โหม่ง จังหวะและทาบเฉพาะโหม่งจะตีลูกเสียงต่ำเป็นหลัก จะย่อนตีเสียงแหลมเสียหนึ่งที่ ก็เมื่อลงกลอนครั้งหนึ่ง ๆ เท่านั้น ตัวอย่างบทปรายหน้าบท

...ประณตถัมภ์การขึ้นเหนือเศียร

ต่างประทับโกสุมประทุมเทียน

น้อมจำเนียรแนบบาทจอมศาสดา

อันเป็นบ้นมัสทั้งสี่ทวีป

เป็นประทับส่องทั่วทุกทิศา

ถึงล่งลับดับไกลนัยนา

ลุ่มหาพระนิพพานอันเป็นแดนสำราญรมย์

ผมนามเลี่ยมผู้ประดิษฐ์คิดสนอง

ประคองคุณขึ้นใส่ไว้เหนือผม

าให้ประเสริฐเลิศล้ำน้ำคำคม

ด้วยถวามณที่ลูกรักนำมาทักภิปราย

มาเล่นหนังห้วงประโดมประโลมโลก

บรรเทาโศกมवलชนคนทั้งหลาย

สิ่งใดช่วยอย่าให้มัววาระหาย

สืบเชื้อสายสุนทรภู่ ครูแก้ว...

สืบนิ้วพร้อมน้อมนั่งลูกบังคมบาท

กราบจอมนาถมุนินทร์พระชินสีห์

ทรงตรัสธรรมล้ำเลิศประเสริฐดี

แปดหมื่นสี่พันถ้วนกระผมควรนั่งบูชา

รวมธรรมะบริสุทธิ์แห่งพระพุทธพจน์

ธรรมทั้งหมดเป็นโอวาทคือพุทธศาสนา

กราบพระสงฆ์ผู้ประจำชักนำมา

เทศนาสั่งสอนนิกรชน

ชี้ทางผิดคิดแนะนำทางที่ถูก

หวังฝังปลูกหรือจะสร้างในทางกุศล

พระรัตนตรัยลูกตั้งไว้ในดวงกมล

ำให้คิดค้นศิลปะในหลักวิชาการ
 ถูกตามทำนองคลองธรรมที่นำมาบรรยาย
 ำให้ลูกชายปรีชาเสี่ยงลูกกะให้แหว่หวาน
 กราบตรงองค์พระชนมาร
 สองท่านพระชนกขึ้นมากเศียรรา
 กราบอาจารย์อุปัชฌาย่อนุกรรม
 ได้กล่าววอนสอนธรรมอาจารย์นำให้ศึกษา
 อาจารย์หนึ่งลูกขอนั่งลงมาบูชา
 ขอพรณาคุศครูว่าอาจารย์เดิม
 อีกครูแดงครูขุนไพบรคมานั่งอยู่ใกล้ใกล้
 อาจารย์ได้มีจิตปรคมาคิดส่งเสริม
 แม้ขาดตกบกพร่องท่านก็ต้องต่อเติม
 ำให้แรกเริ่มในความดีมีข้อดั่ง
 จะกราบท่านพ่อแกในสถานที่นี้
 ไพบรคปรานี้ได้เห็นเมื่อผมมาเล่นหนัง
 ำให้แคล้วคล่องทำนองบทวาจิง
 ำให้ลูกหยั่งรู้คิดผลิตรายการ
 นำเสนอท่านพี่น้องท่านผู้ฟัง
 บรรคานั่งอยู่ทั้งหลยท่านจะได้ฟังขับขาน
 ไม่พอใจในรสหรือพจมาน
 ขอโทษท่านผู้ฟังทั้งหญิงชาย
 เจ้าหน้าทีสถานี่ผมจะขอเคารพ
 ในสปีนนิ้วขอนอบนบเคารพท่านทั้งหลาย
 ได้ถึงยามเวลาผมจะขอบรรยาย
 เกิดจากจากเป็นเนื้อเรื่องำให้ท่านเข้าใจ
 ว่า...เกิดจากกลายเป็นเนื้อเรื่อง...ำให้ท่านเข้าใจ...

(เรื่องกงกรรม จูเลี่ยม กิ่งทอง)

บทปราชญ์หน้าบท จะเป็นการไหว้ครูโดยเริ่มจากการไหว้พระรัตนตรัย บิดามารดา ครูบาอาจารย์ อุปัชฌาย์ ครูผู้สอนหนังตะลุง นักปราชญ์เช่นสุนทรภู่และศรีปราชญ์ซึ่งเป็นที่นับถือว่าเป็นครูกลอนของหนังตะลุง ศิลปินประจำถิ่นที่มีชื่อเสียงโด่งดัง เป็นต้น เพื่อให้อำนวยอวยชัยแก่ตนในการแสดงหนัง บุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่นางหนังจะต้องไหว้ หรือแสดงคารวะด้วยคือ เจ้าภาพและผู้หลักผู้ใหญ่ หรือผู้ที่เป็นที่นับถือของคนในละแวกบ้านที่ตนไปแสดง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้มีอิทธิพล เจ้าอาวาส เป็นต้น การแสดงคารวะเช่นนี้ นอกจากเป็นการกระทำตามธรรมเนียมไทยแล้ว ยังเป็นการก่อให้เกิดความปลอดภัยแก่นายหนังและคณะของตนด้วย เพราะการมาแสดงต่างท้องถิ่น ท่ามกลางคนแปลกหน้า แม้ว่าจะมีเจ้าภาพรับมาก็ตาม บางครั้งก็ไม่มีหลักประกันความปลอดภัยได้ จึงต้องอาศัยบารมีของผู้นำหรือผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้านด้วย นอกจากนั้นแล้ว นายหนังอาจขับบทอื่น ๆ ที่เป็นการแสดงออกหรือระบายความในใจของนายหนังเอง เช่น สาเหตุที่มาแสดงที่นั่น ความสะดวกหรือความยากลำบากในการเดินทาง การแสดงความถ่อมตนว่า ตนเองยังไม่สันทัดในการแสดง ขอให้ผู้ชมอภัยด้วยถ้ามีการผิดพลาดเป็นต้น จบแล้วดนตรีทำเพลง รูปปราชญ์หน้าบททำความเคารพ ๓ ครั้ง จึงเข้าฉาก

บทปราชญ์หน้าบทของจุเลี่ยม กิ่งทอง ก็ยังคงยึดรูปแบบตามแบบโบราณ คือ มีการกล่าวไหว้คุณพระรัตนตรัย คุณบิดามารดา คุณครูอาจารย์ อุปัชฌาย์ และผู้ที่มาชม

บทเกี้ยวจ้อ

เกี้ยวจ้อ เป็นการร้องกลอนสั้น ๆ ก่อนตั้งนามเมืองและหลังจากหยุดพักการแสดงตอนเที่ยงคืน (การแสดงหนังตะลุงสมัยโบราณแสดงกันทั้งคืน และจะมีการหยุดพักการแสดงชั่วคราว ซึ่งอาจจะเป็นตอนเที่ยงคืน หรือประมาณตีหนึ่งหรือขึ้นอยู่พิจารณาของนายหนังเอง ระยะเวลาประมาณ ๑๔ นาทีหรือ ๒ นาที) เมื่อจะแสดงต่อก็เริ่มด้วยบทเกี้ยวจ้อก่อนแล้วจึงดำเนินเรื่องต่อจากที่ค้างไว้ ลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนแปด ใจความอาจจะเป็นคติสอนใจแก่ผู้ชม หรือเป็นกลอนพรรณนาธรรมชาติและความในใจ กลอนที่ร้องนี้ จุเลี่ยม กิ่งทองจะแต่งไว้ก่อน และต้องแต่งให้มีความไพเราะคมคาย เช่น

...จะลอกคลื่นล้นล่องเป็นฟองผอย

สาดเปลือกหอยหาดทรายประกายขาว
เย็นระเียบบเหยียบย่างบนทางว้าว
คืนนี้ดาวมันถูกกลืนเพราะใกล้กับคืนจันทร์เพ็ญ
ดวงจันทร์พรางกระจ่างฟ้าเวหาห้อง
เวหาหาวมันขาวผ่องตอนที่เรารู้มองเห็น
มองเห็นฟ้าสีเงินก็เพลินใจเย็น
เพลินใจยามท่านอยากเห็นผมเป็นเดือน
ผมเป็นดาวคราวอัสดงทุกแข่งขับ
ทุกแข่งขับมาให้จมดับดวงที่ลบลอยเลื่อน
เลื่อนลอยมีสีฟ้าที่เข้ามาเยือน
เข้ามาอยู่คู่เสมือนเดือนใจเรา
เดือนใจแรงให้ได้รู้หมู่ดาราศาสตร์
ถ้าบังอาจไปแข่งเราจะต้องแพ้เขา
จุเลียมทงหนึ่งบำเรอเพียงเสนองา
ท่านอย่าเอาไปแข่งขันนั้นกับภาพยนตร์
รูปหนังควายระบายสีถ้าจะดีก็ไม่สวย
เพราะมันไม่ช่วยให้เคลื่อนไหวไปทุกแห่งหน
อันน้ำเสียงที่ผมขับหรือจะจับใจคน
ไม่เหมือนบทสนทนาของดาราคณดั่ง
แก้วนุชเหวหรือหนูน้อยถ้าจะคุยมันต้องชักปาก
ผมขอฝากภาษากับคนที่มาชมหนัง
แต่สรวพห้จาร์ณิกะ เทาเย็นดีจัง
พูดแล้วฟังกะเคลื่อนไหว เคลื่อนกันไปทุกตอน
ทั้งเสื้อผ้าแพรพรรณที่จัดสรรมาตกแต่ง
บทแสดงกะเจียบขาดใช้วับทาทันสละน

หนังตะลุงมันนั่งผ้าเพียงพรรณานบนทกลอน
 พอถึงตอนที่เข้าจากต้องใช้ฝีปากเข้าบรรยาย
 ผมจูเลี่ยมนั่งสนองมานั่งร้องสั่ง
 ไม่ให้หวังเล่นประชันกับพวกชั้นหนังฉาย
 หอบอกญาติที่มาชมไม่ให้ผมจะม่งาย
 เอาหนังควายมาสลักเป็นรูปหนังตะลุง
 ว่าเอาหนังควายมาสลัก..เป็นรูปหนังตะลุง...

(เรื่องเลือกคตัญญู)

ไม่บ่อยครั้งนักที่ จูเลี่ยม กิ่งทอง นำบทประพันธ์สั้น ๆ มากล่าวเป็นคติสอนใจ
 ก่อนที่จะเริ่มบทเกี่ยวจ้อ เท่าที่ศึกษาพบเพียงเรื่องเดียวที่จูเลี่ยม นำโคลงสี่สุภาพขึ้นมา
 กล่าวก่อน คือเรื่อง สั้นแม่เหมือนแพแตก ดังนี้

...อย่างลัวมัจจุราชร้อง	เรียกหา
อย่าผ่อนผันเวลา	หวังไว้
ควรฝึกมรณสติ	เสมอ เทอญ
เมื่อจะตายตายให้	สงบแล้วกลัวโจน ๆ

นำคณะหนังจูเลี่ยมเข้ามาเยี่ยมเยียนท่าน
 วางรากฐานแบบหนังควายระบายนี่
 อุตส่าห์จัดพัฒนาหาความดี
 เพื่อเป็นศรีศิลป์นักษัตรไทย
 ชนส่วนมากบางท่านอาจจะผ่านมาน้อย
 พบแต่กร่อยเค็มคาวไม่เข้าไหน
 นักศึกษาทุกผู้ชอบจะดูภาพยนตร์ไทย

เพราะตติจอเพชราชนตาอง
 แสดงหนังเรื่องใดใดเมื่อายเป็นผู้รับ
 คนกำกับที่สร้างหนังท่านต้องพาไปนั่งสอน
 บ้างลงทุนไปสร้างต่างพระนคร
 ถึงลอนดอนและฮ่องกงเขาผู้ลงทุน
 เลี่ยมผู้เงินตราแต่ว่าใจรัก
 จึงสลักภาพหนังควายขึ้นให้เป็นหุ่น
 ยกแต่เรื่องเล่าความจริงสิ่งที่มีมูล
 มาบอกพูนกับคติมีทุกคืน
 นำข้อสี่ที่ชาวเข้ามาเป่า
 ผ้าขาวเงากางชิงนะญาติเข้าหนึ่งผืน
 แบบหนังควายแบบนี้มีกันดาษดื่น
 แต่รสอื่นคลาดเคลื่อนไม่เหมือนกัน
 แต่งนิยายสะท้อนแล้วชีวิตจริง
 บางเรื่องอิงวรรณคดีมีขบขัน
 บางเรื่องราวคิดค้นหาในพงศาวดาร
 ปฏิภาณพททำนองให้ข้อเกี่ยว
 เอาเรื่องจริงจากใจคนเข้ามาปนม้าเกล้า
 บทยวนเย้ากับยั่วยุให้ผู้ดูเกิดหวาดเสียว
 แต่คนแก่ทุกท่านไม่พานเกลียว
 หนังจึงเหลือวหาธรรมะมานำทาง
 เปรี๊ยะเหมือนจุดธูปเทียนทองคอยส่องหา
 อวิชาที่มีตวัดจะได้กลับเป็นสว่าง
 หนังภาคใต้เราแสดงในตอนหลังเป็นภาคกลาง
 แต่ไม่เหมือนอย่างนางนวลลิเกบุษบา
 วิทยุที่คุมเคยฟังดังไฟเราะ

เสียงเสนาะดุจดังเสียงเด็กที่ไร้เดียงสา
 ลีเกาไทยในสมัยห่างขายยา
 เป็นเพราะตราค้างคาวนั้นแม่จึงฉาวดัง
 เลี่ยมมาเล่นหนังควายระบายสี
 เป็นศิลป์ที่เน้นนานชั่วรุ่นเล่าหลัง
 ว่าทำนองร้องบทกลอนในแบบนครหรือเมืองตรัง
 ไม่จริงจึงคำขบร้องบางคำพูดยังทองแดง
 เลี่ยมเป็นหนังขาวปักชำไต้แม่นจะไร้ค่า
 พัฒาขึ้นให้ตื่นด้านสีเสียงแสง
 เอาสังคมขึ้นสูงต่ำว่าตะแดง
 มาแสดงฉีกจากเปิดหน้าากคน
 บางท่านไม่ดูถือความรู้ของท่านสูง
 ยังเป็นฝูงเสฟเมถุนร่วมกินฝุ่นถนน
 รู้เปรี้ยวหวานเผ็ดเค็มมันขึ้นปุกขุน
 ใจของคนแนบกระชับกับโลกหลง
 เลี่ยมเล่นกินรำกินตามถิ่นอาชีพหนัง
 ไม่พลาดหลังด้านกฎหมายเพราะผมไม่จ้อหลวง
 ผูกนิยายขึ้นมาเล่ากล่าวหลอกลวง
 เหมือนผูกบัวกับไซ่ทองขึ้นมาคล้องใจ
 สมัยนี้ชอบนิยมหนังบ่าวบ่าว
 หนังแก้แค้นเต่าเต่า เขาว่าไม่เข้าไหน
 ญาติซุ่มกันพร้อมหมู่ดูพอใจ
 บรรยายใหม่ขึ้นสนอง....ตามทำนองหนังควาย ...
 (เรื่องลิ้นแม่เหมือนแพแตก)

บทตั้งเมือง

พรศักดิ์ พรหมแก้ว (๒๕๒๕ : ๑๒๕๑ - ๑๒๕๒) ได้อธิบายตั้งเมืองในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม ๓ ว่า " ตั้งเมือง หรือออกรูปเจ้าเมือง เป็นการเปิดเรื่องหรือจับเรื่องของหนังตะลุง โดยจะเริ่มหลังจากที่ออกตัวบอกเรื่องแล้ว หนังตะลุงเกือบทุกคณะจะตั้งเมืองในลักษณะเดียวกัน คือ เชิดรูปเจ้าเมืองออกมาปักไว้ที่หน้าจอ แล้วออกรูปมเหสีออกตามมา ให้มเหสีก้มศีรษะลงน้อมไหว้จากนั้นก็ปักรูปมเหสีให้หันหน้าเข้าหารูปเจ้าเมือง แล้วพวกลูกคู่จะลงเครื่อง (หยุดบรรเลง) นายหนังก็ชักกลอนบอกชื่อบ้านนามเมือง ชื่อเจ้าเมือง มเหสีและราชโอรสราชธิดา ตลอดจนบรรยายสภาพบ้านเมืองและความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไปของเมืองนั้นตามเรื่องที่กำหนดไว้ แล้วจึงเป็นการสนทนาระหว่างกันเพื่อการเดินเรื่องต่อไปหลังจากตั้งเมืองแล้ว โดยนายหนังจะใช้กลวิธีในการแสดงอย่างไรก็ได้แล้วแต่

ส่วนในวรรณกรรมหนังตะลุงของจุลเสียม กิ่งทอง ก็เป็นเช่นหนังตะลุงทั่ว ๆ ไปสาวคือบทตั้งเมืองก็เป็นการบรรยายสภาพบ้านเมือง อาณาเขตของบ้านเมือง บางเรื่องบรรยายสภาพบ้านเมืองตามยุคสมัยของเรื่องราวที่เกิดขึ้นในเนื้อหาที่นำมาแสดง เช่น

...ในครั้งอดีตหรือเริ่มจุดพระพุทธรูป

ผมกะประมาณสมมติขึ้นพอเป็นจุดหมาย

ชาวเมืองชุมพูนุศลต้องวันวาย

ธรรมทั้งหลายชนชาวยังไม่ค่อยจะเข้าใจ

ถืออำนาจความยิ่งใหญ่ในฤทธิ์เดช

อำนาจเวทย์มนตราเขาถือว่ายิ่งใหญ่

เชิงฝีมือรบราถล้ำทำภัย

ไม่รู้ในผลกรรมที่ทุกคนได้ทำลง

เมื่อเป็นผู้ชนะถือว่าเลิศ

มีคนเกิดผลกรรมจึงต้องทำให้มันหลง

สมมุติเป็นสกุลสิ่งอันยิ่งยง
 ปกครองกรุงพาราณสี
 ผู้ยิ่งใหญ่ก่อเหตุนามว่าพระเจ้าเดชสิงห์
 ผู้ซึ่งชิงสารพัดไม่เคยมีความบัดสี
 ไปศึกษาศิลปะการร่าย
 กับผู้มีฤทธธานอาจารย์โจร
 สอนความรู้ทุกอย่าง่าบิดทางบาป
 สอนให้ปราบด้วยอำนาจอย่างผาดโผน
 ำครกีดทางขวางหน้าให้มาโยน
 ประกาศตนยิ่งใหญ่ในแผ่นดิน
 ถึงน้องกับพี่ไม่ได้มีเมตตาจิต
 ขอเพียงสิทธิ์ความยิ่งใหญ่โอ้อวด
 ได้หนึ่งปีที่ปกป้องครองบรินทร์
 มียุพินสององค์ที่ทำนโองเขามา
 รุ่งนการานี้แม่เป็นที่หนึ่ง
 งามซาบซึ่งใจรักเป็นหนักหนา
 ได้แปดเดือนที่ร่อยชั่งตั้งครรภา
 องค์ที่สองพระนามว่าดาราเพ็ญ
 ทรงมีท้องพร้อมกันสองขวัญเจ้า
 แต่ใจสาวไม่มีสุขทนยุคเข็ญ
 ผิดใจผัวซึ่งน้องเนียนเสียกระดูก
 เพราะใจเป็นบาปชดยิ่งสัตว์ป่า
 เพราะเมตตากรุณาหาไม่พบ
 มีแต่รบทำเวรกับเช่นฆ่า
 เกมกีฬาที่ฉิวเคยทำประจำมา
 คือการล่าสัตว์ไพรชอบใจทำ

ในวันพระแปดค่ำประจำเดือน
 ใครไม่กล้าเตือนองค์บรมก็อาจจมน้ำ
 ใครทูลค้านทำอวดรู้ต่อผู้นำ
 ต้องรับกรรมโหดร้ายพระองค์ไม่ปรานี
 ในวันเพ็ญเดือนสิบสองผู้ยิ่งใหญ่
 ตรงกับในวันพระรัตนตรัย
 เตรียมพระองค์มาทรงเครื่องยุทธวิธี
 บอกเทวีทั้งสองนาง...มากราบบาท...

(ศึกในสายเลือด)

บางเรื่องยกเอาสภาพของบ้านเมืองในยุคปัจจุบัน (คือประเทศไทย) มาบรรยาย เช่น

...นิทานหนังข่อยเมืองเรื่องรุ่งโรจน์
 เชิดชวรงค์ติดจตุรงค์แคว้นแดนดุสิต
 นามธำมณีเมืองไพรายุคจตุรงค์ไฉนรมิต
 จากประกาศิตสูงล้ำขององค์อมรินทร์
 โชดเขาเขินเพลิงเพลิงตางามด้วยธรรมชาติ
 ดั่งภาพวาดที่ขึ้นชื่อจากฝีมือของนักศิลป์
 ทิศอุดรจตุรงค์คาน้ำสาละวิน
 หลากไหลรินลงข้าข้าไหลลงสู่สาคร
 ทิศปัจฉิมจตุรงค์คาน้ำสาคร
 ธรรมชาติสร้างกำแพงขึ้นกับแหล่งสิงขร
 รุกขชาติดาษดินแดนดงดอน
 ผลเคี้ยวอันสุกหอมหอมชวนชิม
 พังเรไรจักจั่นห้วนหวีแว่ว
 เสียงเจื้อยแจ้วดjabรรเลงตอนเราฟังเพลงขิม

แดนอุคมป่าดงค้ำบ้านปัจจุ
 คุจรูปภาพพิมพ์จากสถานวิมานแมน
 ทิศทักษิณจัดกองทัพไปสำหรับสู้ศึก
 ร่วมผนึกกองกำลังไว้ตั้งแสน
 ส่งอาวุธส่งเสบียงไปซบเลี้ยงพวกชายแดน
 ไม่ดูแลสนสพประมาทราชศัตรู
 เหล่านายทัพนายกองตัวเหี้ยมหาญ
 บางฝึกฝนจนชำนาญการต่อสู้
 ฝ่ายทหารคอยกำเเพงปราบศัตรู
 ค้ำรวจอยู่คอยกำราบปราบชนพาล...

(เรื่องขุนศึกกตัญญู)

จากบทตั้งเมืองดังกล่าว จุเลี่ยม ไม่ได้ระบุชัดเจนว่า เมืองนั้น ตั้งอยู่ ณ ตำแหน่ง
 เพียงกล่าวลอย ๆ แม้จะบรรยายให้เห็นสภาพของการปกครอง ดังบทตั้งเมืองบทที่สอง
 ว่ามีกระทรวงต่าง ๆ แต่ละกระทรวงมีหน้าที่แตกต่างกันไป แต่ก็ไม่สามารถจะระบุได้ว่า
 เมืองนั้น มีตำแหน่งอยู่ที่จุดใด ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าเมืองในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุเลี่ยม
 สถาปนาเมือง ยังคงเป็นเมืองในจินตนาการอยู่

องค์ประกอบของวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุเลี่ยม กิ่งทอง

องค์ประกอบของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล หมายถึง ส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็น
 วรรณกรรมหนึ่งตระกูลอันได้แก่ เนื้อหา รูปแบบและกลวิธีในการแต่ง และแนวคิด
 การศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อ ดังนี้

๑. เนื้อหา ประกอบด้วย
 - ๑.๑ เนื้อเรื่อง
 - ๑.๒ การดำเนินเรื่อง

๑.๓ ตัวละคร

๑.๔ ฉาก

๑.๕ บทสนทนาและบทพากย์

๒. รูปแบบและกลวิธีในการแต่ง

๓. แนวคิด

๑. เนื้อหา

๑.๑ เนื้อเรื่อง หมายถึง เรื่องราวชีวิตของตัวละครอาจเริ่มตั้งแต่เกิด เติบโตขึ้น แล้วมีเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ๆ มีปัญหา มีการแก้ปัญหา การคลี่คลายปัญหา และท้ายสุดเรื่องราวชีวิตของตัวละครก็จะจบลง

จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อเรื่องในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของ จูเลียม กิงทอง นั้นปรากฏว่า ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑.๑ เนื้อเรื่องที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมหนึ่งตระกูลสมัยเก่า

วรรณกรรมหนึ่งตระกูลสมัยเก่า น่าจะเป็นวรรณกรรมที่มีอิทธิต่อการสร้างวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจูเลียมมากกว่าวรรณกรรมชนิดอื่น แต่ครั้นศึกษาวิเคราะห์แล้วพบว่า กลับมีอิทธิพลน้อยกว่าวรรณกรรมชนิดอื่น ๆ วรรณกรรมหนึ่งตระกูลสมัยเก่าที่ศึกษาพบมีเรื่องเดียว คือ

เรื่องสุวรรณา (ดูเรื่องย่อในภาคผนวก) ตอนพระกุมารสุวรรณ์พบนางปทุมทิพย์

"นางปทุมทิพย์ เป็นเทพธิดาถือกำเนิดจากดอกบัวข้างกุฎพระโยคี ได้รับการเลี้ยงดูจากพระโยคี จนกระทั่งเจริญวัยเป็นสาว นางประสงค์จะมีคู่ครอง จึงได้ร้อยพวงมาลัยพร้อมกับเขียนจดหมายแจ้งความประสงค์ของนาง แล้วอธิษฐานจิตฝากพระพายให้นำไปส่งให้ชายผู้เป็นเนื้อคู่ของนาง

พระพายก็นำพวงมาลัยพร้อมจดหมายของนางไปให้พระกุมารสุวรรณ์ ซึ่งเป็นพระโอรสของท้าวสุวรรณา กับนางบุษบา แห่งนครสุวรรณ์

เมื่อพระกุมารสุวรรณ์ ทราบความในจดหมายนั้นแล้ว ก็ลาพระบิดาและพระมารดา

เดินทางไปยังกุฏิพระโยคีกลางป่ากับม้าแสนรู้คู่ใจและได้พบนางปทุมทิพย์และได้นางเป็นคู่ครอง"

วรรณกรรมทั้งตะลุงของจุลเยี่ยม กิ่งทอง ที่มีเนื้อเรื่องคล้ายเรื่องสุวรรณราช คือ

เรื่องบุพผานางไพร ตอนตั้งเมืองโขมพัตร

นางบุพผาสวรรณ เป็นเทพธิดา กำเนิดจากดอกบัวข้างกุฏิพระโยคี พระโยคีได้เลี้ยงไว้จนกระทั่งเจริญวัยเป็นสาว ก็ได้ส่งไปเป็นมเหสีฝ่ายซ้ายของพระเจ้าวงศ์อมร

เรื่องสุวรรณราชกับเรื่องบุพผานางไพร มีลักษณะเนื้อเรื่องเหมือนกัน คือ มีเทพธิดา กำเนิดจากดอกบัว ข้างกุฏิพระโยคี พระโยคีเลี้ยงดูจนเป็นสาวและได้เป็นมเหสีของพระราชา

ที่ต่างกันคือ ในเรื่องสุวรรณราช นางบุษบาเสี่ยงทายหาคู่ด้วยตนเอง ส่วนเรื่องบุพผานางไพร พระโยคีทราบด้วยญาณอันวิเศษว่านางบุพผาสวรรณเป็นเนื้อคู่ของพระเจ้าวงศ์อมร จึงได้ส่งนางไปเป็นมเหสีฝ่ายซ้ายนอกจากนั้น นางบุพผาสวรรณ มีฤทธิเดช ส่วนนางปทุมทิพย์ไม่มีฤทธิเดชอะไร

เรื่องสิ้นแม่เห็กอนแพแตก ตอน นางอุบลน้อยเสี่ยงทายหาเนื้อคู่

"พระเจ้าดำรงชาติ กับพระนางศศิธร บรารณาให้นางอุบลน้อยอภิเษกสมรส จึงจัดการให้นางเขียนจดหมาย ทำพิธีตั้งศาลเพียงตา อาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เสี่ยงทายหาคู่ แล้วนำจดหมายผูกคอม้าแสนรู้ไป เพื่อนำไปให้ชายผู้เป็นเนื้อคู่ของนาง"

เนื้อเรื่องของวรรณกรรมทั้งสองเหมือนกัน คือ นางปทุมทิพย์กับนางอุบลน้อยเสี่ยงทายหาคู่ โดยการเขียนจดหมายแล้วอธิษฐานขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยคลี่คลายให้จดหมายของนางไปถึงเนื้อคู่

ที่ต่างกันคือ นางปทุมทิพย์ เสี่ยงทายเนื้อคู่โดย ร้อยพวงมาลัยและเขียนจดหมายฝากพระพายไป ส่วนนางอุบลน้อยเขียนจดหมายแล้วฝากม้าแสนรู้ไป

เรื่องธิดาพระกฤษณเทพี ตอน นางเกสรปทุมเสี่ยงทายหาคู่

"นางเกสรปทุม พระธิดาของพระเจ้าสังขัตติกับพระนางศุภิภรณ์ ต้องการเสี่ยงทายหาคู่ โดยการเขียนจดหมายแล้วตั้งศาลเพียงตา บนบานเทพเจ้าแล้วฝากพระพายให้นำจดหมายไปให้เนื้อคู่ของนาง พระพายก็นำจดหมายไปให้พระจักรพงษ์ ครั้นพระจักรพงษ์ทราบความในจดหมายก็รีบเดินทางไปหานาง"

เนื้อเรื่องที่คล้ายกันคือ พระธิดาของทั้งสองเรื่อง เขียนจดหมายเสี่ยงทายหาคู่ครอง โดยฝากไปกับพระพาย พระพายก็นำจดหมายไปให้เนื้อคู่ของนางต่างกันเพียงเล็กน้อยคือ นางเกสรปทุม ไม่ได้ร้อยพวงมาลัยให้ไปด้วย

๑.๑.๒ เนื้อเรื่องที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณคดี

วรรณคดี เป็นวรรณกรรมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างวรรณกรรมหนังสือของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ศึกษาวิเคราะห์เห็นว่า วรรณกรรมหนังสือมีลักษณะประกอบเหมือนกับวรรณคดีกล่าวคือ การเริ่มเรื่องของวรรณกรรมหนังสือเริ่มด้วยบทประณามพจน์ มีบทไหว้ครู (บทออกกรุณาธิและบทปรายหน้าบท) บทชมธรรมชาติ (ตอนตัวละครเดินป่า) บทเกี้ยวพาราสี และ บทอัศจรรย์ (ในหนังสือเรียกว่า "บทสมถ้อง"หรือ"บทสังวาส")

วรรณคดีเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนำมาดัดแปลงเป็นหนังสือของทางาน เช่นเดียวกับวรรณกรรมหนังสือสมัยก่อนที่นิยมนำเรื่องจากวรรณคดีต่าง ๆ เช่น ลักษณะวงศ์ โคบุตร หอยสังข์(สังข์ทอง) หลวิชัยดาวิ (เสือโค) พระรถเมรี เป็นต้น มาแสดง (ชวน เพชรแก้ว.๒๕๒๙ : ๒๐) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้นำเนื้อเรื่องจากวรรณคดีหลายเรื่องมาดัดแปลง ผสมผสานกับวรรณกรรมปัจจุบันมาประยุกต์ให้เป็นวรรณกรรมหนังสือ ดังนี้

วรรณคดีเรื่องเสือโคคำฉันท์ ตอนท้าวยศมิตุขพระองค์ให้เป็นหนุ่ม

"ท้าวยศมิตุขหลังจากได้นางจันทร์มาแล้ว ประสงค์จะให้พระองค์เป็นหนุ่มขึ้น จึงได้

ประกาศหาผู้มีวิชาสามารถชูประองค์ให้เป็นหนุ่มได้ ก็จะยกเมืองให้ครึ่งหนึ่ง
ฝ่ายพลวิชัยเมื่อเห็นคอกบัวที่เสี่ยงทายของควาวิเหี่ยวเฉา ก็ออกตามหาควา
จนพบและช่วยแก้ไขจนควาฟื้นขึ้น จึงชวนกันออกติดตามหานางจันทร์ เมื่อมาถึงเมือง
พัทวิไสย ทราบข่าวว่าท้าวยศุมิกำลังหาคนมีวิชาอาคมสามารถชูประองค์ให้เป็นหนุ่มได้
พลวิชัยจึงคิดอุบายปลอมเป็นฤาษี เสกควาให้ตัวเล็กเท่าตุ๊กตาเอาไว้นยามแล้วเข้าไป
อาสาท้าวยศุมิ โดยออกอุบายให้ชุดหลุมใหญ่ก่อกองไฟขึ้น แล้วให้กำนันเจ็ดชั้น
ให้ท้าวยศุมิเข้าไปคนเดียว พลวิชัยให้อุบายผลักท้าวยศุมิตกลงในหลุมไฟตาย แล้วเอา
ควาออกมาเสกให้ตัวโตเท่าเดิม และเข้าไปหากับนางจันทร์ ทำความเข้าใจกันได้ ก็ได้
ครองเมืองพัทวิไสยอย่างมีความสุข"

วรรณกรรมหนึ่งตะลุงของจุลเยี่ยม กิ่งทอง ที่มีเนื้อเรื่องคล้ายเรื่องเสือโคคำจันท์
คือ

เรื่องยอดคตัญญู ตอนยักษ์แก้ต้องการเป็นหนุ่ม

"ยักษ์ฟ้าทะลายได้ลักพาพระธิดาพิมพ์ทัย กับนางนวลจันทร์ ไปข่มขืนเป็นภรรยา แต่
นางนวลจันทร์ ออกอุบายว่าไม่ต้องข่มขืนจะยอมเป็นภรรยา แต่ให้ยักษ์ฟ้าทะลายช่วยหา
ยากินให้เป็นหนุ่มก่อนนางจะยอมเป็นภรรยา ยักษ์ฟ้าทะลายจึงให้ทหารออกประกาศหาหมอ
วิเศษที่สามารถทำให้ตนเป็นหนุ่มได้"

วรรณกรรมทั้งสองมีเนื้อเรื่องคล้ายกันคือ ท้าวยศุมิและยักษ์ฟ้าทะลายได้นางซึ่งมี
อายุน้อยกว่ามาหวังจะได้เป็นเมียเสีย แต่ตนเองอายุมากแล้วก็ประสงค์จะให้ตนเป็นหนุ่มขึ้น
จึงเที่ยวประกาศหาผู้มีวิชาสามารถ ตัวละครทั้งสองเรื่องคือ ชุนพลรักชาติกับ นายแก้ว
นายเหว ในเรื่องยอดคตัญญู ได้อาสา ให้อุบายหลอกฆ่าท้าวยศุมิและยักษ์ ตายเหมือนกัน
ลักษณะเนื้อเรื่องที่แตกต่างกันคือ อุบายที่ตัวละคร ฆ่าผู้ร้ายให้ในเรื่องเสือโค
คำจันท์ พลวิชัยปลอมเป็นพราหมณ์ผู้วิเศษ และผลักท้าวยศุมิตกลงในกองไฟตาย ควาวิได้

ครองเมืองอยู่ที่เมืองพัทวิสัยกับนางจันทร์ ส่วนนางวรรณกรรมหนึ่งตะลุง ขุนพลรักชาติ
ปลอมเป็นคนขายยาแก้โรคชรา แท้จริงก็หลอกให้ยักษกินยาถ่ายอย่างแรงจนหมดกำลังตาย
ขุนพลรักชาติกับพระธิดาพิมพ์ทัยและนางนวลจันทร์ก็กลับไปครองเมืองไพศาล

เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีกับศรีสุวรรณ ไปเรียนวิชา

"พระอภัยมณีกับศรีสุวรรณ ไอรสขัตติย์กรุงรัตน ไปศึกษาวิชาสำเร็จแล้วกลับเมือง
ทำวสุทัศน์ไม่พอใจวิชาที่พระไอรสทั้งสองไปศึกษา ก็ขับไล่ไอรสออกจากเมือง ระหว่างทาง
พระอภัยมณีถูกนางผีเสื้อสมุทรจับตัวไปเป็นสามี จนกระทั่งนางยักษ์ตั้งครรภ์มีไอรสด้วยกัน
คนหนึ่งชื่อ สินสมุทร ซึ่งเป็นผู้มีกำลังมากดุจช้างสาร ต่อมาเมื่อนางผีเสื้อยักษ์ออกไปหาอาหาร
พระอภัยมณีและสินสมุทร ได้หนีออกจากถ้ำเมื่อนางผีเสื้อยักษ์ทราบว่า พระอภัยหนี
ก็ออกติดตามทันที"

วรรณกรรมหนึ่งตะลุงของจุลเสียม กิ่งทอง ที่มีเนื้อเรื่องคล้ายเรื่องพระอภัยมณี คือ

เรื่องลูกทพ ตอน วราภรณ์กับวัชรินทร์ไปเรียนวิชา

"วราภรณ์ กับวัชรินทร์ ไปศึกษาวิชาตามคำสั่งของพระเจ้าวงศ์เทวฤพระราชบิดา
ทั้งสองออกออกเดินทาง ระหว่างทาง พบนางยักษ์คางคกแปลงกายมาหลอกว่าเป็นเทพธิดา
มารอคู่ครอง ด้วยนิสัยเจ้าชู้ วราภรณ์จึงหลงเชื่อและไปอยู่กับนางยักษ์ในถ้ำ จนกระทั่ง
นางยักษ์ตั้งครรภ์ต่อมาวราภรณ์ทราบความจริงจากผีที่อยู่ในถ้ำ ก็เกิดความกลัว จึงหนีออก
จากถ้ำตอนที่นางยักษ์ออกไปหาอาหาร ครั้นนางยักษ์กลับมาทราบว่าวราภรณ์หนีไปแล้วก็
เสียใจมาก สามเดือนต่อมา นางยักษ์ก็คลอดลูกเป็นผู้ชาย มีปัญญา และกำลังมาก นางจึง
ชวนลูกออกติดตามสามี"

วรรณกรรมทั้งสองเรื่อง มีเนื้อเรื่องที่คล้ายกันคือ ตัวละครสองคนพี่น้องเดินทาง
ออกจากเมืองไปศึกษา และต้องจากกันเพราะผู้พี่ไปอยู่กับนางยักษ์นางยักษ์ ต่างก็มีลูกชาย
ซึ่งเป็นลักษณะครึ่งคนครึ่งยักษ์ มีกำลังมาก

ลักษณะที่ต่างกันคือ พระอภัยมณีกับศรีสุวรรณออกจากเมืองเพราะถูกขับไล่ หลังจากไปเรียนวิชาที่บิดาไม่ชอบ ส่วนวราภรณ์กับวัชรินทร์ออกจากเมืองไปหาอาจารย์ เพื่อเรียนวิชา พระอภัยมณีไปอยู่กับนางยักษ์ ด้วยความจำใจ แต่วราภรณ์ไปอยู่กับนางยักษ์ แปลงด้วยความเต็มใจเพราะนิสัยเจ้าชู้ และไม่รู้ว่าเป็นยักษ์ พระอภัยมณีหนีออกจากถ้ำโดย เอรสช่วย แต่วราภรณ์หนีออกจากถ้ำโดยผีพรายนิลเป็นผู้ช่วย

วรรณคดีเรื่องสังข์ทอง ตอนกำเนิดหอยสังข์ถึงนางรจนาเลือกคู่

"ท้าวศวมิล มีมเหสีสองคน คนหนึ่งชื่อนางจันทร์เทวี อีกคนหนึ่งชื่อนางจันทา ครั้นนางจันทาคลอดลูกมาเป็นมาเป็นหอยสังข์ นางจันทร์เทวีซึ่งมีความริษยาอยู่ก่อนแล้ว ก็ได้จ้างไพร่หลวงให้ทำนายว่า ลูกที่เกิดมานั้นเป็นกาลกิณีบ้าน กาลกิณีเมือง ให้ขับออกจากเมืองเสีย ท้าวศวมิลหลงเชื่อ ก็ได้ขับนางจันทาพร้อมกับหอยสังข์ออกจากบ้านเมือง นางจันทาพาหอยสังข์ไปอยู่กับตายาย จนกระทั่งเอรสโตเป็นหนุ่ม นางได้ทูลหอยสังข์แด่ ข้าวความงามของลูกของนางจันทา รู้ไปถึงนางจันทร์เทวี นางจึงคิดจะกำจัดเสีย โดยการยุแหย่ท้าวศวมิลให้ส่งทหารไปจับมาฆ่า ท้าวศวมิลก็หลงเชื่อนางจึงสั่งให้ทหารไป พระสังข์ฆ่ามาฆ่าเสีย แต่ด้วยบุญบารมีของพระสังข์ จะฆ่าอย่างไรก็ไม่ตาม แม้จะถูกจับถ่วงน้ำ ก็ได้พบพญานาคผู้มีบุญได้นำไปให้นางยักษ์พันธุรัต ยักษ์ผู้ต้องการลูก รับมาเลี้ยงไว้

ครั้นพระสังข์โตเป็นหนุ่ม จึงได้รู้ แม่ที่เลี้ยงตนอยู่นั้นเป็นนางยักษ์ จึงได้หนี โดยสวมรูปเงาะ เกือกแก้ว และหยิบไม้เท้าทองของนางยักษ์เหาะหนีไป นางยักษ์ตาม มาทัน พระสังข์หนีขึ้นไปอยู่บนยอดเขาอิฐฐานไม้ให้นางยักษ์ขึ้นไปได้ นางยักษ์เสียใจ จนตรอมใจตาย พระสังข์สวมรูปเงาะ เกือกแก้ว ถือไม้เท้าทอง เป็นเจ้าเงาะ และด้วย บุญเพ็ญนิवासกับนางรจนา จึงได้นางรจนาเป็นคู่ครอง แต่ท้าวสามลรังเกียจความอัปมงคล ของเจ้าเงาะ จึงได้ใช้อุบายเพื่อจะเพราะตัวดำ จึงได้ใช้อุบายเพื่อจะฆ่า แต่ก็ไม่สำเร็จ สุดท้ายพระอินทร์ได้ลงมาช่วย ทำให้ท้าวสามลทราบความจริง พระสังข์จึงได้ครองคู่กับนาง รจนาอย่างมีความสุข

ฝ่ายท้าวศวมิล พระอินทร์ไปเข้าฝันบอกความจริง และให้บอกตามนางจันทากับ เอรสกลับมาเมือง จึงได้เดินทางไปหานางจันทาและพระสังข์กลับมาครองเมืองท้าวศวมิล"

วรรณกรรมหนึ่งตะลุงของจุลเยี่ยม กิ่งทอง ที่มีเนื้อเรื่องคล้ายเรื่องสังข์ทอง คือ

เรื่องไอชยาทายาทหญิง ตอนเริ่มเรื่องถึงตอนจบ

"พระเจ้าอภัยทศน์ มีโอรสสองพระองค์ คือคำทมิฬ เกิดจากนางสุมณฑามเหสี ฝ่ายขวา คำทมิฬมีใบหน้าอัปลักษณ์ผิวดำ เป็นที่รังเกียจของบิดาและเหล่าราชวงศ์มั่งคั่งของ เกิดจากพระนางมารศรี มเหสีฝ่ายซ้าย มีรูปงามเป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าอภัยทศน์ ด้วยเหตุที่มีความอัปลักษณ์ คำทมิฬจึงถูกขับออกจากวัง เดินทางไปถึงถ้ำแห่งหนึ่งซึ่งเป็นที่อยู่ของนางยักษ์พันธุ์ดำ คำทมิฬเล่าความจริงให้ฟัง นางเกิดความสงสาร จึงทำพิธีเปลี่ยนรูปของคำทมิฬ โดยให้ลงไปอาบน้ำในบ่อศักดิ์สิทธิ์ คำทมิฬจึงกลับมีรูปงาม แต่เนื่องจากยังไม่หมดเคราะห์กรรม ต้องอยู่ในร่างเดิมไปก่อน นางยักษ์บอกให้คำทมิฬเดินทางต่อไปหากพบอุปสรรคอันใด ก็ให้กลับมาหานาง

คำทมิฬเดินทางไปพบนางกรองแก้ว ซึ่งถูกพระเจ้าสุนทรธรรมพระบิดา ไล่ให้เดินทางไปหาคู่ครอง เพราะเหตุที่ไม่ยอมอภิเษกกับยักษ์ ด้วยความสงสารคำทมิฬจึงยอมไปเข้าพิธีอภิเษกกับนางแต่ก็ต้องถูกพระเจ้าสุนทรธรรมทัตขวาง เพราะรังเกียจรูปร่างอันอัปลักษณ์

กลางคืนพระเจ้าสุนทรธรรมให้ทหารลอบทำร้ายคำทมิฬ แล้วนำไปทิ้งในมหาสมุทร แต่ด้วยอภินิหารย์ คำทมิฬไม่ได้รับอันตรายกลับมีขอนไม้มารองรับ คำทมิฬเกาะขอนไม้ลอยมา กลางมหาสมุทรจนมาถึงถ้ำของนางพันธุ์ดำ ก็ขึ้นฝั่งไปหานาง นางยักษ์ให้คาถาถอดรูป ให้ยาวิเศษกินทำให้มีกำลังเท่ากับเจ็ดช้างสารและให้เดินทางกลับเมืองของนางกรองแก้ว คำทมิฬทราบข่าวว่านางกรองแก้วหนีออกจากเมืองเพราะไม่ยอมอภิเษกกับยักษ์ ส่วนพระเจ้าสุนทรธรรมกับมเหสีถูกยักษ์จับขังไว้ คำทมิฬฆ่ายักษ์ตายและนำพระเจ้าสุนทรธรรมกับมเหสีออกจากที่คุมขัง พระเจ้าสุนทรธรรมกับพระมเหสีเมื่อทราบความจริงและเห็นรูปที่แท้จริงของคำทมิฬ ก็ขอโทษและยินดีรับเป็นราชบุตรชาย คำทมิฬจึงออกเดินทางตามหานางกรองแก้วต่อไป"

(ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้)

เนื้อเรื่องของเรื่องใจชายกายหญิง มีเนื้อเรื่องคล้ายกับเรื่องสังข์ทอง คือ พระสังข์และคำทมิฬเกิดมามีรูปร่างไม่เหมือนบุคคลทั่วไป ถูกบิดาขับออกจากเมือง ออกผจญภัยไปพบนางยักษ์มีชื่อเหมือนกันคือนางพันธุรัต และได้รับความช่วยเหลือจากนาง ต่อมาออกเดินทางไปพบคู่ครอง แต่ก็มีอุปสรรค เนื่องจากรูปร่างที่อัปลักษณ์ ภายหลังเมื่อถอดรูปแล้ว จึงได้ครองเมือง

ลักษณะเนื้อเรื่องที่แตกต่างกันคือ พระสังข์มีรูปอยู่ในหอยสังข์และรูปเงาะ ส่วนคำทมิฬมีรูปอยู่ในชายฉิวคำหน้าตาสกปรก พระสังข์ถูกท้าวยศวิมลขับไล่ออกจากเมืองตั้งแต่วัยเด็ก ส่วนคำทมิฬถูกท้าวอภัยทัตขับไล่เมื่อโตเป็นหนุ่มแล้ว พระสังข์ได้เนื้อคู่โดยการเสี่ยงพวงมาลัยให้ แต่คำทมิฬพบนางกลางป่า สังข์ทองตีกลีชนะพระอินทร์ จึงได้ปกครองบ้านเมืองคำทมิฬฆ่ายักษ์ตายจึงได้ปกครองบ้านเมือง

เรื่องอัศวินสายฟ้า ตอนพระเจ้าอภัยทัตศน์ให้ราเมศไปเรียนวิชา

"ราเมศเกิดจากนางจันทร์ขจร มเหสีฝ่ายขวาของพระเจ้าอภัยทัตศน์ มีรูปร่างครึ่งมนุษย์ครึ่งยักษ์ มเหสีฝ่ายซ้ายคือนางเทวดี ได้ติดสินบนไพรหลวง โดยให้ทำนายว่าเมื่อราเมศโตขึ้นจะฆ่าบิดามารดา ต้องขับไล่ไปอยู่บ้านปลายนา แต่พระเจ้าอภัยทัตศน์ยังห่วงใยจึงให้ราเมศออกจากเมืองไปศึกษาวิชา ระหว่างทางพระอินทร์ลงมาเล่าความจริงให้ฟังว่า แท้จริงแล้วราเมศมีรูปร่างที่งดงามอยู่ภายใน แต่ที่มีรูปร่างผิดคนทั่วไป เพราะพระอินทร์ได้ปกปิดรูปที่งดงามไว้ มิฉะนั้นแล้วจะถูกมเหสีฝ่ายซ้ายฆ่า พระอินทร์บอกคาถาถอดรูปให้ แต่ยังไม่ให้ถอดรูปเพราะยังไม่หมดเคราะห์กรรม

ราเมศเดินทางไปพบนางศรีสุดาธิดาพระเจ้าวงศ์วิเศษ ซึ่งออกเดินทางสามปีเป็นมนุษย์เพราะไม่ยอมอภิเษกกับยักษ์ หากไม่พบภายในเจ็ดวันจะถูกพระบิดาประหาร ราเมศเกิดความรักและสงสาร จึงยอมไปเข้าพิธีอภิเษก แต่เมื่อถึงพระราชมังการ พระเจ้าวงศ์วิเศษเห็นรูปลักษณะประหลาดจึงรังเกียจไม่ยอมให้เข้าพิธีอภิเษก หาทางฆ่าโดยให้ทหารลอบวางยาสลบ แล้วนำไปทิ้งทะเล นางศรีสุดา ทราบดีความก็น้อยใจจึงหนีออกจากเมือง

ภายหลังเมื่อราเมศรู้ความจริงก็กลับมาช่วยพระเจ้าวงศ์วิเศษฆ่ายักษ์ แล้วเล่า

ความจริงให้พระเจ้าวงศ์เศศทราบ พระเจ้าวงศ์เศศมีความยินดีรับเป็นราชบุตรเขย และให้ออกค้นหานางศรีสุดาจนพบและนำกลับมาอภิเษกแล้วครองเมืองเวฬุวันอย่างมีความสุข"

เรื่องอัศวินสายฟ้า คล้ายกับเรื่องเรื่องสังข์ทอง คือราเมศ มีร่างกายผิมนุชย์ คือมีร่างครึ่งมนุษย์ครึ่งยักษ์ เป็นที่รังเกียจของพระบิดา ถูกขับไล่ออกจากวัง ไปอยู่ที่กระท่อม ปลายนา กับมารดา ได้รับความช่วยเหลือจากพระอินทร์ภายหลังได้ครองเมืองอย่างมีความสุข

ส่วนเนื้อเรื่องที่แตกต่างกันก็คือ สังข์ทองถือกำเนิดในหอยสังข์ แต่ราเมศกำเนิดในร่างครึ่งคนครึ่งยักษ์ สังข์ทองได้รับความช่วยเหลือจากนางยักษ์พันธุรัต แต่ราเมศได้รับความช่วยเหลือจากองค์อมรินทร์ สังข์ทองได้คู่ครองโดยนางเสียงพวงมาลัยให้ แต่ราเมศได้คู่ครองโดยบังเอิญ สังข์ทองช่วยตัดลิ้นพระอินทร์ จึงทำให้ทุกคนเห็นความดีและยอมรับราเมศ รบกับยักษ์ฆ่ายักษ์ตายและช่วยพระเจ้าวงศ์เศศออกจากห้องขัง"

จากตัวอย่างที่ได้ยกมาพรรณนาแล้วข้างต้น เป็นเรื่องยืนยันว่า วรรณกรรม หนังสือของจุเลียม กิ่งทอง ได้รับอิทธิพลมาจากวรรณคดีเก่า ได้นำมาดัดแปลงเนื้อเรื่อง บางส่วนบางตอนแปลก ให้สะดวกต่อการแสดงหนังสือ โดยมีการเปลี่ยนแปลงชื่อเมือง ชื่อตัวละคร และผสมผสานกับความคิดของตนเอง จนทำให้ได้รับความนิยมขึ้นชอบของเหล่านักดูหนังตะลุงทั้งหลาย

๑.๑.๓ เนื้อเรื่องที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมพื้นบ้าน

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า เนื้อเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้านไทย มีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหนังสือของจุเลียม กิ่งทอง ดังนี้

วรรณกรรมพื้นบ้านเรื่องสุวรรณภูมิ

เป็นวรรณกรรมพื้นบ้านของภาคใต้ที่บันทึกไว้ในหนังสือบุคพบในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่ปรากฏผู้แต่ง ซึ่งมีเนื้อเรื่องโดยย่อดังนี้

"ท้าวสุนทร เป็นกษัตริย์ปกครองเมืองพาราณสี มีมเหสี ๒ องค์ คือ นางสุนันทา และนางสุดา เมื่อนางสุดามีครรภ์ นางสุนันทาเกิดความอิจฉาริษยาจ้างไพร่ให้ทำนายว่า บุตรที่เกิดจากนางสุดา จำนำความพินาศมาสู่บ้านเมือง ท้าวสุนทร จึงจำใจต้องนำ โอรสใส่ผอบลอยน้ำไป

ด้วยผลกรรมอันดี โอรสไม่เป็นอันตรายเพราะได้รับความช่วยเหลือจากเทวดา กินรีทั้ง สี่ตน และพระฤๅษีในป่า พระฤๅษีได้ชุบเลี้ยงไว้ ให้ชื่อว่า สุวรรณกุมาร และสอน ศิลปวิทยาให้

เมื่อกุมารมีอายุ ๑๒ ปี พระอินทร์มาบอกข่าวว่า มารดาเศกเศร้ามาก ด้วยคิดว่า สุวรรณกุมารสิ้นชีวิตแล้ว สุวรรณกุมารจึงลาพระฤๅษี ไม่เยี่ยงนางสุดา พระฤๅษีจึงเนรมิต พระขรรค์และมอบแหวนกับसारให้นำไปถวายท้าวสุนทร สุวรรณกุมารเดินทางถึงเมือง พาราณสีเข้าไปเล่นอยู่ยวนสวนขวัญ

ฝ่ายท้าวสุนทร ต้องการออกชมสวนขวัญ ให้ขุนการตรวจดูความเรียบร้อย ขุนการ ไปพบสุวรรณกุมารในกระท่อมจึงให้ทหารไล่ทุบตีและยึดเอาแหวนกับพระขรรค์ แล้วนำไป ถวายท้าวสุนทร สุวรรณกุมารหนีไปอาศัยอยู่กับตายายในสวน

ขุนการนำแหวนมาถวายท้าวสุนทร พระองค์จำแหวนได้ จึงสอบถาม ขุนการ กล่าวเท็จว่าเป็นของตน จึงถูกทุบตีจนรับสารภาพ ท้าวสุนทรให้ไปตามสุวรรณกุมาร แต่ก็ไม่พบ

พระอินทร์ได้เนรมิตกองทัพมาล้อมเมืองท้าวสุนทร ทำให้ท้าวสุนทรออกรบ ท้าวสุนทรจึงให้เสนาประกาศหาผู้กล้าหาญ สุวรรณกุมารทราบข่าว จึงมาอาสาโดยขอ พระขรรค์เพียงเล่มเดียว ท้าวสุนทรนำพระขรรค์เล่มนั้นมาให้ กุมารจำได้ว่าเป็นของตน และรำลึกถึงพระฤๅษีจึงร่ำไห้จนสลบไป เมื่อท้าวสุนทรเห็นเหตุการณ์จึงสอบถามครั้นทราบ ความจริง นางสุดาและท้าวสุนทรก็พระทัยจนสลบไป เมื่อฟื้นขึ้นมา ก็เรียกนางสุนันทา และโอรมาซักถามความจริง

ท้าวสุนทรให้ประหารผู้กระทำความผิด และให้สุวรรณกุมารครอบครองบ้านเมือง พระอินทร์ เมื่อเห็นพ่อแม่ลูกพบกันแล้ว ก็ให้กองทัพเนรมิต หายไปทันที

ฝ่ายพระฤๅษีได้นำนางอุบลซึ่งเป็นนางฟ้าที่เกิดในดอกบัว มาเลี้ยงไว้จนกระทั่ง

เดิมนางได้ปรนนิบัติรับใช้พระฤๅษีเป็นประจำมิได้ขาด ส่วนสุวรรณกุมารก็ใคร่ที่จะมาเยี่ยมพระฤๅษี"

เนื้อเรื่องจบเพียงแค่นี้

(ชวน เพชรแก้ว.วรรณกรรมท้องถิ่นสุราษฎร์ธานี. ๒๕๓๒ : ๘๙-๙๐.)

วรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจูเลียม กิ่งทอง ที่ลักษณะเนื้อเรื่องคล้ายกับวรรณกรรมพื้นบ้านเรื่อง สุวรรณกุมาร คือ

เรื่องบุพผานางไพร ตอนตั้งเมืองไข่มพัตร์

"พระเจ้าวงศ์อมร ครองเมืองไข่มพัตร์ มีมเหสีสององค์ คือ นางจำรัสทินกร กับนางบุพผาสวรรณ เป็นเทพธิดาจุติในดอกบัวอยู่ข้างกุฏิพระโยคีกลางป่า พระโยคีได้ชุบเลี้ยงจนโตเป็นสาว มีอิทธิฤทธิ์มากและได้อภิเษกกับศิษย์ของพระโยคี คือพระเจ้าวงศ์อมร"

เนื้อเรื่องคล้ายกับวรรณกรรมพื้นบ้านเรื่องสุวรรณกุมาร คือ นางอุบลกับนางบุพผาสวรรณ ถือกำเนิดจากดอกบัว อยู่ข้างกุฏิพระฤๅษี พระฤๅษีชุบเลี้ยงไว้นางทั้งสองก็รับใช้พระฤๅษี จนกระทั่งเจริญวัยเป็นสาว และได้เป็นมเหสีของกษัตริย์ ซึ่งเป็นศิษย์ของพระฤๅษีเหมือนกัน คือสุวรรณกุมาร และพระเจ้าวงศ์อมร

ส่วนเนื้อเรื่องที่แตกต่างกัน คือ นางอุบลในวรรณกรรมพื้นบ้าน เรื่องสุวรรณกุมารไม่ทราบชัณมิอิทธิฤทธิ์หรือไม่ แต่เรื่องบุพผานางไพร ของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล นางบุพผาสวรรณเป็นหญิงที่มีอิทธิฤทธิ์มาก

วรรณกรรมพื้นบ้านเรื่องแก้วหน้าม้า ตอนพระปิ่นทองแต่งงานกับนางแก้วหน้าม้า

"พระปิ่นทอง เมื่อเห็นรูปร่างของนางแก้วหน้าม้า ก็เกิดความรังเกียจ แต่ก็นำ

สามารถปฏิเสธได้เพราะได้ตรัสวาจาออกไปแล้ว จึงได้ปรึกษากับเหล่าอำมาตย์ เหล่าอำมาตย์ได้ให้คำปรึกษาว่าให้เรียกค่าสินสอดจากนางแก้วหน้าม้า ในสิ่งที่คนธรรมดาสามัญทำได้ คือให้สร้างสะพานทองจากบ้านนางไปถึงเมืองภายใน ๑ วัน พระอินทร์ได้ช่วยเนรมิตให้"

วรรณกรรมหนังตะลุงของจูเลี่ยม กิ่งทอง ที่มีเนื้อเรื่องคล้ายกับเรื่องแก้วหน้าม้า คือ

เรื่องศึกในสายเลือด ตอน ยักษ์ทศธรรมเรียกค่าสินสอดจากวัชรินทร์

"ยักษ์ทศธรรมเรียกค่าสินสอดจากวัชรินทร์ ให้สร้างถนนทองคำจากเมืองกำแพงทองไปถึงเมืองโพธิ์ราย และวันแต่งงานให้ขีม้าทองคำไปเข้าพิธี พระอินทร์ช่วยเนรมิตให้"

เรื่องศึกในสายเลือด มีเนื้อเรื่องคล้ายกับเรื่องแก้วหน้าม้า คือ ค่าสินสอด และการได้มาของค่าสินสอดโดยพระอินทร์เป็นผู้ช่วยเนรมิตให้

ส่วนเนื้อเรื่องที่แตกต่างกัน คือ เรื่องแก้วหน้าม้า ผู้เรียกสินสอดเป็นฝ่ายผู้ชาย แต่ในเรื่องศึกในสายเลือด เป็นฝ่ายหญิง

จากตัวอย่างที่ยกมาให้เห็นทั้งสองเรื่องนั้น แสดงให้เห็นว่า จูเลี่ยม ได้นำเนื้อเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้านมาดัดแปลงเป็นวรรณกรรมหนังตะลุงของท่าน และได้ผสมผสานความคิดของตนเข้าไป เพื่อให้สะดวกในการแสดงหนังตะลุง

๑.๑.๔ เนื้อหาที่รับอิทธิพลจากวรรณกรรมปัจจุบัน

เนื่องจากหนังตะลุงเป็นศิลปะการแสดงซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป หนังตะลุงก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย การแสดงหนังตะลุงจะมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาพการทางสังคม ศิลปะการแสดงหนังตะลุงไม่ได้อยู่กับที่ ไม่อยู่ในลักษณะที่หยุดนิ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การแสดงหนังตะลุง

นั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องพัฒนาให้ทันต่อความนิยมของคนดู เมื่อผู้คนนิยมอ่านนวนิยายมากขึ้น หนังสือจึงได้เปลี่ยนแปลงจากเรื่องประเภทจักร ๆ วงศ์ ๆ มาเป็นเรื่องที่ใกล้เคียงกับสภาพชีวิตจริงและความเป็นอยู่ของคนในสังคม จาก

การสัมภาษณ์คนเฝ้าคนแก่ และผู้ที่สนใจดูหนังสือหลายท่าน ได้ข้อมูลตรงกันว่า จูเลียม กิ่งทองเป็นนายหนังคนแรกที่คิดวิธีการใหม่ ๆ ในการแสดงขึ้นมาหลายอย่าง เช่น การประดับตกแต่งหน้าจอหนังให้สวยงาม การนำเครื่องดนตรีร่วมสมัยบางอย่างมาใช้ การใส่ตุ้มหู

หนังนางเอก การให้ตัวละครร้องเพลง รวมทั้งการใช้รูปหนังที่มีเครื่องแต่งกายแบบเครื่องแต่งกายในปัจจุบัน และที่สำคัญ จูเลียม กิ่งทองเป็นนายหนังคนแรกที่ริเริ่มนำเรื่องสมัยใหม่มาแสดง(ชวน เพชรแก้ว.๒๕๓๕ : ๓๐) วรรณกรรมปัจจุบันที่จูเลียม กิ่งทองนำมาประยุกต์เป็นวรรณกรรมหนังสือได้แก่

เรื่องศิลา ราชินี ของพนมเทียน ซึ่งเป็นที่นิยมของนักอ่านนวนิยายในสมัยนั้นมาก ดังจะกล่าวถึงเรื่องย่อพอเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

"เจ้าพิณรุทธาจากเผ่าอาระยัน กำลังเคลื่อนกองทัพล่าอาณานิคม ล้างผลาญเผ่ามิลักกะให้สิ้นซาก ได้มาถึงกรุงเทวะทะ อันเป็นเมืองของพระเจ้าชาตเวทกับนางวิชนี ขณะนี้พระองค์ทั้งสองมีโอรสฝาแฝดสามพระองค์ คือ ทูษยันต์ เวชยันต์ และทัศยุ ทารกทั้งสามเกิดในฤกษ์ของดาวโจร ขุนพลวรุณ จอมทัพคู่พระทัยของพระเจ้าชาตเวทได้ต่อต้านจนสุดความสามารถ ก็ไม่อาจต้านกำลังของพระเจ้าพิณรุทธา พระเจ้าพิณรุทธาสั่งให้ฆ่าชนมิลักกะให้สิ้นอย่าเว้นแม้แต่ทารกแม้แต่คนเดียว เหล่าองค์รักษ์ได้นำโอรสทั้งสามหนีสุดชีวิตจนทำให้ ทูษยันต์ไปตกอยู่ในความอุปการะของสุภัทระดาบอดีตราชาชาวอาระยัน เวชยันต์ตกไปอยู่กับจอมโจรนกุลแห่งผาสิงห์คำรณ ส่วนองค์เล็กทัศยุ นักมายากรชื่อกูเวรรับเลี้ยงดู และขอทานอยู่ในเมืองเป็นที่ชอบบอกรับของของเหล่าชาวเมืองทั้งเผ่าอาระยันและมิลักกะ(เผ่ามิลักกะตกเป็นเสมือนทาสของเผ่าอาระยัน) จนทำให้เป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าพิณรุทธาราชด้วย

เวลาผ่านไป ๒๐ ปี พ่อค้าสินธุกับบุตรสาวคู่สิดาเดินทางมาจาก คีลาวดี

เพื่อมาเป็นไส้ศึกให้กับพระเจ้าสหัสเดชา กษัตริย์หนุ่มผู้คิดจะแผ่อำนาจมายังทเวะทพะนคร แท้จริงแล้วสินธุ์คือขุนพลวุฒิชูซึ่งออกติดตามข่าวของโอรสฝาแฝดทั้งสาม จังหวะพอดีกับที่ทางกรุงทเวะทพะได้จัดพิธีระดมพลเครื่องจักรภพทั้งหลาย ทูษยันต์ในนามของทายาทจากเมืองกบิลพรวดี อัสสกันท์ จากเมืองวิญญา สุรินทรา จากเมืองรามคาม และกษัตริย์หนุ่มหลายพระองค์มาประชุมกันประลองฝีมือ ในบรรดาเครื่องจักรภพทั้งหลาย อัสสกันท์ผู้ซึ่งเคยพ่ายทูษยันต์มาก่อนยังคงเคียดแค้นคอยหาโอกาสเอาชนะทุกวิถีทาง ด้วยเล่ห์เหลี่ยมของอัสสกันท์จึงได้รับคัดเลือกให้เป็นจอมทัพ เหตุการณ์ทั้งหมดทำให้ขุนพลวุฒิชูในคราบของสินธุ์ดีใจมากเมื่อทราบว่า โอรสฝาแฝดทั้งสามยังมีชีวิตอยู่จึงวางแผนก่อกำจัด โดยตนเองเข้า扮แฝงกายอยู่กองทัพอของ อัสสกันท์ซึ่งเคยรู้จักกันมาก่อน แอบส่งนกเหยี่ยวสื่อสารแจ้งข่าวปลุกระดมไปยังเผ่ามีลักษณะทั้งหลายให้เตรียมตัว

จากการระดมพลครั้งนี้ พระเจ้าพิชฌุวางแผนจะปราบขุนโจรนกุลาสให้สิ้นซาก แต่ต้องเสียกำลังพลไปเป็นอันมาก ด้วยความซื่อฉลาดของทูษยันต์ จึงสามารถจับโจรได้ทั้งหมด แต่ด้วยความสะเพร่าของพระเจ้าพิชฌุจอมราชา ทำให้จอมโจรเวชยันต์และสมาชิกแห่งผาสึงหัดารนหนีรอดไปได้ อีก และระยะนี้ขุนพลวุฒิชูได้เชิญฝาแฝดทั้งสามมาพบกันและเล่าความจริงให้ทราบทั้งหมดตลอดจนแผนการก่อกำจัดของตน โอรสทั้งสามดีพระทัยมากแต่น่าแปลกใจคือ ทูษยันต์ไม่ยอมร่วมมือด้วย เพราะความกตัญญูที่มีต่อสุภัทระดาบสคือจะไม่ทรยศต่อชนเผ่าอาระยันจึงทำให้เวชยันต์เคียดแค้นมาก

ต่อมาพระเจ้าพิชฌุวางแผนที่จะยกทัพไปทำลายเมืองศีลาวดี โดยให้ทัศยุเป็นสื่อในการแจ้งข่าวความงามของเจ้าหญิงยามารตีจนทำให้กษัตริย์หนุ่มสหัสเดชา ต้องการนางเป็นราชินี แผนการทั้งหมดก็เป็นไปตามที่พระเจ้าพิชฌุวางไว้โดยที่พระองค์ได้ประทานพรหิตาบุตรสาวของบุโรหิตยซึ่งมีใบหน้าเหมือนกับเจ้าหญิงยามารตีราวกับเป็นคน ๗ เดียวกัน และให้โรหิตากับทัศยุไปอยู่เมืองศีลาวดีเพื่อเป็นไส้ศึก

ต่อมาไม่นาน พระเจ้าพิชฌุระดมพลจากอาณานิคมอีก และนับว่าเป็นครั้งที่ยิ่งใหญ่อย่างมาก กษัตริย์ทุกเมืองต่างก็มาถึงพร้อมกันแต่ทูษยันต์เดินทางไม่สะดวกนักเพราะต้องสู้รบกับเผ่ามูชูแต่ในที่สุดก็สามารถเอาชนะได้

อาณาจักรศีลาวดี ได้ข่าวการรวมพลของพระเจ้าพิชฌุ สหัสเดชาได้ขอ

ความช่วยเหลือจากสหายรัก คือลุดา นักรบเผ่าทมิฬกับบุตรชายมโนสิงห์ นักรบเผ่าทมิฬได้รวมพล ยกทัพไปเป็นกองทัพนํ้า คอยสกัดทัพของพระเจ้าพิษณุ

ในที่สุคกงทัพทเวะทนะนำโดยทุขยันต์ก็สามารถตีเมืองศิลาดีแตกย่อยยับไป ฝ่ายกัสนักที่วางแผนปราบจอมโจรจนกลาแต่ไม่สำเร็จ ภายหลังมโนสิงห์บุตรลุดา ได้สู้รบกับอัสสกันท์ และฆ่าอัสสกันท์ตายอย่างทรมาณกลางทะเลทราย

ฝ่ายเวษยันต์เมื่อรวบรวมพลได้แล้ว ก็ยกกองทัพโจรเข้าโจมตีทเวะทนะ สำเร็จ เพราะกองทัพของทุขยันต์เข้ามาขัดขวางและจับเวษยันต์ได้ พระเจ้าพิษณุมีสารลับถึงทุขยันต์ให้ตัดศีรษะของเวษยันต์ส่งไปให้พระองค์ ด้วยความกตัญญูต่อคำสอนของสุภัทระดาบสทำให้ทุขยันต์จำใจปล่อยเวษยันต์ไปและตัดศีรษะตนเองส่งไปถวายแทน

ด้วยความแค้นที่เพิ่มมากขึ้น เวษยันต์จึงรวมพลเข้าโจมตีทเวะทนะจนแตก ฆ่าเหล่าอาระยันตายเป็นอันมาก และพระเจ้าพิษณุก็ถึงแก่สวรรคต เจ้าหญิงยามารตีและเวษยันต์ได้สิ้นพระชนม์พร้อมกัน

ฝ่ายกองทัพของสุรินทรา เมื่อทราบข่าวก็ยกพลมาช่วยแต่ก็สายเกินไป ก็ประกาศยุติสงคราม เชิญทัศยุมาแล้วสถาปนาอาณาจักรใหม่ ไม่มีอาระยัน มีลักษณะและทมิฬทุกคนเสมอกัน สามหนุ่ม สุรินทรา ทัศยุ และมโนสิงห์รวมกันเป็นหนึ่งปกครองอาณาจักร ชุมพูทวีปอย่างมีความสุขตลอดไป

อนึ่งที่ปรากฏในเรื่องศิลา ราชรี บทที่ ๙๒ บุรุษผู้เดินถอยหลัง สิ้นรู้ได้เล่านิทานให้อัสสกันท์ฟังขณะที่เดินทางอยู่กลางป่า ว่า

สมัยหนึ่งเป็นสมัยกลียุค พระราชากรุงพาราสาวัตตี มีโอรสพระองค์หนึ่งพระนามว่า ยัณเฑราชบุตร ผู้ซึ่งถูกสาปจากสวรงค์ เนื่องจากไม่สำนึกในกตัญญูต่อองค์ศิวะเจ้า ยัณเฑะเจริณวัย ได้ถูกส่งให้ไปเรียนอยู่ในสำนักตักศิลาในขณะนั้นพระศิวะเจ้าได้คอยฟังเสียงความเป็นไปของยัณเฑะทุกขณะก็ได้อวตารลงมาเป็นพระดาบสเพื่อจะสั่งสอนให้ยัณเฑะมีความรู้และมีคุณธรรม แต่ด้วยกรรมเก่าของยัณเฑะ เมื่อเรียนจบหลักสูตรกลับไปบ้านเมือง ก็ได้กระทำอนันตริยกรรม ต่อบิดาและมารดาของตนและสถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์

ครั้นได้เป็นใหญ่ในเมืองแล้ว ยัณเฑะกุมารก็ยังมิได้สำนึกบาป ได้เดินทางมาทำประลองฝีมือต่อกับอาจารย์อีก แต่ในที่สุดด้วยประกาศิตขององค์ศิวะเทพเจ้าบันดาลให้

ยัญญะต้องตายอย่างทรมานคือ ขณะที่ทำรบกับอาจารย์ตนนั้น ด้วยความคะนองได้ดวงดาบ
เข้าฟันค้ำกรคของท่านดาบส ค้ำกรคขาดและแฉลบไปเสียบทรวงอกของยัญญะถึง
แก่ความตาย ก่อนจะตายยัญญะสำนึกบาปได้ กล่าวขอขมาต่อดาบส และได้รับอโหสิกรรม
และกลับไปเกิดเป็นเทวบุตร และหมั่นปฏิบัติธรรมสืบต่อไป"

วรรณกรรมหนึ่งตะลุงของจูเลียม กิ่งทองที่มีลักษณะเนื้อเรื่องคล้ายเรื่อง ศิ
วราตรี มีดังนี้

เรื่องสั้นแผ่นดิน ตลอดทั้งเรื่อง

มีเนื้อเรื่องคล้ายกับ เรื่องศิวิลา ราตรี แต่จูเลียม กิ่งทอง ได้นำมาปรับเปลี่ยน
เล็กน้อย ดังนี้

ตอนที่ ๑ กล่าวถึงชนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งหนีมาจากอาณาจักรทเวะทพะนคร โดย
พระเจ้าชาตเวชและพระนางวิษนี ผู้ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ถูกยักษ์เข้ามารุกรานจับ
พระองค์เผาไฟตายทั้งเป็น มีพระโอรสฝาแฝดสามพระองค์ แต่เหล่าทหารรักษาพระองค์
ต่างก็อุ้มหนีกันคนละทิศละทาง ปัจจุบันไม่ทราบว่าไปอยู่แห่งไหนใด ชนพลวรุฒได้นำเหล่า
ทหารมาอยู่ที่เมืองชัยภูมิ มีธิดาคนหนึ่งชื่อ ดุสิดา เป็นผู้เชี่ยวชาญในหลักวิชาการนักรบ
ยึดมั่นอยู่ในศีลห้า รอโอกาสที่จะกอบกู้เอกราชคืน

ตอนที่ ๒ กล่าวถึงกัณฑ์พิณ ได้บุกเข้ายึดกรุงทเวะทพะ จ้างพระเจ้าชาตเวชกับ
พระนางวิษนี โยนเข้ากองไฟ เหลือแต่พระนางรสสุคนธ์ ยักษ์ได้ขึ้นใจเป็นภรรยาตั้งขึ้น
เป็นราชินี ต่อมาได้กำเนิดพระธิดาองค์หนึ่ง ชื่อว่า ยามารดี ต่อมาพระนางรสสุคนธ์ก็ได้
ผูกคอตายด้วยความอับอาย ยักษ์ปกครองโดยหลวกลวงประชาชนมีการสร้างวัด ให้ทาน
เพียงเพื่อหลอกลวง หวังจะให้พระธิดาเป็นราชินีของตน

ตอนที่ ๓ พระธิดามารดีอยากทราบความจริง ได้อ้อนวอนนางสนมให้เล่า

ความเป็นมาของบ้านเมือง นางสนมจำต้องเล่าความจริงให้ฟัง เมื่อได้ทราบความจริง
เช่นนั้น นางยามารดีก็พยายามช่วยมนุษย์หากถูกรังแกจากเหล่ายักษ์

ตอนที่ ๔ ยักษ์ได้ให้ทหารประกาศ ไปทุกแคว้นว่าให้แต่ละเมืองส่งทหารฝีมือดี
มาประลอง ใครชนะจะได้เป็นแม่ทัพเมืองเทวะทะเล

ตอนที่ ๕ กล่าวถึงนายกุเวร เดิมเป็นนายากลมิลูกชายคนหนึ่งชื่อว่า ทศยุ
มีความสามารถทางด้านมายากลและร้องเพลง เทียวขอลานอยู่ในตลาดกับนายแก้ว

ตอนที่ ๖ นายพูนแก้วมาพบจึงขับไล่ แล้วกลับเข้าไปห้องยักษ์ นางยามารดีทราบจึง
วางแผนขอทดลองปกครองเมือง ครั้นนายพูนแก้วเข้ามาห้อง พระธิดาจึงให้ไปตามทศยุ
เข้าเฝ้า และให้ร้องเพลงให้ยักษ์ฟัง จนยักษ์ถูกใจ แต่งตั้งให้เป็นนักร้องประจำราชสำนัก

ตอนที่ ๗ กล่าวถึงยักษ์หัสกรรม ครองเมืองตักสีลา ทราบข่าวการประลองฝีมือก็รีบ
เดินทางออกจากเมือง ตรงสู่เมืองเทวะทะเล เพื่อหวังแต่งงานกับนางมารดี

ตอนที่ ๘ พระเจ้ามงกุฎเกต กับพระนางจันทรา ครองเมืองโกสัมพีมีพระธิดาชื่อ
โรหิตา พระโยคีสุภัทระได้มอบกุมาร ให้เป็นราชบุตรบุญธรรมชื่อ ทศยัน ได้รับหนังสือเชิญ
ให้ส่งทหารเอกเข้าประลองฝีมือ ทศยัน กับนายเหวา เดินทางไปยังเมืองเทวะทะเล
เข้าเฝ้ายักษ์ พอดีกับที่ ทศยุก็เข้ามาร้องเพลง ทั้งสองหน้าตาเหมือนกัน ทำให้ยักษ์พิศ
เกิดความแปลกใจ

ตอนที่ ๙ โจรनुลา อยู่ในถ้ำเลี้ยงเสือไว้หนึ่งตัว เมื่อยี่สิบปีก่อนพบทหารก็นำมาให้
แม่เสือเลี้ยงให้ชื่อเวษยันต์ เวษยันต์ขอลาโจรไปในเมืองเพื่อดูการประลองฝีมือ ครั้นถึง
เวลาประลองฝีมือ ทศยันประลองโดยนอนลงให้ยักษ์หัสกรรมฟัน แต่ทศยันเป็นผู้คงกระพัน
จึงฟันไม่เข้า ตอนหลัง แข่งขันวิ่งหากำเริบมาถึงเมืองหลัง คนนั้นแพ้ ระหว่างทาง
ยักษ์หัสกรรมลอบทุบศีรษะทศยันตลบ แล้วไปรายงาน จึงเป็นผู้ชนะได้เป็น จึงได้รับแต่งตั้ง
เป็นแม่ทัพ

ตอนที่ ๑๐ เวษยันต์เมื่อเห็นทศยันตลบและหน้าตาเหมือนตน จึงปลอมตัวเข้าไปใน
วังเกิดรักกับนางมารดี นางเห็นผิดสังเกตจึงทรงทราบว่ามีอะไรกับทศยันต์ และเวษยันต์
สารภาพความจริงต่อนาง แล้วนางกลับสู่ป่าเล่าความให้โจรनुลาฟัง

ตอนที่ ๑๑ ทศยันต์เมื่อพ้นจากสลบ ก็รีบเดินทางเข้าวัง เล่าเรื่องให้พระเจ้า

พิษณุ พงษ์ พระเจ้าพิษณุเกิดความสงสัยลักษณะหน้าตาระหว่างทศยนต์ เวชยันต์และทศยุที่เหมือนกัน และในที่สุดพระเจ้าพิษณุก็สันนิษฐานว่าเป็นจอมโจรเดียวกัน จึงสั่งให้แม่ทัพหัสกรรณ นำกำลังพลตรงไปยังทิศทักษิณ เพื่อทำลายจอมโจรนกลา

ตอนที่ ๑๒ กล่าวถึงเมืองชัยภูมิ ขุนพลวรุฒได้ทราบข่าวจากกองสอดแนม ว่าพระเจ้าพิษณุยกทัพมาทางทิศใต้ จึงให้คูสีตาบุตรสาวไปสกัดทัพและเบี่ยงทิศทางเดินทางของแม่ทัพหัสกรรณ คูสีตาอาสาไปเปลี่ยนทิศทางเดินของกองทัพ

ตอนที่ ๑๓ กองทัพยกขึ้นเดินทางมาลงป่า มาเจอคูสีตาสาวงามหน้า คูสีตาได้ให้เล่ห์เหลี่ยมจนยักษ์ตายใจล่อให้ยักษ์ไล่ตามไปทางทิศอื่น โดยไม่ฟังเสียงคัดค้านของทศยนต์

ตอนที่ ๑๔ กล่าวเวชยันต์ปลอมตนเป็นทศยุเข้าหานางยามารตี นำนางไปอยู่ในป่า ก่อนไปได้ส่งจดหมายไปบอกแก่ทศยุว่าอาทิตยนี้ไม่ต้องเข้าไปร้องเพลงในวัง

ตอนที่ ๑๕ พระเจ้าพิษณุทราบความจริงเรียกทศยุเข้าหา ครั้นสอบถามได้ความว่านางที่ทศยุรักใคร่มาก จึงสั่งให้ทศยุออกติดตามนางยามารตี หากไม่พบไม่ต้องมาให้เห็นหน้าทศยุ กลับบ้านลาพ่อออกตามหานางยามารตี

ตอนที่ ๑๖ ทางเมืองโกสุมพิ นางโรหิตา คิดถึงทศยนต์ ออกเดินชมตลาดหลวงในเมืองโกสุมพิ

ตอนที่ ๑๗ ขุนพลวรุฒ ทราบข่าวว่าทศยุออกติดตามนางยามารตี ก็บอกความลับให้คูสีตาไปคอยอารักขาทศยุในเมืองโกสุมพิ

ตอนที่ ๑๘ ทศยุเดินทางมาเที่ยวในตลาดโกสุมพิ มาพบนางคูสีตาในตลาด นางเล่าความจริงให้ทศยุทราบ และคอยติดตามทศยุไปทุกหนทุกแห่ง

ตอนที่ ๑๙ ทศยุ คูสีตา แก้ว เดินทางมาในตลาดพบกับนางโรหิตา นางโรหิตารับนำทศยุเข้าวังโดยไม่ฟังเสียง ส่วนนางคูสีตาก็คอยอยู่นอกวัง

ตอนที่ ๒๐ พระเจ้ากรุงโกสุมพิ รัชชดิถีอภิเชกษากับนางโรหิตาทันที โดยไม่ฟังคำทัดทานของทศยุแม้แต่บ่อย เมื่ออภิเชกษเสร็จแล้ว ทศยุเขียนจดหมายทิ้งไว้แล้วรีบหนีออกจากวังตามหาแก้วและคูสีตาทันทีที่คูสีตารีบนำทศยุไปหาขุนพลวรุฒที่เมืองชัยภูมิ ขุนพลวรุฒเล่าความจริงให้ทศยุทราบ โดยไปนำนายกุเวรมายืนขึ้น จากนั้นขุนพลวรุฒก็นำพลทหารเข้าโจมตี

พระเจ้าพิชฌิตอำนาจคืน ...

ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้

จะเห็นว่าวรรณกรรมทั้งตะลุงเรื่องล้นแผ่นดิน มีลักษณะเนื้อเรื่องคล้ายกับนวนิยายเรื่องศิวราตรี จะแตกต่างกันที่ชื่อเมือง ชื่อตัวละคร ตัวละครบางตัวเช่น ไรทิดา ในเรื่องศิวา ราตรี เป็นสาวใช้ของนางยามารตี แต่ในเรื่องล้นแผ่นดิน เป็นธิดาของพระเจ้ากรุงสัมพิ พระเจ้าพิชฌิต ซึ่งเป็นชนเผ่าอารยัน เป็นยักษ์ และได้ตัดตัวละครบางตัวได้แก่ ชนเผ่าทมิฬ สุรินทรา สหัสเคชา และเรื่องบางตอนที่ซับซ้อนยากต่อการนำมาแสดงก็บรรพทั้งตะลุง เช่น การแสดงมายากลของทศยัน จูเลี่ยมก็ตัดออก

เรื่องศิวา ราตรี บทที่ ๘๒ บุรุษผู้เดินถอยหลัง

วรรณกรรมทั้งตะลุงของจูเลี่ยม กิ่งทอง ที่มีเนื้อเรื่องคล้ายกับ เรื่องศิวา ราตรี ตอน บุรุษผู้เดินถอยหลัง คือ

เรื่องธิดาพระกฤษณะเทพ ตอนตั้งเมืองพระเจ้าสุรินทรมหาราช

"ตอนที่ ๑๑ กล่าวถึงพระเจ้าสุรินทรมหาราช กระทำบิณฑุฆาต ยึดอำนาจขึ้นครองบัลลังก์ ภายหลังรู้สำนึกในเพราะชนิษฐาประสูติธิดา ชื่อกฤษณีเทวี ขณะประสูติเกิดไฟไหม้ปราสาทบิดาล้นชีวิตหมด แต่กฤษณีเทวีไม่เป็นอันตรายเมื่อเจริญวัยทราบว่าพระเจ้าสุรินทรมหาราชได้ทำบิณฑุฆาตนางกฤษณีเทวีจึงคิดจะฆ่าพระเจ้าสุรินทรมหาราช แต่ถูกพระเจ้าสุรินทรมหาราชจับไปล่อออกจากเมือง"

จากวรรณกรรมทั้งสองข้างต้น จะเห็นว่าลักษณะเนื้อเรื่องคล้ายกัน คือ พระเจ้าสุรินทรมหาราชกับกฤษณะกุมารได้ทำบิณฑุฆาต แล้วขึ้นครองราชย์ ตอนหลังได้สำนึกบาปต่างกันตรงที่พระเจ้าสุรินทรมหาราชแม้ว่าสำนึกบาปเพราะอกนิหารของกฤษณีเทวี แต่ก็

ไม่ได้กลับใจยังทรงกระทำบาปต่อไป ส่วนกัณณะกุมาราลีก เพราะพระโยคีเป็นผู้กระทำการให้เกิดความสำนึกบาป และได้ปฏิบัติธรรมเพื่อลบล้างความชั่ว

เรื่องขุนศึกกตัญญู ตอนยักษ์สุรนารถไปขอความช่วยเหลือจากลูตา ความว่า

"ยักษ์สุรนารถ ได้ทราบข่าวการตายของลูกชาย ก็โกรธมาก ออกเดินทางไปหาสหายลูตาซึ่งเป็นหัวหน้าชนเผ่าทมิฬเพื่อให้อยู่ช่วย ลูตาหัวหน้าชนเผ่าทมิฬ เห็นยักษ์มาหาก็คำใจ ครั้นทราบเรื่องก็ตกลงช่วย แม้จะได้รับการคัดค้านจากลูกชายนรสิงห์ก็ไม่ฟัง ลูตาบังคับให้ลูกชายไปเมืองไพศาลเพื่ออุคนางมาเป็นภรรยา นรสิงห์จำเป็นต้องไปมิฉะนั้นจะถูกฆ่า จึงได้ชวนม้าแสนรู้ไป

จะเห็นได้ว่าวรรณกรรมทั้งสอง มีเนื้อเรื่องตรงกันคือ เรื่องควา ราชรี ลูตา นักรบเผ่าทมิฬได้รับคำขอร้องจากกษัตริย์สหัสเดชาให้ไปเป็นกองทัพนักรบ เพื่อต่อสู้กับพระเจ้าพิษณุ เรื่องขุนศึกกตัญญู ลูตา นักรบเผ่าทมิฬได้รับคำขอร้องจากยักษ์สุรนารถ ให้ไปอุคนางพิมพ์ทัย เพื่อแก้แค้นพระเจ้าไพศุรย์

๑.๑.๕ เนื้อหาที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพสังคม

สังคมมีอิทธิพลต่อการสร้างวรรณกรรมมาก กล่าวคือ ผู้สร้างวรรณกรรมเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม เป็นแหล่งวัตถุดิบที่ผู้เขียนจะนำเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมมากล่าวไว้ในวรรณกรรมที่ตนเขียนขึ้น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น สิ่งแวดล้อม สภาพะทางการเมือง และเศรษฐกิจ ความคิด ความเห็น ความรู้สึกที่นักเขียนมีอยู่จึงเป็นส่วนรวมกับคนร่วมสมัย

วรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุลเยี่ยม กิ่งทอง ได้รับอิทธิพลมาจากสภาพสังคมเช่นเดียวกับวรรณกรรมหรือประเภทอื่น ๆ แต่ก่อนที่จะศึกษาอิทธิพลของสภาพสังคมที่มีต่อการสร้างวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุลเยี่ยม กิ่งทอง ผู้วิจัยจะกล่าวถึงสภาพสังคมของภาคใต้ในช่วง ที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้คือ พ.ศ. ๒๕๑๔ จนถึงปัจจุบัน

สภาพของสังคมซึ่งเป็นสภาวะแวดล้อม จูเลียม กังทอง คือ สภาพสังคมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอเวียงสระ อำเภอพระแสง อำเภอกาญจนดิษฐ์ ซึ่งเป็นแหล่งที่มีผู้ก่อการร้ายหนาแน่นกว่าอำเภออื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปล้นรถ หรือ การบุกเข้าเผาสถานที่ตำรวจนครบาล และอื่น ๆ ดังที่ได้ปรากฏในข่าวประจำวันทาง สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างให้เห็นเฉพาะเหตุการณ์ที่เป็น การกระทำของผู้ก่อการร้าย ซึ่งมีผลต่อการสร้างวรรณกรรมหนึ่งตะลุมของจูเลียม กังทอง ที่เด่นชัด ดังนี้

"วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ได้เข้าปิดล้อมหมู่บ้าน ปล้นเอาเสบียงอาหาร ของประชาชน นายอรุณ นาคะเดชะ ผู้ว่าราชการจังหวัด สุราษฎร์ธานี ได้แจ้งให้ประชาชนทราบว่า อย่าได้หลงเชื่อผู้ก่อการร้าย ที่ทำการหลอกลวง ว่าจะให้เงินเดือน และแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าเมื่อปลดปล่อยจังหวัดสุราษฎร์ธานีแล้ว"

(กรมประชาสัมพันธ์. วิทยุสารประจำวัน. ๒๒:๔๑ หน้า ๑๕๖๐)

"วันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ เกิดผู้ก่อการร้ายปล้นขบวนรถด่วนสายใต้ ครั้งใหญ่ที่อำเภอบ้านนาสาร ไม่สามารถจับกุมคนร้ายได้ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ซึ่งเป็น รัฐมนตรีประจำ สำนักงานรัฐมนตรีได้อธิบายว่า เหตุการณ์ครั้งนี้ไม่ได้เป็นการกระทำของ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ แต่เป็นการกระทำของเหล่าคนร้ายธรรมดา ที่มีตำรวจอยู่ เบื้องหลัง"

(กรมประชาสัมพันธ์. วิทยุสารประจำวัน. ๒๒:๔๑ หน้า ๑๗๑๒ - ๑๗๑๓)

"วันที่ ๑๓ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ เจ้าหน้าที่ทหารเข้าทำการกวาดล้างที่ หมู่บ้านเหนือคลอง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เจ้าหน้าที่ได้ยึดพื้นที่ไว้ได้ และได้นำกำลังตำรวจตระเวนชายแดน หน่วย ๔๐๒ เข้าดำเนินการก่อสร้างบ้าน พระราชทานให้กับประชาชน

(กรมประชาสัมพันธ์ วิทยุสารประจำวัน. ๒๔ : ๔๔ หน้า ๔๔๙)

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมดังกล่าวข้างต้นนั้น ปรากฏในวรรณกรรม
หนังสือของจุเลียม กิงทอง ดังนี้

เรื่องขุนศึกกตัญญู ตอนเจ้าพระยาธรรมาธิราชให้ทหารไปปลุกระดมชาวบ้าน

"กล่าวถึงเจ้าพระยาธรรมาธิราชผู้ใหญ่นั่งอยู่ อดอยากเป็นกษัตริย์ พยายามก่อ
ความวุ่นวายให้ประชาชนเห็นว่า การปกครองของพระเจ้าโพธิ์ร้อนสมรรถภาพ ทั้ง
ต้องการให้ลูกชายคือปัญญาเป็นเจ้าฟ้าชายจึงวางแผนส่งลูกให้ไปศึกษาวิชาอยู่กับยักษ์
ตนเองก็ส่งเจ้าหน้าที่ ออกไปทำร้ายประชาชน พร้อมกันนั้นก็ส่งคนไปปลุกใจประชาชนให้
ลุกขึ้นสู้ แล้วตนเองก็เข้าไปรายงานต่อพระราชาว่า ประชาชนเป็นคอมมิวนิสต์ ต่อสู้กับ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ ขออนุญาตนำกำลังทหารออกไปกวาดล้างพระราชาหลงเชื่อจึงมอบอำนาจ
ให้จัดการขึ้นเด็ดขาดกับประชาชนได้

ตามันกับยายคงครอบครัวยุึ่งที่อยู๋ในบ้านควนกาหลง มีลูกชายชื่อ เรวัต
ซึ่งได้หนีออกจากบ้าน ตามันจึงเดินทางไปถามนวลจันทร์ลูกสาวนายเปลือย ซึ่งเป็น
คนรักของเรวัต

แต่ยังไม่ทันจะออกจากบ้าน นายยอดทองเจ้าหน้าที่บ้านเมืองก็ได้มาถึงบ้าน
และได้ทำร้ายร่างกายตามัน ลักครุ่นนายพูนแก้ว เจ้าหน้าที่อีกคนก็มาพูดคุยงาให้ตามัน
ต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ตามแผนการของเจ้าพระยาธรรมา

จากเนื้อเรื่องของเรื่องขุนศึกกตัญญู จะเห็นได้ว่า จุเลียม กิงทอง ได้นำ
การกระทำของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในภาคใต้มาใส่ไว้ส่เนื้อเรื่อง สมัยนั้นจะมีผู้เป็นภัย
ต่อประชาชนอยู่สองกลุ่มกลุ่มหนึ่ง คือ ผู้ร้ายในเครื่องแบบ ทำการปล้นสะดมชาวบ้าน จน
ชาวบ้านเกลียดชัง อีกกลุ่มหนึ่ง คือ ผู้ร้ายนอกเครื่องแบบ ที่ทางราชการเรียกว่า
ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ พวกนี้จะเข้าไปในหมู่บ้านเพื่อปลุกระดมชาวบ้านให้ลุกขึ้นต่อสู้กับ
เจ้าหน้าที่ตำรวจ และให้ความร่วมมือกับพวกตน โดยการส่งเสบียงอาหาร และเป็นสายลับ
ข่าวให้พวกตน เพื่อปฏิบัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบ
คอมมิวนิสต์"

วรรณกรรมหนึ่งตะลุงของจุเลี่ยม กิ่งทอง มีการนำวรรณกรรมเก่า (วรรณคดีนิทานพื้นบ้าน) และวรรณกรรมใหม่ (นวนิยายหรือวรรณกรรมปัจจุบัน) มาผสมผสานเข้าด้วยกัน จึงทำให้วรรณกรรมหนึ่งตะลุงของจุเลี่ยม กิ่งทองมีลักษณะหลากหลาย

๑.๒ การดำเนินเรื่องหรือการเดินเรื่อง

การดำเนินเรื่องหรือการเดินเรื่อง หมายถึง การนำเนื้อเรื่องหนึ่งตะลุงเสนอต่อผู้ชมตั้งแต่ต้นจนจบการดำเนินเรื่องของจุเลี่ยมมีลักษณะเหมือนวรรณกรรมทั่ว ๆ ไป แต่จากการวิเคราะห์วรรณกรรมหนึ่งตะลุงของจุเลี่ยม กิ่งทอง นั้นปรากฏว่า ใช้กลวิธีในการดำเนินเรื่องดังนี้

๑.๒.๑ ดำเนินเรื่องโดยจุเลี่ยมเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

การดำเนินเรื่องลักษณะนี้ นิยมใช้ในตอนตอนเริ่มเรื่อง เช่น

...กล่าวเรื่องถึงเมืองเอกเมื่อแรกรุ่ง
 เพื่อฟังปรากฏไปทั่วทิศสถาน
 นามว่าเมืองเทวะทะหะมีมาช้านาน
 อันจะประมาณับโคตรวงศ์ขององค์พระราชา
 ชะตะเวทผู้จอมพงศ์ดำรงราช
 กับนางนาฏวิชนีลีเนหา
 ทรงเมตตากับฝูงเผ่าเหล่าไพร่ฟ้า
 ชาวพาราเริงวันขึ้นชมพู
 ยี่สิบปีที่แล้วมาอุราหมอง
 ต้องร่ำร้องทุกข์ไศกเพราะโลกมันหมุน
 วิชนีผู้เมตตาเนื่อนาบุญ
 เกิดสกลสามหนราชกุมาร
 ผ่าแผดสามยังไม่ได้ให้พระนาม

แต่เกิดสงครามล้างโคตรโหดหนักหนา
 ยักษ์ทมิฬคุมพรรคเหล่ายักษ์ป่า
 มีชื่อว่าพิษณุทรนง
 คุมยักษ์ป่าร่างใหญ่ใจเหี้ยมหาญ
 บุกเผาผลาญราชวังต้องพังผัง
 จับราชาคู่ครองทั้งสององค์
 โยนทิ้งลงตายสยองในกองอัคคี
 อันทารกเพศชายมันสั่งให้ฆ่า
 ทารกาทั่วจบต้องพากันหลบหนี
 พระราชบุตรร่างน้อยนิดของพระแม่วิชนี
 ใดพาหนีหลบหนีไม่ทราบไปอยู่ไหนใด
 แม้ใครช่วยเจ้าชายไม่ย่อยยับ
 ความลับหนึ่งสิ่งเรื่อนั้นมันยิ่งใหญ่
 หากทั้งสามเจ้าชายไม่บรรลือ
 อยู่แห่งใดหน้าตาอยู่เหมือนกัน
 ออภาพปรากฏที่ผมพากย์ในฉากนี้ (ถอนบท)
 คือผู้ที่เสียใจใหญ่มหันต์
 นามวรุณพลคนสำคัญ
 เคยรบโรมรันเพื่อมนุษย์ทำจนสุดฝีมือ
 เหมือนเมฆเม่าเข้ากองไฟก็เพราะใจกล้า
 ใช้หลักวิชาเข้าประกาศพร้อมดาบถือ
 มนุษย์ล้มตายเหมือนสายลมกระพือ
 ร่วงลงคือใบไม้ต้องตายยี่น
 หากผมตายใครจะได้คิดแก้แค้น
 พอมองเห็นแผนเจิ้งหลิงปะปนพร้อมมีคนนำหมิ่น
 เมื่อรู้หลบต้องหลบคอยรบอื่น

เราอย่าฝืนยอมตายไว้ความคิด
 นำครอบครัวผิว เมียเสียแดนเกิด
 หนีเตลิดสู่ป่า เราต้องสละสิทธิ์
 มาทนจนทนอดสลัดจิต
 มาบิณฑลที่บ้านนาหมื่นดินแดนนี้ชื่อชัยภูมิ
 นำฝูงชนเดินทางมาสว่างเฝ้าพันธุ
 เกิดยุคนั้นพวกเจ้าเจ้าเตี้ยวันเป็นสาวและเป็นหนุ่ม
 ทุกวันสิบสองนาฬิกา เรานัดมาประชุม
 เพื่อชุมนุมเตรียมลงทำสงคราม
 นี่คือหนูคู่สิดากำพร้าแม่
 แม่ถึงแก่สิ้นชีวิ้นับปีที่สาม
 อายุได้สิบเจ็ดปีรู้วิชาหล้าสงคราม
 ลูกมีความคิดเดือดเพราะสายของบิดา
 ในตอนนี้เรียกประชุมหนุ่มและสาว
 เสียงเกรียวกราวให้ร้องก้องกัมธรา
 ท่านประธานผู้เป็นใหญ่ในบ้านป่า
 สันทนาวางแผน....เพื่อการแก้แค้นมาร ... (เลยบท)
 (เรื่องสั้นแผ่นดิน)

จากตัวอย่าง จูเลียมได้เล่าเรื่องราว กล่าวถึงเมืองทเวททะเล มีพระราชชื่อ
 พระเจ้าว่าชาตเวท กับพระมเหสี ชื่อนางวิชนี มีโอรสฝาแฝดสามคน เมื่อยี่สิบปีที่ผ่านมา
 ได้มีพวกยักษ์นำโดยยักษ์พิษณุราชา เข้าโจมตีฆ่าฟันเหล่าราชวงศ์ล้มตายไปหมดสิ้น แม้
 กุมารฝาแฝดก็ไม่มีใครรู้ร่องรอย และจากที่เห็นอยู่ขณะนี้ คือขุนพลวรุณ ทหารคู่ราชบัลลังก์
 ของพระเจ้าชาตเวท มีลูกสาวชื่อนางคฤดา เป็นผู้หญิงที่เก่งในเชิงรบ เพราะได้รับการฝึก
 อบรมอย่างดีจากขุนพลวรุณ ขณะนี้ขุนพลวรุณได้จัดตั้งกองกำลังขึ้นจำนวนหนึ่งเพื่อรอโอกาส
 ที่จะเข้าไปยึดเอาเมืองคืนจากยักษ์พิษณุราชา ขุนพลวรุณได้นัดเหล่าทหารมาประชุมทุกวัน

เวลาเที่ยง

อีกตัวอย่างที่เป็นการดำเนินเรื่องโดยจุเลียม กิ่งทอง เป็นผู้เล่าเหตุการณ์เอง โดยใช้สรรพนามแทนตัวว่า กระผม

...สำหรับนิยายเรื่องนี้ กระผมจัดเป็นนิยายชีวิต มีเทพนิยายผสมอยู่บ้าง สำหรับเมืองแรก กระผมสมมติว่า นครเขมรรัฐ เดิมอดีต ปกครองโดย พระราชาทิพย์สุวรรณหกับพระนางเจ้าจันทร์เทวี พระองค์ทั้งสองไม่ได้มีโอรส หรือธิดาเลย จากนั้นพระราชาทิพย์สุวรรณหกับพระชนมชีพ แม่นางจันทร์เทวีได้ รวบรวมอำนาจของสามมีมาเป็นของตน การปกครองในแบบราชานางสมบูรณ์เต็มที่ ได้เสริมอำนาจอีกนิดหนึ่งคืออำนาจเผด็จการ เธอต้องการให้ใครเป็นเศรษฐี ก็ได้เป็นสิ่งที่ตายก็ต้องตาย ทรัพย์สิ้นสมบูรณ์ ขาดแต่คู่ครอง นางจึงได้มองหา คนที่ใกล้ชิด คือเจ้าพระยาสิงหราช เมื่อได้มอบหมายความรักให้แก่ราชวงศ์รักแล้ว เธอจึงได้แอบหลับแอบนอนกัน สมมติว่า บัดนี้ เธอตั้งครรภ์อยู่แล้ว ห่าปี เธอพยายามพูดให้พระยาแต่งงานกับเธอให้ได้ ถ้าพระยาไม่ยอม เธอจะต้อง มาให้ตาย...

(เรื่องสายเลือดพยาบาล)

หรือเรื่องใจชายกายหญิง

...กระผมจะได้แนะนำนิยายมาสู่ผู้ออกของพ่อแม่ทุกท่าน ในเรื่องใจชาย กายหญิงกระผมคิดว่าสมัยนั้นแปลก ผู้หญิงให้ภริยาทำทางเป็นผู้ชาย ผู้ชาย อยากรับเป็นผู้หญิง จุดแรกกระผมสมมติว่า เมืองกำแพงทอง พระเจ้าอภัยทัสน์ อดีตมีพระมเหสีชื่อพระนางสุมณฑา หลังจากคลอดบุตรที่มีร่างกายผิดปกติ มีร่างกายอัปลักษณ์ ชื่อว่า คำทมิฬ หลังจากนั้นพระนางกลุ่มพระทัย เป็นโรค หัวใจ และได้สิ้นพระชนม์ ต่อมาพระเจ้าอภัยทัสน์ก็ได้อภิเษกกับนางมารศรี

ได้ทรงมีพระโอรสองค์หนึ่ง ชื่อว่า จักรแก้วกุมาร เป็นที่สมาใจของพระองค์
พระนางเจ้ามารศรี ไม่ชอบที่มองเห็นหน้าดำทมิฬ หล่อนต้องการให้กุมารออกไป
จากเมืองนี้...

(เรื่องใจชายกายหญิง)

และเรื่องบุพผานางไพร

...ได้ความว่า พ้าชายวงศ์เรศกุมารได้อุปสมบทเป็นภิกษุสงฆ์แล้ว อยู่ยัง
วัดทำนอจารย์ คราวนี้นางแม่บุผาสวรรคตแล้ว ก็ต้องนิวัติกลับราชฐานโขมพิตร
เพื่อแจ้งให้พระสวามีทรงทราบเรื่องโอรสทรงผนวกเป็นภิกษุ...

(เรื่องบุพผานางไพร)

จากตัวอย่างตัวอย่างเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า จูเลียมเป็นผู้ดำเนินเรื่องโดยเล่า
เหตุการณ์เอง

๑.๒.๒ ดำเนินเรื่องโดยให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเหตุการณ์

การดำเนินเรื่องแบบนี้ พบในช่วงหลังจากเปิดเรื่อง จูเลียมให้
ตัวละครเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาก่อน ดังตัวอย่างเช่น

...พระเจ้านพทิต : วันนี้ เป็นวันพระบัณฑสี เราได้ให้ทานทุกแปด เพื่อ
ผลประโยชน์ให้บุคคลอันนั้นคลบแคลน้ำใจของ
แม่นางนพมาศ มเหสีแห่งข้า ที่ได้หนีจากข้าไปเมื่อมีสิบ
ที่แล้วมา } คลบแคลให้แม่นางย้อนรอยถอยหลังกลับมาสู่
เราอีกครั้ง เราได้สร้างคามผิดไปหลงระเริงใน
รสกามารมณ์ นางจึงได้จากเราไปด้วยความเจ็บช้ำ

นายเปลื้อง : ข้าแต่พระองค์พระราช ข้าพระองค์นายเปลื้อง มารับ

ข้าพระองค์ไปที่ไหน เขาก็ถามว่า ทำไมพระนางนพมาศ
หนีออกจากเมืองไปเรื่องไร ข้าพเจ้าครั้นจะเอาเรื่อง
ของนายไปพูดก็ให้รู้สละอายต่อใจมักกนกนิก ตามธรรมดาผู้หญิง
ในเมืองตำแหน่งนี้ คนอยากได้

พระเจ้านพลธิ : นายเปลือย โบราณว่า คับที่อยู่ได้จริงได้ใช้ไหม คับใจอยู่
ไม่ได้ นิสัยของเราเห็นผู้หญิงไม่ได้ สวยงามสะกดตาเมื่อไหร่
ผิวพรรณวรรณะอย่างไรเราสงสัยไปหมด

นายเปลือย : ออ สงสัยไปหมด ว่า คนอ้วน เป็นไรหนอ คนผมเป็นอย่างไร
คนดำเป็นไรหนอ เมื่อสงสัยแล้ว

พระเจ้านพลธิ : เออ อย่างนั้น เมื่อสงสัยแล้วเราก็อธิษฐานขอมาจนได้
เพราะมีอำนาจ

นายเปลือย : ตกลงแล้วนางนพมาศว่าอย่างไรนั้น

พระเจ้านพลธิ : แก ก็ขอรับรองเหมือนกันว่า เสด็จพี่จำ ขอรับรองหน่อย แต่ เรา
ไม่ยอม สุดท้ายนางก็หนีจากเราไป

นายเปลือย : ตอนหนีไปเอาอะไรไปเล่า

พระเจ้านพลธิ : เอากระเป๋างหนึ่ง เสื้อผ้าชุดของกุมาร กุมาร้อย่างละชุด
เรามีความกลัวใจมาก เอาละนะเราก็จัดการไปให้ทานแก่
พสกนิกรทั่วไป เพื่อหวังให้บุญอันนั้นคลำบันดาลาให้มหิทธิกลับมา...

(เรื่องจบ)

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวละคร คือพระเจ้านพลธิ กับนายเปลือยสนทนากัน พูดถึง
เรื่องราวในอดีต เป็นการเล่าเรื่องเหตุการณ์ที่ผ่านมา โดยผู้เขียนไม่ต้องเล่าเหตุการณ์
แต่ให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่องเอง

อีกตัวอย่างที่เป็นลักษณะของการดำเนินเรื่องแบบใช้ตัวละครเป็นผู้เล่าเหตุการณ์
ดังตัวอย่างเช่น

... พระเจ้าเดชสิงห์ : แม่นางทั้งสอง แม่นางคงทราบแล้วใช่ไหมว่า วันนี้
ผู้ของแม่นางไปไหน

นางรุ่งนภา : หม่อมจันทราบแล้วพะคะ

นางคาราเพ็ญ : หม่อมจันทราบดีแล้ว พะคะ

พระเจ้าเดชสิงห์ : ตอนนี้แม่นางทั้งสองได้ตั้งครุภพพร้อมกันทีเดียว
คนละ ๘ เดือน จันคิดว่าแม่นางคงคลอดพร้อมกัน
ตอนนี้จันจะไปไหนแม่นางลองตอบให้ฟังซิว่า
จันจะไปไหน

นางรุ่งนภา : พระองค์ไปล่าสัตว์ พะคะ

พระเจ้าเดชสิงห์ : เพราะเหตุไรแม่นางทราบว่ามันจันชอบล่าสัตว์

คาราเพ็ญ : เพราะว่ามันจันรู้ดีว่าวันนี้เป็นวันพระบัณฑรสี

พระเจ้าเดชสิงห์ : เออ เมื่อรู้ว่าเป็นวันพระบัณฑรสี ทำไมแม่นางจึงรู้ว่า
จันจะไปล่าสัตว์

นางรุ่งนภา : ก็พระองค์ชอบจะทำอย่างนั้น

พระเจ้าเดชสิงห์ : ออ แม่นางคาราเพ็ญ ภรรยาบ่อยของข้า แม่นาง
ลองตอบให้ข้าใจหน่อยซิว่า การไปล่าสัตว์ในวันพระ
แปลค่านั้นประโยชน์มันเป็นอย่างไรร

นางคาราเพ็ญ : ตามที่พระองค์ทรงโปรด บอกว่าประโยชน์ก็คือ สัตว์
ทั้งหลายไม่ตื่นพราน และไม่ระแวงไพร

พระเจ้าเดชสิงห์ : เออ ดีมาก จำได้ ดีมาก ตั้งแต่จันครองอาณาจักร
นี้มาเกือบหนึ่งปี เกมกีฬาที่จันชอบคือล่าสัตว์...

จะเห็นได้ว่า จูเลียมได้ให้ตัวละครเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ว่าทำไมพระเจ้า
เดชสิงห์จึงชอบที่จะออกล่าสัตว์ในวันพระ เหตุผลก็เพราะสัตว์ไม่ตื่นพราน ไม่ระแวงไพร คือ
สัตว์ทุกตัวประมาทว่า วันพระนายพรานไม่ออกล่าก็เลยหากันอย่างสบาย ส่วนพระเจ้าเดชสิงห์
ถือโอกาสที่สัตว์ไม่ระแวงนี้ ออกล่า การดำเนินดังกล่าวทำให้เกิดเหตุการณ์ในเรื่องเป็นไปอย่าง

สมจริง ดูประหนึ่งตัวว่าตัวละครมีชีวิต ทั้งยังทำให้การดำเนินเรื่องไม่น่าเบื่ออีกด้วย
ลักษณะการดำเนินเรื่องแบบนี้ มีอยู่ทั่วไปทุกเรื่องในวรรณกรรมหนังสือของจุเลียม

๑.๒.๓. ดำเนินเรื่องโดยหวังเรื่องให้ชวนสงสัยติดตาม

การดำเนินเรื่องโดยวิธีนี้ จุเลียม จะตั้งเรื่องแล้วหยุดไว้ก่อน
เป็นช่วง ๆ แล้วไปกล่าวตัวละครตัวใหม่ แล้วค่อยมาย้อนกล่าวตัวละครตัวเดิมอีกเมื่อ
เวลาผ่านไประยะหนึ่ง ตัวอย่างการดำเนินเรื่องแบบนี้ ดังตัวอย่างเช่น

...เทพทั้งหลายในแถวป่าพากันประท้วง

ให้ลู่ล่งหลงป่าไกลธานี

ไม่สามารถอาจจะกลับถึงบ้านได้

หลงมกมายอยู่ดงดึกฤกษ์ไพศรี

ไม่สามารถกลับคงคาราษธานี

ตั้งผู้มีความโหดร้ายหนึ่งทอพรยายความ

กล่าวจอมยักษ์ชื่อว่ากระเวรราช (ถอนบท)

จะขอล่าจอมท้าวกระเวรราช

ผู้บังอาจหัวหาญชาตสนาม

ได้ปกป้องครองเมืองสินลับเขตนิคาม

ท่านมีความเก่งกล้ายิ่งกว่าผู้ใด

มีธิดากำพร้าเพราะแม่ของธิดาตาย

ที่โสมฉายบุษบาตุน้ำตาแม่แจ่มใส

เป็นสาวมณุษย์สุดเลิศประเสริฐไปกว่าใครใคร

อันผู้ใดอยากได้เจ้าลูกสาวยักษ์...

(เรื่องศึกในสายเลือด)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นลักษณะการดำเนินเรื่องโดยหวังเรื่องให้ชวนสงสัย

จุเลี่ยม ได้หน่วงเรื่องไว้ เป็นช่วง ๆ ปล่อยาให้ตัวละครประสบปัญหา ยังไม่ทันปัญหา
คลี่คลาย จุเลี่ยม ได้หน่วงไว้ คือ พระเจ้าเดชสิงห์ได้เดินทางหลงอยู่กลางป่า ยังไม่ทราบ
พระเจ้าเดชสิงห์จะเดินทางไปพบอะไรต่อ ก็หยุดพักออกเรื่องไว้ก่อนแล้ว ยกกล่าวถึงเมือง
ยักห์ท้าวกระเวชราช

๑.๒.๔. ดำเนินเรื่องโดยการให้ตัวละครร้องเพลงหรือขับลิเกแทรก

การดำเนินเรื่องลักษณะนี้ จุเลี่ยม กิ่งทอง ได้รับการยอมรับว่า
เป็นหนังสือชุดแรกๆที่ทำให้ตัวละครร้องเพลงหรือขับลิเกแทรกในขณะดำเนินเรื่อง
ลักษณะการดำเนินเรื่องลักษณะนี้ปรากฏในทุกเรื่องของวรรณกรรมหนังสือชุดของจุเลี่ยม
ตัวอย่างตอน วรรณกรรมอยู่คนเดียวเหงา เลย์ร้องเพลง "น้ำตกว่าพิง" เช่น

...เมืองไต้จามตา น้ำตกวิภาวดี แดนดินถันเคยมีรอยรักฝังตรึง
ร่วมไม้เยือกเย็น กลายเป็นร่วมรักว่าพิง แชนพี่เคยมีหญิงหนึ่ง เคล้าคลึงแนบเนื้อ
เคียงกาย

ต้นจากสายชลเปียกจนทั่วสรรพางค์ เสื่อเจ้าบางบาง นื่องนาง
กอดอกเหนียวมาย ดอกเข็มสีแดง พี่เกล้งส่งให้ขวัญใจ หากนื่องย่นรักเมื่อไหร่
คงได้เห็นเนินนี้อันวล

นกน้อย จู๋จับต้นน้ำนมแต่พี่กอดน้อง ประคองอยู่ใต้พิภพ ดุจหยาด
น้ำใส หยาดไหลบนแก้วละมุน พี่คงมีบุญ ที่คุณให้รักแก้มนวล

หรีดหรีงเรไรที่ร้องยามาใกล้สายันต์จำพราวจากกันตะวันไพล์เพล
เรววน น้ำเซาะแก่งหิน ไดยินเหมือนใจคร่ำครวญ เขาสร้างแม่นางเนียนวล
คู่ควรกับใครเล่าเอ๋ย...

(เรื่องลูกทพพิฬาวน)

ตัวอย่างการดำเนินเรื่องโดยให้ตัวละครขับลิเกแทรก ปรากฏในวรรณกรรม

หนึ่งตะลุงตอน นายเปลือยกับนายวรรณ ข่งขันจับผู้หญิง นายวรรณขับลิเก ว่า

... พี่นายวรรณ	เป็นเทพบุตรจากฟ้า
มาฝากรักน้องยา	แม่ร้างอ้วนชวนฝัน
พี่เป็นลิเกบัลลังก์ได้	อยากจะได้น้องพี่
ไว้เป็นนางเอกสักที	เพราะเธอทั้งพี่ทั้งมัน
ร้างแม่อ้วนชวนขึ้น	ถ้านอนกลางคืนคงจะอุ่น
ละไมละมุนเสียเหลือ	ผิวนวลเนื้อแม่จอมขวัญ
สะตือแม่ลึกเป็นอ่าว	เรียวยนต์เล่นเข้าทั้งวัน ...

(เรื่องศึกในสายเลือด)

ตัวอย่างการดำเนินเรื่องโดยให้ตัวละครร้องเพลงแทรก ปรากฏในวรรณกรรม
หนึ่งตะลุงตอน พระเจ้าเดชสิงห์ ได้ธิดายักษ์เป็นเมีย พระเจ้าเดชสิงห์ ร้องเพลงชุก
บทเพลงว่า

... ชุกเดินงงัน ยักแย้ยักยันเที่ยวขอทาน กับอมิตดาอดขวัญจิต
ตัวดาแก่เฝ้าคิดถึงนางคราญ ถ่อร่างเต็มขึ้นสุดจะยืนกราน ดาแก่ขอทานไป
เลี้ยงเมีย

เจ็บเอาจแสนเมื่อยชบ ดวงตะวันจนพลบแสงจะพลี เหลียวหลังยืน
จ้องมองดูบ้านตัวดาแก่ชมซานคิดถึงเมีย คืนก่อนเราเอยเคยคลอเคลีย
นี้จะจากเมียมาหลายเวลา

ขอทานรายครึ่งใหม่ พี่จะพาเธอไปเที่ยวอเมริกา ให้น้องแต่งตัวสวย
เหมือนฝรั่งตัวพี่จะนั่งมองอมิตดา พี่จะนั่งครวญเพลงสาลิกา ให้อมิตดาเธอชื่นใจ
จะพาน้องล่องตึกไป ให้น้องอู่แม่ดูเขาไฟ แล้วจะแวะช้อปปิ้งเที่ยวเตร่
มาให้ทันเที่ยวแม่เครื่องบินไทย ถึงบ้านหมดตัวจะกลัวอะไร ค่อยกลับไปขอทาน

ชาวบ้านเขากิน...

(เรื่องศีกานสายเลือด)

และ ตอน ราเชน นายแก้ว นายเหว ได้รับรางวัลให้เป็นขุนพลราเชน
ก็มีการฉลอง นายแก้วร้องเพลง เทพเสาวนีย์ บทเพลงว่า

...เมื่อคืนนั้นนอนภาพหลอนยังตรึงอารมณ์ ผันว่าได้ชมนางเยาว์ที่เสาวนีย์
เป็นเทพธิดาจากแม่อุมาเทวี มายืนเฝ้าขั้วขวนยี่ อวดเนื้อที่ขาวนวล
เทพเสาวนีย์ สวรรค์ทรงมีบัญชา ให้เจ้าลงมาแจกรักให้ชายทั้งมวลที่กอดรับขวัญ
เนิ่นถันน้องนางขั้วขวน กลิ่นปรางน้องนางอบอวล กอดเนื่อนวลนิทรา
ต้นที่เฝ้ามองหาไม่เห็นแม่นาง เจกะเพียงหมกนข้าง กอดแนบที่ใดคุรา หากนาง
ในฝันคนนั้นจริงดังว่า ผมคงเกลียดหน้าหญิงใดในโลกทุกคน
คืนนี้เข้านอนถอดถอนในดวงฤดี ขอจะเอากี่ หญิงที่จำซึ่งกมลหากเทพธิดา
ลอยมาจากฟ้าเบื้องบน เทียวโปรดหนุ่มน้อยทุกคน แก้วอีกคนจนขออีกสักคืน...

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น นับเป็นลักษณะของการดำเนินเรื่องที่แปลกไปจาก
วรรณกรรมหนังสืออื่น และเพลงที่จุลเสียมได้นำเข้ามาแทรกในเนื้อเรื่องของวรรณกรรม
หนังสืออื่น ก็เป็นเพลงที่มีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ทำให้เกิดความไม่เบื่อในขณะที่ยก

๑.๒.๕. ดำเนินเรื่องโดยกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่างสถานที่

การดำเนินเรื่องโดยกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่างสถานที่ เป็น
ลักษณะการดำเนินที่ปรากฏตลอดทั้งเรื่อง เช่น เกิดในเมืองหลายเมืองสลับกันไปมา
การดำเนินเรื่องลักษณะนี้จุลเสียม ใช้ทุกเรื่องเพราะวรรณกรรมหนังสือเป็นวรรณกรรม
ที่ยาวมาก เรื่องหนึ่งใช้เวลาแสดงประมาณ ๖ - ๘ ชั่วโมง มีฉากมาก เพราะฉะนั้น
การดำเนินเรื่องจึงจำเป็นต้อง กล่าวถึงต่างสถานที่

" กล่าวถึงเมืองกำแพงทอง มงกุฎแก้ว มงกุฎทอง ไอรสของพระเจ้า
อภัยทัตน์ มารดาได้สิ้นพระชนม์ พระเจ้าอภัยทัตน์จึงได้สมรสกับนางรัชนี้ ต่อมาไอรส
ทั้งสองถูกนางรัชนี้ไล่ออกจากเมือง ไอรสทั้งสองจึงต้องออกจากเมืองเดินทางกลางป่า

" กล่าวถึงบ้านเวฬุคาม แม่ม่ายกาวีมีลูกสาวชื่อกาวี นางกาวีเดินทาง
ออกจากบ้านมาพบกันมงกุฎทองรักกับนางกาวี มงกุฎแก้ว เดินทางต่อไป

"กล่าวถึงเมืองเวฬุวัน พระเจ้าวงศ์เทวัญ มีธิดา แต่ยังไม่คู่ ชื่ออุบลน้อย
เขียนจดหมายฝากพระพายให้นำไปให้เนื้อคู่...

(เรื่องอาวุธสวรรค์)

จากตัวอย่างข้างต้น จูเลียม กล่าวตั้งเมือง แล้วให้ตัวละครดำเนินเรื่องไป
แล้วไป กล่าวถึงฉากในหมู่บ้าน แล้วให้ตัวละครดำเนินไป กล่าวถึงเมืองเวฬุวัน แล้วให้
ตัวละครดำเนินไป เป็นลักษณะนี้สลับไปสลับมา จนจบเรื่อง การดำเนินลักษณะนี้ทำให้
ไม่น่าเบื่อ

๓. ตัวละคร (character)

ตัวละคร เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล มีบทบาท
ทำให้เรื่องดำเนินไปได้ การศึกษาลักษณะนิสัยของตัวละครช่วยให้ผู้ศึกษาวรรณกรรม
เข้าใจแนวคิดของเรื่องได้ดีขึ้น ทั้งยังช่วยให้เข้าใจสาเหตุความเป็นไปของเหตุการณ์
ต่าง ๆ ในเรื่อง การกำหนดลักษณะนิสัยของตัวละครมีความสำคัญมาก ความสมเหตุสมผล
ของลักษณะนิสัย กับพฤติกรรมของตัวละคร เป็นสิ่งที่ทำให้เราเห็นคุณค่าของวรรณกรรม
เรื่องนั้น ได้ดีขึ้น การวิเคราะห์ตัวละครในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจูเลียม กิ่งทอง ผู้วิจัย
จะจัดกลุ่มของตัวละครตามบทบาทที่ปรากฏในวรรณกรรม ดังนี้

๓.๑ ตัวละครที่มีลักษณะนิสัยเป็นไปตามสภาพเหตุการณ์ของเรื่อง ได้แก่

เรื่องใจชายกายหญิง

พระเจ้าอภัยทัตต์

เป็นกษัตริย์ที่เห็นความสำคัญของการศึกษา โดยเฉพาะมีความเห็นว่า พระราชา ถ้าไม่มีความรู้ก็จะเป็นพระราชาที่โง่เง่า ไม่สามารถนำพาประเทศไปสู่ความเจริญได้ ดังปรากฏในบทสนทนาของพระเจ้าอภัยทัตต์กับนางเหมวดี ว่า

"...นี้พระน้องนาง ฉันคิดว่า ลูกเราบัลลังก์ทองกุมาร ไอรสของเราอายุ ๑๓ ปี แต่ว่าเรายังไม่ได้ส่งให้ลูกไปศึกษาวิชาเลย ต่อไปในวันหน้า ไอรสบัลลังก์ทอง อาจจะได้เป็นพระราชาปกครองประเทศ ที่นี้เมื่อพระราชาปกครองประเทศไม่มีความรอบรู้ในสิ่งใด ๆ ก็กลายเป็นพระราชาที่โง่เง่า จะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญได้ อย่างไร..."

"...คำทมิฬ ตามที่พ่อส่งเจ้าให้เข้ามาวันนี้ เพราะต้องการให้เจ้าเดินทาง ไปศึกษาวิชาการ การศึกษาวิชา มีวิชาการรบ และวิชาการปกครอง..."

ลักษณะนิสัยอีกอย่างของพระเจ้าอภัยทัตต์ คือเชื่อคำทำนายของโหรหลวง ปรากฏ ตอนไอรสที่ประสูติกับนางสุมณฑา มีรูปร่างอัปลักษณ์ โหรทำนายว่า จะเป็นลูกที่ฆ่าพ่อ ด้วยความกลัว พระองค์จึงเนรเทศให้ไอรสและนางสุมณฑา ไปอยู่นอกวัง แต่กระนั้น พระองค์ก็ยังห่วงใยตามลักษณะของบิดาที่มีต่อลูก ดังปรากฏในบทบรรยายในบทหนึ่งตะลุ ว่า

"...ในยศต้องค์พระราชอภัยทัตต์ ได้ทรงมีพระนางเจ้าจรัสศรีเทวี เป็นพระมเหสี แต่พระนางเจ้าจรัสศรีเทวี และพระนางเจ้าสุมณฑา ได้กำเนิดพระไอรสออกมา เป็นชายชราว่าง่าย จึงทำให้โหรหลวงในราชสำนักทำนายว่า เด็กคนนี้จะเกิดมาฆ่าพ่อ จึงจำเป็นต้องกำจัดให้พระนางเจ้าสุมณฑา ออกไปอยู่ยังกระท่อมนาหน้าพระนคร

เป็นเวลา ๒๐ ปีมาแล้ว ถึงแม้ว่าโหรหลวงจะทำนายอย่างไรก็ตาม เจ้าอภัยทัตศน์ราชา ยังคงมีจิตใจเป็นห่วงนางจรัสศรีเหมือนกัน แต่ไม่อาจเป็นเยี่ยมเยียน เพราะเกรงว่าลูก จะฆ่าเอา เพราะเวลานั้น เจ้าคำหรือบัลลังก์แก้วกุมาร โตเป็นหนุ่มแล้ว พระองค์ หมายจะให้เฮอร์สทั้งสอง เข้าสู่กลางป่าเพื่อศึกษาหาความรู้กับทศปาโมกข์..."

เป็นพระราชามีความเมตตาต่อพสกนิกร ต้องการปกครองให้ประชาชนมีความสุข โดยแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองต้องมีความรู้ในการปกครอง ถ้าผู้ปกครองไม่มีความรู้ ก็ไม่สามารถจะปกครองให้ไพร่ฟ้ามีความสุขได้ ดังบทสนทนาของพระเจ้าอภัยทัตศน์ ว่า

"...ไม่ใช้อย่างนั้นน้องนาง เราเกิดมาอย่าเอาแต่ตัวรอดซิ
ต้องให้ประชาชน ชาวประเทศของเราได้มีความสุขด้วย แต่ถ้าลูกเราไม่มีความรอบรู้
ในการปกครอง จะนำความสุขมาให้เขาอย่างไรได้..."

นางมารศรี

เป็นเมียน้อยที่ขาดความรู้ เห็นทรัพย์สมบัติมีความสำคัญมากกว่าความรู้ ปรากฏตอน
สนทนาของนางเหมวดี กับ พระเจ้าอภัยทัตศน์ราชา ว่า

"...แต่หม่อมฉันคิดว่า ลูกเราไม่น่าจะศึกษาเล่าเรียนอะไรไปให้มาก
พระราชทรัพย์สมบัติส่วนพระองค์ อย่างว่าแต่ลูกเลย ต่อให้หลานเหลนก็ใช้ไม่หมด..."

นางสุเมตตา เป็นแม่ที่ดีของลูก รักลูกแม่ลูกจะมีรูปร่างอปลักษณ์อย่างไรก็ตาม
เลี้ยงลูกด้วยความรัก อบรมให้ลูกเคารพบิดา ปรากฏในบทสนทนาของนางกับ คำทิพ ว่า

"...ไปเถอะลูก เมื่อเข้าไปแล้ว ก็อย่าลืมกราบแทบบาทของพระองค์ทั้งสองนะ
ลูกนะ ท่านว่าอะไรอย่างเถียงท่านนะ เราเป็นลูกอย่าไปโกรธท่านนะลูกนะ..."

คำทมิฬ

โอรสพระเจ้าอภัยทัสน์ กับนางจรัสศรีเทวี รูปร่างคำชราหน้าเกลี้ยงมีผิวสภาพ
ถ่อมตน ปรากฏในบทสนทนา ที่ว่า

"...เสด็จพ่อ วิชาการปกครอง ลูกเรียนไปทำไม พะยะคะ เพราะลูกเรียนไป
ไม่มีหวังปกครองเมือง เพราะลูกเกิดมามีวรรณะ..."

มีความยึดมั่นในความรัก เป็นคนมีจิตใจมั่นคง รักเดียวใจเดียว ปรากฏในบทหนึ่ง
ตะลุง ตอน คำทมิฬไปพบกับนางกรอง เกิดสงสารและสัญญากันว่าจะแต่งงานกัน ถ้าไม่ได้
แต่งงานกันก็บวช ดังบทสนทนา ว่า

"...คำทมิฬ : พี่แก้ว เหน่ ชัดนี้ผมไม่รักใคร นอกจากน้องกรองแก้ว
หากผมไม่ได้แต่งงานกับน้องกรองแก้วแล้ว ผมต้องบวชไป
จนตาย

แก้ว : เอาดำ โลกนี้มันไม่มีใครแล้ว ผู้หญิงมีคนเดียวแล้ว ไม่เหมือน
เราไม่เห็นแก่ตัว ไม่ผูกขาด กับใคร ทำตัวให้เป็นอิสระแล้ว
บายหมด

คำทมิฬ : ไม่ได้ พี่แก้ว เราจะต้องมีความจริงใจในความรัก คนทุกวันนี้
ไม่ค่อยมีความจริงใจให้กัน ผมถือว่า ถึงแม้ว่าร่างกายผมจะรูป
ชั่วตัวดำอย่างไร แต่ส่วนจิตใจของผมจะต้องมีความบริสุทธิ์อยู่
ไม่ว่า โลกนี้คงจะไร้ศาสนา..."

มีความเมตตากรุณา เมื่อพบผู้ที่ตกยากลำบาก ปรากฏในบทหนึ่งตะลุงตอน
คำทมิฬ พบนางกรองแก้ว เดินทางกลางป่าหาสามี ตามคำสั่งของบิดา เมื่อทราบ
ความจริงว่า ถ้าหากไม่ได้ตามกำหนดเจ็ดวัน จะถูกบิดาฆ่าตาย ก็เกิดความสงสาร และ
ยอมตามเข้าไปในวัง เพื่ออภิเษกกับนางกรองแก้ว ดังบทหนึ่งตะลุงว่า

"...ครั้นทราบความเป็นจริงทุกสิ่งอัน องค์ราชันเมตตาamarศรี
 พียนยอมพร้อมใจเป็นสามี ำให้คนตีรูดชีวิตขึ้นจินนาง
 พระเดินตามโฉมยงเข้าวังใหญ่ แต่ดวงใจยังคิดอาวชนาง
 เพราะรูปชั่วตัวดำมันอำพราง มีใครบ้างไม่รังเกียจเหยียดผู้คน
 คำทมิฬ : เชิญน้องนางเข้าวังเถอะ พียนดีเข้าไปอภิเษกกันน้อง
 กรองแก้ว : คะ น้องต้องขอบพระคุณพี่มาก ที่เมตตาต่อน้อง..."

มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ แม้ว่าคำทมิฬจะถูกบิดาขับไล่ออกจากวัง แต่ก็มิได้แสดง
 ออกให้เห็นว่า โกรธเคืองบิดาเลย เพราะคำทมิฬ ตระหนักในพระคุณของบิดา ผู้ให้กำเนิด
 บราภฏตอน คำทมิฬถูกบิดาขับไล่ออกจากเมือง ดังนี้

"พระเจ้าอภัยทัสน์ : ต้องการทรัพย์สมบัติเท่าไร บอกมาได้เลย แล้ว
 ออกไปจากวังวันนี้ และไม่ต้องไปบอกใครต่อใคร ว่าเป็นลูกของจีน บอกมา เอา
 สักเก็ร้อยล้านข้าจะแบ่งให้เจ้า ในฐานะที่ข้าได้ให้กำเนิดแก่ เป็นคนขึ้นมา

คำทมิฬ : พระองค์ท่าน ใจดีจัง แบ่งทรัพย์สมบัติให้ลูกที่ไม่พอใจตั้ง ร้อยล้าน
 อย่างเลยเสด็จพ่อ ได้เท่านี้ก็ดีถมไปแล้ว นี่ต้นทุนเท่านี้ กำไรแล้ว ได้มาพบกับโลกอัน
 สดชื่นและชื่นชม โลกที่หลงกลเล่ห์กล บางคนหลงความสวยของตัวเอง จนเดินพลัดสะพาน
 ตายทางคนหลงยศฐาบรรดาศักดิ์ จนเพื่อค่าตัวไป

ยึดมั่นในพระรัตนตรัย บราภฏในบทหนึ่งตะลุมตอน คำทมิฬเดินทางไปพบพระพุทธรูป
 ในถ้ำแห่งหนึ่ง คำทมิฬชวนแก้ว เข้าไปทำการนมาสการ ดังบทสนทนาว่า

"คำทมิฬ : พี่แก้ว ออ นี พระพุทธรูป ำใหญ่โตอยู่กลางถ้ำ ไม่รู้ใคร นำมา
 ประดิษฐานไว้

แก้ว : ไม่รู้ใคร ครับ แต่ว่าลานกว้างขวางน่าร้องเพลง ครับ เดินไปกัน

คำทมิฬ : ไม่ได้ ไปเราเข้าไปกราบพระพุทธรูปแล้วทำสมาธิกันดีกว่า ไป

บัลลังก์ทอง

เป็นเฮอร์สของพระเจ้าอภัยทัสน์กับนางมารศรี ถูกอบรมจากนางมารศรีเป็นคน

แข็งกระด้าง ปรากฏจากบทสนทนาที่พระเจ้าอภัยทศน์กล่าวสอนว่า

"...บัลลังก์ทองกุมาร เข้ามากราบถวายบังคม พระเชษฐาเรีว งาม
เข้ามาไหม้ ทำให้เป็นจริงเป็นจัง ไม่ทำแต่เพียงขาดไม่ได้ ถ้าหากตัวเจ้าไม่คบค้า
สมาคม ถือว่าคำทมิฬกุมาร เป็นคนนอกไม่เข้าพี่ชาย ขอให้เจ้าจงฉิบหาย จอให้เจ้า
จงหมดไชยะตา ในชาตินี้ แล้วแต่เวรแต่กรรม..."

มีนิสัยเจ้าชู้ ปรากฏตอน ขณะเดินทางไปเรียนวิชา พบนางวันทนีลูกสาวของ
เศรษฐีมีชัย แม้คำทมิฬจะกล่าวเตือนสติก็ไม่ฟังเหตุผล

บัลลังก์ทอง : สวัสดิ์น้องสาว สวยจังเลย น้องชื่ออะไร มาจากไหน จ๊ะ

นางวันทนี : ถวายบังคม เพคะ องค์ชาย

บัลลังก์ทอง : ฮะ ฮะ รู้จักเราด้วยว่าเป็นองค์ชาย น่ารักจริง ๆ

นางวันทนี : หม่อมฉันชื่อ วันทนี ลูกสาวของเศรษฐีมีชัย เพคะ นี้ องค์ชาย
เดินทางมาหลายวันแล้ว คงเหนื่อยนะเพคะ ไปพักบ้านหม่อมฉัน
ก่อนนะเพคะ

บัลลังก์ทอง : ไปซี เราอยากจะไปพบท่านเศรษฐี อยากเห็นบ้านของคนสวย
จังเลย ไปยอดทอง

คำทมิฬ : นี่ น้อง อย่าไปเลย

บัลลังก์ทอง : แกไม่ต้องมาพูด นี่เรื่องของเรา

คำทมิฬ : เอาเถอะ ถ้าฉันไปคนเดียว เอะ เราไม่ไปด้วยหรอก พี่แก้ว
เห็นกิริยาหญิงคนนั้นแล้ว เห็นชัด ๆ ว่า อยู่กันไม่นาน แม่แม่
บินเข้ากองไฟ ไป ไป "

พระเจ้าสุนทรธรรม

ปกครองเมืองเวฬุคาม เป็นกษัตริย์อ่อนแอ กลัวตาย ปรากฏตอนยักษ์มาสู่ขอ
นางกรองแก้ว ด้วยความกลัวตาย จึงยกนางกรองแก้วให้แต่งงานกับยักษ์ ดังคำสนทนาว่า

"...พระเจ้าสุนทรธรรม : นี่น้อง เราจะคิดอ่านประการใดดี เมื่อยักษ์จะมา
แต่งงานกับลูกสาวเรา ตอนนี้อย่างไรยังไม่ได้บอกให้
ลูกรู้เลยนะ

นางจำปาทอง : เพคะ พระองค์นะผิดนะ ทียกลูกให้ยักษ์ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่า
ลูกไม่ยอมนะ ตามธรรมดา พ่อแม่รักลูกยอมตายเพราะลูก
แต่เน พระองค์มากลัวตายเพราะลูก มันผิดวิสัยของเราพ่อแม่ นะ
พระเจ้าสุนทรธรรม : นางไม่ต้องพูดมากละ ในเมื่อเราได้บอกยกลูกสาวให้ไป
แล้วนี่ก็เหลือเวลาไม่กี่วัน ยักษ์มันจะมาแต่งงาน
แล้วเราจะทำอย่างไรละ

นางจำปาทอง : ก็ต้องบอกให้ลูกสาวรู้เสียแล้วละ..."

เมื่อนางกรองแก้วรู้ความจริง นางไม่ยอมแต่งงานกับยักษ์ พระเจ้าสุนทรธรรมโกรธ
มาก จึงไล่ออกจากเมืองให้ไปหาสามีที่เป็นมนุษย์ให้ได้ภายใน ๗ วัน หากไม่ได้ตามกำหนด
จะฆ่าให้ตาย

เป็นภคินีที่ขาดสัจจะ รังเกียจคนยากจน บราภฤตอนนางกรองแก้วนำคำทมิฬ
เข้าพบ บอกว่าตนเองได้สามีที่เป็นมนุษย์แล้ว เมื่อพระเจ้าสุนทรธรรมเห็นคำทมิฬ ไม่ยอม
รับความจริง ดั่งบทสนทนาว่า

"...พระเจ้าสุนทรธรรม : เอ๊ย ! อะไรนี่ วรรณะจิตตาลอย่างนี้ หรือ เอา เอา
ไปแต่ยังไม่กำหนดวันแต่งงาน ..."

เมื่อถึงกลางคืนพระองค์ได้ให้ทหารนำยาสลบไปวางแล้วให้นำคำทมิฬไปล่อยแพ
ดั่งบทสนทนาว่า

"พระเจ้าสุนทรธรรม : นายพูนแก้ว มานี้ เธอช่วยเราหน่อย เธอจงนำ
ยาสลบนี้ไปพ่นเข้าในท้องของอ้ายคำมัน แล้วเมื่อ
มันสลบดี ก็ให้ห้ามไปทิ้งในทะเล ไป "

นิสัยของพระเจ้าสุนทรธรรม ผิดความเป็นจริง คือกษัตริย์ต้องยึดมั่นในสัจจะ ดังคำกล่าวที่ "กษัตริย์ตรัสแล้วไม่คืนคำ" แต่ในเรื่องนี้ จูเลียม สร้างนิสัยของกษัตริย์ให้ไม่มีสัจจะสาเหตุเพราะ ต้องการแสดงให้เห็นถึงความรักของพ่อที่มีต่อลูก ต้องการให้ลูกมีคู่ครองที่เหมาะสมสามารถเป็นที่พึ่งพาได้ เพราะจูเลียมได้ แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงเปรียบเหมือนต้นไม้แม้ว่าจะเป็นต้นไม้สูงใหญ่ แต่ไม่มีหนาม ก็จะมีคนมาป็นป่ายได้ตลอดเวลา ผู้หญิงก็เช่นกัน หากไม่มีคู่ครอง ก็จะมีผู้ชายทั่วไป มาเกี่ยวพาราส้อยรูไป ไม่มีคนเกรงใจ

นางจำปาทอง

เป็นแม่เหลืของพระเจ้าสุนทรธรรม เป็นแม่เหลืที่เดินตามสามี แม้จะมีความคิดที่ขัดแย้งกันก็ตาม แต่ก็ไม่มีก้าหน้าไหนสักวันัก ดังบทสนทนาว่า

"...นางจำปาทอง : เพคะ พระองค์นะผิดนะ ที่ยกลูกให้ยักซ์ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่า ลูก
ไม่ยอมเนะ ตามธรรมดา พ่อแม่รักลูกยอมตายเพราะลูก
แต่เนี พระองค์มากลัวตายเพราะลูก มันผิดวิสัยของเราพ่อแม่..."

นางกรองแก้ว

ธิดาพระเจ้าสุนทรธรรมกับนางจำปาทอง เป็นกลสตรี ที่มีจิตใจประเสริฐ ยึดมั่นในสัจจะ รักเดียวใจเดียว ดังคำสัจญะระหว่างนางกับคำทมิฬว่า

"นางกรองแก้ว : หม่อมฉันขอสัจญะว่า จะรักพี่เพียงคนเดียว หากเราไม่ได้
ไม่ได้แต่งงานกัน หม่อมฉันก็จะบวชเป็นชีตลอดชีวิต..."

มีลักษณะนิสัยฉลาด ปรากฏในตอนคำทมิฬ ถูกพระเจ้าสุนทรธรรมให้ทหารวางยาและนำคำทมิฬไปทิ้งลงทะเล นางพูดใช้เล่ห์เหลี่ยม จนพจนแก้ว หลงเชื่อและยอมรับความจริงดังบทสนทนาว่า

"...นางกรองแก้ว : พจนแก้ว พี่มีคนรักแล้วยังจะ

พูนแก้ว : ยังครับ แต่ว่ามอง ๆ อยู่เหมือนกัน ครับ

นางกรອງแก้ว : แล้วพบหรือยัง

พูนแก้ว : ไม่แน่ ครับ

นางกรອງแก้ว : พบแล้ว ซิ อยู่ที่ไหน พูนแก้ว นี่ถ้าฉันสามารถฆ่าอ้ายคั่นได้
ฉันจะฆ่ามันแล้ว

พูนแก้ว : ออ เรื่องนั้น ไม่ต้องห่วง พี่จัดการเรียบร้อยแล้ว เมื่อคืนนี้

นางกรອງแก้ว : ออก หมายความว่า พี่พูนแก้ว ได้ฆ่าอ้ายคั่นแล้วหรือ

พูนแก้ว : ครับ... "

ลักษณะนิสัยของนางกรອງแก้ว จูเลียม แสดงให้เห็นถึงลักษณะผู้หญิงในอุดมคติของผู้ชาย คือ ผู้หญิงต้องรักเดียวใจเดียว ทั้งแสดงให้เห็นถึงลักษณะการคลุ้มคลั่ง ซึ่งเป็นการบังคับจิตใจผู้หญิง

พระเจ้ารัตน

เป็นกษัตริย์เมืองรัตนบุรี เป็นพ่อที่ดีหลังจากมเหสีเสียชีวิตแล้วก็ไม่หามเหสีใหม่ เลี้ยงลูกสาวจนโต แต่อาจจะเลี้ยงลูกผิด เพราะลูกสาวมีนิสัยเป็นผู้ชายมีความยึดมั่นในพระพุทธศาสนา เห็นได้จาก เมื่อเคียดรื้อนไม่มีที่พึ่งก็เข้าหาพระโยคี ซึ่งเป็นตัวแทนของพระภิกษุปรากฏตอน นำลูกสาวนางแววดาว ไปให้ถ้ำชื่อบรมมาเป็นผู้หญิง ดังบทสนทนาว่า

"...พระเจ้ารัตน : ไป ลูกแววดาว ลูกเป็นผู้หญิง แต่ความรู้สึกลูกของลูกนะ
เป็นชายทั้งแท้ พ่อจะสอนอย่างไร จะแนะนำอย่างไร
ลูกก็ไม่ยอมเชื่อพ่อเลยไป แต่งองค์ทรงเครื่องให้เรียบร้อย

นางแววดาว : ไป ไปไหนครับ เสด็จพ่อ

พระเจ้ารัตน : ไปวัด ไปหาพระฤาษี ำให้ท่านช่วยอบรมสั่งสอนลูกให้
รู้จักลักษณะคุณสมบัติของสตรีบ้าง พ่อจะได้มีความสุข"

นางแวดดา

ธิดาพระเจ้ารัตนนา มีนิสัยชอบแสดงพฤติกรรมเป็นผู้ชาย ผู้ชายใดกล่าวคำเกี้ยวพาราสี จะถูกนางฆ่าตายทุกคน เหตุที่นางมีพฤติกรรมเป็นผู้ชาย นางได้ให้เหตุผลว่า

"...ผู้หญิงเรา ถูกผู้ชายเอาเปรียบ ผู้ชายดูถูกตลอดมา ร่างกายที่สวยงามของผู้หญิง เมื่อถูกผู้ชายทำลายเสียสิ้น ความสาวความสวยของผู้หญิงนั้น เมื่อก่อนเคยเต่งตึง แต่เมื่อผู้ชายมาย่ำยี ก็กลับหย่อนยานสิ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ จะให้เราเป็นเหมือน ผู้หญิง อีก ผมไม่ยอมหรอก ผู้ชายคนไหนที่คิดจะทำลายความสาวของเรา มันจะต้องตาย..."

จากบทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นางแวดดา มีนิสัยไปข้างผู้ชายมาก เข้าลักษณะสมัยนี้ เขาเรียนกัน ทอม

เศรษฐี

เศรษฐีในเรื่องนี้ มีคนเดียวคือ เศรษฐีมีชัย มีนิสัยต้องการเป็นใหญ่เป็นโต มักหาหน้าผู้สูงดังบทหนึ่งตะลง ว่า

"...ท่านเศรษฐีมีชัย แห่งบ้านเวฬุคาม เป็นมหาเศรษฐีผู้ยิ่งใหญ่ จิตใจของท่านมักหาหน้าผู้สูง ได้สร้างฐานะมาจากคนธรรมดา จนได้เป็นมหาเศรษฐี...

กล่าวมหาเศรษฐีที่ทะยาน	ความต้องการจะเป็นใหญ่ในชั่ววงศ์
สร้างฐานะจากบุคคลธรรมดา	จนมีฐานะเป็นเศรษฐีสมประสงค์
ภรรยาที่วิเศษผลิตผล	เหลืออนงค์มิ่งขวัญลูกชื้อวันหนึ่ง
พ่อกะมีจุดหมายอยู่ปลายทาง	จะให้นางรีบไปในกรุงศรี
นามฟ้าชายจักรแก้วพระภูมิ	เป็นบุรุษผู้ที่ชนลือชา..."

นางวันทนี

นางวันทนี เป็นลูกสาวของเศรษฐีมีชัย มีนิสัยเป็นไปตามที่เศรษฐีฝึกฝนอบรม คือหลงใหลในกาพย์ จัดเข้าประเภทหญิงแพศยา หรือเรียกตามภาษาถิ่นไทยบักซำใต้ ว่า "อ้อร้อ" ดัง

ปรากฏในบทหนึ่งตะลุม ว่า

เศรษฐี : ลูกรัก พ่อได้อบรม ในคำพูดคำจา คำกราบทูลให้รู้ดีทีเดียว ลูกนะ
เพราะความสวยของเจ้า ก็พอเหมาะพอสัมกับที่เขาลือกันว่า
ฟ้าชายจักรแก้วกุมารแห่งกำแพงทอง เจ้าชั้นนัก เจอผู้หญิงงาม
เป็นที่ต้องการ

วันหนึ่ง : หมายความว่า ลูก จะต้องใช้วาจา และสายตา ตลอดถึงยั่ววน
ทุกอย่าง ในห้องค้ายทรงหลงไหล

ตอนนั้นวันหนึ่งศรีสวาท	กับนางทาสีรับพรากจากสถาน
ท่านเศรษฐีส่งไปตามความต้องการ	เดี๋ยวนางคราญเดินประสบพบฟ้าชาย..."

เรื่องบุพผานางไพร

พระเจ้าวงศ์อมร

เป็นกษัตริย์ครองเมืองโขมพัตร์ มีมเหสีสององค์ คือนางจรัสสินกร กับนางบุพผาสวรรณ มีโอรส ๑ องค์ คือ วงศ์นเรศ พระเจ้าวงศ์อมร เป็นกษัตริย์ที่อ่อนแอ แต่ที่สามารถดำรงอิสรภาพอยู่ได้ ก็เพราะมีนางบุพผาสวรรณ ที่มีฤทธิ์ไม่มีใครสามารถฆ่านางได้ เป็นมเหสีคอยปกป้องเมืองโขมพัตร์อยู่ ปรากฏในตอนกล่าวตั้งเมือง ดังนี้

"...องค์พระมหากษัตริย์พระนามว่า พระเจ้าวงศ์อมร มีพระชนม์ชันษา ๕๐ พรรชามีพระมเหสีสององค์ คือ นางจรัสสินกร กับพระนางบุพผาสวรรณ ซึ่งเทพธิดาจุติมาจากสรวงสวรรค์ จุตินดอกบัว พระโยคีได้เลี้ยงดูจนโตเป็นสาว และได้ส่งมาให้เป็นมเหสีของพระเจ้าวงศ์อมร เมืองโขมพัตร์แห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรอันสินานน้ำ แต่ที่ไม่มีเมืองใดมารุกราน ก็เพราะเกรงกลัวนางบุพผาสวรรณ ที่มีฤทธิ์วันนี้ พระเจ้าวงศ์อมรคิดถึงโอรสวงศ์นเรศ ที่ไปศึกษาอยู่กลางป่า ก็ไม่สามารถเดินทางไปได้เพราะอายุมากแล้ว ..."

"นางบุปผาสวรรณ : แต่ว่าก่อนที่จะจากไป ขอบอกให้รู้ว่า พระนครนี้ อุดมสมบูรณ์
ข้าศึกต่าง ๆ มีความประสงค์จะยึดเอาเป็นเมืองขึ้น

พระเจ้าวงศ์อมร : ถูกแล้วถ้าไม่มีเธอคนเดียว ป่านนี้ เติ้งไปนานแล้ว
สำหรับฉันไม่เคยนึกว่าจะสู้รบกับใครได้

นางบุปผาสวรรณ : ถูกแล้ว เมื่อบุปผาอยู่มั่นเกรงใจ แต่เมื่อบุปผาไปมันก็ยัง
เกรงใจนั่นแหละ

พระเจ้าวงศ์อมร : ถูกแล้ว เพราะเธอได้สร้างบารมีไว้จนเป็นที่เกรง
ของทุก ๆ เมือง

นางบุปผาสวรรณ : เกรงว่าพระองค์จะล่าหม่อมฉันเพราะเข้าใจผิด

พระเจ้าวงศ์อมร : ใครมันจะไปเชื่อ เอาเถอะ ฉันรับรองว่าไม่มี

นางบุปผาสวรรณ

นางบุปผาสวรรณ เป็นศิษย์ของพระโยคี เกิดจากดอกบัว มีฤทธิ์มาก ไม่มีใคร

สามารถฆ่านางได้ นอกจากสามีของนาง เป็นแม่เหลืฝ่ายซ้ายของพระเจ้าวงศ์อมร มีลักษณะนิสัย
ดังนี้

มีความจงรักภักดีต่อสามี ปรากฏในตอนที่ พระเจ้าวงศ์อมรคิดถึงไอรวงค์นเรศ
ที่ไปศึกษาอยู่ กลางป่า นางอาสาออกติดตามไปด้วยความจงรักภักดี ดังบทสนทนาว่า

"...พระเจ้าวงศ์อมร : นี่น้องนาง ฉันคิดถึงวงศ์นเรศ เหลือเกิน ว่าบัดนี้ไปอยู่
แห่งไหนตำบลใด

นางจรัสสินทร : แล้วพระองค์คิดอ่านประการใด หรือเพคะ

พระเจ้าวงศ์อมร : ก็คิดว่าจะออกติดตามค้นหาว่าไปอยู่ที่ไหน

นางบุปผาสวรรณ : พระองค์เพคะ หม่อมฉันทนอาสาออกค้นหาพระไอรวงค์นเรศ เพคะ

พระเจ้าวงศ์อมร : บุปผาสวรรณ อย่าเลย เรื่องนี้เป็นเรื่องของเร เรา จำเป็น
เมียน้อย จะมาเตือนร้อนแทนเราไม่ได้

นางบุปผาสวรรณ : พระองค์ถูกหม่อมฉัน เพคะ ทุกข์ของพระองค์ก็เหมือนทุกข์

หม่อมจัน หม่อมจันไม่ได้คิดว่าพระองค์เป็นอื่น นะเพคะ..."

จากบทสนทนาข้างต้น แสดงให้เห็นถึง ความรัก ความภักดีที่นางบุบผาสวรรค์มีต่อ พระเจ้าวงศ์อมร โดยมีได้รับเกียรติว่าเป็นลูกเลี้ยง

นางเทพมนตรี

นางเทพมนตรี เป็นเทพธิดา จากสวรรค์ ถูกส่งมาให้เป็นเกณฑ์ของวงศ์นเรศ แต่เกิดความเข้าใจผิดกัน จึงทำให้นางต้องบวชเป็นชี ลักษณะนิสัย เป็นคนจริงจัง เมื่อตัดสินใจอย่างใดแล้ว ก็ต้องเป็นอย่างนั้น ดังปรากฏในบทหนึ่งตะลุง ตอนที่เข้าใจผิดคิดว่าวงศ์นเรศ ไปหลงศพนางยักษ์ จึงตัดสินใจบวชเป็นภิกษุณี ดังบทหนึ่งตะลุง ดังนี้

"เทพมนตรี : คุณแม่ข้า ลูกจะบวชเหมือนอย่างคุณแม่ไม่สึก และฉันขอสาบานต่อหน้าเทพดาฟ้าดิน ว่า ฉันจะไม่กลับไปหาวงศ์นเรศอีก ถ้าจะไปเจอกับวงศ์นเรศ ก็ต่อเมื่อเขาตายเท่านั้น พึงสองกลับไปเถอะ ฉันได้สงบใจแล้ว ฉันจะปฏิบัติธรรมของพระพุทธองค์..."

เรื่องสิ้นแม่เหมือนแพแตก

พระเจ้าพันวา

พระเจ้าพันวา กษัตริย์ครองเมืองกำแพงทอง มีมเหสี ๒ คือ นางจันทรา กับนางรัชนี มีนิสัยเป็นกษัตริย์ที่ลุ่มหลงในกามคุณ คือหลงเมียน้อง จนลืมลูก มอบอำนาจราชการแก่นางรัชนี ดังบทหนึ่งตะลุงว่า

"...กล่าวถึงเมืองกำแพงทอง กษัตริย์ผู้ครองเมืองมีพระนามว่า พระเจ้าพันวา มีมเหสีสององค์ คือ นางจันทรา มีโอรส ๒ องค์ คือ ฟ้ายายประกายแก้ว กับฟ้ายายประกายทอง นางจันทราได้สิ้นพระชนม์ไปแล้ว จากนั้นพระเจ้าพันวา ก็ได้อภิเษกกับสาวสามัญชน อายุรุ่นราวคราวเดียวกับโอรส ชื่อนางรัชนี

พระเจ้าพันวา : รัชนีเอ๋ย ฉันมีความสุขเหลือเกิน ตั้งแต่ได้น้องมาเป็นมเหสี

อ อ เพื่อน ๆ จัน เขาพากันเข้าวัดไปบ้าง ตายไปบ้าง ส่วนจัน
มีความสุขกับรัชนี้ สะ สะถามจริง ๆ เอะรัชนี้ เปื่อหน่ายจัน
บ้างไหม เธอ

นางรัชนี้ : โอ้ เสียดใจเพคะ มีอะไรที่น่าเบื่อหน่ายรี เพคะ ก็ในเมื่อเสียดใจเอง

ก็จึงมีความสามารถไม่แพ้หนุ่ม ๆ นะเพคะ

พระเจ้าพันวษา : สะสะ จันไม่อยากตายก็เพราะอย่างนี้แหละ เอาอย่างนี้ นะ

วันนี้ พี่ไม่ว่าราชากร หรอกแต่จะให้ น้องชั่งลองว่าราชการดู "

นางรัชนี้

นางรัชนี้ มเหสีฝ่ายซ้ายของพระเจ้าพันวษา อายุ ๒๒ ปี เบื่องหลังต่างพร้อยแต่ปัจจุบัน
ไม่มีใครกล้าพูดถึง ดังคำบรรยายในบทหนึ่งตะลึงว่า

"...หล่อมนามว่า รัชนี้ ซึ่งมีชันษาได้ ๒๒ ปี เท่านั้น ยังสาวและสวย ส่วนหลังจาก
ของนางนั้น ใครจะทราบไม่ได้เพราะเป็นเมหาราชินีของกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ แม้ใครจะเห็นผิดไปบ้าง
ที่ไหน ศรีธรรมราชหรือเยวราช ก็ไม่กล้าพูด เพราะเหตุใด เพราะเหตุปัจจุบัน รัชนี้เป็น
พระนางเจ้าคู่องค์กษัตริย์พันวษา ... "

มีลักษณะนิสัย รักจริง ดังปรากฏในบทสนทนาของนางว่า

"...พระองค์เพคะ วันใดที่พระองค์สิ้นพระชนม์ รัชนี้จะนุ่งขาวห่มขาว แล้วกระโดด
เข้ากองไฟในวันที่เฝ้าพระศพของพระองค์ ตามตามกันไปอยู่ในสวรรค์เบื้องหน้า เพคะ"

ประกายทอง

ประกายทอง เป็นโอรสของพระเจ้าพันวษากับนางจันทรา เป็นน้องชายของประกายทอง
มีนิสัยแข็งกระด้าง เจ้าชู้

ลักษณะนิสัยเจ้าชู้ ดังบทหนึ่งตะลึงว่า

"ประกายแก้ว : นี่น้องฟังพี่นะ น้องมีข้อเสียอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่ง ปาก
แข็งกระด้าง ชอบพูดนินทารัชนี้อย่างนั้น อย่างนี้ ไปพูดกับใครต่อใคร เข้าหูนางเขา

บ่อย ๆ อย่าลืมนะตอนนี้หัวใจพ่อทั้งหมดรัชนีเป็นผู้กำไว้ อย่างที่สองเธอเจ้าชู้ เอมามากทีเดียว เจอผู้หญิงเป็นมาไม่ได้ พี่รู้ว่า น้องอายุ ๑๘ ปี สาว ๆ ในพระราชวัง ต้องผ่านเธอทุกนางไป"

ประกายแก้ว

ประกายแก้ว โอรสของพระเจ้าพันแหวกกับนางจันทรา พี่ชายของประกายทอง มีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพ ดังจะเห็นได้จาก การพูดคุยกับนางรัชนี ทั้งที่นางรัชนีผู้เป็นแม่เลี้ยงดังนี้

"ประกายแก้ว : ข้าแต่พระแม่เจ้ารัชนี กระหม่อมประกายแก้ว มาตามทีพระองค์ทรงมีกระแสรับสั่งให้ขึ้นเฝ้า ตอนนี้กระหม่อมมาแล้ว พะยะคะ เจ้าแม่รัชนี

นางรัชนี : แล้ว พ่อประกายทองละ มาหรือเปล่าละ

ประกายแก้ว : น้องประกายทองเข่าป่วย ไม่สามารถมาได้

นางรัชนี : ดีแล้วพ่อคุณ ข้าต้องการเจอเจ้าทั้งสอง แต่ในเมื่อเจอแต่ประกายแก้ว ก็ยังดี เจ้าหรือหรือเปล่า เวลานี้ ได้รับมอบหมายจากองค์กษัตริย์พันหาให้ขึ้นเสวยราชสมบัติ มีอำนาจเป็นใหญ่ในเมืองนี้แล้ว

ประกายแก้ว : ทราบดีแล้ว

นางรัชนี : แล้วมีความรู้สึกอย่างไร

ประกายแก้ว : หม่อมฉันรู้สึกว่าเป็นเกียรติ ของประเทศชาติ ของเราพะยะคะ แล้วก็ก็เป็นเกียรติต่อผู้หญิง เพราะว่าหญิงด้วยกันได้ขึ้นเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ในเมืองนี้"

ยึดมั่นในสัจจะ ยอมตายเพื่อสัจจะ ให้ข้อคิดว่า หากโลกนี้ขาดสัจจะ แล้วโลกนี้จะอยู่ได้อย่างไร ปรากฏตอน ประกายแก้วนำจดหมายของนางอุบลน้อย แต่พระเจ้าดำรงชาติไม่ยอมรับกลับบอกว่า เป็นลายมือปลอม จะสั่งประหารประการแก้ว ดังบทหนึ่งตะลึงว่า

พระเจ้าดำรงชาติ : โหนตุนี้ นี่ไม่ใช่ลายมือของหญิงอุบลน้อยนี้ เจ้าปลอมลายมือเข้ามาใช้ใหม่ อย่างนี้ต้องสั่งประหาร

ประการแก้ว : ได้พะยะคะ แต่ก่อนจะตายหม่อมฉันต้องขอทราบจาก

ปากของธิดาอุบลน้อยว่า ไม่ใช่ลายมือของพระธิดา
แล้วหม่อมฉันจะยอมตาย

ยึดมั่นในความรัก คือรักเดียวใจเดียว เมื่อตกลงใจรักกับนางอุบลน้อย ก็ไม่ยอม
แต่งงานกับหญิงใดอีก ปรากฏบทสนทนาข้างตลิ่งว่า

ประกายแก้ว : พี่แก้ว ตื่นเถอะเราถูกพ่อของธิดาอุบลน้อยหักหลังแล้ว

แก้ว : ออ พี่รู้หรือ

ประกายแก้ว : ครับ แต่ช่างเถอะ ถึงอย่างไรเราก็รักธิดาอุบลน้อย คนเดียว
หญิงอื่นเราไม่เกี่ยวข้อง หากเราไม่ได้แต่งงานกับธิดาอุบลน้อย
เรายอมบวชไม่สึกตลอดชีวิต

ยึดมั่นในพระรัตนตรัย ยามเมื่อตกยาก จูเลี่ยม ให้ตัวละครระลึกถึงพระพุทธคุณ
พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ ปรากฏตอนประกายแก้ว ลอยคออยู่กลางทะเล แล้วตั้งสติระลึก
ถึงพระคุณของพระรัตนตรัย ดังบทสนทนาว่า

"...ประกายแก้ว : พี่แก้ว ทำใจให้มีสมาธิ นะ สวดมนต์ภาวนา ถึงพระพุทธคุณ

พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ

แก้ว : นึกถึงแล้วเราได้ไหม

ประกายแก้ว : เราเป็นชาวพุทธ ต้องเลื่อมใส ในคำสอนของพระพุทธองค์..."

นางกาว้น นางกาวี

นางกาว้น นางกาวี สองแม่ลูกอยู่ที่บ้านจันทคาม อดีตเป็นหญิงมกง่ายในเรื่องเพศ
แต่นี่ฐานะร่ำรวย เป็นลักษณะของหญิงประเภทแพศยา คอยจ้องหาผู้ชายที่รวยเข้ามาเป็นผัว
ดังบท "อายุสิบปี ชนนี้เริ่มสอน เรื่องหลับเรื่องนอน แม่สอนให้เหม็ด สอนลูกไม้ แม่
ได้สอนเคล็ด สอนเรื่องราว สอนให้เข้าร่องรอย สอนให้รู้รสชาติ อย่างคืออย่างเต็ม
ว่าจะเปรี้ยวหรือเค็มว่าจะเผ็ดหรือหรรษา จนสาวกาวี คารุณีน้อยน้อย มารดาอดสรว้อย เผ่า

อบรมบ่มใจ คุณ้าคุณทาง คุณางคุณแม่ ... "จะเห็นได้ว่า นางกาวัวนั้นนิสัยเป็นอย่างไร นางกาวัว
ซึ่งเป็นลูกก็ถูกอบรมให้เหมือนแม่ทุกอย่าง

พระเจ้าดำรงชาติ

พระเจ้าดำรงชาติ เป็นกษัตริย์ครองเมืองเวฬุวัน เป็นกษัตริย์ชาติสัจจะ รังเกียจคน
รูปร่างอัปลักษณ์ ดังปรากฏในตอน ที่ตกลงกับนางอุบลน้อยว่าจะทำการเสี่ยงเกณฑ์คู่ ได้ใครมาก็
เอาคนนั้นเป็นคู่ครอง ไม่ว่ายากเข็ญอย่างไร แต่ครั้นประกายแก้วนำจดหมายเสี่ยงเกณฑ์คู่
มาถวาย กลับไม่ยอมรับความจริง ดังบทสนทนา ว่า

"พระเจ้าดำรงชาติ : เอ๊ย ! นี่มันไม่ใช่ลายมือของลูกสาวเรา นี่
ปลอมลายมือใส่ไหม อย่าลืมนะ ถูกประหารชีวิตนะ
ประกายแก้ว : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ กระหม่อมเขียนหนังสือก็ไม่เป็น
แล้วจะมาปลอมลายมือได้อย่างไร พระองค์ได้โปรด
ยุติธรรมกับหม่อมฉันเถิด พะยะคะ

นางศศิธร

นางศศิธร เป็นแม่เลี้ยงของพระเจ้าดำรงชาติ ลักษณะนิสัยคล้ายตามสามีทุกอย่าง เห็นได้
จากตอนที่ประกายแก้วนำจดหมายเข้ามา ก็รับเป็นจริงเป็นจังไปกับสามี ไม่ยอมรับความจริง ดัง
บทสนทนาว่า

"นางศศิธร : พระเจ้าอยู่หัว เพคะ ไหนส่งมาให้หม่อมฉัน ดูหน่อยซิเพคะ ว่าเป็น
ลายมือของลูกสาวเราหรือเปล่า
พระเจ้าดำรงชาติ : เอา พระนางดูให้ดี ว่าเป็นลายมือลูกสาวเรา หรือนายคน
นี้ปลอมแปลงจดหมาย กันแน่ !

พระเจ้าดำรงชาติ

พระเจ้าดำรงชาติ เป็นกษัตริย์ครองเมืองเวฬุวัน เป็นกษัตริย์ชาติสัจจะ รังเกียจคน
รูปร่างอัปลักษณ์ ดังปรากฏในตอน ที่ตกลงกับนางอุบลน้อยว่าจะทำการเสี่ยงเกณฑ์คู่ ได้ใครมาก็
เอาคนนั้นเป็นคู่ครอง ไม่ว่ายากเข็ญใจอย่างไร แต่ครั้งนี้ประกายแก้วนำจดหมายเสี่ยงเกณฑ์คู่
มาถวาย กลับไม่ยอมรับความจริง ดังบทสนทนา ว่า

"พระเจ้าดำรงชาติ : เอ๊ย ! นี่มันไม่ใช่ลายมือของลูกสาวเรา นี่
ปลอมลายมือใช่ไหม อย่าลืมนะ ถูกประหารชีวิตนะ
ประกายแก้ว : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ กระหม่อมเขียนหนังสือก็ไม่เป็น
แล้วจะมาปลอมลายมือได้อย่างไร พระองค์ได้โปรด
ยุติธรรมกับหม่อมฉันเถิด พะยะคะ

นางศศิธร

นางศศิธร เป็นแม่เหลืของพระเจ้าดำรงชาติ ลักษณะนิสัยคล้ายตามสามีทุกอย่าง เห็นได้
จากตอนที่ประกายแก้วนำจดหมายเข้ามา ก็รับเป็นจริงเป็นจังไปกับสามี ไม่ยอมรับความจริง ดัง
บทสนทนาว่า

"...นางศศิธร : พระเจ้าอยู่หัว เพคะ โทนส่งมาให้หม่อมฉัน ดูหน่อยซิเพคะ
ว่าเป็นลายมือของลูกสาวเราหรือเปล่า
พระเจ้าดำรงชาติ : เอา พระนางดูให้ดี ว่าเป็นลายมือลูกสาวเรา หรือว่านายคน
นี้ปลอมแปลงจดหมาย กันแน่ !
นางศศิธร : พระองค์เพคะ นี่มันไม่ใช่ลายมือของลูกสาวเราแน่
เพคะ หม่อมฉันจำได้

นางอุบลน้อย

นางอุบลน้อย เป็นธิดาของพระเจ้าดำรงชาติกับนางศศิธร มีลักษณะนิสัย คือ

เป็นคนมีสัจจะ ยอมรับความจริง ยกย่องความจริงว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด แม้เมื่อเปรียบเทียบกับพ่อแม่ แล้ว ความจริงยังสำคัญกว่า เพราะความจริงมาก่อนพ่อแม่ ดังบทสนทนาว่า

"ประกายแก้ว : ข้าแต่พระองค์ แม้ว่าพระองค์จะประหาร ข้าพระพุทธเจ้า ก็ยอม
ทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ก่อนจะประหารข้าพระพุทธเจ้าขอรับฟังจากพระโอษฐ์
ของพระบิดาก่อนได้ไหม พระบิดา :

พระเจ้าดำรงชาติ : เอาสิ ลูกอุบลน้อย ไปบอกมันซิลูก ว่าไม่ใช่ลายมือหนู

นางอุบลน้อย : เพคะ

แล้วราชบิดาโฉมงามสงสารแม่นะ

เป็นราชาผู้ยิ่งใหญ่ทำใจพาล
หรือชาติเคยนอนแอบแนบกาย
พิจารณาரசสารของบุณลือ

ทั่วสถานเขาลือชากันโฉน
แล้วชาตินี้ไยเกิดสมัครเสน่หานักครัน
เธอรีบหยิบขึ้นมาถือ นี่แหละเหอรับว่า
ลายมือฉัน

: ลายมือหม่อมฉันจริง ๆ เพคะ หม่อมฉันเป็นผู้เขียนจริง ๆ คุณคะ
คุณชื่ออะไรไม่ทราบ

ประกายแก้ว : หม่อมฉันชื่อประกายแก้ว องค์หญิง สารฉบับนั้น เป็นขององค์หญิง
จริง ๆ หรือเปล่า หรือว่าองค์ส่งสารหม่อมฉัน

นางอุบลน้อย : ฉันไม่ใช่คนพาล ชีวิตที่เกิดมาเป็นสตรีโลกทุกรูปทุกนามในโลกนี้
ถ้าไม่มีความจริงให้เห็นซึ่งกันและกัน โลกจะเอาอะไรมาเป็นที่ยึดถือกันละ ..."

พระเจ้าจันทวงศ์

พระเจ้าจันทวงศ์ เป็นกษัตริย์แสงอาวุธรองเมือง มีนิสัยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
มากกว่าส่วนตัว ไม่มีมีเหลื ดังบทบรรยายว่า

"...กล่าวถึงนครหลวงแสงอาวุธ กษัตริย์มีนามว่า พระเจ้าจันทวงศ์ ตั้งแต่อดีต
เป็นเยาวัย มัชฌิมวัย ตกมาถึงปัจจุณวัย ไม่ต้องการพระมเหสีนางใดมาเป็นคู่ชีวิต
ถือว่าพระองค์ต้องการบริหารงานแผ่นดินมากกว่างานส่วนตัว พระองค์เกิดมาเพื่อ

ชาติ แต่เมื่อสามปีแล้วพระองค์ตั้งศาล อารธนาเทวดา ขอนางเทพธิดามานบุตร
บุญธรรม ก็ได้สมาใจ ตั้งชื่อว่า สายฟ้า

สายฟ้า

สายฟ้า เป็นธิดาบุตรบุญธรรมของพระเจ้าจันทรวงศ์ มีนิสัยเป็นผู้ชาย ปรากฏในบทสนทนา
ดังนี้

"สายฟ้า : ฉันเกลียดจริง ๆ พี่เหว พวกจิ้งเก้ มาจับฉัน ฉันฆ่ามาหลายคน แล้ว
ผู้หญิงเราเนี่ย เสียเปรียบผู้ชาย เมื่อเราเป็นสาว เนื้อหนังเต่งตึง แต่
พอผู้ชายมาจับต้อง กลับหย่อนยาน

เรื่องธิดาพระกฤษณเทพ

พระเจ้าวงศ์สุริยา

พระเจ้าวงศ์สุริยา กษัตริย์ครองเมืองกำแพงทอง มีมเหสีสององค์ มเหสีฝ่ายขวาลิ้น
พระขม้ ทั้งโอรสโอรสองค์ คือ จักรพงศ์ และจักรพันธ์ ต่อมาพระองค์อภิเษกกับนางมารศรี
มีนิสัยหลงใหลเมียน้อย จนลืมลูก มอบอำนาจการปกครองให้นางมารศรีปกครองแทน ปรากฏ
ในบทหนึ่งตะลุง ดังนี้

"...ยกกล่าวถึงเมืองกำแพงทอง เจ้าผู้ครองนครคือพระเจ้าวงศ์สุริยา พระองค์
มีมเหสีสององค์ องค์หนึ่ง พระนามว่าพระนางศศิธร มีโอรสด้วยกันสององค์ คือ
จักรพงศ์กุมาร และจักรพันธ์กุมาร พระนางศศิธรได้สิ้นพระชนม์ไปเมื่อไม่กี่ปีมานี้
ต่อมาพระองค์ก็อภิเษกกับหญิงขึ้นตำแหน่งหนึ่งชื่อว่า นางมารศรี นางมารศรีใช้มายา
ยั่วชวนจนพระเจ้าวงศ์สุริยา หลงใหลในมายาของนาง และได้มอบอำนาจการปกครอง
บ้านเมืองให้นางเป็นผู้ว่าราชการแทน ... "

นางมารศรี

นางมารศรี เป็นหญิงชั้นต่ำ แต่รูปสวย เป็นมเหสีของพระเจ้าวรวงศ์สุริยา ให้นำมาย้ายวนจนพระเจ้าวรวงศ์สุริยา หลงรักยอมมอบอำนาจการปกครองให้นาง กลียุคลุกเลี้ยว เมื่อนางได้อำนาจมาแล้ว ก็ขับไล่จักรพงษ์และจักรพันธ์ ออกจากเมือง ปรากฏในบทหนึ่งตะลุง ดังนี้

"...นางมารศรีให้นำมา ย้ายวนจนพระเจ้าวรวงศ์สุริยา หลงใหลในมายาของนาง และได้มอบอำนาจการปกครองบ้านเมืองให้นางเป็นผู้ว่าราชการแทน...

นางมารศรีได้ให้ทหารไปเรียกโอรสทั้งสองเข้ามา แล้วกล่าวขึ้นว่า

นางมารศรี : นี่เธอทั้งสอง รู้แล้วใช่ไหมว่า บัดนี้ใครเป็นใหญ่ในเมืองนี้

จักรพันธ์ : รู้แล้วไม่ต้องบอก ก็ได้ ขณะแก่เป็นใหญ่จะทำอะไรก็ได้

นางมารศรี : ออ กับฉันพูดแก่ เขียวรี

จักรพันธ์ : ทำไม จะพูดไม่ได้ ก็เพราะแก่ ใครเขารู้กันทั้งนั้นแหละว่ามาจากไหน แต่ทำไมมีใครพูด ก็เพราะมาเป็นมเหสีเสด็จพ่อเราหรอก

นางมารศรี : ออ ถ้าไม่เคารพกันละก็ คงอยู่ร่วมบ้านร่วมเมืองกันไม่ได้

จักรพันธ์ : โล้ ไข่ไหม เราไม่จ้อ ไปที่ ออกจากเมืองนี้ อย่าอยู่ร่วมกับคนอัปรีดิ์เลย ไป

จากบทสนทนาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้งระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง จูเลียม ได้นำความขัดแย้งในสังคมจริง ๆ มาใส่ไว้ในตัวละครด้วย

จักรพงษ์ โอรสของพระเจ้าวรวงศ์สุริยากับพระนางศศิธร มารดาสิ้นชีวิต มีน้องชื่อจักรพันธ์ ขัดแย้งกับนางมารศรี เมียเลี้ยง เลยกถูกแม่เลี้ยงขับไล่ออกจากวัง ต้องร่อนเร่เดินทางไป มีลักษณะนิสัย ดังนี้

เป็นคนอ่อนน้อมมีสัมมาคารวะ ปรากฏในบทหนึ่งตะลุงตอนนางมารศรีเรียนให้จักรพงษ์และจักรพันธ์ เข้าไปเฝ้า จักรพันธ์แสดงความแข็งกระด้าง ส่วนจักรพงษ์ก็คอยห้ามและนำจักรพันธ์อยู่ ดังคำสนทนาว่า

"...จักรพงษ์ : ถวายบังคมพระนางผู้เจริญ หม่อมฉันนี้มากราบบาทพระนางแล้ว

มีอะไรรับสั่งมาเกิดพะยะคะ

นางมารศรี : ฮะ ฮะ ฮะ จักรพงศ์ เธอไม่รังเกียจที่ฉันขึ้นครองเมือง

จักรพงศ์ : รังเกียจทำไม พะยะคะ ดิฉันต่างบ้านต่างเมืองจะได้พากัน

ยกย่องว่าสตรีก็มีความสามารถในการปกครองบ้านเมืองพะยะคะ..."

ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปรากฏตอน จักรพงศ์เดินทางปลีกจากจักรพันธ์ไปปรารภนาจะบวชไม่สึก แต่ร้องถึงเทวดา ต้องลงมาเล่าความจริงให้ฟังและบอกให้เดินทางไปทางทิศอุดร ดังบทสนทนาว่า

"...เทวดา : เป็นใจจักรพงศ์

จักรพงศ์ : ถวายบังคมพ่อเทวดา

เทวดา : สวัสดิ์ ลูกจักรพงศ์ เจ้าอย่าเพิ่งตัดใจบวชลูกนะลูกนะ พ่อจะเล่าให้ลูกฟัง ลูกยังมีเคราะห์ร้ายตอนนี้ อย่าเพิ่งบวชนะ ให้ลูกเดินทางไปทางทิศอุดร แล้วจะพบกับลาม แต่เป็นทุกข์ลามนะลูกนะ จำพ่อไว้นะ ตอนนั้นพ่อจะเปลี่ยนร่างให้เจ้าใหม่ นะ เมื่อไหร่เจ้าหมดเคราะห์กรรมแล้วร่างของเจ้าก็จะเปลี่ยนกลับเหมือนเดิม ตอนนี้เล่าร่างนี้ไปก่อน ..."

ก็ดูเหมือนสิ่งนี้จะ ปรากฏในหนังสือตะลุงตอน จักรพงศ์ได้รับจดหมายของนางเกสรปทุมว่าผู้ที่ถือจดหมายฉบับนี้คือเนื้อคู่ของนาง แต่เมื่อนำเข้าไปในวังแล้ว บิดาของนางเมื่อเห็นรูปภายนอกก็รังเกียจว่าเป็นรูปชั่ว จึงจะประหารจักรพงศ์ให้ตาย แต่จักรพงศ์บอกว่ายอมให้ประหารชีวิต ถ้าเป็นความจริงตามที่พระเจ้าสิงห์ศรีว่าทุกอย่าง ดังบทสนทนาว่า

พระเจ้าสิงห์ศรี : แก บังอาจ นำจดหมายปลอมแปลงลายมือมา ต้องถูกประหารชีวิต ไปทหาร

จักรพงศ์ : พะยะคะ จะประหารก็ได้ แต่หม่อมฉันอยากฟังจากปากของบิดาเกสรปทุม หน้อยได้ไหมว่า จดหมายฉบับนี้ไม่ใช่ลายมือของพระบิดา

นางเกสรปทุม : จดหมายฉบับนี้ เป็นจดหมายของหม่อมฉันเอง

จักรพงษ์ : ออ ถิตาสมแล้วที่เป็นพระธิดาผู้เลอโฉม มีความจริง ยอมรับ
ความจริง หม่อมฉันดีใจเหลือเกิน ที่ในโลกนี้ยังมีคนรักษาสัจจะ

ยึดมั่นในความรัก คือรักเดียวใจเดียว ปรากฏตอน จักรพงษ์ ได้รับเป็นคู่หมั้นจาก
นางเกสรปทุม แล้ว ต่างก็สัญญากันว่าจะรักกันจริง และจะรักเพียงคนเดียวเท่านั้น หากไม่ได้
แต่งงานสมหวังแล้ว ก็จะไม่ยอมแต่งงานกับผู้อื่น ดังคำสนทนาว่า

"...จักรพงษ์ : หม่อมฉันขอใบิธิดา ที่มีความจริง ใ้กับหม่อมฉัน หม่อมฉัน
ขอมอบกายใจนี้ให้องค์หญิง หม่อมฉันขอรักองค์หญิงเพียง
องค์เดียว เท่านั้น จะไม่ยอมแต่งงานกับหญิงอื่น
เกสรปทุม : หม่อมฉันก็เช่นเดียวกัน จะขอรักแต่ที่จักรพงษ์คนเดียว หาก
ไม่แต่งงานกับพี่แล้ว ก็ขอบวชตลอดชีวิต

ยึดมั่นในความกตัญญู ปรากฏในตอน ที่ถูกทุบจนสลบแล้วจับลอยแพกลางทะเลจักรพงษ์
ตั้งจิตอธิษฐานโดยอ้างเอาความกตัญญู ดังบทสนทนาว่า

"...จักรพงษ์ : ข้าแต่เทพดาทั้งหลาย หม่อมฉันขออ้างเอาความกตัญญูของหม่อมฉัน
ขอให้โปรดช่วยคุ้มครองร่างนี้ ใ้ปลอดภัยด้วย

จักรพันธ์

จักรพันธ์ เป็นโอรสของพระเจ้าวงศ์สุริยา กับนางศศิธร เป็นน้องของจักรพงษ์ มีนิสัย
แข็งกร้าว เจ้าชู้ ปรากฏในบทหนึ่งตะลุม ดังนี้

ทะเลาะกับนางมารศรีแม่เลี้ยงจนต้องออกจากเมือง ดังบทสนทนา ว่า

"...นางมารศรี : นี่เธอทั้งสอง รู้แล้วใช่ไหมว่า บัดนี้ใครเป็นใหญ่ในเมืองนี้

จักรพันธ์ : รู้แล้วไม่ต้องบอก ก็ได้ ขณะแ่เป็นใหญ่จะทำอะไรก็ได้

นางมารศรี : ออ กับฉันพูดแก เขียวรี

จักรพันธ์ : ทำไม จะพูดไม่ได้ ก็เพราะแก ใครเขารู้กันทั้งนั้นแหละว่ามาจาก
ไหน แต่ที่ไม่มีใครพูด ก็เพราะมาเป็นมเหสีเสด็จพ่อเราหรอก

นางมารศรี : ออ ถ้าไม่เคารพกันละก็ คงอยู่ร่วมบ้านร่วมเมืองกันไม่ได้

จักรพันธ์ : เล่ ไข่ไหม เราไม่จ้อ ไปพี่ ออกจากเมืองนี้ อย่าอยู่ร่วมกับคน
อัปรีดิ์เลย ไป..."

พบนางกาวิ ขณะที่เดินทางออกจากเมือง เกิดไปหลงรักนางกาวิเข้า จึงไปอยู่ด้วยกัน
แม้จะได้รับคำห้ามจากพี่ชาย จักรพันธ์ก็ไม่ฟัง ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"...จักรพันธ์ : โอ้ โอ้ สวยจริง ๆ น้องนาง น้องชื่ออะไร มาจากไหนหรือ
ทำไมจึงสวยอย่างนี้

นางกาวิ : ถวายบังคม เพคะ องค์ชาย

จักรพันธ์ : ออ รู้จักเราด้วย ว่าเราเป็นองค์ ยี่งน่ารักมากขึ้นอีก เสด็จพี่ น้อง
รู้สึกรักแม่นางคนนั้นแล้วละ

จักรพงศ์ : น้อง ใจเย็น ๆ อย่าเพิ่งหลงรักใครง่าย ๆ ผู้หญิงก็เป็นอย่างนี้ทุกคน

จักรพันธ์ : น้องชื่ออะไร หรือจ๊ะ

นางกาวิ : น้องชื่อกาวิ เจ้าคะ อยู่บ้านกาฬิคาม องค์ชาย คงเหนื่อยมากทีเพคะ
ไปพักบ้านหม่อมฉันก่อนไหมละเพคะ รับรองหม่อมฉันจะต้องรับอย่างดี
นะ เพคะ

จักรพันธ์ : ไปซิ ไปองค์พี่ ไปพักให้หายเหนื่อยก่อน

จักรพงศ์ : อย่าเลยน้อง เราต้องเดินทางไปเสาะหาสำนักเรียน ไม่ใช่มาติดกับ
อย่างนี้

จักรพันธ์ : เอาอย่างนี้เสด็จพี่ เราแยกทางกันก่อน นะ เชิญองค์พี่ไปหาสำนักเรียน
ส่วนหม่อมฉัน คิดว่า ไม่วันนี้ พรุ่งนี้ หรือ ปีหน้า เราคงต้องแยกกันอยู่
แน่นอน นะ หม่อมฉันไปก่อน ..."

จากบทสนทนา ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า จักรพันธ์ ไม่ได้พิจารณาอะไรเลย ครั้นเห็นหญิงสาวสวย ก็เกิดปฏิพัทธ์ทันที ไม่ต้องคิดหน้าคิดหลัง ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยของคนเจ้าชู้

นางกวัน นางกาวิ

นางกวัน และนางกาวิ เป็นหญิงมุกง่ายเรื่องเพศ คบผู้ชายไม่เลือกหน้าข้อย่างเดียวให้มีเงิน ปรากฏดังบทหนึ่งตะลุ้ง ดังนี้

"...นางกวัน : นีลูกกาวิ จ๊ะ

นางกาวิ : จำ แม่ วันนั้นแม่มีอะไรมาอบรมหนูอีกหรือจ๊ะ

นางกวัน : วันนั้น แม่มีอะไรให้ลูกช่วยหน่อย คือว่า แม่อยากให้ลูกนะ เข้าไปในพระราชวัง ไปพบกับฟ้าชายจักรพันธ์ นะ และก็ฝากเนื้อฝากตัวกับเขา ให้เขารักมาก ๆ ทำตาม วิธีที่แม่เคยสอนไว้ ผู้หญิงเรานะ ไม่อาวุธอะไรที่จะมาประหัตประหารได้หรอก เพราะเราไม่มีอาวุธอยู่ครบมือแล้ว

นางกาวิ : อาวุธที่แม่ว่า มันเป็นอย่างไรรี แม่

นางกวัน : อาวุธที่ว่าคือ มายาสตรีใจลูก ผู้ชายตายมามากต่อมากแล้ว ไปเถอะ

พระเจ้าสิงห์คีรี นางศุภินทร

พระเจ้าสิงห์คีรี กษัตริย์เมืองรัตนคีรี รักลูกจนขาดความสัจจะ ปรากฏในบทหนึ่งตะลุ้ง ตอนจักรพันธ์นำจดหมายเสี่ยงเกณฑ์เข้ามาให้ ดังบทสนทนาว่า

"...พระเจ้าสิงห์คีรี : ออ จดหมายเสี่ยงเกณฑ์ เอ๊ย ทำไงดี เราก็เปลอพูด

ออกไปว่าใครก็ได้ แต่มีลักษณะรูปร่างอัปลักษณ์อย่างนี้ สงสารลูกสาวเรา

ไม่ได้เราต้องขี้ตักันนี้ นายนำจดหมายมาจากไหน นี่

จักรพันธ์ : หม่อมฉันนั่งอยู่กลางป่า บังเอิญมีจดหมายฉบับนี้ ลอยมาตามลม มาสู่มือของหม่อมฉัน ครั้นอ่านดูข้อความข้างในแล้ว ก็ทราบว่าเป็นของธิดา เกสรปทุม พะยะคะ

พระเจ้าสิงห์คีรี : ไหน จดหมายฉบับนี้ ไม่ใช่ของธิดาของเรา นี่ เจ้าปลอม
 แปลงจดหมายนี้ รู้ไหม ว่าความผิดนี้ ต้องประหารชีวิตนะ
 ไหนพระนางน้องจงดรรชนี จดหมายฉบับนี้มันลายมือลูกสาว
 เราหรือเปล่า

นางศุภีพร : ทูลกระหม่อม เพคะ ถวายยืนยันไม่แท้ของลูกเรานะ เพคะ

พระเจ้าสิงห์คีรี : เอาละ นาย เราให้อภัยเจ้า ให้เจ้าไปเสียเถอะ เพราะจดหมาย
 นี้มันไม่ใช่ของลูกสาวของเรา

จากบทสนทนาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า พระเจ้าสิงห์คีรีและพระนางศุภีพร มีนิสัยเดียวกัน คือขาดสติจะ

นางเกสรปทุม

นางเกสรปทุม ธิดาพระเจ้าสิงห์คีรี เป็นผู้มีคัมภีร์ความจริง ปรากฏในบทหนึ่งตะลุ
 ดั่งนี้

จักรพันธ์ : ข้าแต่พระองค์ หม่อมฉันยอมให้พระองค์ ประหารชีวิตพะยะคะ แต่ก่อน
 จะประหารชีวิต หม่อมฉันขอฟังจากพระโอษฐ์ของพระธิดาก่อน พะยะคะ

พระเจ้าสิงห์คีรี : เอา ไป ลูกพ่อ ไปบอกเขาซิลูกว่าไม่ใช่ลายมือของลูก

นางเกสรปทุม : สวัสดิ์ คะ นาย นายชื่ออะไรหรือ

จักรพันธ์ : หม่อมฉันชื่อจักรพันธ์ พะยะคะ หม่อมฉันเห็นว่าบ้านเมืองนี้มีปราสาท
 ราชวังสวยงาม มีวัดวาเต็มบ้านเต็มเมือง จึงเข้าใจว่าบ้านนี้คงจะ
 เปี่ยมไปด้วยพระธรรม

คำสอน ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า หม่อมฉันจึงนำจดหมายฉบับนี้มา พะยะคะ

นางเกสรปทุม : จักรพันธ์ ท่านอ้างถึงพุทธธรรม ฉันละอายุใจจริง ๆ พ่อเขาจดหมาย
 ฉบับนี้ คือลายหนูจริง คะ

จากบทสนทนาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นางเกสรปทุม ยึดมั่นในความจริง

ยักษ์พะเนินวัน ยักษ์นันทกาล

ยักษ์พะเนินวัน ยักษ์นันทกาล มีนิสัยเหมือนกัน คือ คุร่าย โกรธง่าย ดั่งบทสนทนา ตอนที่ยักษ์ทั้งสอง ไปเมืองรัตนคีรี เพื่อแต่งงานกับนางเกสรบทุม แต่นางเกสรบทุมได้หนีจากเมืองไปเสียแล้ว จึงโกรธมาก ดังนี้

"...พระเจ้าสังหัตวี : เราต้องขอโทษ ท่านด้วย บัดนี้ลูกสาวของเราได้หนี

จากเมืองไปเสียแล้ว ท่านจะทำอะไรก็เชิญเถะ

ยักษ์พะเนินวัน : เอ๊ย ! เอาละในเมื่อท่านทำให้เราต้องผิดหวัง เรามีวิธี

ไถ่ลูกรัก จับพระเจ้าสังหัตวีไปทั้งคุก พระนางศุภีพร ทั้งไว้ในตำหนัก

๒ ปี หากลูกเราไม่สามารถตามหานางเกสรบทุมมาได้

เราจะฆ่าพระราชา แล้วเอาราชินีมาทำเมียเสีย ฮะ ฮะ ฮะ

ยักษ์นันทกาล : เอ๊ย พ่อ ในเมื่อไม่ได้แต่งงานกับลูกมัน ให้นั่นแต่งงานกับแม่นันได้ไหม

ยักษ์พะเนินวัน : เอ๊ย เกินไป ไป เองไปตามหานางเกสรบทุมมา"

จากบทสนทนาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ยักษ์ทั้งสองมีนิสัยเป็นยักษ์คือ คุร่าย ไม่มีศีลธรรม

กฤชฌีเทวี

กฤชฌีเทวี ธิดาของน้องสาวของพระเจ้าสุรินทรา มีนิสัยเป็นผู้ช่วย ปราบกฏในบทหนึ่ง
ตะลุม ดังนี้

กฤชฌีเทวี : พี่เหวหา ผมเกลียดผู้ชายที่ชอบจับนั้น จับนี้ ผู้หญิง ผู้หญิงเราก็เมื่อ
ถูกจับนั้นจับนี้ ก็ยอมให้เขาจับ แล้วรู้ไหม เมื่อผู้ชายจับ เนื้อที่เคยเต่งตึง กลับหย่อนยาน
หมด ผมเกลียดจริง ๆ

พระเจ้าสุรินทรา

พระเจ้าสุรินทรา เป็นกษัตริย์ที่มีจิตใจเมตตาแก่ผู้สูง จนถึงทำบุญตักบาตร คือทำบาตรตนเอง
เพื่อแย่งราชบัลลังก์ ปราบกฏจากคำบรรยายในบทหนึ่งตะลุมว่า

"...กล่าวถึงกษัตริย์สุรินทรา ผู้มีจิตใจต่ำทราม มักหาผู้สูงในราชบัลลังก์ ได้ทำบิณฑต
คือฆ่าบิดาตนเองแล้ว สถาปนาตนเองขึ้นครองเมือง ..."

เรื่องไร้แผ่นดิน

ขุนพลวรุฒ

ขุนพลวรุฒ เป็นขุนพลคู่ราชบัลลังก์ ของกษัตริย์ชาตเวช แห่งเมืองกบิลพรวรต์ มีนิสัย
เป็นคนรักชาติ มีความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ ดังปรากฏในบทหนึ่งตะลุม ว่า

"...ที่นี้กองกำลังติดอาวุธ ของขุนพลวรุฒ ผู้มีความจงรักภักดีต่อองค์กษัตริย์
ชาตเวช ผู้ถูกจอมยักษ์พิษณุได้โค่นบัลลังก์ และจับพระองค์ กับพระนางวิษณีย์ โยน
ลงในกองไฟ สิ้นชีวิต ไปเมื่อสิบกว่าปีที่ผ่านมา ประชาชนชาวเมืองต่างก็หนีเอาตัว
รอด บัดนี้เรารวบรวม ผู้นำกองกำลังทหารมาฝึกซ้อมอยู่ รอโอกาสที่ดี เพื่อจะยกกองทัพ
ไปยึดเมืองคืนมาจากไอ้พิษณุยักษ์ใจเหี้ยมร้าย..."

ศุภิตา

ศุภิตา เป็นธิดาของขุนพลวรุฒ เป็นคนฉลาดเฉลียว กล้าเก่งเกินสตรี มีความรู้ในเชิงรบ
ปรากฏในบทหนึ่งตะลุม ตอนขุนพลวรุฒให้ไปออกอุบายเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนพลของยักษ์หัสกรรณ
ดังนี้

"ขุนพลวรุฒ : ลูกพ่อ เป็นหน้าที่ของลูกแล้วละที่จะได้แสดงความจงรักภักดีต่อ
บ้านเมืองครั้งนี้ยักษ์หัสกรรณได้ยกกองกำลังอันยิ่งใหญ่
มาทางที่อยู่ของเรา ลูกทำอย่างไรให้กองทัพนั้น เปลี่ยนทิศทาง
ไปเถอะ พ่อจะรอฟังข่าวดีอยู่ที่นี้..."

ศุภิตา : คะ พ่อแล้วพ่อจะได้ฟังข่าวดีจากลูกแน่นอน แหม กองทัพอันยิ่งใหญ่
จะต้องเสียเล่ห์กลเพราะหญิงร่างน้อยอย่างลูก ลูกกราบลา ไปละ "

คุณตาเดินทางไปตักน้ำกองทัพยักษ์หัสกรรมและได้วางแผนเปลี่ยนทิศทางการเดินทัพของยักษ์หัสกรรม ดังบทสนทนาในวรรณกรรมหนึ่งตะลึง ว่า

คุณตา : สวัสดิ์เจ้าคะ ท่านแม่ทัพที่นากลัว

ยักษ์หัสกรรม : โอ้ โอ สาวน้อย สวยจริง ๆ

คุณตา : สวยจริง ๆ ฮะ ฮะ มาซิถ้าสวยก็เข้ากอด มาจูบซิ

ยักษ์หัสกรรม : โอ้ โอ เก่งเสียด้วย

คุณตา : เก่งที มา เฮ เฮ ท่านไม่เก่งหรือ ถ้าท่านเก่งไหนลองจับฉันให้ได้ที
และไม่งั้น

ยักษ์หัสกรรม : อย่าวิ่งซิ แม่นาง

คุณตา ยั่วชวน จนยักษ์หัสกรรมวิ่งตาม บรรดาเหล่าทหารยักษ์ก็วิ่งตามแม่ทัพด้วย
เลยทำให้กองทัพยักษ์หัสกรรม เปลี่ยนทิศทางการเดินทัพ ทันที "

ยักษ์พิษณุ

ยักษ์พิษณุ เป็นยักษ์โหดเหี้ยมไม่เว้นแม้แต่ลูกเล็กเด็กแดง ดังปรากฏในบทหนึ่งตะลึงว่า
"...กล่าวถึงจอมยักษ์พิษณุราชัน ยกกองทัพอันยิ่งใหญ่ เข้าบุกรุกกรุงทเวะทหะ
จับพระเจ้าชาตเวท และพระนางวิชะนี โยนลงในกองไฟตายทั้งเป็น จากนั้นก็จับพระนาง
สร้อยสุคนธ์ข่มขืนเอาเป็นเมีย จนมีลูกสาวด้วยกันคนหนึ่ง นามว่า พระธิดายามารตี
นางสร้อยสุคนธ์ ทนอับอายไม่ไหวก็ได้ผูกคอตาย เหลือแต่ธิดาสาวไว้ ทดะนัยักษ์พิษณุราชัน
วางแผนที่จะออกขยายอาณาเขตอีก ได้มีราชสาส์นไปยังเมืองขึ้นทั้งหลายให้ส่งทหารผู้เก่ง
มาประลองฝีมือกันเพื่อแต่งตั้งเป็นแม่ทัพต่อไป ..."

จากบทหนึ่งตะลึงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความไม่พอในอำนาจของยักษ์พิษณุราชัน

นางยามารตี

นางยามารตี เป็นธิดายักษ์พิษณุกับนางสร้อยสุคนธ์ ซึ่งเป็นเมษุขย์ จิตใจนางเต็มไปด้วย
ความเมตตา สงสารเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และความเฉลียวฉลาด ปรากฏตอนที่ นายพุนแก้วได้

รับคำสั่งให้ไปจับไล่พวกขอลานซึ่งเป็นมนุษย์ นางยามารตีวางแผนให้ยอมยักษ์พิษณุมอบอำนาจให้นาง ปรากฏตามบทหนึ่งตะลึง ว่า

"นางยามารตี : พระบิดาเพคะ

ยักษ์พิษณุ : ลูกรักของพ่อ มีอะไรที่คับอกคับใจอย่างนั้นหรือลูก บอกพ่อซิ

นางยามารตี : เพคะ คืออย่างนี้ เมื่อคืนลูกหลับและฝันไปว่า เสด็จแม่มาเข้าฝันว่าให้ลูกตักบาตรอุทิศส่วนกุศล ไปให้ด้วย

ยักษ์พิษณุ : อย่างนั้น แล้วมีอะไรที่ลูกไม่สบายใจจะ

นางยามารตี : คือเสด็จแม่ต้องการเห็นลูกขึ้นปกครองเป็นจักรพรรดินีแห่งกรุงทเวะทพะ เพคะ

ยักษ์พิษณุ : เรื่องแค่นี้ ไม่เห็นต้องกังวลอะไรเลยนี่ พ่อก็ตั้งใจไว้อย่างนั้น

นางยามารตี : ถ้าอย่างนั้น ก็ให้ลูกได้ขึ้นว่าราชการเสียเลยในวันพรุ่งนี้นะ เพคะ

ยักษ์พิษณุ : เอาอย่างนั้น เลย เอา พรุ่งนี้ลูกสาวยามารตีของพ่อขึ้นว่าราชการบ้านการเมือง"

เมื่อนางยามารตีขึ้นว่าราชการบ้านเมือง นายพูนแก้วเข้ามาจะพูดใส่ไฟ ให้ร้ายแก่พวกขอลาน ซึ่งเป็นมนุษย์ ก็ไม่สามารถทำได้ นับเป็นกลวิธีที่แนบเนียนที่จุเลี่ยมได้สร้างลักษณะนิสัยให้แก่ตัวละคร

นายกุเวร

นายกุเวร เป็นขอลานที่มีจิตเมตตาสูง ปรากฏในบทสนทนาของนายกุเวรกล่าวแนะนำตนเอง ว่า

"...ข้าพเจ้า นายกุเวร เป็นยาจกที่อยู่วางขอลานอยู่ในเมืองนี้ ฟัน้องเหอ ยาจกคือที่สุดของความยากจน เศรษฐีคือที่สุดของความร่ำรวย ข้าพเจ้า ไม่มีเมียกับเขาหรอก แต่มีลูกอยู่คนหนึ่ง โทษนะพี่น้อง ลูกคนนี้ก็เหมือนกับเทวดาเข้ามาให้มันพ้นนี้ ในสมัยก่อนยักษ์พิษณุเข้ามาโจมตีข้าพเจ้าคนในราชวังหมด มีทหารคนหนึ่งอุ้ม

ทหารน้อยมายืนให้แล้วก็วิ่งหนีไป เด็กคนนั้นบัดนี้ก็คือ ทศยุ ลูกชายของข้าพเจ้า
เด็กคนนั้นขยันแ่งงานเชิงร้องเพลง กะพอได้กินเหละครับ ข้าพเจ้าส่งสารทหารคนนั้น
จึงได้รับเลี้ยงไว้ทั้ง ๆ ที่อดยาก..."

ทศยุ

ทศยุ เป็นลูกบุญธรรมของนายกุเวร มีอาชีพเป็นขอทานเที่ยวร้องเพลง จิตใจมีเมตตา
สูงเหมือนนายกุเวร ปรากฏจากคำสนทนาของทศยุตอนที่นางยามารตีถาม ดังนี้

"ยามารตี : ทศยุรางวัลที่เราให้ท่านไป ห้าหมื่นบาทคงทำให้ท่านไม่ต้องเที่ยว
ขอทานเขากินอีกนะ

ทศยุ : หามิได้ พะยะคะ เงินที่ฟ้าหึงมอบให้กระหม่อมไปวันก่อน หมดแล้ว
พะยะคะ

ยามารตี : อะไรงั้น ท่านเล่นการพนันหรือ

ทศยุ : หามิได้ พะยะคะ

ยามารตี : แล้วเมื่อเป็นเช่นนั้น ท่านเอาเงินไปทำอะไรหมดละ

ทศยุ : ในหมู่บ้านที่หม่อมฉันอาศัยอยู่ล้วนแต่เป็นคนยากจนทั้งสิ้น หม่อมฉันต้อง
ต้องนำเงินที่ได้จากการขอทานแต่ละครั้งไปแจกคนจากจนเหล่านั้น
ด้วย พะยะคะ "

พระเจ้ามังกุมุเกต พระนางจันทรา

พระเจ้ามังกุมุเกต กษัตริย์เมืองโกสัมพี มหเสีชื่อพระนางจันทรา เป็นกษัตริย์ และ
ราชินีผู้มีความเมตตาสูงผู้หนึ่ง เห็นได้จากตอนกล่าวถึงเมืองโกสัมพี จากคำบรรยาย ว่า

"เมืองนี้ ให้นำชื่อว่าเมืองโกสัมพี พระเจ้ามังกุมุเกต กับพระนางจันทรา

พระองค์ทั้งสอง มีธิดาสวยชื่อโรหิตา และบุตรบุญธรรมที่ขอมาจากโยคีสุภัทระ พระองค์
ทั้งสองได้ชุบเลี้ยงเหมือนกับบุตรของพระองค์เอง ..."

นางโรหิตา

นางโรหิตา เป็นธิดาของพระเจ้ามังกุเกตกับนางจันทรา มีนิสัยเอาแต่ใจตนเอง
ปรากฏตอนที่พระเจ้ามังกุเกตกล่าวถึงทศยัน ว่า

"พระเจ้ามังกุเกต : นี่พระนาง เรามีความรู้สึกว่า โรหิตาลูกสาวเรา มันไม่
เป็นไปตามที่เราตั้งใจเสียแล้ว นะ

นางจันทรา : เป็นอย่างไรรีเพคะ

พระเจ้ามังกุเกต : ก็ดูซิ เราตั้งใจจะเลี้ยงลูกทศยันให้เป็นบุตรบุญธรรม แต่
โรหิตาลูกสาวเราไม่ยอมฟัง เอาแต่ใจตนเอง มันจะทำให้
เป็นลูกเขยจริง ๆ

นางจันทรา : ก็ไม่ดีรีเพคะ

ทศยัน

ทศยัน เป็นเด็กกำพร้าพ่อแม่ ได้รับการเลี้ยงดูจากโยคีสุภัทระ มีนิสัยเป็นคนยึดมั่น
ในคำสั่งสอนของอาจารย์ ปรากฏจากบทสนทนาของทศยัน ดังนี้

พระเจ้ามังกุเกต : ทศยัน ลูกรู้ไหมว่าใครคือบิดามารดาของลูก

ทศยัน : ไม่ทราบพะยะคะ เพราะตั้งแต่โตมา พระอาจารย์ไม่เคยบอกเลย

พระเจ้ามังกุเกต : แล้ว พระอาจารย์ของลูกสอนอย่างไรละ

ทศยัน : สอนทุกอย่าง พะยะคะ ตั้งแต่การรบไปจนถึงศิลปะแขนงอื่น ๆ และ
ที่สำคัญ ท่านได้กำชับว่า อย่าก่อเวร อย่าจองเวร เพราะว่าเวร
ย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร"

พระเจ้ามังกุเกต : แล้วไม่ก่อเวรอย่างไร ถ้าหากเขามาทำอันตรายเรา

ทศยัน : พะยะคะ พระอาจารย์สอนว่า หากเขามาจะฆ่าเรา เราก็ให้เขาฆ่า
เสีย ให้เราคิดว่า ชาตีก่อนเราเคยฆ่าเขา แต่ถ้าหากว่าเราไม่เคย
ฆ่าเขาก็ขอให้เขาอย่างฆ่าเราได้เลย ..."

เวชยัน

เวชยัน เป็นบุตรบุญธรรมของโจรนกูลา ได้รับการเลี้ยงดูจากโจรนกูลา มีนิสัยมุทะลุตามประสาคนป่า แต่ก็เป็นคนยึดมั่นในความถูกต้อง ปรากฏจากเหตุการณ์ตอนที่เวชยันได้เห็นยักษ์ห้ำหั่นกระดูกของทศยันทันจนสลบด้วยความไม่พอใจ จึงได้ปลอมตนเป็นทศยัน เข้าไปในเมืองเพื่อจะเล่าความจริงให้ยักษ์พิษณุทราบ แต่ก็เข้าไปเพราะยักษ์พิษณุได้ตัดสินใจไปแล้ว ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"เวชยัน : แหม ! ไอ้ยักษ์ใจชั่ว สู้ต่อหน้าไม่ได้ต้องมาแอบทำกันลับหลัง
เราก็คงยอมไม่ได้ พอดีกับหนุ่มคนนี้มาจากไหนหน้าตาเหมือนกับเรา เอาละ
เราขอโทษท่านนะ ขออภัยของทำนองก่อน เดี่ยวเราจะเอากลับมาคืน

เวชยันเกลียดนักไอ้ยักษ์	มาตบตาการต่อสู้ให้ดูเห็น
ทศยันยอมถึงชีพเนิ่นเสียกระดูก	จะตายก็ต้องเข้าแจ้งแห่งคดี

โจรนกูลา

โจรนกูลา เป็นโจรป่า ที่มีสมัครพรรคพวกมาก และมีความชำนาญในการต่อสู้ มีความรักและเมตตาต่อเวชยันมาก ดังปรากฏจากบทหนึ่งตะลุมว่า

"โจรนกูลา : เวชยันลูกรัก เจ้าอย่าเข้าไปในเมืองนะลูกนะเพราะ
ตัวเจ้าเป็นที่ปรารถนาของไอ้ยักษ์พิษณุมันนะ

เวชยัน : ไม่เป็นไรหรอก ผมมีกำลัง ขวามผมเล่มนี้ มันไม่เคยปราณีใคร

โจรนกูลา : ลูกอย่าประมาทนะ พ่อห่วงใยเจ้ายิ่งกว่าชีวิตของพ่อ

เวชยัน : ขอบคุณ พ่อ ผมไปละ

เรื่องอาวุธสวรรค์

พระเจ้าอภัยทัศน์ เป็นกษัตริย์ครองเมืองกำแพงทอง เป็นคนหลงใหลน้อยจนไม่ให้ความสำคัญของการบ้านเมือง ปรากฏในบทหนึ่งตะลุมว่า

"กล่าวถึงพระเจ้าอภัยทัตต์ราชา ครองเมืองกำแพงทอง มีมเหสี ๒ องค์ องค์แรกได้สิ้นชีวิตไปหลายปีแล้ว จากนั้นพระองค์ได้แต่งตั้งให้นางรัชนี้ หญิงชั้นต่ำ เข้ามาเป็นชายาคนที่สอง นางรัชนี้ได้ใช้มายาจนพระเจ้าอภัยทัตต์หลงรักนางจนลืมราชการ

พระเจ้าอภัยทัตต์ : นี่พระนาง ตั้งแต่นางเข้ามาอยู่ในราชวังแห่งนี้ รู้สึกว่ามีความสุขมากเหลือเกิน นางเอ๋ย

นางรัชนี้ : ข้าแต่เสด็จพี่ ที่จริงน้องต่างที่ควรกล่าวคำนี้ออกมา เสด็จพี่ติดต่อน้องมากนะเพคะ ข้าติน้องคงไม่มีโอกาสได้ตอบแทนพระคุณอันนี้เลยนะเพคะ

พระเจ้าอภัยทัตต์ : ออ นางเอ๋ย ตามจริง ๆ นี่ถ้าฉันตายไป นางจะทำอย่างไร

นางรัชนี้ : โอ ! เสด็จเพคะ ด้วยสัจย์จริงนะเพคะ หากเสด็จพี่สิ้นพระชนม์วันใด วันนั้นน้องจะนั่งขาวหม้อขาว กระโดดเข้ากองไฟตายตามกันเลยนะเพคะ

พระเจ้าอภัยทัตต์ : ออ เชื้อแล้วละน้องนาง เอา เพื่อตอบแทนความรักของเธอ ไปวันนี้ให้น้อง ออกไปว่าราชการ ไป ฮะ ฮะ ฮะ "

มงกุฎแก้ว

มงกุฎแก้ว โอรสของพระเจ้าอภัยทัตต์ มารดาสิ้นชีวิตไปนานแล้ว ถูกขับไล่ออกจากเมือง เดินทางเข้าป่า พบพระโยคี เสกสร้างชราสวมร่างเดิมไว้มีลักษณะนิสัยดังนี้

ยึดมั่นนสัจจะ ปราบกฏตอน มงกุฎแก้ว นำจดหมายของนางอุบลน้อยเข้าไป แต่ถูกปฏิเสธจากพระเจ้าวงศ์เทวัญ ดังบทสนทนาว่า

พระเจ้าวงศ์เทวัญ : บังอาจมาก กล้ามาปลอมแปลงลายมือพระธิดา หรืออย่างนี้ ต้องนำประหาร

มงกุฎแก้ว : พะยะคะ หม่อมฉันยอมตาย ถ้าหากข้อความในจดหมายไม่ใช่ลายพระหัตถ์ของธิดา แต่หม่อมฉันขอให้พระธิดา มายืนยันด้วยตนเองก่อน พะยะคะ

นางอุบลน้อย : (พิจารณาจดหมาย แล้วยอมรับ) จดหมายฉบับนี้ เป็นลายมือ
ของหม่อมฉัน

มงกุฎแก้ว : ขอบพระทัย องค์หญิงมาก ที่ยังมีสัจจะในหัวใจ

มงกุฎทอง

มงกุฎทอง โอรสของพระเจ้าอภัยทัตต์ มีนิสัยเจ้าชู้ ปรากฏตอนมงกุฎทอง มงกุฎแก้ว
เดินทางจากเมืองเข้าสู่ป่า ไปพบนางกาวิ มงกุฎทองเกิดรักชอบนาง และไปอยู่กับนาง มงกุฎแก้ว
พยายามพูดอย่างไร มงกุฎทองก็ไม่ฟัง จากบทสนทนาดังนี้

มงกุฎทอง : เสียดจ้ะ น้องเห็นว่าเราควรจะแยกทางกันตรงนี้ นะ

มงกุฎแก้ว : น้องพี่ น้องเสียอย่างเดียวคือเจ้าชู้ไม่เลือกที่ ไม่ว่านางใดที่เดิน
ผ่านหน้าjongเธอ เป็นอันว่าเธอจะต้องได้ล้มช้ำมรสรักรายไป

นางกาวัน นางกาวิ

นางกาวัน นางกาวิ สองแม่ลูก มีนิสัยเป็นหญิงมักง่ายในเรื่องเพศ ปล่อยเนื้อปล่อยตัว
กับชายไม่เลือกเพียงเพื่อเงินอย่างเดียว ปรากฏจากคำบรรยายในบทหนึ่งตะลึงว่า

"กล่าวถึงนางวัน นางกาวิ สองแม่ลูก แห่งหมู่บ้านเวฬุคาม เป็นหญิงที่มักง่ายในเรื่อง
เพศ ได้ตัวไม่เลือกหน้า วันนี้นางกาวันก็ได้บอกให้ลูกสาวตนเอง ให้ออกไปเที่ยวหาผู้ชาย
ตามท้องตลาด หรือย่านถนนที่มีผู้คนผ่านไปมามากมาย ..."

พระเจ้าวงศ์เทวัญ นางชวัญกมล

พระเจ้าวงศ์เทวัญ กษัตริย์ครองเมืองเวฬุวัน มเหสีนางชวัญกมล ทั้งพระเจ้าวงศ์เทวัญ
และนางชวัญกมล มีนิสัยเหมือนกันคือ รักลูก ไม่อยากให้ลูกได้แต่งงานกับคนที่ไม่ดีมีสมบัติ หรือกับ
คนรูปร่างอัปลักษณ์ จึงกีดกันมงกุฎแก้วจนล้มคุณธรรมสำคัญคือความจริง ดังบทสนทนาดังนี้

มงกุฎแก้ว : ข้าแต่พระองค์ หม่อมฉันเฝ้าจดหมายขององค์หญิงอุบลน้อยมาถวายพะยะคะ

พระเจ้าวงศ์เทวัญ : จดหมายอะไร

มงกุฎแก้ว : จดหมายเสี่ยงเกมทั้งคู่ พะยะคะ

พระเจ้าวงศ์เทวัญ : ไหนดู ไอ้ โอ พระนางทำใจดี ถ้าปล่อยให้เป็นอย่างนี้หวั้ง
ลูกสาวเราได้กับไอ้เนะ

นางขวัญจร เราต้องปฏิเสธไปซีเพคะ

พระเจ้าวงศ์เทวัญ : เอ๊ย นี่มันปลอมกับชัด ๆ หน่อย ไอ้หนุ่ม คิดจะปลอมลายมือ
เพื่อหวั้งแต่งงานกับลูกสาวข้ารี ประหารชีวิตนะ ไปเสียเถอะ

มงกุฎแก้ว : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ จะฆ่าหม่อมฉันก็ได้ พะยะคะ แต่ก่อนอื่น
หม่อมฉันขอให้ได้ยินจากปากขององค์หญิงก่อนพะยะคะ

จากบทสนทนาดังกล่าวจะเลี่ยมแสดงให้เห็นความเป็นพระราชา หากไม่มีดินสัจจะแล้ว
ทำให้คุณธรรมข้ออื่น ๆ หดไปด้วย

เรื่องลูกทมิฬลาวน

พระเจ้าวงศ์เทวัญ นางจันทรา

พระเจ้าวงศ์เทวัญ กษัตริย์ครองเมืองกำแพงทอง มเหสีขึ้นนางจันทรา ทั้งสององค์
เป็นกษัตริย์และราชินี ที่มีความเมตตาธรรมสูง เห็นได้จากที่พระองค์ทั้งสองไม่มีลูก แล้วไป
พบเด็กน้อยในถ้ำของโจร ก็นำมาเลี้ยงและประกาศให้เป็นลูกแท้ ๆ ได้เลี้ยงจนโตแม้ใน
ภายหลังพระองค์มีโอรสอีกคนหนึ่ง พระองค์ก็ไม่ได้รังเกียจโอรสองค์ที่เลี้ยงอยู่ก่อนเลย ดัง
คำบรรยายว่า

"กล่าวเมือง กษัตริย์วงศ์เทวัญ กับพระนางจันทรา อภิเชกสมรสมาหลายปีแล้ว
แต่ไม่มีโอรสหรือธิดา เลย วันหนึ่งขณะที่กษัตริย์วงศ์เทวัญ กับเหล่าทหาร บุกเข้าไป
ทำลายวังของโจร ได้ไปพบทารกน้อย นอนร้องไห้จมกองเลือด พระองค์ก็ให้ทหารอุ้ม
กลับเมือง และด้วยความเมตตาของนางจันทรา จึงขอให้กษัตริย์วงศ์เทวัญ ชุบเลี้ยง
ทารกดังกล่าว และให้ประกาศเป็นลูกแท้ ๆ ด้วยความรักและความเมตตา พระองค์
ทั้งได้ให้ความรักความเมตตาเช่นกับธิดาพระองค์เอง..."

วราภรณ์

วราภรณ์ เป็นโอรสของพระเจ้าวงศ์เทวัญกับนางจันทรา มีนิสัยเป็นคนเจ้าชู้ ปรากฏตอน เดินทางไปหาสถานศึกษากลางป่า พบนางยักษ์แปลง มาดักรับระหว่างทาง ด้วยความเจ้าชู้ก็ไปอยู่กับนางยักษ์แปลง ดังบทหนึ่งตะลุม ดังนี้

"วราภรณ์ : สวัสดิ์ น้องนาง น้องนางเป็นใครมาจากไหน เทพหรือนางฟ้าจะ
นางยักษ์แปลง : สวัสดิ์คะ ดิฉันชื่ออรทัย เป็นเทพธิดาจากสรวงสวรรค์ ถูกส่ง
ลงมารอเกณฑ์คู่ ที่ชื่อวราภรณ์ คุณชื่ออะไรคะ
วราภรณ์ : นี่คนที่ชื่อวราภรณ์ คนนี้ วราภรณ์ใครสักหัตถ์เมืองกำแพงทอง
นางยักษ์แปลง : ไซ้แล้ว คะ ไซ้คดีแล้วละคะ เพราะองค์เทพท่านบอกว่า
หากเจอแล้วให้น้องค์ชายสวามีไปอยู่ที่ถ้ำของหม่อมฉัน
เสด็จไหมพะคะ

วราภรณ์ : ว่าไงพี่เหว

เหว : ว่าไหนเล่า ไปตะ ไม่แต่งงานวันนี้ วันหน้าจะต้องแต่ง

วัชรินทร์ : พี่ พังสำเนียงเสียก่อนนะ โบราณว่าสำเนียงส่อภาษากิริยา
ส่อสกุล พี่ย่าหลับหลับตารักมากนะผู้หญิงนะ านวังสาวสนม
เกือบทุกนางต้องผ่านมือพี่ทั้งนั้น ยังไม่พอหรือไง

จากบทสนทนาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า วราภรณ์นั้นเป็นมีนิสัยเจ้าชู้จริง

เป็นคนไม่ลืมนึกความผิด หลงชื่อแต่ฝีมืออย่าง ผีแนะนำให้ทำชั่วที่ไหนก็ไป จะเห็นได้จาก
แนะนำให้ไปเมืองวัชรินทร์ แล้วโกหกว่ามีข้าศึก แล้วให้เกล้งทำเป็นไซ้ เพื่อจะได้ปลุกปล้ำน้องเมีย
ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"คนทำผิดไม่คิดจะกลับตัว
เขาเรียนว่าคนเกิดมายักษ์บันดาล
ตามคำผีรับเข้ามาวังใน

ยังเมาหมัดในความผิดคิดต่อไป
เป็นลูกยักษ์ลูกมารไม่น่าจะเลื่อมใส
กราบทรงชัยบิดาหวังจะลาจากเมือง"

วัชรินทร์

วัชรินทร์ โอรสของกษัตริย์วงศ์เทวัญกับนางจันทรา อูเชาของวราภรณ์ แต่งมีนีสัย
แตกต่างโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ วัชรินทร์ เป็นคนอ่อนน้อม ปรากฏตอนไปฝากตัวเรียนหนังสือ
กับฤาษี ดังนี้

" วัชรินทร์ : กราบนิมัสการพระอาจารย์ กระผมวัชรินทร์ จากเมือง
กำแพงทองครับ มีความประสงค์จะศึกษาวิชาการอยู่กับพระอาจารย์
ฤาษี : ออ เจริญพร แหละ กุมารวัชรินทร์ เจ้าเป็นคนดีมีสัมมาคารวะ
รู้จักผู้หลักผู้ใหญ่ เอาละพ่อจะสอนวิชาต่าง ๆ ให้เจ้า

วัชรินทร์ : ขอบพระคุณมากครับ พระอาจารย์กระผมจะตั้งใจศึกษา
หาความรู้ด้วยความขยันครับ

มีความขยัน ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"พระอาจารย์หยิบตำรามายื่นให้ องค์ฟ้ามีฉันทะแม่นยำใจ
ให้แก้วแหวทั้งสองสอนไปพลาย เราต้องทำแบบอย่างเป็นครูใหญ่"

จากบทกลอนข้างต้นแสดงให้เห็นว่า วัชรินทร์เป็นคนมีความขยัน โดยเห็นได้จากคำว่า
ฉันทะ ซึ่งเป็นธรรมข้อหนึ่งในอิทธิบาทสี่ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ฉันทะแปลว่าความพอใจ
ความรักในงานที่ทำ วิชาที่เรียน

มีจิตใจเด่นเดี่ยว ดังปรากฏในบทหนึ่งตะลุมตอนที่เดินทางอยู่กลางป่า

"...ส่วนข้าพเจ้าวัชรินทร์กุมาร หากถึงวาระที่จะต้องถึงตาย ให้เสียสิ่งที่มันคุ้ม
ในป่า มากัดกินร่างข้าพเจ้า ยอมเอาร่างนี้เป็นอาหารแก่สัตว์ หากว่าถึงวาระที่
ข้าพเจ้ามีวิชาสมความปรารถนา ขอให้เจอประโยคีมีความรอบรู้

เทพช่วยนำหนทางเข้ากลางป่า
 อุตส่าห์ถ่อร่างการมายังดงซึก
 องค์สมเด็จพระวัชรินทร์เจ้าฟ้าชาย

หมดกำลังวังชาเจ้าฟ้าชาย
 ถึงยามหิวหิวจัดทุกสิ่งย่อมกระหาย
 รีบพากายสู่กลางป่าเจอเจ้าตามดิ่งใจ"

บทหนึ่งตะลุมขำขัน ที่ให้เห็นถึงความเด็ดเดี่ยวของวัชรินทร์ ว่ายอมตาย แต่โชคดี
 มีเทพช่วยนำทางจึงได้สำเร็จความประสงค์

พระเจ้าทัศน

พระเจ้าทัศน ครองเมืองเวียงฟ้า เป็นกษัตริย์ที่เคารพของประชาชน ดังบทหนึ่งตะลุม
 ว่า

"... ราชวังงามลึกซึ้งอีกหนึ่งรัฐ
 ที่เมืองเวียงแก้วสุขสมดังร่วมโพธิ์

คูทิวทัศน์งามเกินเจริญ
 เจ้าธำมณนามทัศนเป็นขวัญใจมหาชน..."

จากบทหนึ่งตะลุมขำขัน พระเจ้าทัศนปกครองบ้านเมือง ด้วยความเอาใจใส่ต่อ
 ประชาชน

นางจันทร์ขจร

นางจันทร์ขจร เป็นมเหสีของพระเจ้าทัศน เป็นมเหสีที่ดี คือ ตามาใจสามีทุกอย่าง
 ปรากฏในบทหนึ่งตะลุม ว่า

"นางจันทร์ขจร : พระองค์เพคะ พระองค์ว่าอย่างไร หม่อมฉันก็เห็นด้วยอยู่แล้ว
 ละเพคะ

นางทัศน

นางทัศน เป็นธิดาของพระเจ้าทัศน มีนิสัยเหมือนผู้ชาย ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"จนอายุฉันบรรจบครบสิบเจ็ด มองที่ใต้ของธรรมชาติมองแล้วนำหวาดเสียว
สตรีเราพลาดพลั้งไปครั้งเดียว อย่างหมายเหลิยว่าสาวเจ้าจะยืน
แล้วตัดสินใจอย่างเอาใครมาร่วมหอ รูปจะหล่อเงินในธนาคารมีสักล้านหมื่น

ฉันชื่อว่าธิดาทศน์ ชันษา ๑๓ ปี แต่จิตใจของฉันไม่ได้คิดเรื่องแต่งงาน เรื่องนี้ดูหวาด
เสียวที่สุด ทศน์ไม่ยอมรักใครเป็นเด็ดขาด วันนี้เราไปเรียนวิชาการปกครอง เมื่อเรียนจบจะมา
ปกครองบ้านเมือง"

มีความเชื่อมั่นตนเองสูงมาก ปรากฏในบทหนึ่งตะลุ้งตอน นางขอลาบิดามารดา ไป
เรียนวิชา แม้ว่าจะได้รับการคัดค้านจากบิดามารดา นางก็ยังคงยืนยันเหตุผลเช่นเดิม จนบิดา
มารดา ต้องยินยอม

"เสด็จพ่อ เสด็จแม่เพคะอย่างห้ามลูกเลยลูกมีความตั้งใจไว้อย่างนั้นแล้วจะไม่เปลี่ยน
ความคิดเด็ดขาด"

มีความกล้าหาญ และมีความฉลาด ดังบทหนึ่งตะลุ้งว่า

"ได้เตือนครั้งที่ลูกขึ้นนี้เก่งกล้า	ในหลักวิชาอาคมสมประสงค์
เรื่องรบรากล้าหาญชาญตะนง	เพราะใจมยงทุนหัวไม่ยอมกลัวผู้ใด
เป็นคนธรรม์เพชฌพยาหรือนาคราช	พวกราक्षหรือมารมาดมันจะยิ่งใหญ่
จำได้แล้วลูกแก้วขอลาแม่ไป	ไปทดลองกลางไพรสักเวลา

ปรากฏจากบทที่ว่าแม่แต่คนธรรม์ เพชฌพยา หรือนาคราช หรือพวกราक्षหรือนางมาด
จากบุคคลที่กล่าวถึงล้วนมีฤทธิ์ ทั้งสิ้น แต่นางยังไม่กลัวหมายความว่า นางเป็นผู้มีความกล้าหาญ

ส่วนความฉลาด ปรากฏจากบทหนึ่งตะลุ้งว่า เตือนครั้งที่สามเรียนวิชาอาคมได้
ทุกอย่าง หมายความว่าหากไม่มีความฉลาดจริง ก็ไม่สามารถเรียนจบหลักสูตร

สิทธิพร

สิทธิพร เป็นโอรสของนางยักษ์คางคกกับวราภรณ์ อดีตเป็นเทพบุตรจากสรวงสวรรค์
องค์อมรินทร์ ส่งลงมาจุติ เพื่อให้แก้ไขสิ่งที่เลวของแม่กับพ่อ ให้กลายเป็นสิ่งที่ดี

"เพราะองค์อินทร์ท่านทรงช่วยเหลือ
เรียกเทพบุตรออกมาอย่างได้พะว่ะวัง
เมื่อชาติก่อนเทพบุตรที่สวยงาม
ที่ชื่อเทพบุตรสิทธิพรอย่างร้อนใจ
คือวราภรณ์ผู้เป็นพี่ของวัชรินทร์
ในคืนแรกมีท้องลูกมันก็ต้องตั้ง
วิณณาณเจ้า ไปส่งสู่นิเวศธาดา
สิ่งชั่วร้ายจะกลับตีศรีวิไล
ได้ฤกษ์ดีมีศรีมาศักดิ์
เทพบุตรสิทธิพรจรรลงมา

หวังแผ่เผื่อเกียรติแก้ไขเหมือนใจหวัง
พอรับสิ่งลูกบ่าวฟังให้เข้าใจ
เคยเป็นโอรสวัชรินทร์ผู้ยิ่งใหญ่
ตอนนี้มีภัยกลางไพรวัน
ได้นางยักษ์ที่มีพลังความหวัง
หากปล่อยให้เกิดเป็นมารรังลั่งเลาใจ
ทารกน้อยนางมารมาจะผ่องใส
เทพบุตรทรงตั้งใจรับภาระบูชา
จุติในท้องของนางยักษ์เถอะลูกหนา
ได้เวลาปล่อยลงลงในท้องของนางมาร

สามเกลอผจญอาถรรพ์

นางจันทร์เทวี

นางจันทร์เทวี ราชนีหม้าย เคยเป็นมเหสีของพระเจ้าทิพย์สุวรรณซึ่งได้สิ้นชีวิตไปแล้ว
เป็นผู้มีจิตใจโหดเหี้ยม เด็ดขาด ปราบกฏาในบทหนึ่งตะลึง ดังนี้

"นิยายเรื่องนี้เป็นเทพนิยาย อาณาจักรเขมรรัฐ อดีตพระราชาทิพย์สุวรรณกับ
นางจันทร์เทวี ต่อมาพระราชาทิพย์สุวรรณสิ้นพระชนม์ พระนางจันทร์เทวีก็ได้รวบ
รวบอำนาจ การปกครองราชานั้น พระนางก็สมบูร์มเต็มที่ และเสริมอำนาจ
เผด็จการ หล่อนได้มีสมัครพรรคพวกช่วยเหลือ เธอต้องการให้ใครเป็นเศรษฐี
ก็ได้เป็นจะสั่งให้ตายก็ต้องตาย ..."

ขุนศึกสิงหาราช

ขุนศึกสิงหาราช เป็นราชวัลลกของนางจันทร์เทวี มีเมียชื่อเสกิต ตอนนี้นอกจากเป็นราชวัลลกแล้วยังเป็นสามีอย่างลับ ๆ อีกด้วย ดังปรากฏในบทหนึ่งตะลุงดังนี้

"ข้าพเจ้าที่อพยาสิงหาราช	เหมือนแก้วพลาดแล้วทำให้ระส่ำระสาย
เป็นราชวัลลกอยู่ใกล้นาย	เมื่อยอมท้าวมาตายเสียในเวียงชัย
เหลือแม่จันทร์เทวีมีเสกิต	ไม่ทรงมีลูกเต้าหรือเลือดเนื้อเชื้อไข
เราเป็นคนรับใช้ตลอดไป	แต่ตอนนี้หัวใจมีสัมพันธ์"

นิสัยของขุนศึกสิงหาราช มีนิสัยเป็นคนโลเล ขี้ลาด ไม่เป็นตัวของตัวเอง ปรากฏจากบทหนึ่งตะลุงตอน นางจันทร์เทวี เรียกขุนศึกสิงหาราชเข้าหา ดังบทสนทนา ว่า

นางจันทร์ : สายเลือดในท้องของฉันเป็นลูกเธอบริสุทธิ์
 พระยา : ไซ้
 นางจันทร์ : ทำไมเธอเบี่ยงบ่ายเฉยเมย
 พระยา : ไม่ได้เบี่ยงบ่าย คิดอยู่ตลอดเวลาว่าตนเอง เป็นสายเลือดชนชั้นต่ำ
 นางจันทร์ : ถ้าคิดอย่างนั้น ก็ไม่ต้องง้อให้เรื่องมันเกิดขึ้นก่อน มันก็ไม่มีเรื่อง และจะมาคิดเรื่องชนชั้น เลิกคิดได้ เพราะต้องคิดถึงลูกที่ออก หรือเธอมีเรื่องอะไร
 พระยา : ขอเวลาให้หม่อมฉันอีก ๓ วัน
 นางจันทร์ : ได้ ๓ วัน ถ้าเธอไม่แต่งก็ได้แต่อย่าลืมว่าเธอต้องตาย

"พูดแต่พอรอดตัวให้แน่นัก	เพื่อจะผ่อนจะผัดวันวันใหม่
เยอจตจำชอกช้ำอยู่ห้องงาน	ท่านพระยาสดแก้ไขเมื่อตอนครวโลมา
รีบมาแก้ปัญหานดวงจิต	เฝ้าแต่นึกแต่คิดแต่ปัญหา
จะตกลงนักการงานวิวาห์	สงสารเมียที่บ้านนาจะถึงตาย
เพราะรู้ว่านางจันทร์ผู้มีใจห้าวหาญ	ผู้เป็นจอมเผด็จการ เมียที่บ้านต้องผจญ

ได้ฉัดนัดสามวันที่นางนาก

ทอเบรกายไปถึงเจ้าสาวบ้านนา"

จากบทหนึ่งตะลุมขำขันแสดงให้เห็นว่า พระยาสิงหราช เป็นคนไม่กล้าตัดสินใจ โสเล ไม่เคียดขาด เข้าลักษณะเหยียบเรือสองแคม

นางโสภิต

นางโสภิต เป็นเมียของพระยาสิงหราช อย่างลับ ๆ มีท้อง ๕ เดือน มีนิสัยเป็นหญิงที่ รักจริง ปรากฏตอนพระยาสิงหราช ไม่มาหาหลายเดือน ก็เป็นห่วงสามี จึงเดินทางเข้าไปตาม ถึงในวัง ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"สาวบ้านนามายืนฟังความจริง	หวังได้รู้ทุกสิ่งจึงเข้าไป
เธอยืนรอรออยู่ปากประตูท่าที่	เพราะคุณพี่มามอบการอยู่ชาน้านายใหญ่"
เธอเข้าใจตลอดเรื่องสาวทนมืด	สาวโสภิตโมโหจนเสโทต้องหลังไหล
ต้องสงบเสงี่ยมสำรวมาใจ	เพราะยอขายเป็นนายเราเป็นไพร่กุ่มพี
รับเข้ามาแจ้งเหตุเหตุทวนหัว (เลยบท)	

โสภิต : ฉันโสภิตมาตามสามีของฉัน เพราะสามีของฉันหายไปหลายเดือนแล้ว
ดิฉันจึงเข้ามาติดตามดู

นางจันทร์ : ออ ฮะ ฮะ มันติดอยู่ที่ตรงนี้เอง เจ้าพระยา ไปออกอยู่ข้างนอก
ฉันเรียกคำแรกต้องเข้าทัน มาโสภิต เรามาตกลงกัน เธอคงรู้ว่า
ว่าเป็นผู้จะหยิบยื่นความตายให้แก่ใครก็ได้ ฟังเงื่อนไข

ข้อ ๑ เธอจะต้องยอมให้เจ้าพระยาอยู่กับฉันที่นี่เพียงผู้เดียว

ข้อ ๒ เธออย่าเที่ยวโฆษณาฉันว่าแย่งพี่เธอ

ข้อ ๓ เธออย่าได้บอกลูกว่าเป็นลูกของเจ้าพระยา

ข้อ ๔ นี่รางวัลเงิน ๔ แสน เป็นของเธอ

และถ้าเธอไม่ยอม ตายลูกเดียว

โสภิต : ตกลง ฉันยอมให้ก็ได้

จากบทหนึ่งตะลุมขำขัน แสดงให้เห็นลักษณะนิสัยของนาง ว่านางเป็นคนกล้าหาญ ที่
ทำติดตามสามีถึงวังของเสือ และนิสัยอีกอย่างคือความรักลูก โดยยอมทิ้งสามี เพื่อที่จะเอาลูก
ไว้

นายมา

นายมา เป็นพ่อของเสกิต เป็นพ่อที่รักลูก ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"นายมา : พ่อบอกลูกแล้ว ลูกไม่เชื่อพ่อ ว่า อย่าตามไปเลย นี่ไปรู้ความจริงว่า
ผู้มีเมียเป็นนางจันทร์ ใคร ๆ ก็รู้ว่านางจันทร์เป็นผู้โหดเหี้ยม เก็บเสื้อผ้า หนีตา ไม่นั้น
นางจะต้องให้คนฆ่าถึงบ้านแน่"

จากบทสนทนาของนายมา แสดงให้เห็นว่านายมารักลูก แต่คนจน ไม่สามารถจะช่วย
ลูกสาวอย่างไร นอกจากบอกให้หนีอย่างเดียว

ปริศนา

ปริศนา เป็นลูกสาวของเสกิต ซึ่งตอนนี้อยู่เปลี่ยนชื่อเป็นนางพิมพ์ ปริศนา ศึกษาวิชาการ
ต่อสู้จนชำนาญ การต่อสู้ เป็นหญิงที่กล้าหาญและฉลาดมีไหวพริบ สามารถเอาตัวรอดได้ยามคับขัน
ปรากฏดังบทหนึ่งตะลุมตอน นางจันทร์ให้ขุนพลบัญชาเข้า ดังนี้

"ปริศนา : พ่อแก้ว รู้ไหม นางจันทร์เขามาฆ่าพ่อ

แก้ว : ออ ถ้านั้น หนีไป

ปริศนา : ไม่หนี พ่อฉันต้องต่อสู้ พ่อแล้วมาเราวางแผนกัน

แก้ว : วางแผนปรีอ

ปริศนา : อย่างนี้ ถ้าเขาเข้ามาหาเรา ตาย เขามาถึงที่นอนเรา เราฆ่าตาย
เราไม่ผิด มาพ่อ เรามาซ่อมกัน ไป

เหว : ไปแก้ว มึงไปซ่อม ทำเป็นขี้ขลาดลูกปริศนา

ปริศนา : พ่อเขาเข้ามาจะนอนกับเรา เราก็นวด ๆ แล้วจากนั้นเราก็ใช้มีดเสือก

เข้าที่ค่อหอย ตาย
เตรียมตัวเอาไว้เพื่อจะฆ่า แก่แก่นางพญาใจกา
ใช้อำนาจไม่เป็นธรรมแม่นะเราจำหมาย"

จากบทหนึ่งตะลุงข้าต้นแสดงให้เห็นว่า ปรีศนา เป็นคนที่ฉลาดกล้าหาญและมีไหวพริบ
รู้ทันคน เป็นลักษณะนิสัยที่จุลเยียมต้องการให้ผู้ชม รู้จักเอาตัวรอด เมื่อเข้าสู่ภาวะซับซ้อน

พระเจ้าวงศ์อมร นางเกสรมาลา

พระเจ้าวงศ์อมร กษัตริย์เมืองเวียงฟ้า นางเกสรมาลา มเหสี มีนิสัยเหมือนกันคือ
เป็นยึดมั่นในชนชั้น ปรากฏจากบทหนึ่งตะลุงตอน จัดประกวดสาวงามมาให้ลูกชายได้เลือกคู่ครอง
ดังบทสนทนาว่า

"พระเจ้าวงศ์อมร : นี่พระนาง อีกไม่กี่วันเราจะจัดการประกวดนางงาม
เพื่อให้ลูกเราได้เลือกเนื้อคู่ที่เหมาะสม

นางเกสรมาลา : ก็ดีเพคะ เสด็จพี่ ลูกเราจะได้มีคู่ครองเสียที แต่มีปัญหว่า
ผู้หญิงที่เข้ามาประกวดนั้น จะต้องอยู่ชั้นเดียวกับเรานะ

พระเจ้าวงศ์อมร : เออ แล้วเราจะทำอย่างไรที่จะทำให้บรรดาสาวงามเหล่านั้น
มาจากชนชั้นสูงหรือเสมอกับเรา "

จากบทสนทนา ข้างต้น กษัตริย์และราชินี แสดงให้เห็นถึงความยึดมั่นในชนชั้นวรรณะ
ของพระเจ้าวงศ์อมร และนางเกสรมาลา

นางคารณ

นางคารณ ธิดาของพระยาสิงหราช กับนางจันทร์เทวีมีนิสัยที่อิจฉา เหมือนนางจันทร์
ปรากฏในบทหนึ่งตะลุงตอนที่ นางปรีศนาเข้าในวังนางแสดงความไม่พอใจ ดังนี้

"นางคารณ : เกียจนัก อีนังปรีศนา ดันเกิดมาหน้าตาก็เหมือนเราอีก

แม่ หนูไปนะ ไม่อยากเห็นหน้ามัน

นางจันทร์ : เออ ไปชิลูก

บทบาทของนางดารณีมีน้อย ไม่ค่อยสำคัญ จึงไม่เห็นลักษณะนิสัยมากนัก

ประกาศิต

ประกาศิต โอรสของพระเจ้าวงศ์อมร กับนางเกสรมาลา เป็นเด็กหนุ่ม ที่มีนิสัยไม่
รังเกียจชนชั้นเหมือนบิดามารดา ชำนาญมองความเป็นผู้ดี ไว้อย่างทันสมัย ดังบทสนทนา ว่า

"ประกาศิต : เสด็จพ่อ เสด็จแม่ ลูกจัดประกวดเพื่อคัดเลือกคนดีสวย คนดี
มีจรรยางาม นะ ไม่ได้ต้องการคนชนชั้นสูง และชนชั้นเดี่ยวนี่ ก็เปลี่ยนไปแล้วนะครับ
เสด็จพ่อ คำว่า ผู้ดี สมัยก่อนนั้น หมายถึง คนร่ำรวย เกิดในตระกูลศักดินา แต่เดี่ยวนี่
ผู้ดี คือคนที่ทำดี พุคดีและคิตดี นะครับ ไม่จำเป็นต้องอยู่ตึกก็สามารถเป็นผู้ดีได้"

ประกาศิต เป็นหนุ่มที่เป็นตัวแทนของคนสมัยใหม่

พระยาบัวและนางบัวเหี่ยว

เป็นตัวละครที่เข้าฉากเพียงฉากเดียว จูเลียมไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก

ขุนพลปัญญา

ขุนพลปัญญา เป็นขุนพลนางจันทร์แท้ ปฏิบัติตามคำสั่งทุกอย่าง ขาดคุณธรรม
ในที่สุดก็ต้องตาย เพราะนางปริศนา ตอนเข้าหานาง

เรื่องอส.ศักดินา

พระเจ้าไพฑูร

พระเจ้าไพฑูร กษัตริย์เมืองไพศาล เชื่อคนง่าย ปรากฏในบทหนึ่งตะลุงตอน เจ้าพระยา
รณภพ เข้ารายงานอย่างไรก็เชื่อหมด

เจ้าพระยาธรรมา : ถวายบังคม พระยาคะ วันนี้นำหม่อมไปหมู่บ้านควนกาหลง พบชาว
กลุ่มหนึ่ง กำลังกล่าวตำหนิการบริหารราชการแผ่นดินของพระองค์
พระยาคะ

พระเจ้าไผท : แล้วจะให้เราทำอย่างละเจ้าพระยา

เจ้าพระยาธรรมา : เรื่องนี้พระองค์อย่างวิตกไปเลยพระยาคะ เพียงแต่พระองค์สั่ง
การมาว่าให้กระหม่อมนำกำลังไปเพื่อจับกุม พระยาคะ

พระเจ้าไผท : เอา เอาไป เรานุญาต

จากบทสนทนาดังกล่าว พระเจ้าไผท ไม่ได้สับสนเลย รีบอนุญาตไปแล้วเหตุร้าย
จะตามมาทีหลัง

นางไพบูลย์

นางไพบูลย์ มเหสีของพระเจ้าไผท เป็นคนมีเหตุมีผล ไม่ยึดมั่นกับชนชั้นวรรณะ ปราภา
วในบทหนึ่งตะลุงตอนรักชาติ หม่อมชาวบ้านมีความเก่ง พระนางได้แต่งตั้งให้เป็นถึงจอมพล ดังนั้น

นางไพบูลย์ นี้ชายรักชาติ เจ้ามีความดีความชอบอันยิ่งใหญ่ เอามาแต่งตั้งให้เป็นขุนพล
แห่งประเทศของเราคนอื่นจะขัดขวาง ไม่ได้

นางพิมพ์ทัย

นางพิมพ์ทัย ธิดาของพระเจ้าวงศ์อมร กับนางไพบูลย์ ไม่เลือกชั้นวรรณะ ดังบทหนึ่ง
ตะลุงว่า

นางพิมพ์ทัย : เสด็จแม่ เพคะ รักชาติ คนนี้ช่วยลูกเอาไว้ มิฉะนั้น อาจจะตกไปเป็น
พี่เมียยักษ์เสียแล้วก็ไม่รู้ เพราะฉะนั้น เมื่อเขาเก่งไม่ว่าเป็นวรรณะอะไร ลูกไม่สน สำหรับ
รักชาติคนนี้ หม่อมฉันขอไว้เป็นทหารใกล้ชิด เพคะ

เจ้าพระยารณภพ

เจ้าพระยารณภพ เป็นน้องต่างมารดา ของพระเจ้าไพบูลย์ มีความทะเยอทะยาน
อยากครองราชย์ เห็นได้ว่าบทหนึ่งตะลุมว่า

"เจ้าพระยา : ไฉนยอดทอง ไปส่งข่าวเจ้าบัณฑุ ที่อยู่กับยักษ์สุรนารถ
คืนวันที่ ๒๐ นี้ให้เตรียมตัวพร้อม เพราะจะเคลื่อนพลเข้ายึด
อำนาจจากเจ้าไพบูลย์ ไป
ยอดทอง : ครับ ทันทีเลย เรื่องยึดอำนาจ เรียบร้อยผมยอดทอง"

รักษาดิ

รักษาดิ จากเรื่องขุนศึกกตัญญู เป็นลูกตามัน ย้ายคง แห่งบ้านควนกาหลง ศึกษา
วิชาการรบจากสำนักพระโยคีเทวะมิตรดาบส จนจบหลักสูตรมีความชำนาญในการรบ จนได้
รับแต่งตั้งจากพระเจ้าไพบูลย์ให้เป็นขุนศึกรักษาดิ มีลักษณะนิสัยดังนี้

ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปราบกตัญญู จักรพงษ์เดินทางปลีกจากจักรพันธ์ไป
ปราบปรามจะบวชไม่สึก แต่ร้องถึงเทวดา ต้องลงมาเล่าความจริงให้ฟังและบอกให้เดินทาง
ไปทางทิศอุดร ดังบทสนทนาว่า

เทวดา : เป็นใจจักรพงษ์

จักรพงษ์ : ถวายบังคมพ่อเทวดา

เทวดา : สวัสดิ์ ลูกจักรพงษ์ เจ้าอย่าเพิ่งตัดใจบวชลูกนะลูกนะ พ่อจะเล่าให้
ลูกฟัง ลูกยังมีเคราะห์ร้ายตอนนี้ อย่าเพิ่งบวชนะ ให้ลูกเดินทางไป
ทางทิศอุดร แล้วจะพบกับลาภ แต่เป็นทุกข์ลาภนะลูกนะ จำพ่อไว้นะ
เหมือนแม่คนหนึ่ง

เป็นผู้มีจิตใจเมตตา คือ ช่วยเหลือบุคคลที่ตกยากหรือได้รับความลำบาก
ปรากฏในตอนที่น่างพิภพทัย ธิดาพระเจ้าไพบูลย์ ถูกทหารเสือของยักษ์มาจับตัว จึงเข้าไปช่วย
โดยให้เหตุผลว่า

นางไพบูลย์ : กามจริง ๆ เกอะพ่อหนุ่ม ตอนที่เข้าไปช่วยธิดาพิภพทัยนั้น รู้ไหมว่า

เป็นใคร

รักชาติ : ข้าพเจ้าไม่ทราบพะยะคะ ว่า เป็นใคร และไม่สนใจด้วยว่าคนนั้น
เป็นใคร แต่ทว่าเห็นคนถูกรังแกไม่ จำเป็นต้องช่วยเสมอไป
แม้ว่าจะต้องเอาชีวิตเข้าแลกพะยะคะ

และอีกคนหนึ่ง คือ พระเจ้าปทุมราช มาขอความช่วยเหลือให้ปราบยักษ์ที่
ไพศาล ดังบทสนทนาของรักชาติ กับพระเจ้าไพฑูร ว่า

พระเจ้าไพฑูร : ว่าอย่างไรหน้ก พระเจ้าปทุมราช ท่านเดือดร้อน ต้องการ
ความช่วยเหลือด่วน เราให้ท่านเป็นผู้ตัดสินใจเอง นะ

รักชาติ : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพเจ้า บรรณาถอย่างยิ่งที่จะเห็นมวลมนุษย์
อยู่กันอย่างสันติสุข ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน และการนี้
เมื่อเหนือหัวโปรดให้ข้าพระพุทธเจ้าไป

ตามัน ยายคง

ตามัน ยายคง เป็นสามัญชนนิสัยรักลูก มีเรื่องอะไรก็ทะเลาะกันนามประสนคนทั่วไปเช่น

ตามัน : ยายคงเหอ ไอร่วติ มันไหน

ยายคง : กูไม่ไ้ มึงนั่นแหละขับไล่ลูกออกจากบ้าน

ตามัน : มึงแล้วพูดเกินไป

ยายคง : ไม่รู้แหละ มึงต้องไปตามมานะ

จากบทสนทนาสั้น ๆ แสดงให้เห็นถึงความไม่เคียงสาของคนไม่รู้หนังสือ ชาวบ้าน
ธรรมดา มีอะไรก็เถียงกัน

พระเจ้าปทุมราช

พระเจ้าปทุมราช กษัตริย์เมืองเวียงฟ้า อ่อนแอ ขาดกองกำลังที่เข้มแข็ง ครั้นมี
เรื่องเดือดร้อนอะไรก็ต้อง ไปพึ่งพากองทัพเมืองไพศาล ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

พระเจ้าปทุมราช : ข้าแต่พระเจ้าไพฑูร ข้าพระพุทธราชขอถวายบังคม

พระเจ้าไพฑูร : ออ สวัสดิ์ เจ้าปทุม ไม่เจอกันนาน เป็นไง

พระเจ้าปทุมราช : เป็นโงะ มานี้ เพราะถูกบังคับจากยักษ์ ให้เรายกทัพมา
โจมตีท่าน

พระเจ้าโพธิ์ : อ้าว ไหนกองทัพท่านอยู่ไหน

พระเจ้าปทุมราช : เราไม่ได้ยกทัพมาหรอก เพียงจะมาขอความช่วยเหลือจากท่าน
เพราะทราบว่าท่านมีขุนศึกผู้เก่งกาจ ให้ไปฆ่ายักษ์

จากบทหนึ่งตะลุงข้างต้น แสดงให้เห็นว่า พระเจ้าปทุมราช เป็นกษัตริย์ที่อ่อนแอ
ไม่ได้เตรียมการสู้รบไว้เลย

นางปทุมทอง

นางปทุมทอง ธิดาพระเจ้าปทุมราช มีนิสัยมักง่าย ในเรื่องเพศ ปรากฏตอนที่ขุนพล
รักษาดิ ช่วยฆ่ายักษ์ตายแล้ว พักอยู่ในเมืองเวียงฟ้า นางปทุมทอง เข้าหาและในที่สุดก็ต้อง
เสียตัวให้กับขุนพลรักษาดิ ดังบทหนึ่งตะลุงว่า

" รักษาดิ : หลังจากที่ขุนพลรักษาดิได้ฆ่ายักษ์ตายแล้ว ก็ได้มาพักอยู่ที่เมืองเวียงฟ้า
เพราะยังติดใจในความงามของนางปทุมทอง และทุกคืน นางก็ได้เข้ามาให้ความสนธิ
สนม กับเรา พี่แก้ว ในที่สุด มดหรือจะอดใจที่จะไม่กินน้ำตาลได้

แก้ว : นั่นแหละ ผมงะเหมือน

อัศวินสายฟ้า

พระเจ้าอภัยทศน์

พระเจ้าอภัยทศน์ กษัตริย์ครองเมืองมธูรานคร มีมเหสี ๒ คือ นางเหมวดีกับ
นางจันทรีขจร มีนิสัยเป็นกษัตริย์ที่ลุ่มหลงในกามคุณ คือหลงเมียนอง จนลืมนึก มอบอำนาจ
ราชการแก่นางรัชนิดังบทหนึ่งตะลุงว่า

" ...กล่าวถึงเมืองมธูรานคร กษัตริย์ผู้ครองเมืองมีพระนามว่า พระเจ้าอภัยทศน์
มีมเหสีสององค์ คือ นางจันทรา มีโอรส ๒ องค์ คือ กุมารรามิน กับกุมารราเมศ

นางเหมวดีถูกล่อออกจากวังเพราะเกิดลูกร่างอัปลักษณ์ จากนั้นพระเจ้าอภัยทัตสน์

พระเจ้าอภัยทัตสน์ : นางจันทร์ขจร ฉันมีความสุขเหลือเกิน ตั้งแต่ได้น้องมาเป็นมเหสี
ออก เพื่อน ๆ ฉัน เขาพากันเข้าวัดไปบ้าง ตายไปบ้าง ส่วนฉัน มีความสุขกับนาง ฮะ ฮะ
ถามจริง ๆ เกอะนาง เบื่อหน่ายฉันบ้างไหม เธอ

นางจันทร์ขจร : ไม่ เสด็จพี่เพคะ มีอะไรที่น่าเบื่อหน่ายวี เพคะ ก็ในเมื่อเสด็จพี่เอง
ก็ยังมีความสามารถไม่แพ้หนู ๆ นะเพคะ

พระเจ้าอภัยทัตสน์ : ฮะฮะ ฉันไม่อยากตายก็เพราะอย่างนี้แหละ เอาอย่างนี้ นะ
วันนี้ พี่ไม่ว่าราชากร หรอกแต่จะให้ น้องขึ้นลองว่าราชการดู "

นางจันทร์ขจร

นางจันทร์ขจร มเหสีฝ่ายซ้ายของพระเจ้าพันวษา อายุ ๒๒ ปี เบื่องหลังต่างปรือย
แต่ปัจจุบันไม่มีใครกล้าพูดถึง ดังคำบรรยายในบทหนึ่งตะลุมว่า

"...หล่อเมื่อนามว่า จันทร์ขจร ซึ่งมีชันษาได้ ๒๒ ปี เท่านั้น ยังสาวและสวย
ส่วนหลังจากของนางนั้น ใครจะทราบไม่ได้เพราะเป็นมหาราชีนีของกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่"

มีลักษณะนิสัย รักจริง ดังปรากฏในบทสนทนาของนางว่า

"...พระองค์เพคะ วันใดที่พระองค์สิ้นพระชนม์ หม่อมฉันจะนุ่งขาวห่มขาว
แล้วกระโดดเข้ากองไฟในวันที่เฒ่าพระศพของพระองค์ ตามตามกันไปอยู่ในสวรรค์
เบื้องหน้า เพคะ"

ราเมศ

ราเมศ เป็นโอรสของพระเจ้าอภัยทัตสน์กับนางจันทร์ขจร เป็นน้องชายของรามิน
มีนิสัยแค้นกระด้าง เจ้าชู้

ลักษณะนิสัยเจ้าชู้ ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"...ราเมศ : นี่น้องฟังพี่นะ น้องมีข้อเสียอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่ง ปาก

แท้จริงกระด้าง ชอบพูดนิทาว่าชื่อนี้อย่างนั้น อย่างนี้ ไปพูดกับใครต่อใคร เข้าหานางเขา บ่อย ๆ อย่าลืมนะตอนนี้หัวใจพ่อทั้งหมดรัชนีเป็นผู้กำไว้ อย่างที่สองเธอเจ้าชู้ เอามาก ที่เดียว เจอผู้หญิงเป็นไม่ได้ พี่รู้ว่า น้องอายุ ๑๗ ปี สาว ๆ ในพระราชวัง ต้องผ่าน เธอทุกนางไป..."

ราเมศ

ราเมศ โอรสของพระเจ้าอภัยทศกับนางจันทร์ขจร พี่ชายของรามิน มีนิสัย อ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพ ดังจะเห็นได้จาก การพูดคุยกับนางรัชนี ทั้งที่นางรัชนีผู้เป็นแม่เลี้ยง ดั่งนี้

"ราเมศ : ข้าแต่พระแม่เจ้ารัชนี กระหม่อมราเมศ มาตามที่พระองค์ ทรงมีกระแสรับสั่งให้ขึ้นเฝ้า ตอนนีกระหม่อมมาแล้ว พะยะคะ เจ้าแม่รัชนี

นางจันทร์ขจร : แล้ว พ่อรามินละ มาหรือเปล่าละ

ราเมศ : น้องรามิน เขาบ่วย ไม่สามารถมาได้

นางจันทร์ขจร : ดีแล้วพ่อคุณ ข้าต้องการเจอเจ้าทั้งสอง แต่ในเมื่อเจอแต่

ราเมศ ก็ยังดี เจ้ารู้หรือเปล่า เวลานี้ ได้รับมอบหมายจากองค์กษัตริย์พันธุชา ให้ขึ้นเสวยราชสมบัติ มีอำนาจเป็นใหญ่ในเมืองนี้แล้ว

ราเมศ : ทราบดีแล้ว

นางจันทร์ขจร : แล้วมีความรู้สึกอย่างไร

ราเมศ : หม่อมฉันรู้สึกว่าเป็นเกียรติ ของประเทศชาติ ของเราพะยะคะ แล้วก็เกินเกียรติต่อผู้หญิง เพราะว่าหญิงด้วยกันได้ขึ้นเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ในเมืองนี้"

บัดนี้ในสัจจะ ยอมตายเพื่อสัจจะ ให้ข้อคิดว่า หากโลกนี้ขาดสัจจะ แล้วโลกนี้ จะอยู่ได้อย่างไร ปรากฏตอน ราเมศนำจดหมายของนางศรีสุตา แต่พระเจ้าวงศ์พิเศษ ไม่ยอมรับกลับบอกว่าเป็นลายมือปลอม จะสั่งประหารประการแก้ว ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"...พระเจ้าวรวงศ์วิเศษ : โทษคุณนี้ ไม่ใช่ลายมือของหญิงอุบลน้อยนี้ เจ้าปลอม
ลายมือเข้ามาทำใหม่ อย่างนี้ต้องสั่งประหาร

ประการแก้ว : ได้พะยะคะ แต่ก่อนจะตายหม่อมฉันต้องขอทราบจาก
ปากของธิดาอุบลน้อยว่า ไม่ใช่ลายมือของพระธิดา
แล้วหม่อมฉันจะยอมตาย

ยึดมั่นในความรัก คือรักเดียวใจเดียว เมื่อตกลงใจรักกับนางศรีสุตา ก็ไม่ยอม
แต่งงานกับหญิงใดอีก ปรากฏบทสนทนาหนึ่งตะลึงว่า

ราเมศ : พี่แก้ว ตื่นเถอะเราถูกพ่อของธิดาอุบลน้อยหักหลังแล้ว

แก้ว : ออ พี่รู้หรือ

ราเมศ : ครับ แต่ข้างเถอะ ถึงอย่างไรเราก็กักธิดาอุบลน้อย คนเดียว
หญิงอื่นเราไม่เกี่ยวข้อง หากเราไม่ได้แต่งงานกับธิดาอุบลน้อย
เรายอมบวชไม่สึกตลอดชีวิต

ยึดมั่นในพระรัตนตรัย ยามเมื่อตกยาก จูเลี่ยม ให้ตัวละครระลึกถึงพระพุทธคุณ
พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ ปรากฏตอนราเมศ ลอยคออยู่กลางทะเล แล้วตั้งสติระลึก
ถึงพระคุณของพระรัตนตรัย ดังบทสนทนาว่า

ราเมศ : พี่แก้ว ทำใจให้มีสมาธิ นะ สวดมนต์ภาวนา ถึงพระพุทธคุณ
พระธรรมคุณ พระสงฆ์คุณ

แก้ว : นึกถึงแล้วเราได้ไหม้มั่ง

ราเมศ : เราเป็นชาวพุทธ ต้องเลื่อมใส ในคำสอนของพระพุทธองค์

เศรษฐีปัญญา

เศรษฐีปัญญา เป็นเศรษฐีที่ทะเยอทะยาน สอนลูกสาวให้เป็นคนมักง่ายในเรื่อง
เพศ มีลูกสาวคือนางวันทนี ดังบทหนึ่งตะลึงว่า

"กล่าวถึงเศรษฐีผู้มีความทะเยอทะยาน วันนี้เศรษฐีมีอะไรมาพูดคุยกับวันนี้
 เศรษฐี : นี่ลูกพ่อ วันนี้พ่อมีข่าวดีจะแจ้งให้ลูกรู้ อย่างหนึ่ง
 วันนี้ : อะไรหรือเจ้าคะคุณพ่อชา
 เศรษฐี : คืออย่างนี้ เรานะสวย สาว สิ่งที่เราจะต้องทำวันนี้คือ เข้าไปวัง
 ไปหา कुमारามิน ผู้เป็นคนเจ้าชู้แล้วให้มายาหญิงที่พ่อสอนไว้ละ ทำให้กุมารรักให้มาก
 แล้วเราจะมีชีวิตอยู่ที่สบาย ไปนะลูกนะ"

พระเจ้าวงศ์วิเศษ

พระเจ้าวงศ์วิเศษ เป็นกษัตริย์ครองเมืองเวฬุวัน เป็นกษัตริย์ชาติลัจจะ รั้งเกียจคน
 รูปร่างอัปลักษณ์ ดังปรากฏในตอน ที่ตกลงกับนางศรีสุตาว่าจะทำการเสี่ยงเกณฑ์คู่ ได้ใครมาก็
 เอาคนนั้นเป็นคู่ครอง ไม่ว่ายากเย็นอย่างไร แต่ครั้งนี้ราเมศนำจดหมายเสี่ยงเกณฑ์คู่
 มาถวาย กลับไม่ยอมรับความจริง ดังบทสนทนาว่า

"พระเจ้าวงศ์วิเศษ : เอ๊ย ! นี่มันไม่ใช่ลายมือของลูกสาวเรา นี่
 ปลอมลายมือใช้ไหม อย่าลืมนะ ถูกประหารชีวิตนะ
 ราเมศ : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ กระหม่อมเขียนหนังสือก็ไม่เป็น
 แล้วจะมาปลอมลายมือได้อย่างไร พระองค์ได้โปรด
 ยุติธรรมกับหม่อมฉันเถิด พะยะคะ

นางเกตุมณี

นางเกตุมณี เป็นแม่เหล็กของพระเจ้าวงศ์วิเศษ ลักษณะนิสัยคล้อยตามสามีทุกอย่าง เห็นได้
 จากตอนที่ราเมศนำจดหมายเข้ามา ก็รับเป็นจริงเป็นจังไปกับสามี ไม่ยอมรับความจริง ดัง
 บทสนทนาว่า

"...นางเกตุมณี : พระเจ้าอยู่หัว เพคะ โทนส่งมาให้หม่อมฉัน ดูหน่อย
 ที่เพคะ ว่าเป็นลายมือของลูกสาวเราหรือเปล่า
 พระเจ้าวงศ์วิเศษ : เอา พระนางดูให้ดี ว่าเป็นลายมือลูกสาวเรา หรือนายคน

ไม่ปลอมแปลงจดหมาย กันแน่ !

นางศรีสุตา

นางศรีสุตา เป็นธิดาของพระเจ้าวงศ์วิเศษกับนางเกตุมณี มีลักษณะนิสัยดี
เป็นคนมีสัจจะ ยอมรับความจริง ยกย่องความจริงว่าเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด แม้เมื่อ
เปรียบเทียบกับพ่อแม่ แล้ว ความจริงยังสำคัญกว่า เพราะความจริงมาก่อนพ่อแม่ ดังบทสนทนาว่า

"ราเมศ : ข้าแต่พระองค์ แม้ว่าพระองค์จะประหาร ข้าพระพุทธเจ้า ก็ยอม

ทุกอย่าง แต่ก่อนจะประหารข้าพระพุทธเจ้าขอรับฟังจากพระโอรส
ของพระธิดาก่อนได้ไหม พะยะคะ

พระเจ้าวงศ์วิเศษ : เอาสิ ลูกอุบลน้อย ไปบอกมันซิลูก ว่าไม่ใช่ลายมือหนู

นางศรีสุตา : เพคะ

แล้วราชธิดาโฉมงามสงสารแม่นะ

เป็นราชาผู้ยิ่งใหญ่ทำใจพาล

หรือชาติเคยนอนแอบแนบกาย

พิจารณาரசสารของบุตลือ

ทั่วสถานเขาสือชากันโฉน

แล้วชาตินี้เกิดสมัคร์เสียนักครัน

เธอรืบทบขึ้นมาถึง นี่แหละเหอรับว่า

ลายมือนั้น

: ลายมือหม่อมจันจริง ๆ เพคะ หม่อมจันเป็นผู้เขียนจริง ๆ คุณคะ
คุณชื่ออะไรไม่ทราบ

ราเมศ : หม่อมจันที่ราเมศ องค์หญิง สารจันนั้น เป็นขององค์หญิง
จริง ๆ หรือเปล่า หรือว่าองค์สงสารหม่อมจัน

นางศรีสุตา : จันไม่ใช่คนพาล ชีวิตที่เกิดมาเป็นสตรีโลกทุรบุรุษทุกนามในโลกนี้
ถ้าไม่มีความจริงให้เห็นซึ่งกันและกัน โลกจะเอาอะไรมาเป็นที่ยึดถือกันละ ..."

"กล่าวถึงนครหลวงแสงอาวุธ กษัตริย์มีนามว่า พระเจ้าจันทวงศ์ ตั้งแต่อดีตเป็น
 เยาวัย มีชฌมวัย ตกมาถึงปัจจุณวัย ไม่ต้องการพระมเหสีนางใดมาเป็นคู่ชีวิต ถือว่าพระองค์
 ต้องการบริหารงานแผ่นดินมากกว่างานส่วนตัว พระองค์เกิดมาเพื่อชาติ แต่เมื่อสามปีแล้ว
 พระองค์ตั้งศาล อารธนาเทวดา ขอนางเทพธิดามาศูตบุษยธรรม ก็ได้สัจใจ ตั้งชื่อว่า สายฟ้า

สายฟ้า

สายฟ้า เป็นธิดามาศูตบุษยธรรมของพระเจ้าจันทวงศ์ มีนิสัยเป็นผู้ชาย ปรากฏในบทสนทนา
 ดังนี้

"สายฟ้า : จันเกลียดจริง ๆ พี่เหว พวกจิกไก่ มาจับจัน จันฆ่ามาหลายคน แล้ว
 ผู้หญิงเราเสียเปรียบผู้ชาย เมื่อเราเป็นสาว เนื้อหนังเต่งตึง แต่
 พ่อผู้ชายมาจับต้อง กลับหย่อนยาน...

เรื่องเลือดกตัญญู

พระเจ้าไพฑูร

พระเจ้าไพฑูร กษัตริย์เมืองไพศาล เชื้อคนง่าย ปรากฏในบทหนึ่งตะลุมตอล เจ้าพระยา
 ารณภพ เข้ารายงานอย่างรักก็เชื่อหมด

...เจ้าพระยาารณภพ : ถวายบังคม พะยะคะ วันนี้นำหม่อมไปหมู่บ้านควนกาหลง พบชาว
 กลุ่มหนึ่ง กำลังกล่าวตำหนิการบริหารราชการแผ่นดินของพระองค์
 พะยะคะ

พระเจ้าไพฑูร : แล้วจะให้เราทำอะไรละเจ้าพระยา

เจ้าพระยาารณภพ : เรื่องนั้นพระองค์อย่างวิตกไปเลยพะยะคะ เพียงแต่พระองค์สั่ง
 การมาว่าให้กระหม่อมนำกำลังไปเพื่อจับกุม พะยะคะ

พระเจ้าไพฑูร : เอา เอาไป เรานุญาต...

จากบทสนทนาดังกล่าว พระเจ้าไพฑูร ไม่ได้สอบสวนเลย รับอนุญาตไปแล้วเหตุร้าย

จะตามมาทีหลัง

นางไพบูลย์

นางไพบูลย์ มเหสีของพระเจ้าโพธิ์ เป็นคนมีเหตุมีผล ไม่ยึดมั่นกับขนชั้นวรรณะ บราหมณ์ในบทหนึ่งตะลุงตอนรักชาติ หม่อมชาวบ้านมีความเก่ง พระนางได้แต่งตั้งให้เป็นถึงจอมพล ดังนี้

...นางไพบูลย์ : นี่นายรักชาติ เจ้ามีความดีความชอบอันยิ่งใหญ่ เอามาแต่งตั้งให้เป็นขุนพลแห่งประเทศของเราคนอื่นจะขัดขวาง ไม่ได้...

นางพิมพ์ทัย

นางพิมพ์ทัย ธิดาของพระเจ้าวงศ์อมร กับนางไพบูลย์ ไม่เลือกชั้นวรรณะ ดังบทหนึ่งตะลุงว่า

นางพิมพ์ทัย : เสด็จแม่ เพคะ รักชาติ คนนี้ได้ช่วยลูกเอาไว้ มินะนั้น
อาจจะตกไปเป็น พี่เมียกับพี่เสียแล้วก็ไม่รู้ เพราะฉะนั้น
เมื่อเขาเก่งไม่ว่าเป็นวรรณะอะไร ลูกไม่สนใจ สำหรับ
รักชาติคนนี้ หม่อมฉันขอไว้เป็นทหารใกล้ติด เพคะ ...

เจ้าพระยาธรรมา

เจ้าพระยาธรรมา เป็นน้องต่างมารดา ของพระเจ้าโพธิ์ มีความทะเยอทะยาน
อยากครองราชย์ เห็นได้ว่าบทหนึ่งตะลุงว่า

...เจ้าพระยา : ไฉนยอดทอง ไปส่งข่าวเจ้าปัญญา ที่อยู่กับยักษ์สุรนารถ
คืนวันที่ ๒๐ นี้ให้เตรียมตัวพร้อม เพราะจะเคลื่อนพลเข้ายึด
อำนาจจากเจ้าโพธิ์ ไป

ยอดทอง : ครับ ทันทีเลย เรื่องยี่ตอำนาจ เรียบร้อยผมยอดทอง...

รักชาติ

รักชาติ จากเรื่องขุนศึกกตัญญู เป็นลูกตามัน ยายคง แห่งบ้านควนกาหลง ศึกษาวิชาการรบจากสำนักพระโยคีเทวะมิตรดาบส จนจบหลักสูตรมีความชำนาญในการรบ จนได้รับแต่งตั้งจากพระเจ้าโพธิ์ให้เป็นขุนศึกรักชาติ มีลักษณะนิสัยดังนี้

ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปรากฏตอน จักรพงศ์เดินทางปลีกจากจักรพันธ์ไปบารัณจะบวชไม่สึก แต่ร้องถึงเทวดา ต้องลงมาเล่าความจริงให้ฟังและบอกให้เดินทางไปทางทิศอุดร ดังบทสนทนาว่า

เทวดา : เป็นใจจักรพงศ์

จักรพงศ์ : ถวายบังคมพ่อเทวดา

เทวดา : สวัสดิ์ ลูกจักรพงศ์ เจ้าอย่าเพิ่งตัดใจบวชลูกนะลูกนะ พ่อจะเล่าให้ลูกฟัง ลูกยังมีเคราะห์ร้ายตอนนี้อย่าเพิ่งบวชนะ ให้ลูกเดินทางไปทางทิศอุดร แล้วจะพบกับลาก แต่เป็นทุกข์ลากนะลูกนะ จำพ่อไว้นะเหมือนแม่คนหนึ่ง

แก่นผู้มีจิตใจเมตตา คือ ช่วยเหลือบุคคลที่ตกยากหรือได้รับความลำบาก ปรากฏในตอนนางพิมพ์ทัย ธิดาพระเจ้าโพธิ์ ถูกทหารเสือของยักษ์มาจับตัว จึงเข้าไปช่วยโดยให้เหตุผลว่า

นางไพบูลย์ : ถามจริง ๆ เอะพ่อหนุ่ม ตอนที่เข้าไปช่วยธิดาพิมพ์ทัยนั้น
รู้ไหมว่าเป็นใคร

รักชาติ : ข้าพเจ้าไม่ทราบพะยะคะ ว่าเป็นใคร และไม่สนใจ
ด้วยว่าคนนั้นเป็นใคร แต่ทว่าเห็นคนถูกรังแกไม่จำเป็น
ต้องช่วยเสมอไป แม้ว่าจะต้องเอาชีวิตเข้าแลกพะยะคะ ...

และอีกตอนหนึ่ง คือ พระเจ้าบุษมาศ มาขอความช่วยเหลือให้ปราบยักษ์ที่

ไพศาล ดั่งบทสนทนาของรักชาติ กับพระเจ้าไพบูลย์ ว่า

...พระเจ้าไพบูลย์ : ว่าอย่างไรขุนศึก พระเจ้าปทุมราช ท่านเดือดร้อน
ต้องการความช่วยเหลือด่วน เราให้ท่านเป็นผู้ตัดสินใจ
เอง นะ

รักชาติ : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพเจ้า บรรณายาวยิ่งที่จะเห็น
มวลมนุษย์อยู่กันอย่างสันติสุข ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน และการนี้
เมื่อเหนือหัวโปรดให้ข้าพระพุทธเจ้าไป...

ตามัน ยายคง

ตามัน ยายคง เป็นสามัญชนนิสัยรักกลูก มีเรื่องอะไรก็ทะเลาะกันนามประสนคนทั่วไปเช่น

...ตามัน : ยายคงเหอ ไอร์วัตี มันไหน

ยายคง : กูไม่ไ้ มึงนั่นแหละขับไล่ลูกออกจากบ้าน

ตามัน : มึงแล้วพูดเกินไป

ยายคง : ไ้แล้วแหละ มึงต้องไปตามมานะ...

จากบทสนทนาสั้น ๆ แสดงให้เห็นถึงความไม่เตียงสาของคนไม่รู้หนังสือ ชาวบ้าน
ธรรมดา มีอะไรก็เถียงกัน

พระเจ้าปทุมราช

พระเจ้าปทุมราช กษัตริย์เมืองเวียงฟ้า อ่อนแอ ขาดกองกำลังที่เข้มแข็ง ครั้นมี
เรื่องเดือดร้อนอะไรก็ต้อง ไปพึ่งพากองทัพเมืองไพศาล ดั่งบทหนึ่งตะลุมว่า

...พระเจ้าปทุมราช : ข้าแต่พระเจ้าไพบูลย์ ข้าพระพุทธเจ้าทูลขอถวายบังคม

พระเจ้าไพบูลย์ : ออ สวัสดิ์ เจ้าปทุม ไม่เจอกันนาน เป็นใจ ...

พระเจ้าปทุมราช : เป็นใจละ มานี้ เพราะถูกบังคับจากยักษ์ ำให้เรายกทัพมา

โจมตีท่าน

พระเจ้าโพธิ์ : อ้าว ไหนกองทัพท่านอยู่ไหน

พระเจ้าปทุมราช : เราไม่ได้ยกทัพมาหรอก เพียงจะมาขอความช่วยเหลือ

จากท่านเพราะทราบว่าท่านมีขุนศึกผู้เก่งกาจ ให้ไปช่วยข้า...

จากบทหนังตะลุงข้างต้น แสดงให้เห็นว่า พระเจ้าปทุมราช เป็นกษัตริย์ที่อ่อนแอ ไม่ได้เตรียมการสู้รบไว้เลย

นางปทุมทอง

นางปทุมทอง ธิดาพระเจ้าปทุมราช มีนิสัยมักง่าย ในเรื่องเพศ ปรากฏตอนที่ขุนพลรักชาติ ช่วยฆ่ายักษ์ตายแล้ว พักอยู่ในเมืองเวียงฟ้า นางปทุมทอง เข้าหาและในที่สุดก็ต้องเสียตัวให้กับขุนพลรักชาติ ดังบทหนังตะลุงว่า

...รักชาติ : หลังจากที่ขุนพลรักชาติได้ฆ่ายักษ์ตายแล้ว ก็ได้มาพักอยู่ที่

เมืองเวียงฟ้า เพราะยังติดใจในความงามของนางปทุมทอง

และทุกคืน นางก็ได้เข้ามาให้ความสนทนากับเรา พี่แก้ว

ในที่สุด มดหรือจะอดใจที่จะไม่กินน้ำตาลได้

แก้ว : นั่นแหละ ผมกะเหมือน...

เรื่องศึกในสายเลือด

พระเจ้าวงศ์เทวัญ นางจันทรา

พระเจ้าวงศ์เทวัญ กษัตริย์ครองเมืองกำแพงทอง มเหสีชื่อนางจันทรา ทั้งสององค์เป็นกษัตริย์และราชินี ที่มีความเมตตาธรรมสูง เห็นได้จากที่พระองค์ทั้งสองไม่มีลูก แล้วไปพบเด็กน้อยในถ้ำของโจร ก็นำมาเลี้ยงและประกาศให้เป็นลูกแท้ ๆ ได้เลี้ยงจนโตแม้ในภายหลังพระองค์มีโอรสอีกคนหนึ่ง พระองค์ก็ไม่ได้รังเกียจโอรสองค์ที่เลี้ยงอยู่ก่อนเลย ดัง

คำบรรยายว่า

"กล่าวเมือง กษัตริย์วงศ์เทวัญ กับพระนางจันทรา อภิเชกสมรสมาหลายปีแล้ว แต่ไม่มีโอรสหรือธิดา เลย วันหนึ่งขณะที่กษัตริย์วงศ์เทวัญ กับเหล่าทหาร บุกเข้าไปทำลายวังของโจร ได้ไปพบทารกน้อย นอนร้องไห้จมก้องเลือด พระองค์ก็ให้ทหารอุ้มกลับเมือง และด้วยความเมตตาของนางจันทรา จึงขอให้กษัตริย์วงศ์เทวัญ ชุบเลี้ยงทารกดังกล่าว และให้ประกาศเป็นลูกแท้ ๆ ด้วยความรักและความเมตตา พระองค์ทั้งได้ให้ความรักความเมตตาเช่นกับธิดาพระองค์เอง..."

วราภรณ์

วราภรณ์ เป็นโอรสของพระเจ้าวงศ์เทวัญกับนางจันทรา มีนิสัยเป็นคนเจ้าชู้ ปรากฏตอน เดินทางไปหาสถานศึกษากลางป่า พบนางยักษิ์แปลง มาดักรับระหว่างทาง ด้วยความเจ้าชู้ก็ไปอยู่กับนางยักษิ์แปลง ดังบทหนึ่งตะลุม ดังนี้

"วราภรณ์ : สวัสดิ์ นื่องนาง นื่องนางเป็นใครมาจากไหน เทพหรือนางฟ้าจะ

นางยักษิ์แปลง : สวัสดิ์คะ ดิฉันชื่ออรทัย เป็นเทพธิดาจากสรวงสวรรค์ ถูกส่ง

ลงมารอเกณฑ์คู่ ที่ชื่อวราภรณ์ คุณชื่ออะไรคะ

วราภรณ์ : นี่คนชื่อวราภรณ์ คนนี้ วราภรณ์โอรสกษัตริย์เมืองกำแพงทอง

นางยักษิ์แปลง : ไข่แล้ว คะ โชคดีแล้วละคะ เพราะองค์เทพท่านบอกว่า

หากเจอแล้วให้นำองค์ชายสาวมาไปอยู่ที่ถ้ำของหม่อมฉัน

เสด็จไหมเพคะ

วราภรณ์ : ว่าไงพี่เหว

เหว : ว่าไหนเล่า ไปตะ ไม่แต่งงานวันนี้ วันหน้ากะต้องแต่ง

วัชรินทร์ : พี่ ฟังสำเนียงเสียก่อนนะ โบราณว่าสำเนียงสื่อภาษากิริยา

สื่อสกุล พี่ย่าหลับหลับตารักมากนะผู้หญิงนะ านวังสาวสนม

เกือบทุกนางต้องผ่านมือพี่ทั้งนั้น ยังไม่พอหรือไง

จากบทสนทนาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า วราภรณ์นั้นเป็นมีนิสัยเจ้าชู้จริง

เป็นคนไม่ลืมนึกความผิด หลงชื่อแต่ผู้ทุกอย่าง ผีแนะนำให้ทำชั่วที่ไหนก็ไป จะเห็นได้จาก
แนะนำให้ไปเมืองวัชรินทร์ แล้วโกหกว่ามีข้าศึก แล้วให้แก่งทำเป็นไข้ เพื่อจะได้ปลุกปล้ำน้องเมีย
ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"คนทำผิดไม่คิดจะกลับตัว	ยังเมามัวในความผิดคิดต่อไป
เขาเรียนว่าคนเกิดม้ายักษ์บันดาล	เป็นลูกยักษ์ลูกมารไม่น่าจะเลื่อมใส
ตามคำผีรับเข้ามาวังใน	กราบทรงชัยบิดาหวังจะลาจากเมือง"

วัชรินทร์

วัชรินทร์ โอรสของกษัตริย์วงศ์เทวัญกับนางจันทรา อนุชาของวราภรณ์ แต่งมีนิสัย
แตกต่างโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ วัชรินทร์ เป็นคนอ่อนน้อม บราภรณ์ตอนไปฝากตัวเรียนหนังสือ
กับฤาษี ดังนี้

" วัชรินทร์ : กราบหมัสการพระอาจารย์ กระผมวัชรินทร์ จากเมือง
กำแพงทองควับ มีความประสงค์จะศึกษาวิชาการอยู่กับพระอาจารย์
ฤาษี : ออ เจรียงพร แลละ กุมารวัชรินทร์ เจ้าเป็นคนดีมีสัมมาคารวะ
รู้จักผู้หลักผู้ใหญ่ เอาละพ่อจะสอนวิชาต่าง ๆ ให้เจ้า

วัชรินทร์ : ขอบพระคุณมากครับ พระอาจารย์ กระผมจะตั้งใจศึกษา
หาความรู้ด้วยความขยันครับ

มีความขยัน ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"พระอาจารย์หยิบตำรามายื่นให้ องค์ฟ้ามีฉันทะแม่นมั่นน้ำใจ

ให้แก้วเหวาททั้งสองสอนไปพลาย

เราต้องทำแบบอย่างเป็นครูใหญ่"

จากบทกลอนข้างต้นแสดงให้เห็นว่า วัชรินทร์เป็นคนมีความขยัน โดยเห็นได้จากคำว่า จันทะ ซึ่งเป็นธรรมข้อหนึ่งในอิทธิบาทสี่ คือ จันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา จันทะแปลว่าความพอใจ ความรักในงานที่ทำ ในวิชาที่เรียน

มีจิตใจเด่นเดี่ยว ดังปรากฏในบทหนึ่งตะลุงตอนที่เดินทางอยู่กลางป่า

"...ส่วนข้าพเจ้าวัชรินทร์กุมาร หากถึงวาระที่จะต้องถึงตาย ให้เสียสิ่งที่มันดูร้าย
นานป่า มากัดกินร่างข้าพเจ้า ยอมเอาร่างนี้เป็นอาหารแก่สัตว์ หากว่าถึงวาระที่
ข้าพเจ้ามีวิชาสมความปรารถนา ขอให้เจอประโยคีมีความรอบรู้

เทพช่วยนำหนทางเข้ากลางป่า	หมดกำลึงวังชาเจ้าฟ้าชาย
อุตสาห์ถ่อร่างการมายังดงชัย	ถึงยามหิวหิวจัดทุกสิ่งยอมกระหาย
องค์สมเด็จพระวัชรินทร์เจ้าฟ้าชาย	รับพาทายสู่กลางป่าเจอเจ้าดาสมดังใจ"

บทหนึ่งตะลุงข้างต้น ทำให้เห็นถึงความเด็ดเดี่ยวของวัชรินทร์ ว่ายอมตาย แต่ขอให้ได้
มีเทพช่วยนำทางจึงได้สำเร็จความประสงค์

พระเจ้าทัศน

พระเจ้าทัศน ครองเมืองเวียงฟ้า เป็นกษัตริย์ที่เคารพของประชาชน ดังบทหนึ่งตะลุง
ว่า

"... ราชวังงามลึกซึ้งอีกหนึ่งรัฐ
ที่เมืองเวียงแก้วสุขสมดังร่มโพธิ์

คูทิวทัศน์งามเกินเจริญไชย
เจ้าธำมณนามทัศนเป็นขวัญใจมหาชน..."

จากบทหนึ่งตะลุงข้างต้น พระเจ้าทัศนปกครองบ้านเมือง ด้วยความเอาใจใส่ต่อ

ประชาชน

นางจันทร์ขจร

นางจันทร์ขจร เป็นแม่เหล็กของพระเจ้าทัศน เป็นแม่เหล็กที่ดี คือ ตามาใจสามีทุกอย่าง
ปรากฏในบทหนึ่งตะลุม ว่า

"นางจันทร์ขจร : พระองค์เพคะ พระองค์ว่าอย่างไร หม่อมฉันก็เห็นด้วยอยู่แล้ว
ละเพคะ

นางทัศน

นางทัศน เป็นภิดาของพระเจ้าทัศน มีนิสัยเหมือนผู้ชาย ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"จนกายฉันบรรจบครบสิบเจ็ด มองที่เด็ดของธรรมชาติมองแล้วน้ำหวาดเสียว
สตรีเราพลาดพลั้งไปคว้งเดียว อย่างหมายเหี่ยวว่าสาวเจ้าจะยืน
แล้วตัดสินใจอย่างเอาใครมาร่วมหอ รูปจะหล่อเงินในธนาคารมีสักล้านหมื่น

ฉันชื่อว่าธิดาทัศน ชันษา ๑๗ ปี แต่จิตใจของฉันไม่ได้คิดเรื่องแต่งงาน เรื่องนี้ดูหวาด
เสียวที่สุด ทัศนไม่ยอมรักรักรเป็นเด็ดขาด วันนี้เราไปเรียนวิชาการปกครอง เมื่อเรียนจบจะมา
ปกครองบ้านเมือง"

มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงมาก ปรากฏในบทหนึ่งตะลุมตอน นางขอลาบิดามารดา ไป
เรียนวิชา แม้ว่าจะได้รับการคัดค้านจากบิดามารดา นางก็ยังคงยืนยันเหตุผลเช่นเดิม จนบิดา
มารดา ต้องยินยอม

"เสด็จพ่อ เสด็จแม่เพคะอย่างห้ามลูกเลยลูกมีความตั้งใจไว้อย่างนั้นแล้วจะไม่เปลี่ยน
ความคิดเด็ดขาด"

มีความกล้าหาญ และมีความฉลาด ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"ได้เตือนครั้งที่ลูกนี้แก่งกล้า
เรื่องรบรากล้ำหาญชาตพะนง
เป็นคนธรรม์เพชฌฆาตหรือนาคราช
จำได้แล้วลูกแก้วขอสาแม่ไป

ในหลักวิชาอาคมสมประสงค์
เพราะโถมยงทุนหัว ไม่ยอมกลัวผู้ใด
พวกรากลัษหรือมารมาดมันจะยิ่งใหญ่
ไปทดลองกลางไพรสักเวลา

ปรากฏจากบทที่ว่าแม้แต่คนธรรม์ เพชฌฆาต หรือนาคราช หรือพวกรากลัษหรือนางมาด จากบุคคลที่กล่าวถึงล้วนมีฤทธิ์ ทั้งสิ้น แต่นางยังไม่กล้าหมายความว่า นางเป็นผู้มีความกล้าหาญ ส่วนความฉลาด ปรากฏจากบทหนึ่งตะลุมว่า เตือนครั้งที่สามสามารถเรียนวิชาอาคมได้ ทุกอย่าง หมายความว่าหากไม่มีความฉลาดจริง ก็ไม่สามารถเรียนจบหลักสูตร

สิทธิพร

สิทธิพร เป็นโอรสของนางยักษ์คางคกกับวราภรณ์ อดีตเป็นเทพบุตรจากสรวงสวรรค์ องค์อัมรินทร์ ส่งลงมาจุติ เพื่อให้แก้ไขสิ่งที่เลวของแม่กับพ่อ ให้กลายเป็นสิ่งที่ดี

"เพราะองค์อินทร์ท่านทรงช่วยเหลือ
เรียกเทพบุตรออกมาอย่างได้พะว่าพะวัง
เมื่อชาติก่อนเทพบุตรที่สวยสิ้น
ที่ชื่อเทพบุตรสิทธิพรอย่างร้อนใจ
คือวราภรณ์ผู้เป็นพี่ของวัชรินทร์
ในคืนแรกมีท้องลูกมันก็ต้องดัง
วิญญานเจ้าไปสิ่งสู่นัดฤทธาตุ
สิ่งชั่วร้ายจะกลับดีศรีวิสัย
ได้ฤกษ์ดีมีศรีมาศักดิ์
เทพบุตรสิทธิพรจรลงมา

หวังแผ่เผื่อเกียรติแก้ไขเหมือนใจหวัง
พ่อรับสั่งลูกบ่าวฟังให้เข้าใจ
เคยเป็นโอรสวัชรินทร์ผู้ยิ่งใหญ่
ตอนนั้นภัยกลางไพรวัน
ได้นางยักษ์ที่มีพลังความหวัง
หากปล่อยให้เกิดเป็นมารรังลั่งเลาใจ
ทารกน้องนางมารมาดจะผ่องใส
เทพบุตรทรงตั้งใจรับประบัตินา
จุติในท้องของนางยักษ์เถอะลูกหนา
ได้เวลาลอยล่องลงในท้องของนางมาร ...

เรื่องกงกรรม

พระเจ้านพทนต์

เป็นพระเจ้าแผ่นดินเมือง

...พระเจ้าราเมศ : วันนี้ เป็นวันพระบัณฑสี เราได้ให้ทานทุกแปด เพื่อ
 ผลประโยชน์ให้บุพกุศลอันนั้นดลบันดาลน้ำใจของ
 เมื่อนางนพมาศ มเหสีแห่งข้า ที่ได้หนีจากข้าไปเมื่อยี่สิบ
 ที่แล้วมา ดลบันดาลให้เมื่อนางย้อนรอยถอยหลังกลับมาสู่
 เราอีกครั้ง เราได้สร้างความผิดไปหลงระเริงใน
 รสกามารมณ์ นางจึงได้จากเราไปด้วยความเจ็บช้ำ

นายเปลือย : ข้าแต่พระองค์พระราชา ข้าพระองค์นายเปลือย มารับ
 ข้าพระองค์ไปที่ไหน เขาก็ถามว่า ทำไมพระนางนพมาศ
 หนีออกจากเมืองไปเรื่องไร ข้าพเจ้าครั้นจะเอาเรื่อง
 ของนายไปพูดก็ให้รู้ละอายต่อเจ้ามกกนก ตามธรรมดาผู้หญิง
 ในเมืองตำแหน่งนี้ คนอยากได้

พระเจ้าราเมศ : นายเปลือย โบราณว่า คับที่อยู่ได้จริงได้ใช้ไหม คับใจอยู่
 ไม่ได้ นิสัยของเราเห็นผู้หญิงไม่ได้ สวยงามสะกดตาเมื่อไหร่
 ผิดพรณวรรณะอย่างไรเราสงสัยไปหมด

นายเปลือย : ออ สงสัยไปหมด ว่า คนอ้วน เป็นโรหนอ คนผมเป็นอย่างไร
 คนดำเป็นโรหนอ เมื่อสงสัยแล้ว

พระเจ้าราเมศ : เออ อย่างนั้น เมื่อสงสัยแล้วเราก็เรียกร้องเอามาจนได้
 เพราะมีอำนาจ

นายเปลือย : ตอนนั้นเมื่อนางนพมาศว่าอย่างไรนั้น

พระเจ้าราเมศ : แก ก็ขอร้องเหมือนกันว่า เสด็จพี่จำ ขอร้องหน่อย แต่ เรา
 ไม่ยอม สุดท้ายนางก็หนีจากเราไป

นายเปลือย : ตอนหนีไปเอาอะไรไปเปล่า

พระเจ้ารามศ : เอากระเป๋ากับหนึ่ง เสื้อผ้าชุดของกุมาร กุมารอย่างละชุด
เรามีความกลัวมาก เอาละนะเราก็จัดการไปให้ท่านแก่
พสกนิกรทั่วไป เพื่อหวังให้บุญอันนั้นคลบคลานห่มเหสีกลับมา...

(เรื่องกนกกรรม)

พระเจ้ารามิน

เป็นพระเจ้าแผ่นดินเมืองสันทรานคร จิตมั่นในสัจจะ เห็นได้จากวรรณกรรมตอน
ให้คำมั่นกับราชนางจะยกธิดาให้แต่งงาน แม้ว่าธิดาไม่ยอม ดังบทสนทนา ว่า

...พระเจ้ารามิน : นี่ราชนาง เธอก็เห็นนะว่าฉันยึดมั่นในสัจจะมากเท่าใด
แต่ลูกสาวฉันไม่ยอม แต่เอาละ ฉันมีวิธี คำนึงเธอไปนอน
ที่ห้องที่ฉันจัดให้ นะ นี่มานี้ ประตูนี้เปิดเข้าไปนอนในห้อง
อีหนะ

ราชนาง : ของพระคุณพระเจ้าคะ

(เรื่องกนกกรรม)

ราชนาง

เป็นเด็กวัด มีนิสัยเจ้าชู้ตามประสาเด็กหนุ่ม ๆ เห็นได้จากบทหนึ่งตะลุมว่า

...ราชนาง หลังจากได้นางวิลาวัณย์เป็นภรรยาแล้ว ก็ด้วยความเจ็บใจ
จึงได้ออกจากวังเดินหาหญิงที่มีนิสัยดีแต่งงาน วันดีมาพบจำเนียร ลูกสาวชาวบ้าน
ก็ได้ออเธอแต่งงาน แต่เมื่อได้มาพบกษัตริย์นางสาวทองก็ถูกใจอีก จึงได้ภรรยาอีกคน...

นางจำเนียร

เป็นลูกสาวนายมา สาวชาวบ้าน รักเดียวใจเดียว ดังบทสนทนาหนึ่งตะลุมว่า

...นางวิลาวรรณ : นี่น้อง จำเนียร บัดนี้พี่ราชน ได้ไปอยู่เมืองเวียงแก้ว
น้องรู้ไหม ว่า พี่ราชนไปมีเมียใหม่แล้ว

นางจำเนียร : น้องไม่รู้หรอก แต่วันนี้้องรู้แล้ว และยอมมาไม่ได้ที่จะให้
สามีไปผิดคำพูด สัญญาที่น้องว่าจะมีรักเดียวแต่บัดนี้ไป
มีเมียใหม่ น้องไม่ยอม บาปกรรมแท้ ๆ ผู้หญิงเราต้อง
รักเดียวใจเดียว แต่ผู้ชายจะมีคนก็ได้อย่างนั้นรี ...

นางวิลาวรรณ

เป็นธิดาพระเจ้ารามิน มีความหยิ่งจองหอง ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

...นางวิลาวรรณ : พ่อ หนูไม่แต่งกับยาจก ดอกหญ้าหมาขี้ใส่ นะ

พระเจ้ารามิน : นี่ลูก อย่าพูดอย่างนั้น ลดความหยิ่งจองหองได้แล้ว ...

๓.๒ ตัวละครที่มีลักษณะนิสัยตายตัว คือ ไม่ว่าจะแสดงเรื่องใด นิสัยของ
ตัวละครเหล่านี้จะเป็นอย่างเดียวกันหมด ได้แก่ ตัวตลก ฤาษี เทวดา และยักษ์

ตัวตลก

ในวรรณกรรมหนึ่งตะลุมของจูเลียน กิ่งทอง มีตัวตลกอยู่ทั้งหมด ดังนี้

อ้ายแก้ว มีนิสัยชอบสนุกสนานร่าเริง ติดตามพระเอก ส่วนใหญ่มักไป
ด้วยกันกับอ้าวเหว เป็นผู้ร่วมกันออกหัวคิด ในการแก้ปัญหิต่าง ๆ ให้กับพระเอกได้
เป็นอย่างดี ปรากฏในบทหนึ่งตะลุม คือชอบร้องเพลง และเพลงที่ร้อง มักเป็นเพลงตลกเช่น

เพลงพ่อผิวหวัง

"พ่อผิวเมาเหล้าตั้งแต่เช้ายังสาย มองดูลูกสะใภ้ให้หลานกินนม แกล้วหยอกเย้า
หลานเพราะคันในอารมณ์ เอามือปิดนมไม่ให้หลานกิน

ลูกชายนั่งดูตลกสนุกสนาน จึงบอกพ่อว่า คนเขาจะหยามหมิ่น หากใครมาเห็นคงเป็น
จะเป็นมดลูกิน หยามหมิ่น พ่อเราใครเขาจะเหลียวแล

ได้ฟังลูกว่าเข้าใจว่าลูกหึง กุ๊ยของมึงครึ่งเดียวแท้ ๆ เมื่อกูหย่อนยานดังถูก
กาแพ เพราะแกนอนดูกูไม่เคยพูดสักคำ"

อ้ายเหว

มีนิสัยสนุกสนาน ชอบร้องเพลงเหมือนกัน เป็นคนฉลาด ติดตามพระเอก คู่ไปกับ
อ้ายแก้ว รู้เล่ห์เหลี่ยมคน มักพูดให้ขำคิด เช่น

ในเรื่องบุปผานางไพร ให้ขำคิดเรื่อง เงินไม่เข้าใครออกใคร แม้แต่พระโยคี
ตอนที่วางแผน ให้วังศันเรศทำเป็นตายหลอกให้นางเทพมณเฑรีมาหา อ้ายเหว ไปติดสินบน
พระโยคี สามพันบาท ดังนี้

เหว : อาจารย์ วันนี้ไม่ไปเที่ยวไหนมั่ง

ภาชี : มีอิ้ให้กูไปเที่ยวไหนเล่า

เหว : ไปชมพร ต้า ผมยังตางค์ สามพัน จ่ายค่ารถตัวเอง

ภาชี : ออ เออ ถ้าพนันแพ้กันง่ายหิด

เหว : ฮะ ฮะ ซาติ เงินตัวเดียว ไม่เข้าใครออกใคร พระกะยังบ้าไปตามเงิน
เหมือนกัน

บางครั้งอ้ายเหว ก็ติดตามนางเอกคือ ติดตามนางแววดาว เป็นตัวตลกที่ฉลาดแกมโกง
ปรากฏตอนวางแผนตบตาภาชี เพื่อจะออกมาเที่ยวนอกวัด โดยการแกล้งทำเป็นกลับเนื้อกลับตัว
เป็นคนดีขี้อม่นาน วิบัติสนากรรมฐาน ดังบทสนทนาว่า

"แหวดาว : เบื่อจริง ๆ เลยพี่เหว ไม่ได้ออกจากวัด มาหลายเดือนแล้ว
ทำไฉน

เหว : เอาพันนี้ วางแผนกัน นื่องแล้วทำเป็นว่า เรามาทำวิสัยสนา

แหวดาว : ทำอย่างไร ละ

เหว : วิสัยสนา เขากาวนา ว่าหนอ ไม่ใช่ เดินหนอ นั่งหนอ กินหนอ
ทำไฉน กะลงทำว่าหนอ

แหวดาว : เดินหนอ หนอ หนอ

เหว : หนอ ยาวแรง หนอพอดี ๆ ไป

อ้ายวรรณ

อ้ายวรรณ

เป็นตัวตลกติดตามจักรแก้ว เป็นคุยกโต้อวด ปรากฏานบทสนทนาว่า

"...วรรณ : ฮะ ฮะ พวกเราพอเจอผู้หญิงยิ่งเรือเข้าที่ไหน รู้สึกว่ามันพูด
ออกไฉน เพราะพวกเรามีเงินทั้งเพ เรื่องมันพันนั้น สำหรับไอ้
พวกก๊กก๊อก ที่ตามหลัง ไอ้ห้าตบเป้าไม่ดังเลย นี่พวกเรามีเงิน
ฮะ ฮะ

วรรณ : เออ นี่สินินทาเราใช่ไม่ แต่ว่า ช่างเถอะ กลองคิดว่าพันนั้นชิวะ หู
ของเรามาไม่เหมาะสมจะฟังคารมของสุ ไฉน

วรรณ : ไอ้ห้า น้ำตาขมง่ายได้ฉิบหายไฉน ฮะ ฮะ พวกเธอ ไม่สนใจพวกนี้
ไฉน พวกนี้ไม่มีเงินสักบาท ไฉน..."

(เรื่องอัศวินสายฟ้า)

นายพูนแก้ว

นายพูนแก้ว เป็นตัวตลก ที่เป็นทหารประจำเมืองเง่ อวดฉลาด ปรากฏตอนนายแก้ว จะเข้าเมือง นายพูนแก้ว ขอดูบัตรประชาชน นายแก้ว ส่งซองยาแก้ปวดบรูราให้ นายพูนแก้ว เข้าใจว่า นายแก้วมีชื่อว่า นายปวด นามสกุล บรูรา จึงอนุญาตให้เข้าเมืองได้ บทสนทนาว่า

"...นายแก้ว : สวัสดี ทหาร

นายพูนแก้ว : ไปไหน มาจากไหน ถ้าจะเข้าเมือง ต้องขอดูบัตรประชาชนก่อน

นายแก้ว : บัตรประชาชน เอะ ออ นี เอาไปบัตรประชาชน

นายพูนแก้ว : ออ คุณชื่ออะไรวะ ออ นายแก้ปวด นามสกุลบรูรา ไปเข้าไปได้

นายแก้ว : ไอ้นี เง่..."

(เรื่องลูกทพี่ผิลาวน)

อ้ายทอง

อ้ายทองส่วนใหญ่อยู่ฝ่ายผู้ร้าย มักพูดอวดตน คุยโม้ เช่นในเรื่องขุนศึกกตัญญู

"...ทอง : นั้ผมนายทอง ปีนังไม่ฆ่าใครที่ ฐึ่สีกาไม่ค่อยสบายใจ

มีไหร ำให้ผม นายทอง ทำนาถุแทง สบายไปแปดอย่าง

(เรื่องขุนศึกกตัญญู)

พระโยคี

พระโยคี ลักษณะนิสัยของพระโยคี นอกจากมีความศักดิ์สิทธิ์แล้ว มีหน้าที่ในการอบรม สั่งสอน แล้วจุเลี่ยม ได้แสดงให้เห็นลักษณะในมุขกลับของผู้ทรงศีล ว่ายังมีกิเลส ยังตกอยู่ภายใต้ อำนาจเงินตรา ว่ามีความสามารถเปลี่ยนแปลงสภาพจิตใจได้แม้แต่พระโยคี คือ เป็นพระโยคีที่ เห็นแก่เงินเล็กน้อย ดังบทหนึ่งตะล่งว่า

"...แก้ว : เหวา พระอาจารย์ไม่เคยมาให้เราจัดงานศพในวัด

เหวา : ไป ภู จัดการเอง อาจารย์ ผมกราบหมัสการ

พระโยคี : เออ ว่าปรีดิละลูก

เหวา : คือพินนี้ พ่อตีผมมีเงินอยู่ก้อนหนึ่ง ประมาณ สามพันบาท จะมาถวาย

อาจารย์ ให้อาจารย์ไปเที่ยวชมพรสัก ๖ - ๗ วัน ไม่รู้อาจารย์เห็นด้วยไหม

พระโยคี : ดี แหะลูก พ่อตีอาจารย์ คิดว่าอีไปธูระอยู่เหมือน

เหวา : ถ้านั้น กะ ให้ผมจัดงานศพน้องวงศ์เรศก่อนนะ

พระโยคี : กะจัดตำ ศาลาร้างหลังเท่านั้น นะ

เหวา : ครับ อือ เรียบร้อย เงินไม่เข้าใครออกใคร... "

(เรื่องบุปผานางไพร)

แม่ที่ซ้อย

แม่ที่ซ้อย ลักษณะนิสัย เป็นคนปากร้ายแต่ใจดี เช่นตอน คำนายแก้ว นายเหวา
ตอนทั้งสองไปพบสาวเทพมนตรี และไปสួซอ ว่า

"...แก้ว : สวัสดิ์ แม่ที่ ผมเฝ้าแก่ จะมาพูดให้น้องวงศ์เรศ กับน้องเทพมนตรี
เขาได้กัน

แม่ที่ : ออ ไ้ไปเวต แก่แม่ที่ี ๗ คน ถ้าแม่ที่เฝ้าแก่ มาขอ ก็ไม่ต้องแต่งงาน
กัน

วงศ์เรศ : สวัสดิ์ครับ แม่

แม่ที่ : สวัสดิ์ ลูกเหอ สู้รักกันจริง นะลูกนะ แม่บอกเสียก่อน ถ้าวันไหนเกิด
ไม่รัก หรือจะทิ้งร้างกันแล้ว นำมาคืนแม่ นะ ลูก

วงศ์เรศ : ครับ แม่ ผมรักน้องเทพมนตรี ครับ

แม่ที่ : ออ แล้วเจ้าละเทพมนตรี ว่าไง ..."

(เรื่องบุปผานางไพร)

ลักษณะของแม่ชี ให้เห็นนิสัย ว่าเป็นคนปากร้ายแต่ใจดี ตามลักษณะของผู้ใหญ่ทั่วไป ไม่พอใจลูกหลานก็ด่าว่า แต่ส่วนลึกก็ยังรักและสงสาร ดังตัวอย่างที่ยกมาให้เห็นนั้น

ยักษ์

ยักษ์ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุลเจียม ส่วนใหญ่เข้าแบบเดียวกันหมด คือ ดูร้าย เจ้าชู้ เช่น

ยักษ์ฟ้าทะลาย ยักษ์ฟ้าแลบ สองพ่อลูก

ฟ้าทะลาย : เล็ก ไล่ลูกพ่อเองต้องสาวบ้านใดเมืองใด บอกพ่อนะ พ่อจะจัดการให้

ฟ้าแลบ : ออ เอาชีพ่อ นางอุบลน้อย ข้าวเขาสวยเหลือ จันอยากได้มาเหยชม

จิงเลยพ่อ

ฟ้าทะลาย : ตกลง ไปออกเดินทางเดี๋ยวนี้

(เรื่องใจชายกายหญิง)

ยักษ์หัสกรรณ

ยักษ์หัสกรรณ บุตรยักษ์ผู้ครองเมืองดักสิลา มีนิสัยโหดร้าย ชู้โกง ตามลักษณะนิสัยของ ยักษ์ ปรากฏานบทหนึ่งตระกูลตอน ประลองฝีมือกับทศยัน แต่ไม่สามารถเอาชนะทศยันได้ เลยใช้ กลอุบาย โดยการแอบทำร้ายทศยันของทศยันจนสลบ แล้วตนเองก็ได้รับชัยชนะจากการประลอง ดังบทหนึ่งตระกูลดังนี้

"...ยักษ์หัสกรรณ กับทศยันได้ประลองโดยการวิ่งแข่งกัน แต่พื้นที่ที่เคารพ ด้วยวิสัยของยักษ์ใจพาล หัสกรรณได้แอบอยู่ข้างทางเมื่อทศยันเพลอ ก็ใช้กระบองตีที่ ศีรษะของทศยัน จนทศยันถึงกับสลบไป แล้วหัสกรรณก็วิ่งเข้าสู่ชัยชนะ อย่างสบาย เหตุการณ์ทั้งหมด ไม่รอดพ้นสายตาของเวชยัน โจรป่าไปได้

ยักษ์หัสกรรณ : ถวายบังคมพะยะคะ ข้าพระองค์เป็นผู้ได้รับชัยชนะแล้วพะยะคะ

ฮะ ฮะ ฮะ

ยักษ์พิษณุ : เก่งมาก หัสกรรณ เจ้าคือผู้ชนะ เราขอแต่งตั้งให้เจ้าเป็นแม่ทัพ
ตั้งแต่นี้เป็นต้น..."

(เรื่องไว้แผ่นดิน)

แต่มียักษ์บางคนที่มีจิตใจประกอบด้วยคุณธรรม ได้แก่นางพันธุรัต ในเรื่องใจชาย
กายหญิง เป็นยักษ์ที่ตั้งอยู่ในศีลในธรรมเพราะได้ฟังธรรมจากพระภิกษุ ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

...นางพันธุรัต : อย่างตกใจลูกเหอ อย่างตกใจ แม่มไม่มีภัยอะไรต่อเจ้า

ไม่ใช่ยักษ์ที่เจ้ารู้จัก แต่แม่เป็นยักษ์ที่ตั้งอยู่ในธรรมะของ
องค์สัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งอยู่ในพรหมวิหารสี่ ลูกเหอ จง
ระงับความกลัวของเจ้าไว้ ตั้งสติให้ดีแล้วลูกจะได้พบกับ
ความสงบสุข ...

(เรื่องใจชายกายหญิง)

เทวดา

เทวดา หรือพระอินทร์ ในวรรณกรรมหนึ่งตะลุมของจุลเสียม มีลักษณะเดียว คือ
ช่วยเหลือมนุษย์ยามเมื่อตกยาก เช่น เรื่องขุนศึกกตัญญู ตอนนางเอกคือนางพิมพ์ทัยถูกยักษ์
จับไป ร้องถึงเทวดาจะต้องคลุกเคล้า ให้พระเอกของขุนพลรักชาติรู้สึกสังหรณ์ โดยการ
ไปเข้าฝันว่า เทวดาได้นำขุนพลรักชาติขึ้นไปบนสวรรค์แล้วยื่นแก้วสวณให้ แต่บังเอิญแก้ว
อันนั้นสูญหายไป เมื่อขุนพลรักชาติตื่น ก็รู้ไม่สบายใจ ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

"...ร้อนเอ๋ยร้อนเร้า ร้อนถึงหมอข้าวท้าวเทวา

ออเด็กทุกวันนี้มันรักสนุก

จะถึงยุคย่อยยับอย่างสับสน

เกิดวันวายวายฆ่าฟันกันเวียนวน

บ้างจับคนเรียกค่าไถ่ไปต่างต่าง

บ้างคนรับจ้างฆ่าได้ค่าหัว

ร้อนไปทั่วทุกหย่อมหญ้าไม่สะสาง

ในเรือนหนึ่งอ้ายยักษ์ตัวอับปาง

มันหาทางให้ร้อนรุ่มกลุ้มเป็นไฟ..."

(เรื่องขุนศึกกตัญญู)

จากการศึกษาวิเคราะห์ตัวละครในวรรณกรรมทั้งตระกูลของจุเลียม พบว่า
ตัวละครของจุเลียม พอจะแยกออกได้ตามประเภทดังนี้

๑. เจ้าเมือง อายุรุ่นราวคราวเดียวกับจุเลียม คือประมาณ ๓๐ ปี มีลักษณะนิสัย
อ่อนแอขาดการเตรียมการด้านกองกำลังรักษาพระนคร หมกมุ่นอยู่ในเรื่องกิลเลสตัดหา
หลงใหลน้อย

๒. นางเมือง อายุน้อยกว่าเจ้าเมือง ไม่มีบทบาทในการเสนอแนะเจ้าเมือง
มากนัก แม้จะมีความเห็นขัดแย้งบ้าง แต่ก็ไม่มีน้ำหนัก เป็นกุลสตรีทั่วไป

๓. พระเอก เป็นลูกเจ้าเมือง กำเนิดในรูปร่างที่อัปลักษณ์แต่ตอนหลังกลับมีรูปสวย
มีความกตัญญู รักเดียว ถ้าเป็นคนมีฐานะยากจน ก็ต้องมีความรู้สูง และสามารถเปลี่ยนแปลง
ฐานะได้ เพราะความรู้อันสูงของเขา

๔. นางเอก เป็นธิดาเจ้าเมือง มีจิตใจอ่อนโยน เช่นสตรีทั่วไป บางครั้งมีฉลาด
เฉลียว สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดี

๕. สาวใช้ ไม่ค่อยมีบทบาท มีน้อย

๖. นางเงือก เป็นสาวชาวบ้านที่จุเลียมเสนอให้เห็นถึงลักษณะของหญิงแพศยา
มักจู้จี้ในเรื่องเพศ

๗. ตัวตลก ประกอบด้วย

อ้ายแก้ว อ้ายเหว ฉลาดทันคน ติดตามพระเอก ชอบร้องเพลง

อ้ายวรุษ เล่ห์เหลี่ยม ฉลาด ติดตามตัวละครหญิง ชอบร้องลิเก

อ้ายทอง มีบทบาทน้อย ส่วนใหญ่อยู่ข้างคนชั่ว ขี้คยขี้เมา

อ้ายพูนแก้ว อ้ายหนูเฒ่า อ้ายเปลือย อ้ายเท่ง ไม่ค่อยปรากฏในวรรณกรรมหนึ่ง
ตระกูล รับบทบาทเป็นเพียงผู้เฝ้าประตูราชวัง

ผู้ใหญ่ลี นับเป็นตัวละครที่สำคัญที่ผู้เขียนได้ แบบมาจากคนทางภาคอีสานคือ
สำเนียงการพูดเป็นภาษาทางถิ่นภาคอีสาน ติดตามยักษ์

๘. ฤาษี เป็นตัวแทนของพระภิกษุ มีอารมณ์เหมือนบุรุษ มีชื่อต่าง ๆ ไป เช่น
สุภัทระดาบส พระฤาษีเม้ง วิศวามิตรดาบส เป็นต้น

๙. ยักษ์ มีนิสัยเหมือนยักษ์ทั่วไป คือดุร้าย ไม่มีศีลธรรม แต่มีบางตนที่มีศีลธรรม
เช่นยักษ์พันธุรัต ในเรื่องใจชายกายหญิง ยักษ์ป่า เป็นตัวเมีย สกปรก

๑๐. เทวดา มีตนเดียว คือพระอินทร์ จะแสดงตนเมืองตัวละครเอกได้รับความ
ความเดือดร้อน

๑๑. ภูติผี เป็นวิญญาณของพ่อแม่ที่ห่วงลูกไม่ยอมไปเกิด

ฉาก(Setting)

ฉาก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเนื้อหา เป็นส่วนที่กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของตัวละคร
ในวรรณกรรมสภาพแวดล้อมดังกล่าว รวมถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และจินตนาการของกวี

ฉากในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล หมายถึง บทพากย์ที่กล่าวถึงเวลาและสถานที่ สภาพ
ดำเนินชีวิต ซึ่งมีเรื่องต่าง ๆ เกิดขึ้นของตัวละคร สภาพแวดล้อมนี้ หมายถึงสภาพแวดล้อมทาง
ภูมิศาสตร์ และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม บทพากย์ฉากในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล มีทั้งร้อยแก้ว
และร้อยกรองปนกัน พ่วง บุชรรัตน์ (ม.ป.ป., ๑) กล่าวถึงฉากของวรรณกรรมหนึ่งตระกูลว่า
"ไม่ว่าจะเป็นฉากป่าเขาลำเนาไพร ตึกรามบ้านช่อง ปราสาทราชวัง ฉากของเราคือ จอเท่านั้น
ต้องสร้างภาพขึ้นบนจอให้ได้" การสร้างภาพขึ้นบนจอให้ได้นั้น คือการสร้าง "ฉาก" ใน
วรรณกรรมหนึ่งตระกูลนั่นเอง ชวน เพชรแก้ว (๒๕๒๗:๒๔-๔๐) กล่าวถึงฉากของวรรณกรรม

หนังสือละลุสสัยเก่า และจากนวนิกรรมหนังสือละลุสสัยใหม่ ไว้ว่า "จากนวนิกรรมหนังสือละลุสสัยเก่า เป็นจากจินตนาการทั้งสิ้น จากแรกที่กล่าวถึงคือ สภาพบ้านเมือง ซึ่งจะบรรยายไว้ในบทตั้งเมือง มักจะมีการบรรยายที่มั่งคั่ง สิ้น ๆ และละเอียดลออ และไม่ทราบตำแหน่งแห่งที่ของบ้านเมืองอยู่ที่ใดแน่นอน... บางเรื่องมีจากสวรรค์ นรกบาดาล อยู่ด้วย จากดังกล่าวนี้มักจะสร้างแบบเพ้อจริงและตามอุดมคติ นวนิกรรมหนังสือละลุสสัยใหม่ มีจากจินตนาการน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นจากที่ลอกเลียนสภาพความเป็นจริง หรือไม่ก็นำเอาจากจริง ๆ ในสังคมมาใช้"

แม้จากนวนิกรรมหนังสือละลุสสัย จะมีบางส่วนที่มีลักษณะเป็น "อุดมคติ" อยู่บ้าง แต่อุดมคติ ซึ่งเป็นความเพ้อฝันและความคาดหวังของมนุษย์ ก็ย่อมมีความจริงเป็นพื้นฐานอยู่ การศึกษาจากซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม" ย่อมช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ความคาดหวัง วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของสังคมนั้นได้

จุเลียม กิ่งทอง บรรยายจากนวนิกรรมหนังสือละลุสสัย ๓ จาก คือ

๑. จากเมือง ลักษณะการบรรยายจากเมือง ไม่ละเอียดมากนัก เพียงแต่บอกให้ผู้ชมทราบว่า เมืองนี้มีชื่อว่าอะไร ใครเป็นพระเจ้าแผ่นดิน มีมเหสีกี่คน ธิดา และโอรสกี่คน นอกนั้น ก็บรรยายความเป็นมาของตัวละคร/ลักษณะนิสัยของตัวละคร บรรยายเบื้องหลังของตัวละครที่สำคัญ เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อเรื่องที่จะดำเนินต่อไป ดังตัวอย่างเช่น

จากบทตั้งเมืองกำแพงทอง

(บรรยาย)

"...ครั้น มีชื่อว่า นครหลวงกำแพงทอง องค์พระมหากษัตริย์ พระนามว่า องค์พระเจ้าพันวษากษัตริย์ ทรงมีพระชนมายุได้ ๖๕ พรรษา แต่พระองค์ยังไม่แพ้กับราคะจิต ยังไม่แพ้กับความต้องการ เมื่อ องค์พระนางเจ้าจันทราผู้เป็นพระราชินี คู่ชีวิตกันมาตั้งแต่หนุ่มสาว ได้มี พระโอรสด้วยกัน ๒ พระองค์ ได้สวรรคตไปเมื่อพระชนม์ได้ ๕๐ พรรษาเศษ คงมีเจ้าฟ้าชายกำพรว์ทั้งสองพี่น้อง ตอนหลัง เมื่อพระเหล็สน์พระชนม์ไป

แทนที่จะหันหน้าเข้าวัด แต่ไม่บวชเรียนอย่างนั้น เพราะสมัยนี้เป็นสมัยมิสเกิด เป็นสมัยกางเกงปรีส ทำให้องค์กษัตริย์พันวษา ตาลายจนลืมความแก่ ได้ จัดการอภิเษกสมรสกับพระนางเจ้าองค์หนึ่ง ซึ่งหล่อเ็นนามว่า รัชนี้ ซึ่งมีชันษา ได้ ๒๒ ปีเท่านั้น ยังสาวและสวยพริ้ง ส่วนหลังจากของนางนั้นใครจะทราบ ไม่ได้เพราะเป็นเมหาราชินีของกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ แม้ใครจะเห็นผิดไปบ้างที่ไหน ศรีธรรมราช หรือเยวราช ก็ไม่กล้าพูด เพราะเหตุใด เพราะปัจจุบัน รัชนี้ ได้เป็นพระนางเจ้า คู่บารมีกับองค์กษัตริย์พันวษา ฉะนั้นจึงเป็นการเจ็บกันใบ ทุกคน ลักการะบูชา องค์พระราชพาพันวษากษัตริย์ ทรงลืมหิจการเมือง ทรงลืมหิ ส่ายพระโลหิตของพระองค์ ทั้งสองเจ้าฟ้าชายมณฑลราชกุมารแต่งพระวรกาย เสร็จแล้ว จะเสด็จออกไปบริหาร กิจการแผ่นดิน แต่พระองค์ได้เหลียวมองดู รัชนี้มนั่งใกล้ ๆ คอยถวายบังคมอยู่..."

จะเห็นได้ว่า การบรรยายฉากในเรื่องนี้ ไม่ได้ระบุชัดเจนว่า เมืองกำแพงทอง นั้น ตั้งอยู่ ณ ที่แห่งใด มีลักษณะสวยงามอย่างไร เพียงแต่บอกชื่อเมืองและบรรยายให้เห็น ถึงลักษณะของตัวละคร จากข้างต้น แม้จะไม่ได้ระบุถึงสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ แต่ได้ กล่าวถึงสภาพทางวัฒนธรรมใน ด้านการแต่งกาย ดังคำบรรยายว่า

...เพราะสมัยนี้เป็นสมัยมิสเกิด เป็นสมัยกางเกงปรีส...

หรือแม้แต่สภาพแวดล้อมที่เป็นโรงแรมคือ โรงแรมโสเภณีในสมัยนั้น เพียงแต่กล่าวถึง ชื่อของสถานที่ ผู้ชมก็สามารถเข้าใจได้ว่า พูดถึง โรงแรมโสเภณี คือ

"...ศรีธรรมราชหรือเยวราช"เป็นโรงแรมที่อยู่ของโสเภณีในจังหวัด นครศรีธรรมราช..."

(เรื่องสั้นแม่เหมือนแพแตก)

ฉากบทตั้งเมืองเวพูน

(บรรยาย)

"...กล่าวถึงราชธานี เวพูน องค์พระมหากษัตริย์ มีพระนามว่า
องค์พระเจ้าดำรงชาติ กับสมเด็จพระนางเจ้าศศิธร พระมเหสี ยังมีสมเด็จพระ
มงกุฎราชกุมารี่ ๑ พระองค์ ทรงพระนามว่า เจ้าฟ้าหญิงอุบลน้อย นับชั้น
๑๙ ปีบริบูรณ์ ยังไม่มีคู่ชีวิต แต่พ่อแม่ทั้งสองผู้ทรงชรา ก็คิดว่า ควรให้ราชธิดา
มีคู่สมรสเสีย เมื่อพ่อแม่ที่ยังลืมหาคูโลกอย่างแจ่มชัด..."

(ร้อง)

"...จะกล่าวจอมจักรพงศ์ดำรงชาติ

เป็นพระมยุห์สามารถครองเขตชั้นที่

นครนี้สมคะเนชื่อว่าเวพูน

นี้แจ่มจันทรพระชานามแม่ศศิธร

มีสมเด็จพระธิดาหนึ่งยอดสร้อย

นามหน้ามลอบลน้อยยังไร้คู่เคียงหมอน

พ่อชะแรแม่ชราใจก็อาวรณ์

อยากให้หาคู่จนแต่ยังงาม

ออสมัยนี้ไม่เหมือนรุ่นเราเสียแน่แน่

เขาเรียกว่าเป็นสาวแก่ตอนอายุสิบสาม

อุบลน้อยยังพะนางทรงความงาม

พยายามแสวงหาชายสวามี..."

จากคำบรรยายและคำร้องข้างต้น จูเลียมบรรยายจากเพียง บอกชื่อเมือง แนะนำ
ตัวละครให้รู้เพียงว่า เมืองอะไร และตัวละครเป็นใคร กำลังจะทำอะไรเท่านั้น จูเลียม
ก็ทองไม่ได้บรรยายรายละเอียดของฉากอันเป็นสถานที่ แต่จะบรรยายรายละเอียดของสภาพ

วิถีการดำเนินชีวิต กล่าวถึงค่านิยมเรื่องบิดามารดาบรรณาให้บุตรสาวมีคู่ครอง มากกว่า
จะอยู่เป็นสาวแก่ . . ."

นางบทตั้ง เมืองไชตเงินพระนคร

(บรรยาย)

"...จอมจักรพรรดิ มหาเมฆ พระโอรสเมฆวัน ได้ครอบครองแห่งไชตเงิน
พระนคร เรื่องอำนาจราชเดชชาญชัยเจ้ากล้า ใครจะมาเปรียบเทียบได้ เมื่อ
ตกมาตอนชราภาพ รู้สึกตัวว่าหมดอำนาจ อยากจะแต่งตั้งให้ลูกเป็นใหญ่เป็นโต
ต่อไป พยายามจะเกลี้ยกล่อมราชอาณาจักร..."

(บทร้อง)

"...จะกล่าวจอมยักษามหาเมฆ

เป็นเอกในวงศ์พงศักราช

ครองไชตเงินศฤงคารมานานชั่ว

พระชายาที่พิศลับไปนาน

เหลือแต่บุตรพระเอกชื่อว่าเมฆวัน

อายุมีสิบห้ามีนหล่อหล่อสงสาร

มีฤทธาชาญชัยใครจะปาน

ทุกศฤงคารขึ้นชื่อลิ้นนคร

เคยยกทัพสมทบรบข้าศึก

ข่าวพิลึกฟังชื่อลือกระเจี้ยน

มหาเมฆแผ่ซาราหน่อกายก่อน

หวังให้บุตรมารมอสร้างอิทธิพล

ไปสืบลูกสาวเจ้าศฤงคาร

เป็นนางงามจักรวาลที่ตีผล

ชอบนางใดในแคว้นแดนสาคร

สาวหน้าพริ้มลิตต่อบอกบิทร..."

จากคำบรรยายและบทร้องข้างต้น บรรยายจากเพียงแต่บอกชื่อเมือง และบอกให้ทราบ ว่า คำนิยมของสังคมคือ เมื่อถึงวัยจะมีคู่ครอง ก็ต้องจัดการหาคู่แต่งงาน

จากบทตั้งเมืองแสงอรุณคร

(บรรยาย)

"...กล่าวถึงนครหลวงแสงอรุณคร องค์จักรพรรดิผู้ มีพระนามว่า พระเจ้า จันทวงศ์ตั้งแต่อดีตเดิมา เยาวกษัตริย์ กดี มัชฌิมวัยกดี ตกมาปัจฉิมวัยแล้ว ไม่ต้องการพระมเหสีนางใดมาเป็นคู่ชีวิต ถิ่นว่า พระองค์ต้องการบริหารงาน แผ่นดินมากกว่างานส่วนตัว พระองค์เกิดมาเพื่อชาติ แต่เมื่อสามปีที่แล้วมา พระองค์ตั้งศาลขึ้นเพียง อารามนาเทวดาของนางเทพธิดามาเป็นบุตรบุญธรรม เทวดาก็ได้นำเทพธิดาองค์หนึ่งมาให้ตามคำบวงสรวง จึงตั้งชื่อให้ว่า สายฟ้าเมื่อ สายฟ้ามาอยู่ในพระนคร มีฤทธิ์เดช ไม่มีใครเปรียบได้ ก็ตั้งหน้าตั้งตาแต่ฆ่าคน ใครมองหน้าทีเดียวยังไม่ได้ ทำให้ชายหนุ่มหนีจากดินแดนนี้ เพราะเกรงเดช พระองค์ทรงสั่งสอนเท่าไรก็ไม่ได้ผล บรรดาธนาสังธิดาไปฝึกฝนธรรมอยู่วัด..."

(บทร้อง)

"...องค์กษัตริย์จันทวงศ์ทรงเป็นทุกข์

กับไรจุกสายฟ้าพระธิดาบุญธรรม

ความอยากได้พระธิดาจากพระผู้เป็นเจ้า

เปรียบประดุจอย่างก้าวไปจนเท้าถล่ำ

เทวดาได้พาบุตรบุญธรรม

ไม่พึงถ้อยฟังคำด้วยดีดัง

ตั้งแต่มาอยู่ในนครพระภูมิ

ได้สามปีอดสร้อยมา ไปตั้งร้อยหนึ่ง
 บุษบาศูนย์จิกโกที่โตตั้ง
 ต้องพริ้งพริ้งพระธิดามันฆ่าตาย
 จะสั่งสอนอบรมมาจนางแม่หนู
 เหมือนยังยุให้ทำกแสนซ้ำไม่หาย..."

จากคำบรรยายและบทร้องบรรยายฉากข้างต้น จูเลียม ไม่ได้บอกรายละเอียดของฉากมากนัก แต่จะกล่าวถึงลักษณะนิสัยของตัวละคร เราไม่สามารถมองเห็นสภาพของบ้านเมืองเลย จะได้แค่ค่านิยมและความเชื่อของสังคม

จากเมืองตั้งเมืองกำแพงทอง

"...มีนครหนึ่ง สมมุติชื่อว่า กำแพงทอง องค์พระมหากษัตริย์พระนามว่า
 ไชยทัศน์ราชา ทรงพระชราแล้ว อดีตทรงมีพระมเหสีพระนางหนึ่งพระนามว่า
 พระนางเจ้าสุมณฑา หลังจากประสูติพระโอรสผิดแปลกไปจากราชสกุล
 ไม่เหมาะสมคือ ร่างกายดำดหมึ พระราชาทรงพระราชทานนามว่า ไอ้ดำทมิฬ
 ต่อหลังพระนางเจ้าสุมณฑา กลุ่มใจจนถึงทิวังคตไป เวลานั้น พระโอรสขาด
 การเอาใจใส่จากเสด็จพ่อ มีพระชนม์ชันษา ๒๓ ปี บริบูรณ์ ต่อมา
 พระมหากษัตริย์ได้อภิเษกกับมเหสีองค์ใหม่ คือ พระนางเจ้ามารศรี และมี
 พระโอรสองค์หนึ่ง พระนามว่า จักรแก้วกุมาร สมพระทัยของพระองค์ ฝ่าย
 พระนางมารศรี เกลียดเจ้าดำทมิฬ แต่ล่อนทำที่ว่าพูดดีเอาใจรักใคร่ เมื่อ
 อยู่ต่อหน้าพระเจ้าไชยทัศน์ราชา เช้าวันหนึ่ง พระเจ้าไชยทัศน์ราชา พร้อมด้วย
 พระนางเจ้าสุมณฑา และจักรแก้วกุมาร กำลังสนทนากัน..."

(เรื่องเจชายกายหญิง)

นางตั้งเมืองรัตน

"...จะขอก้าวถึงเมืองหนึ่ง ชื่อเมืองรัตน พระเจ้ารัตน เมื่อพระมเหสี
ประสูติฟ้าหญิงแล้ว ก็สิ้นพระชนม์ องค์พระมหากษัตริย์รัตน ก็พระคปประหมธิดา
อย่างดี ขณะที่เจ้าหญิงอายุได้ ๑๓ ปี ได้หนีไปฝึกฝนศิลปวิทยาเชิงรบจนชำนาญ
เป็นเวลาถึง ๕ ปี ก็กลับมายังเมือง เธอมีความเก่งกล้า และสามารถ มี
สติปัญญาเฉียบแหลม สามารถที่จะมองดูใจได้ว่าใครคิดดีคิดร้าย คนไหนทำชั่ว
คนไหนทำดี แต่มีอยู่อย่างหนึ่ง เท่านั้น ที่ฟ้าหญิงเธอไม่ยอมคือ ทรงเครื่องแบบ
จันทรชกุมาร แล้วพูดจาทุกสิ่งทุกประการ เป็นกุมาร แม้แต่เสด็จพ่อจะขู่ว่า
บังคับประการใด เธอไม่ยอมอย่างเด็ดขาด และอีกอย่างเธอได้นำพวกที่คิดคัด
ต่อราชบัลลังก์มาประหารชีวิตอย่างทรมาน..."

(บทร้อง)

"...นางฟ้าหญิงแหวดที่รัตนประเทศ
พระชลเนตรเธอสูญสิ้นชีวิตรสลาย
เสด็จพ่อรัตนเจ้าวังพลาย
กะบองหมายให้เนื้อเย็นน้องแก้วเป็นสตรี..."

(เรื่องใจชายการหญิง)

นางตั้งเมืองโขมพัตร

(บรรยาย)

"...สมมุตินามว่า องค์พระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่ง ได้ปกครองราชสมบัติ
นครหลวงโขมพัตร ทรงพระราชทินนามว่า พระเจ้าวงศ์อมรกษัตริย์ ได้ทรง
พระชันษา ๔๕ ปีบริบูรณ์ กับองค์สมเด็จพระ ๒ ราชนีนาถ องค์ที่ ๑ ทรงพระนามว่า

พระนางเจ้าจำรัสทิณกร ได้ทรงมีสมเด็จพระราชโอรส ๑ พระองค์ มกุฎราชกุมาร
ทรงพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายวงศ์เรศวรชุกุมาร และเวลานี้นับพระชนม์
ชันษาของวงศ์เรศวรชุกุมารได้ ๒๓ ปีบริบูรณ์ ณ บัดนี้เจ้าฟ้าชายวงศ์เรศวร
จากนครหลวงไซมัตร์เดินทางไปศึกษาศิลปศาสตร์วิชา ณ กลางบ้านับเวลา ๓ ปี
เต็ม ๆ ยังไม่ได้นิวัดคืนนครหลวง พระองค์ได้เสด็จไปเมื่อพระชนม์ชันษา ๒๐ ปี
และองค์ราชินีองค์ที่ ๒ ทรงพระนามว่าพระนางเจ้าบุผาสวรรณเทวี
บุผาสวรรณเทวีผู้นี้ เป็นเทพธิดาลาวัลย์จากสรวงสวรรค์ลงมาจุติเกิดใน
ดอกบุปผชาติ ฤๅษีได้ชุบเลี้ยง พระเจ้าวงศ์อมร พระนางบุผาสวรรณเทวีได้
ปฎิญาณกับตนเองว่า บรรดาข้าศึกทั้งหลายไม่สามารถจะฆ่านางได้ แต่มีคน
เดียวเท่านั้นที่สามารถฆ่านางได้ คือ พระสวามีของนาง บัดนี้สมเด็จพระเจ้าวงศ์อมร
ทรงคิดถึงสมเด็จพระราชโอรส วงศ์เรศวร ที่ได้จากพระนครหลวงไป..."

จากต้งเมืองอมรนคร

"...สำหรับเมืองที่สองต่อไป จะได้สมมุตินามเรียกว่า อมรนคร องค์พระเจ้า
สุนทรธรรม กับพระนางเจ้าจำปาทอง มีธิดาพระนามว่า ฟ้าหญิงกรองแก้ว
ราชธิดา มีรูปโฉมงดงามไม่มีใครจะเปรียบได้ ตอนนี้ได้มีเจ้ายักษ์หนุ่ม ชื่อว่า
ฟ้าแลบ โอรสเจ้าฟ้าทะลาย มาลู่ขอ พระเจ้าสุนทรธรรมจำใจต้องยกให้เพราะ
ความกลัว..."

(บทร้อง)

"...องค์กษัตริย์สุนทรธรรมกับพระเจ้าจำปาทอง
มาพูดเรื่องคู่ครองใจหมองไหม้
ยักษ์ฟ้าแลบมาขอคาราราย
พ่อยกให้เพราะความกลัวอย่างมัวเมา

แม่น้าเราหลอกหลอนไม่ให้แต่งงาน
 ยักจัดการคนปล้นปลอกเราหลอกเขา..."

(เรื่องธิดาพระกฤษณเทพ)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จูเลียม กิ่งทอง บรรยายเพียงให้ทราบว่า ชื่อเมือง
 อะไร มีตัวละครกี่ตัว แต่ละตัวมีลักษณะนิสัยอย่างไร จากดังกล่าว ก็ยังเป็นไปตามลักษณะ
 ของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล คือ ขาดความชัดเจน ขาดตำแหน่งที่แน่นอน การบรรยายจากของ
 จูเลียม กิ่งทอง เพียงให้การดำเนินเรื่องเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ได้เน้นลักษณะของฉาก
 มากนัก จะมีบางฉากที่จูเลียม กิ่งทอง ได้นำสถานจริงในชุมชนนั้น ๆ มาบรรยาย เช่น

"...กลุ่มาจันก์ ต้องพักกามัย
 ตัดสินใจพาตัว ออกหาผัวนอกวัง
 เดินตามเส้นทาง สายของวังหวัด
 นัยยอมหน้า เดินหาคู่หวัง
 ลงรถที่มะลวน หน้านวลคอยระวัง
 หาสองข้างทาง ไม่พบบ่าวผู้ใด
 คนหน้าสาวเหอ แลพอใช้ได้
 คนแก่แลควาย เรารักเขาไม่ไหว
 เดินทอดน่อง พันมาคลองไซ
 ถึงสี่แยก เธอแะมาดู
 งามขึ้น แม่ขึ้นบนสถานี
 ลูกเมียเขามี นายสถานีสวยหรู
 พบคนเมียยัง เราย่ำหวังเข้าไปดู
 ตอนแม่เห็น ต้องเดินทางรีบรุด
 เดินตาจ้องมาจากคลองไซ

เดี่ยวหน้าเอย มาถึงบ้านคลองซุด
 แลสองข้างทาง ล้วนนางนงนุช
 หาคู่ไม่สุด มาแม่เปรบรวน
 เราหาไม่ได้ เจ็ดวันเขาจะเพี้ยม
 แวะบ้านกำนันเรียม เอามาเป็นผิว
 คลองซุดแล้วไม่ได้ โจมจ่ายพาตัว
 มาถึงพุ่มพัว แม่พาตัวเดินตาม
 หวันเช้า (ตอนบ่าย) ตีห้า ผนตกน้อยน้อย
 สาวน้อยน้อย ถึงหน้าท่าฉาง
 จะแวะไปไหน มัณเฑียรสามทาง
 แล้วแต่นาง ก็จะไปแห่งใด
 ตะวันออก ไปที่วัดจันทร์
 ถ้ารักพ่อท่านเจิม ก็ไม่น่าเลื่อมใส
 แวะร้านตัดผ้า โสภาวิไล
 นั้นร้านใคร พุ่มวิไลหลายนาย
 ในร้านอาหาร เสียงดังจาวจาว
 พุ่มเหล้าขาว น้องรักอย่าไปหมายล
 พายแอบ ไม่ได้คนแนบกาย
 อย่าเอาพี่ชาย ผู้ที่มีเกียรติ
 หัววันแล้ว นะแม่โถมจ่าย
 ถ้าไม่ได้ พันถึงสายเสวียด
 พาดมแถวบ้าน มองผู้มีเกียรติ
 มาเป็นคู่เบียด สักกรายสักกราย
 ยังอีกสองวัน นะกัลยา
 ตัดสินใจเข้าป่า ที่สมหมาย...

(เรื่องธิดาพระกฤษณเทพ)

จากเมืองดังกล่าวจูเลียม บรรยายถึงสภาพของนางกรองแก้ว เดินทางไปหาคู่ครอง
ตามคำสั่งของบิดาก็ได้บรรยายถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่นางผ่านตามลำดับไปตามเส้นทางที่มีอยู่จริงใน
จังหวัดชุมพร ดังคำบรรยายว่า

จากต่งนามเมืองไพราย

"...นิทานหนึ่งขอต่งเมืองเรื่องรุ่งโรจน์

เขตช่วงเขตุดจดังแคว้นแดนดุสิต

นามธาโนเมืองไพรายุดจดังได้เนรมิต

จากประกาสิตสูงล้ำขององค์อมรินทร์

โชดเขาเขินเปลิดเพลินตามงามด้วยธรรมชาติ

ดังภาพวาดที่ขึ้นชื่อมาจากจากฝีมือของนักศิลป์

ทิศปัจฉิมจดคงคาแม่น้ำสาละวิน

หลากไหลรินลงข้าข้าไหลลงสู่สาคร

ทิศทักษิณจดภูผาคันธมาศ

ธรรมชาติสร้างกำแพงขึ้นกับแหล่งสิงขรณ์

รุกขชาติดาดินเนินแดนดงดอน

ผลเค่ออ่อนแสงอมหอมชวนชิม

ฟังเรไรจักจั่นวันหวิวแว่ว

เสียงเจ้อยแจ้วดจบรรเลงตอนเราฟังเพลงขิม

แดนอุดมป่าดงดานด้านปัจฉิม

ดูรูปภาพพิมพ์จากสถานวิมานแมน

ทิศทักษิณจัดกองทัพไปสำหรับสู้ศึก

รวมผนึกกองกำลังไว้ตั้งแสน

ส่งอาวุธส่งเสบียงไปซบเลี้ยงพวกชายแดน

ไม่ดูแลนสับประมาทราชศัตรู

เหล่านายทัพนายกองต้องเฝ้ายามหาญ
 บางฝีกฝนจนชำนาญการต่อสู้
 ฝ่ายทหารคอยกำราบศัตรู
 ตำรวจผู้คอยกำราบปราบชนพาล
 แดนบุรีพาดิถีเขตยังฝั่งมหาสมุทร
 อุดมสุดด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร
 ท้องทุ่งนาจดไปจนฝั่งชลธาร
 ยามวิกาลไฟสว่างดั่งดวงดาว
 ชาวประมงลงเรือหาหมึกจำชีพ
 ออกเรือเรียบวังไต้ว่าโยหนาว
 ได้เต็มลำเข้าสู่ฝั่งกันเป็นครั้งคราว
 เสียงอื้อฉาวพวกพ่อค้ามาติดต่อ
 ตึงกระหว่งสาธารณสุข
 ทุกทุกยุคเร่งผลิดิถีชาหมอ
 ทัพอากาศโผนทะยานกล้าหาญพอ
 ขึ้นนั่งฮ่อขับไล่ผู้หม้อมิตร
 เกษตรกรที่ยากจนคนที่ขบถ
 ทางรัฐจัดสรรพื้นที่โดยมีสิทธิ
 วงศ์เทวัญจอมพงศ์ผู้ทรงฤทธิ์
 กับดวงจิตจันทรา ... ราน้ำใจ...

(เรื่องลกทรพีผลาวน)

(บรรยาย)

"...เมืองไพราย องค์พระราชาพระนามว่า พระเจ้าวงศ์เทวัญ กับพระนาง
เจ้าจันทราพระมเหสี พระองค์ได้เถลิงถวัลย์ราชย์เมื่ออายุเพียง ๒๕ พรรษา
อยู่กันมาจนพระชันษา ๕๐ พรรษา ก็ยังไม่มีโอรสหรือธิดา พอดีกับพระองค์ได้
นำพลออกปราบโจรร้าย และพบเด็กชายตัวน้อย อายุประมาณ เดือนเศษ ๆ ก็
เกิดพอพระทัย จึงได้นำมาชุบเลี้ยง และประกาศให้เป็นพระโอรส พระทานนาม
ว่า วรภรณ์ ต่อมาไม่นานพระนางจันทรา ก็ได้ตั้งพระครรภ์และประสูติบุตร
พระทานนามว่า วัชรินทร์ บัดนี้ อายุโอรสทั้งสองสมควรที่จะส่งไปศึกษาศิลปวิชา
เชิงยุทธศาสตร์สงคราม แต่พระนางจันทรายังห่วงแทนโอรสทั้งสอง พระราชา
กับพระราชินีจึงนั่งปรึกษากัน..."

(เรื่องลูกทรพีผิสีลาน)

จากเมืองดังกล่าว จุเลี่ยมบรรยายจาก บอกรายละเอียดภูมิประเทศขอบเขตไว้
ชัดเจน บอกถึงการปกครอง หน้าที่ของกระทรวงที่สำคัญ ๆ จากนั้นนับเป็นฉากที่ค่อยข้างจะมี
ความชัดเจนมากกว่าฉากอื่น ๆ

ฉากตั้งเมืองเวียงแก้ว

"...ราชวังงามลึกซึ้งอีกหนึ่งรัฐ

คูทิวทัศน์งามเกินเจริญไซ

ชื่อเมืองเวียงแก้วสุขสมดังร่มโพธิ์

เจ้าธำมณนามทศนา เป็นขวัญใจมหาชน

กับพระนางจันทราชยาท้าว

ธิดาสาวชื่อทศนีเกิดมามีกุศล

ไว้ทั้งสองน้องแทนเรื่องพี่น้องแสนยากจน

มีหนึ่งคนเพียงคนเดียวเปล่งเปลี่ยว
 จนอายุหนุ่มบรรจบครบสิบเจ็ด
 มองที่ใต้ของธรรมชาตินี้แล้วน่าจะหวาดเสียว
 สตรีเราพลาดพลั้งไปครั้งเดียว
 อย่าหมายเสียว่าสาวเจ้าจะยืน
 ตัดสินใจอย่าเอาใครมาร่วมขอ
 รูปจะหล่อเงินในธนาคารมีสักล้านหมื่น
 ระวังใจไม่ให้เป็นเช่นสาวอื่น
 จบวิชาค่อยกลับคืนสู่บุรี
 ในชาตินี้ทั้งชาติไม่ปรารถนา
 เรื่องร่วมวิวาห์ก่อรัศมีแล้วหนัคดี
 จัดอาภรณ์แพรพรรณอันที่มี
 ขึ้นมาที่ผูกครอง ทั้งสององค์..."

(เรื่องลูกทรพีสีลาวน)

จากเมืองช้างต้น จุเลียม กิ่งทอง บอกเพียงชื่อเมือง ความงามของเมือง
 ชื่อกษัตริย์ มเหสี ธิดา ลักษณะนิสัยของนางทัศน

จากเมืองตอนนางทัศนจากเมือง

"...เกลือนิดหนึ่งพ่อยอมขำวางลงกลางทะเล
 เพราะคะแนมละลายไปจนไร้ศักดิ์ศรี
 น้ำทะเลก็ยอมเค็มอยู่เต็มที
 หากยังมีก้อนเกลือน้ำอย่างเค็มเหลือใจ
 แม่มาทอดพ่อมาลูบแม่มาจูบพ่อมาสั่ง
 ลูกไปแล้วจะกลับวังตรงกับเดือนไหน

เกิดหลงผิดชั่วคราวสาวตัดใจ

ชวนไพร่บริบัตหนึ่งเดือนตัดทางเดิน..."

(เรื่องยาวุทธสวรรค์)

จุเลี่ยมได้บรรยายให้เห็นการ คือนางทศนี้จะเดินทางไปเรียนวิชา ท่ามกลาง
ความอาลัยรักของบิดามารดา

ณากตั้งเมืองไพศาล

"...กราบท่านผู้ชมครับ สำหรับนิยายเรื่องนี้ผมให้ชื่อว่า ขุนศึกกตัญญู จำเดิม
ข้อความ เมืองนี้ชื่อว่าเมืองไพศาล องค์พระมหากษัตริย์ พระนามว่าเจ้าไพบูลย์
ผู้ทรงอยู่ในวัยพระชรา พระราชินีพระนามว่า พระนางไพบูลย์ องค์พระมหากษัตริย์
ไพบูลย์ พระองค์ชอบไว้นิเื่อชื่อใจคนที่ใกล้ชิด และคนที่ชอบเลี้ยงช้างเลี้ยงม้าที่สุด
จะณเวลานี้ อัครเสนาบดีแห่งอาณาจักรนี้ คือ เจ้าพระยารณภพ คิดเป็นศัตรู
หรือกบฏแต่หน้าจาก ชื่อสัตย์สุจริต ต้ององค์พระมหากษัตริย์ไพบูลย์ เพราะเรื่อง
ครั้งนี้ องค์พระนางเจ้าและราชธิดา ได้คอยสอดส่องดูแลความเป็นไปของ
เจ้าพระยารณภพ ไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ พระนางได้ทรงแต่งตั้งคนของพระนาง
คนหนึ่ง ให้แอบไปอยู่เป็นลูกน้องเจ้าพระยารณภพ ทำให้พระนางรู้เรื่อง
ความเป็นไปของเจ้าพระยารณภพทุกอย่าง ๗ วัน เขาจะต้องมารายงานให้
ทราบเรื่อง แต่สมเด็จพระนางเจ้าไพบูลย์จะกราบทูลพระสวามีอย่างไรไม่
สำเร็จ เพราะพระองค์ทรงหลงเหลือเทิดทูนบูชาเจ้าพระยารณภพ ไม่ยอมเชื่อว่า
เจ้าพระยารณภพจะเป็นกบฏ หรือศัตรู..."

(เรื่องขุนศึกกตัญญู)

จากเมืองข้างต้น จูเลียม บรรยายชื่อเมือง มีเจ้าเมือง นางเมืองธิดา บรรยาย
ลักษณะของตัวละคร และเล่าเหตุการณ์ของเรื่อง

จากเมืองยักซ์

(บรรยาย)

"...กล่าวถึงองค์สุรนารท และโอรส พระองค์ท่านมีแผนการร่วมกับเจ้าพระยา
รณภพว่า จะยึดครองอำนาจแห่งเมืองไพศาล มาเป็นเมืองของตน เจ้าพระยา
รณภพ กำลังแก้ก่อกวนให้ปั่นป่วนขึ้นในเมืองไพศาล เมื่อประชาชนกับเจ้าหน้าที่
ทำการต่อสู้กัน เจ้าหน้าที่ปราบปรามประชาชน ประชาชนต่อสู้เจ้าหน้าที่
เมื่อทั้งสองฝ่ายอ่อนกำลังลง กองทัพของสุรนารท ก็จะยกทัพไปยึดครอง ก็
ไม่ผิดอะไรกับสัตว์ ๓ ชนิด คือ เสือกับสิงโต ซึ่งถือว่ามันเป็นเจ้าป่าถ้ากัดกัน
รบกันจนสิ้นแรง สุดท้ายหมาป่า ก็คอยกินเนื้อเสือกับสิงโต บ้านเมืองก็เช่นกัน ถ้า
ประชาชนรบกับเจ้าหน้าที่ หรือประชาชนรบกับประชาชน สุดท้าย ข้าศึกยกกำลัง
ยึดครองง่ายดาย..."

(บทร้อง)

"...กล่าวถึงพระเจ้าสุรนารท
แล้วสมเด็จพระเจ้าสุรนารทองค์ทรงธรรม
กับฟ้าชายสุรนนท์โอรสา
นับพระชนมายุสี่สิบห้า
พระมารดาสิ้นได้ตายมาหลายปี
วางแผนการส่งจอมอภัยมหาอำนาจ
หวังจะกวาดจะต้อนทั่วกรุงศรี
เมืองเล็กเล็กน้อยน้อยในพื้นปฐพี
ให้ขึ้นตรงต่อจักรีทกนคร..."

(เรื่องขุนศึกกตัญญู)

จากเมืองยักซ์ดังกล่าว จูเลียมไม่ได้บอกชื่อเมืองว่าชื่ออะไร บอกเพียงกล่าวถึง
ตัวละคร บอกอาการแสดงของตัวละคร เพื่อให้การดำเนินเรื่องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

เรื่องขุนศึกกตัญญู

จากเมืองช่องฟ้า

"จะกล่าวเมืองยักซ์ชื่อสำนักเมืองช่องฟ้า

จอมยักษาท่านผู้ต้องครองสถาน

มีนามเจ้าฟ้าทะลายจอมสฤงคาร

กูไม่เคยแต่งงานกับหญิงใด

เพราะครั้งหนึ่งจิตใจยังบริสุทธิ์

เคยไปเที่ยว เมืองมณเฑียรสุดแจ่มใส

พบเทวีหนึ่งนางร่างประไพ

นางชื่อเยมิ่งขวัญจันทน์เทวี

กูเคยหลงรูปนางที่สวยงาม

หวังได้ร่วมสมรสเป็นเมเหสี

กลับมาเมืองช่องฟ้าราชธานี

กูได้มีสาราขอหาเย

แต่โฉมยังไม่ตกลง อำมาตย์เอ๋ย....."

(เรื่องสายเลือดพยาบาท)

จากจากเมืองดังกล่าวจูเลียม บรรยายชื่อเมือง คือเมืองช่องฟ้า เจ้าเมืองคือยักซ์
ฟ้าทะลาย บอกเหตุการณ์ในเรื่อง

ฉากตั้งเมืองโขมพัตร

"...สมมติเมืองโขมพัตรราชธานี
 ป้อมปราการเชิงเทินล้วนเนินผา
 ชุ่มทวารบานบังใบเสมา
 ล้วนศิลาเลื่อมลายดูพรายพราย
 อันปราสาทสูงเอี่ยมขึ้นเทียมเมฆ
 อติเรกฟุ้งฟ้าเวหาหา
 นกศรย์แสงแก้วงามแพรวพราย
 ประดุจดาวเด่นกระจ่างอยู่กลางวัน
 พระโรงทานศาลพักตำหนักแก้ว
 ล้วนวาวแววมุกดาตจิ่งเมืองสวรรค์
 ภาพหน้าจั่วหัวคชาเอราวัณ
 แพรวพรายพรรณบุษราคัมอัน
 อันไพร่ฟ้ามหาชนดูล้นหลาม
 ทิวเขตคามนครศรีแต่พวกเศรษฐี
 ทั้งไพร่พสกนิกรมาตย์ราชกิจ
 ชาวธานีเร่ร่อนทุกคืนวัน
 นามพระองค์เจ้าจอมภพนพสิทธ์
 นางคู่ชีวิตนี้ไกลไปจากไอศวรรย์
 นามนพมาศราชสุตาวลิณย์
 ทรงอุ้มครรภ์นี้เสร็จท้องหนีไปเจ็ดเดือน
 ดุจนางนงสรีภากถารอน
 ทั้งจากครรภ์นั้นไปกินเดือน
 ยี่สิบเอ็ดปีกว่าพาลางเลื่อน
 ไปได้เพื่อนหรืออยู่เพียงผู้เดียว

มีไอรสหรือธิดาที่ข้าได้สร้าง
 ไปพักร้างอยู่กรุงไกรหรืออยู่กลางไพรเขียว
 สร้างกรรมชั่วข้าจึงชั่วผลกรรมเกี่ยว
 อยู่โดดเดี่ยวนานข้ามยี่สิบกว่าปี
 ใช้ธรรมะสำหรับไว้ดับทุกข์
 หลงสนมผิดอนันตนิกล้วนนำบัลลังก์
 อัญมณิศคนโบราณหรือท่านกวี
 แม่คืบที่อยู่ได้ข่อยอย่าให้มันคืบใจ
 เมื่อได้ถึงวันพระหรือวันเณรสี่
 แสงระวีรุ่งรุดนั้นปัจจุสมัย
 พร้อมทาสเข้าบาทบงส์องค์ทรงชัย
 ท้าวตั้งใจสนทนากับเหล่าข้าบริพาร ..."

(เรื่องสายเลือดพญาบาท)

จากเมืองข้างต้นจุเลียม ได้บรรยายให้รายละเอียดความงามของราชวังไว้
 อย่างสวยงาม บรรยายสภาพบ้านเมือง ให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน และ
 สภาพจิตใจของตัวละคร

จากตัวอย่างจากเมืองที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า จุเลียม มิได้
 บรรยายรายละเอียดของจากเมืองให้ผู้ชมได้ภาพ เท่าใดนัก เพียงแต่บอกพอสังเขปว่า
 ชื่อเมืองอะไร ใครเป็นผู้ครองเมือง มีมเหสีกี่คนมีบุตรธิดากี่คน ลักษณะการบรรยายจากของ
 จุเลียมนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการบรรยายสภาพแวดล้อมสถานการณ์ ลักษณะนิสัยของตัวละคร
 มากกว่าที่จะให้รายละเอียดของจากเมือง จะมีบางเรื่องเท่านั้นที่ท่านได้บรรยายไว้ละเอียด
 กว่าเรื่องอื่น ๆ คือเรื่องลูกทรพีผิลาวน ท่านได้บรรยายรายละเอียดไว้ดังพรรณนาไว้
 ข้างต้น

๒. จากป่า และจากชนบท คือจากตอนที่ตัวละครออกผจญภัย นับเป็นฉากที่มีความสำคัญอีกฉากหนึ่งของหนังตะลุง เพราะส่วนใหญ่แล้ว ตัวละครจะดำเนินเรื่องอยู่ตามป่าเขา ลำเนาไพรหรือตามชนบท กล่าวคือต้องออกจากบ้านเมืองไปศึกษา และไปประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ แต่ก็ไม่มีจุดเด่นอะไร เพราะลักษณะการบรรยายฉากก็เหมือนกับฉากเมือง คือไม่ได้ชี้จุดตำแหน่งของฉากตามลักษณะภูมิประเทศแต่อย่างใด ส่วนใหญ่การบรรยายฉากนั้น เพียงเพื่อเป็นส่วนประกอบของการดำเนินเรื่องเท่านั้นการบรรยายจากป่า ของจุเลี่ยม กิ่งทอง มีดังนี้

จากป่าตอนนางเสกิตเดินทางเข้าป่า

"...ดินท้องนาทั่วหนองบึงถึงหน้าแล้ง

แดกระแหงเมื่อคอยฝนบนเวหา

เมื่อเทวดาทรงองค์ไม่ทรงเมตตา

เหมือนกับสาวชานาคอยสามี

ได้หัวเดือนแทนหัวผัวยังไม่กลับ

ก่อนนอนหลับต้องร้องไห้หมองศรี

หนูเชื่อว่าเสกิตพี่น้องเธอแม่ไม่มี

ในตอนนี้เป็นกำพรว้าเหลือแต่พระบิดร..."

(เรื่องสายเลือดพญาบาท)

จากตัวอย่างข้างต้นจุเลี่ยม บรรยายสภาพท้องนาในหน้าแล้ง แล้วจับโยงไปสู่สภาพจิตใจของตัวละครที่ประสบเคราะห์กรรม ในเรื่องนี้ตัวละครถูกทอดทิ้งก็เปรียบเหมือนท้องนาที่รอนแรมจากท้องฟ้า

ฉากชนบทตอนกล่าวถึงนางกาวาน

"...กล่าวถึง นางพวกหนึ่ง ตั้งแต่ครั้งพุทธกาล เขาเรียกนางแพศยา

แต่ปัจจุบัน เขาเรียกว่า กะหรี่ ที่ชอบหากินยามกลางคืน นางกวั้น อายุ ๔๕ ปี บ้านเดิมอยู่ชุมพร แต่เร่ร่อนไปทั่วบ้านได้ ตั้งแต่อายุ ๑๘ ปี ท้องมาจากหาดใหญ่ มาตลอดได้ลูกสาวชื่อกาวิ แต่ไม่รู้พ่อชื่ออะไร ตอนหลังเมื่อกาวิโตเป็นสาวก็มาอาศัยตั้งบ้านช่องในหมู่บ้านจันทคาม มีฐานะร่ำรวยกว่าใคร เงินนะชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย แล้วแต่จะได้มาด้วยการขายอะไร นางกวั้นก็ได้รับยกย่องเป็นเศรษฐีใหญ่ในบ้านจันทคาม เมื่อคลอดลูกสาว แม่ก็พยายามฝึกฝนให้เป็นไปดังแม่ นั่นแหละท่านที่เคารพริก เขาเรียกว่า ดูช้างดูทาง ดูนางให้ดูแม่ มันก็เกิดมาเป็นเช่นนั้น อารมณ์แม่เป็นเช่นไร ลูกสาวมักจะเป็นอย่างนั้น..."

(บทร้อง)

"อ้อ...ขอโทษพี่ พี่ฟังทางนี้ก่อนสักนิด
กล่าวชีวิตแม่กวั้น คนนี้แหละแม่เหาะขลุ่ยสมร
เดิมก่อนกวั้นเจ้า นี่เป็นชาวชุมพร
ได้จรมากับกะได้ เทียวมาหลายปี
ตามสงขลาหาดใหญ่ แล้วกวั้นไปหมด
เดิมเป็นแม่ค้ารถ ขายถั่วขายถั่ว
กลางวันขายปลา ได้ค่ามากมี
กลางคืน.....ขายนั้นขายนี้ไม่เลือกกับใคร
ฟันไปยะละ ชนประชารู้เรื่อง
ไปได้เข้าแก่เหมือน ผู้ร่ำรวยยิ่งใหญ
ฟันไปโก-ลก หม่อมหม่อมตากะเจ
เพราะชื่อเสียงโย คนรดาพริ้วจัก
อยู่มาภายหลัง แล้วแม่ยอดสนธิ
มาสร้างบ้านแถววัดคิต นันแหละแม่อยู่กันเป็นหลัก
จนเกิดสาวกาวิ แล้วบุตรน่ารัก
ผ่องผิวพัคตร์ อายุได้สิบเจ็ด
ตั้งแต่สิบปี ชนนี้เริ่มสอน

เรื่องหลับเรื่องนอน แม่สอนให้เหม็ด (หมด)
 สอนลูกไม้แม่ได้สอนเคล็ด
 สอนเรื่องราว สอนให้เข้าเรื่องรอย
 สอนให้รู้รสชาติ อย่างดีอย่างเต็ม
 ว่าจะเปรี้ยวหรือเค็ม ว่าจะเผ็ดหรือพรอย
 จนสาวกาวีตารุณน้อยน้อย
 มารดาอดสร้อย ผ้าอบรมบ่มเเจ
 ดูข้างดูทาง(แหละบ่าวบ่าวเหอ)ดูนางดูแม่
 ลองแลไปสักนิด หัดนั่งกางเกงพิตตั้งแต่น้องเริ่มใหญ่
 ยกทรงพองน้ำ เอาหล้าเข้าไป
 ทรงไม่ค่อยใหญ่ มันบ่งขึ้นมาเอง
 บ่าวบ่าว พวกรถแหละทุกคน(แม่นะ)
 เดินอวดชายหัวถนน เขายอว่าเหมาะเหม็ง
 ขอบนั่งกางเกงพิต ตัดใจเสียงเพลง
 เรื่องขับบรรเลงเพลงเพราะเพราะพอใจ
 อายุสิบเจ็ดปี นะโถมยง
 ไปเที่ยวขายทุ่งสง(ตำนัยเหอ) อย่าให้ซ้ำตำหน
 ทาคาใหญ่สงขลา ตั้งหน้าเดินไป
 กะพอแก่กามัย ค่อยมาอยู่เมืองคร
 เรื่องนี้หน้าโย อีหน้อยเข้าใจได้
 เพราะเมื่อดูลูกไม้ ที่มารดาได้สอน
 ถ้าได้ชายดีดี เหมือนลูกขุนบวร
 ค่อยกลับมาเมืองคร นอนให้สบายตัว
 เรื่องทำงาน ไม่บอกเหนื่อยเมื่อยแรง
 ซื่อแข็งแพ่งแพ่ง มาทาทำผ้า
 รับคำมารดา ชวนพี่สาวพาตัว

กาวิพุ่มพวง พาตัวออกไป
 พี่สาวข้างเคียง ร่างกายผุดผ่อง
 อนัตตคอกพอง ตั้งแต่นัยจนใหญ่
 แม่กำวันอยู่บ้านสำราญใจ
 ยกข้อยกาวีนารัตราญ"

(ลีนแม่เหมือนแพแตก)

จากตัวอย่าง จากชนบทบรรยายตอน นางกำวัน กับลูกสาวชื่อกาวิ และสาวใช้
 อยู่ที่หมู่บ้านจันทคาม จุเลียม ได้บรรยายถึงสภาพแวดล้อมของตัวละคร ความเป็นมาของ
 ตัวละคร ลักษณะนิสัยของตัวละคร

จากตอน ประกายแก้ว กับนายแก้ว เดินทางมากลางป่า
 "...ตั้งหน้าพากายเข้าป่าตามแม่นะ
 บางเวลาเดินขอลานต้องหน้าด้านเอาสักนิด
 สองคนแก้วข้าไพร่ใช้ชีวิต
 ไม่เลือกคิดที่ไปไหนวัน
 มือที่โหนเอานั่นด้วยความรัก
 บางมือแม่ต้องอดห่มายสิ่งใดจะขบฉัน
 อดมาบ้างกินบ้างเดินมาสู่กลางป่าวัน
 เริ่มประพันธ์ข้อความขอตั้งนามเวียงชัย..."

(เรื่องลีนแม่เหมือนแพแตก)

จากดังกล่าว จุเลียม บรรยายให้เห็นถึงสภาพอดอยากถึงต้องขอลานบางวันอดมือ
 กินมือ การบรรยายจากดังกล่าว มีส่วนช่วยให้เรื่องราวสนุกสนานยิ่งขึ้น แต่ไม่ได้บอกสภาพ
 แวดล้อมอื่น ๆ

จากป่า ตอน วงศ์เรศวร อยู่สำนักพระฤๅษีกลางป่า

(บรรยาย)

"...เวลาผ่านไป องค์มกุฎราชกุมาร ได้มาอยู่กลางดงกลางป่า เพื่อ
ศึกษาวิชาอาคม กับพระโยคี นับเป็นเวลา ๓ ปีเศษ แต่องค์เจ้าฟ้าชายทรงเ
งมฉายเรื่องการเล่าเรียน คิดแต่จะกลับไปสู่พระนครอย่างเดียว กราบลา
พระโยคีสักเท่าไร ท่านก็ไม่ยินยอม เพราะองค์ชายยังไม่ได้ศึกษาวิชาความรู้
ด้วยความคิดถึงพระชนกชนนี ทำให้พระทัยหม่นหมองร้องไห้ตลอดเวลาไม่เป็นอัน
เล่าเรียน ไม่เป็นอันกินอันนอน..."

(บทร้อง)

"...ยามชมชานเดินขึ้นหาพระฤๅษี
พักอาศัยในวัดวานับเวลาได้สามปี
แต่ก็มีไม่จดจำชำนานูการ
เรียนข้าหน้าล้มข้างหลังเกิดพลั้งผิด
เหมือนพระธรรมที่มามีปัญญาลาน
คิดไปถึงพระบิดวงศ์ขนิมาร
สองท่านเฝ้าชะแระแก่ชรา
ไม่เป็นกินไม่เป็นนอนไม่เป็นเขียน
ไม่เป็นการเพียรชลเนตรองหน้า
ยามทุกข์จะขึ้นไปกราบลา
พระอาจารย์มาไม่อนุญาต
ท่านได้ออกคำสั่งให้คิดเขียน
ไม่จำได้ในการเรียนไม่ให้ไปเด็ดขาด
ทุกวันคืนพระเศร้ามองคิดถึงพ่อที่ครองวังราช

ต้องหมายมาตรหลักสี่นี้ไป
 เห็นอาจารย์จำวัดตอนเที่ยงวัน
 วันนี้ทรงธรรมต้องหนีเข้าคางใหญ่
 ข่ายโจมตีประตูปะตูปลักบันได
 แล้วตัดสินใจหนีพักตร์กลับสู่พระนคร..."

(เรื่องบุพผานางไพร)

จากป่าข้างต้น จูเลี่ยม ไม่บรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพทางภูมิประเทศ
 แต่บรรยายให้เห็นสภาพจิตใจของตัวละคร สภาพที่จากบ้านมาอยู่ป่า คิดถึงแต่บ้านจนไม่เป็น
 อันจะเล่าเรียน และในที่สุดก็ไม่สามารถทำอะไรได้ การบรรยายจากนี้ มีประโยชน์ให้
 การดำเนินเรื่องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

จากป่า ตอนนางเทพธิดามนตรี ลงมาจากสวรรค์ มาเดินชมนกชมไม้อยู่ในป่า

"...อยู่โดดเดี่ยวเปลี่ยวกาย ชมดอกไม้ที่ริมทาง
 นวลนางเขยลอลลิตตัดไพรสันต์
 เดินชมพรรณดอกไม้มีอยู่หลายพรรณ
 เดียวนางคราญมาประสพพบเสนา
 ออ.. มานั่งกินดอกกล่ำควน..."

(เรื่องบุพผานางไพร)

จากนี้จูเลี่ยม ได้บรรยายจากให้เห็นสภาพแวดล้อมได้ดีมาก แต่น่าเสียดายที่ท่าน
 บรรยายไว้แต่เพียงสั้น ๆ เท่านั้น แสดงให้เห็นว่า ท่านไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบรรยาย
 จากเท่าที่ควร

จากป่า ตอน กล่าวถึงเศรษฐีมียักษ์กับลูกสาว แห่งบ้านเวฬุคาม

"...ท่านเศรษฐีมียักษ์ แห่งบ้านเวฬุคาม เป็นมหาเศรษฐีผู้ยิ่งใหญ่ จิตใจของท่านมักใหญ่ใฝ่สูง ได้สร้างฐานะมาจากคนธรรมดา จนได้เป็นมหาเศรษฐี ใฝ่ฝันจะสร้างฐานะของตัวต่อไป จนถึงวรรณะกษัตริย์ ทางลัดที่ท่านเศรษฐี จะทำคือ ท่านมีลูกสาวกำพร้าแม่อยู่นางหนึ่ง ลูกสาวผู้นี้ชื่อว่า สาววรรณี มีความสวยงามมาก บัดนี้ได้ทราบข่าวว่า องค์เจ้าฟ้าชายราชกุมารแห่ง อาณาจักรกำแพงทอง คือ จักรแก้วกุมาร ทรงเป็นรัชทายาทองค์เดียว ที่กษัตริย์ทรงโปรดปราน อยากให้ลูกสาวเดินทางไปอาณาจักรกำแพงทอง เพื่อทำการยั่วยวนองค์ชายด้วยความงามของหล่อน แล้วใช้มารยาที่พอสอน ไว้อย่างดี เพราะทราบว่ารูปหล่อ และโปรดปรานผู้หญิงสวย ๆ เพราะฉะนั้น เศรษฐีมียักษ์จึงสั่งสอนและใช้ลูกสาวออกไป..."

(บทร้อง)

"...กล่าวมหาเศรษฐีที่ทะยาน
ความต้องการจะเป็นใหญ่ในเชิงวงศ์
สร้างฐานะจากบุคคลธรรมดา
จนมีฐานะเป็นเศรษฐีสัมประสงค์
ภรรยาชีวิตนะปลิตปลง
เหลืออนงค์มิ่งขวัญลูกชื้อวรรณี
พ่อกะมีจุดหมายอยู่ปลายทาง
จะให้นางรีบไปในกรุงศรี
นามฟ้าชายจักรแก้วพระภูมิ
เป็นบุรุษผู้ชื่นลือชามาช้านาน
ตอนนั้นวรรณีศรีสาส

กับนางทาสีรับพรากจากสถาน
 ท่านเศรษฐีส่งไปตามความต้องการ
 เดี่ยวนางคราญเดินมาประสพพบฟ้าชาย
 ได้สามวันเดินทางน้องนางมาประสบ
 ได้พาพบชายหน่อไทด้วยใจหมาย
 พระฉายาลักษณ์งามข้าเธอจำได้
 ว่ายอดชายจักรแก้วแวววิไล..."

(เรื่องอัศวินสายฟ้า)

จากดังกล่าวจุเลี่ยม บรรยายให้เห็นสภาพจิตใจของตัวละคร ความไม่แน่นอน
 เป็นใหญ่ต่อวันข้างหน้า ให้เห็นถึงสังคมสมัยก่อน หากใครมีลูกสาวสวย ๆ ก็ปรารถนา
 จะได้เป็นคู่ครองของผู้มีอำนาจ

จากป่า ตอนนางยักษ์แปลงนำชายวรารักษ์ไปยังถ้ำ

"...จูงมือพั่วรีบมาเคหาเจ้า
 ดอกสาเหล้มกลิ่นระรื่นหอมชื่นน้ำ
 กลิ่นดอกไม้ที่พัดเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งรัก
 ให้ก่อความรักแน่นกับแฟนคนดี
 ดูทองถ้ำกะสะอาดข้างลาดเลี่ยน
 ดูรายเตียนหนักหนาเพราะหลงตมูหานางยักษ์
 น้อยจนยากแสนขัดสมบัติไม่มี
 เพียงน้องเท่านี้ฉันก็พอใจ
 ที่หลับที่นอน บังอรไม่มี
 แล้วตัวพี่ จะนอนลงตรงไหน
 ความรักความใคร่ พี่ไม่ยอมจากใจ

ตรงไหนนอนได้ พี่ชายไม่คิด
 แล้งงามสรรพ แม่ไปจับไม้ขอน
 มาต่างหมอน พอหนุนนอนสักนิด
 ยังเอนองค์ หนุนค้ำใกล้ชิด
 มาบีบนวด แก้ววดแก้มเอย
 เธอจับแขนขวา ภรรยาทรมาย
 ย่ำบีบอยู่เหวี่ยง น่องเดินเสนาเหนื่อย
 พี่เช็ด น่องก็เอย
 ไม่ต้องบีบ ไหนเธอรีบร้อน
 ตีใจนักเว้ย เพราะไม่เคยสักที
 จะได้คู่ที่ ร่วมเตียงเคียงหมอน
 ตอนแรกแอบ เข้ามาแนบแนบ
 ตัณหาเกิดร้อน น้ะ น้ะ น้ะ
 พายุเกย์เหจัดพัดกระพือ
 พายุอ้อมม้อมมอดไปทั่วทิศา
 วาทภัยในท้องสายธารา
 ดุจราคะที่เกิดขึ้นหัวใจคน
 พายุเกย์ในอุระหากจะเบรียบ
 ก็อาจเทียบเหมือนท้องฟ้าตอนครามือฝน
 สายลมจัดพัดเหียนเวียนหมุนวน
 คลื่นในชลจุดพาทินปะการัง
 ฉลามไล่ตดโหดเจ็ดยิบเจียดตลิ่ง
 แฉลบวังเสือกสนหัวไบชนเอาริมฝั่ง
 พายุเกย์เริ่มลดหมดกำลัง
 ฉลามยังนอนตายคาอยู่ที่อ่าวปากยูร... "

(เรื่องลูกทรพีสีลำน)

จากข้างต้น เป็นฉากที่นับว่าสำคัญคือ ฉากแม่ทสมห่อง หรือบทอัศจรรย์ จูเลียม
บรรยายสภาพถ้า บรรยายบทสังวาส เป็นการบรรยายฉากในเชิงศิลป์ คือใช้สัญลักษณ์
เปรียบเทียบการเกิดพายุเกย์ กับการร่วมเพศของตัวละคร

จากปาก กล่าวถึงพระเอยคืออยู่ในป่า

"...เทวมิตรเอยคืออยู่ในศาลหา
บ้าเพื่พรตมาร้อยปีกว่าน่าเลื่อมใส
มีเมตตากรุณาอยู่ที่ใจ
ใครเป็นทุกข์อยู่ที่ไหนใจพ่อสังวร
เทวมิตรตั้งอาศรมที่อาศัย
เก่งทางเนเหล้อย่างท่านอยู่ริมสังขร
มีเมตตากรุณาใจอาวรณ์
ใครทุกข์ร้อนเลศร้าง อาจารย์รู้ทางใน..."

(เรื่องลูกทรพีสีลวณ)

จากข้างต้น บรรยายให้เห็นเพียงอาศรมอยู่ริมเขา นอกนั้นเป็นการบรรยายลักษณะ
หรือคุณสมบัติของตัวละครว่ามีคุณสมบัติความสามารถอย่างไร

จากปาก ตอนวิชกรินทร์ เดินทางกลับเมืองกับบรรณ

"ใกล้หัวนเวลา รีบพาน้องณี
ถึงที่ใดได้ ไกลใกล้ล้าห้วย
ที่หลบที่นอน มาที่จะช่วย
จัดให้เรียบร้อย น้องพันทิรา
ตัดใบไม้รองนอน เข้าทางทิศนี้

เชิญน้องณี พักตรงนี้น้องหนา
 แต่พี่รินทร์ อย่าไปในกลางป่า
 ให้ไกลขวา เพราะฉันทพาวดกแล้ว
 ดึกดึกดื่นดื่น อยู่เดี่ยวสันโดษ
 อันผีเขมด จะพาให้พองหัว
 ดับที่นอน มาผ่อนพักตัว
 ไม่ยอมเข้าชั่ว มัวในความรัก
 อออีกคู่หนึ่งที่มาพักได้ไม
 พอดึกคืนฝ่ายชาย อากาศหนาวนัก
 พอรุ่งแจ้งแสงฟ้า รีบพายอดรัก
 ลงลำห้วยล่างพักตร์ บุญหนักพระก็จร
 ชำระสระสาบ ล้างรูปร่างกาย
 แล้วองค์ยอดชาย พากายผันผ่อน
 พอยามค่ำพักกาย ยึดได้ไม้ที่นอน
 อีกทั้งชายภูธร นอนไกลโย
 นางสนม เข้ามาหาพี่แก้ว
 น้องมีแรงขึ้นแล้ว แต่พี่แก้วไม่ไหว
 ทั้งสองคู่อยู่ที่ทางท่ามกลางป่าไพร
 ยกนางชายช้อยมาหากินอยู่ในถ้ำดงดอน..."

(เรื่องลูกทรพีผลาวน)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า จากป่านั้นจุเลียมบรรยายเพียงให้เห็นว่า ขณะนี้
 เหตุการณ์เกิดขึ้นที่ไหน เหตุการณ์เป็นอย่างไร มีตัวละครกี่ตัว แต่ละตัวมีลักษณะเป็นอย่างไร
 ไม่ได้บรรยายเหมือนกับการบรรยายรายละเอียดมากนัก

จากตัวอย่างทั้งหมดของฉากในวรรณกรรมทั้งตะลุง ของจุเลียม กิ่งทอง

การบรรยายจาก พอสรุปได้ว่า จูเลียม ไม่ได้ให้ความสำคัญของลักษณะจากมากนัก เพราะส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของจากในจินตนาการ ไม่มีความชัดเจนในรูปธรรม ผู้ชมไม่ได้เห็นลักษณะของจากมากนัก แต่ส่วนใหญ่ จูเลียม จะบรรยายลักษณะนิสัยของตัวละคร ความเป็นมาเป็นไปของตัวละคร เพื่อให้มีความชัดเจนในเรื่อง จะมีก็เพียงบางครั้งที่จูเลียม นำเหตุการณ์ทางสังคม หรือนำสถานที่ในชุมชนที่ตนไปแสดงหนังมาเป็นจากในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลดังบรรยายแล้วนั้น

๓. จากสวรรค์

จากสวรรค์ นับเป็นจากที่มีลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล ถ้าจะกล่าวตามค่านิยมหรือขนบการแสดงวรรณกรรมหนึ่งตระกูลแล้ว จากสวรรค์ นรก เป็นจากเดี่ยวที่คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของหนึ่งตระกูล คือ หากจะกล่าวถึงจากสวรรค์ ก็คงกล่าวถึงตัวละครตัวเดียว คือ องค์อัมรินทร์ หรือพระอินทร์ เท่านั้น กล่าวคือ ถ้าจะยกจากสวรรค์ก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้ตัวละครมีเดือร้อน จนไม่มีใครสามารถเข้าช่วยแก้ปัญหาได้ จึงต้องให้พระอินทร์ ลงมาช่วยการบรรยายจากสวรรค์ ของจูเลียม บรรยายเพียงกล่าวถึงพระอินทร์ แล้วจากนั้น ก็บรรยายสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง ว่าเกิดเหตุอย่างไร จึงทำให้ร้อนไปถึงพระอินทร์ ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจูเลียม ทุกเรื่องมีลักษณะการบรรยายที่คล้าย ๆ กัน

จากสวรรค์ ตอนท้าวเทวัญสังเกตเห็นเหตุการณ์ในวัดพระโยคี ไฉ่เหวา จุดไฟเผาวัด

"...เทพเจ้าผู้สวดส้อง อยู่ในห้องสวรรค์

บัดนั้นเทวัญ สังเกตสังการณ์

ในพื้นที่ภูมิพิภพแลจบไป

เห็นภูเขินไพร เกิดไฟไหม้ฐาน

มันแจ้งสว่าง ไปถึงเพาพาน

ไอ้คนเหมือนกัน มันระยำเต็มที

วัดดีเพราะสถาน ชาวบ้านช่วย
 แต่วัดนั้นจะมอดม้วย เพราะจองทองภาษี
 ภาษีจองทอง ลำพองลำพ็
 คนนั้นอัปรีดิ์ มันเผาวัดเผา
 ถ้าไม่ลงใบ ต้องช่วยไว้
 คงเกิดเหตุร้าย ด้านศาสนา
 เทพเจ้าส่งเสด็จเสด็จมา
 ลอยจากฟ้าลงเสมอคืน..."

(เรื่องใจชายกายหญิง)

จากตัวอย่างจากสวรรค์ดังกล่าว จูเลียม ก็ไม่ได้บรรยายสภาพของสวรรค์แต่อย่างใด
 เพียงแต่บอกว่าเทพเจ้าได้มองเห็นในโลกมนุษย์มีเรื่องเดือดร้อน อย่างไร จึงได้เสด็จลงมา
 ช่วยแก้ปัญหา

จากสวรรค์ตอนพระอินทร์ส่งนาง เทพมนตรีลงมาจุติในโลกมนุษย์

(บทร้อง)

"...โปรดจับจองหาที่นั่งท่านอยากตกลงตก
 นั่งฟังผมชี้ทักกล่าวถึงเมืองสวรรค์
 อันเหตุการณ์ที่วงศ์เรศวรเข้าสู่เขตขัณฑ์
 กลางป่าวันร้อนถึงท้าวเทพท่านขึ้นคิดดา
 อาสนะเคยอ่อนเหมือนกำมะหยี่
 มาบัดนี้คลอนคล้อยเคล็ดแข็งเหมือนเหล็กกล้า
 จะเกิดเรื่องใดไม่ทราบแก่สายตา
 ท้าวเทวาริบจ้องมองมาในวัด
 ในวัดพุทธพระภูมิคืนที่สาม

ส่งางามที่สุดล้วนแต่พุทธรูป
 อีกท่านพ่อแม่ที่มาพึ่งอยู่แออัด
 ที่ในวัดได้ดังหนึ่งแสดง
 หนึ่งเกล้าไยยนครศรีธรรมราช
 กับจูเลียมผู้สามารถเข้ามาขันแข็ง
 คณที่สามารถพึ่งหนึ่งแสดง
 ดูไฟแจ้งสว่างทั่วทั้งกลางวัด
 นำส่งสารแก่ผู้จัดรายการ
 บางคิดการคิดงานแต่พาไซค์ขัด
 ประกาศเสียงก้องดังว่าหนึ่งแข่งที่วัด
 ใครจะนัดกันมาบางกลางดึกเต็มทน
 พระผู้จัดราชการถือเป็นอนุสรณ์
 ในจิรวร้อนเหลือเหลือต้องพล่น
 เดินทางจากไกลนับได้ทั้งหลายคน
 ย่อมร้อนรนไปหมดกับรถไฟ
 ในเหตุการณ์ท่านก็จ้องมองดูได้
 ว่ายอดชายเมื่อรีบเพลินเดินดังใหญ่
 ถึงแก่อายุที่ผิวพรรณอันประไพ
 ทั้งยอดเย เทพธิดายูพาพาน
 สาวเทพมนตรีมีคู่อยู่บนสวรรค์
 จะส่งให้ทรงธรรมในโลกาสถาน
 ประทับแท่นแผ่นทองผ่องโอฬาร
 เทพท่านสัวเนียกเรียกเทพธิดา
 เสียงแจ้วแจ้วแว่วเสียงนางอัปสร
 มาไหววอนเทพท้าวเธอรีบเข้าไปหา
 ธุระสิ่งใดบัญชาปลูกพอบอกกลุมมา

เจ้าถึงเกณฑ์เทพธิดาวิลาวัณย์
 ต้องลงไปนอนหนุนะดวงเนตร
 เป็นเกณฑ์คู่วงศ์เรศวรบุตรของเจ้าเขตขันธ์
 แล้วเทพธิดามนตรีรับแต่งกาย
 เข้ามาลาเพื่อสาวเจ้าสวรงค์
 แต่งกายเสร็จรับมาเฝ้าท้าวเทวัญ
 พระองค์ท่านรับใช้ให้เจ้าไป
 เทพนมตรีจากมาทานเรศวร
 จากเขตช่องสถานทิพย์วิมานใหญ่
 รับพรเสร็จล่องฟ้าจากสถานใน
 ลงสู่ไพรเพื่อเจอหงส์อยู่ดงป่า..."

(เรื่องบุพผานางไพร)

จากสวรงค์ดังกล่าว ตามลักษณะการบรรยาย ก็ไม่ได้อธิบายลักษณะทางรูปธรรม
 ชัดเจนเท่าไร จูเลียมได้บรรยายให้เราเห็นถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นจริงในขณะที่แสดง
 หนังตะลุงอยู่ กล่าวคือทำให้เราทราบว่า หนังตะลุงเรื่องนี้ จูเลียมได้แสดงที่วัดพุทธภูมิ
 แต่ไม่ทราบที่จังหวัดอะไร และทำให้เราทราบต่อไปว่า การแสดงครั้งนี้ เป็นการแข่งขัน
 ระหว่างจูเลียม กับหนังเคล้าน้อย แล้วจึงบรรยายจากสวรงค์ แต่ก็ยังไม่ชัดเจน
 เพียงแต่บอกลักษณะของบัณฑิตกัมพลที่เคยอ่อน แต่กลับมาแข็งทันทันใด ทำให้พระอินทร์เกิด
 ความสงสัยจึงส่งทิพย์เนตรลงไปดู

"...ร้อนไปถึงวิมานสถานสถิต
 เทวฤทธิองค์อินทร์ท่านไม่สิ้นไม่สูญ
 โอ้เรื่องร้ายต่อเติมมาเพิ่มมาพูน
 เกิดอาตุรหมดหวังไศกิงเศกา
 ผิดปกติในโลกให้เศกาให้เศร้า
 เทพท้าวบนอากาศผวาผวา
 พุทธศาสน์วิสุทธิพุทธะพุทธา

ถูกเบต่าฟังสี่ระวีระคาย
 แอบหากินของเสวยคุณยายคุณย่า
 กรมศาสนาสุดล้ำระส่ำระสาย
 ให้นิยายตายไปงมมะโงมมลาย
 คนใจร้ายต้องสู่วะจู้เวจู้
 ในเรื่องหนึ่งนางอัปสรรักษีรากษพ
 ร่วมสมรสแรงรักมันเสียศักดิ์เสียศรี
 หากปล่อยให้มันเกิดบุตรในกลางพงกลางพี
 ลูกซึ่งจะเข้าไปพบกับคนในวงในวัง
 เพราะฉะนั้นองค์อินทร์ท่านทรงช่วยเหลือ
 หวังแผ่เผื่อเกียรติแก้ไขเหมือนใจหวัง
 เรียกเทพบุตรออกมาอย่าได้พะว้าพะวัง
 พอรับสั่งลูกบ่าวฟังให้เข้าใจ
 เมื่อชาติก่อนเทพบุตรที่สวยสิ้น
 เคยเป็นเฮอร์สวัชรินทร์ผู้ยิ่งใหญ่

 ได้ฤกษ์ดียามตีสี่ศรีมศักดิ์
 จุติในท้องของนางยักษ์เถาะลูกหนา
 เทพบุตรสิทธิพรจรรลงมา
 ได้เวลาสลอยล่อง เกิดในท้องนางมาร..."

(เรื่องลูกทพรพีฬาวน)

ฉากสวรรค์ชั้นต้น ร้อนถึงพระอินทร์ ต้องลงมาแก้ไขเหตุการณ์ ที่มนุษย์ไปร่วมสมสู่
 กับนางยักษ์ ต้องส่งเทพบุตรลงมาเกิดเพื่อป้องกันความเดือดร้อนอันจะเกิดขึ้นในกาลต่อไป

จุลนิยมบรรยายถึงสภาพสังคมความเสื่อมของพุทธศาสนาในปัจจุบันด้วย ทำให้เราสามารถมองเห็นสภาพสังคมได้ชัดเจนกว่าสภาพสวรรค์

จากตัวอย่าง ฉากสวรรค์ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จุลนิยม กิ่งทอง ไม่ได้ให้รายละเอียดของสวรรค์ แต่ส่วนใหญ่เป็นการบรรยายสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม และสังคมท้องถิ่น แล้วจึงโยงไปถึงเทพเจ้าเสด็จลงมาช่วยตามคติของไทยโบราณ

๑.๕ บทสนทนาและบทพากย์

บทสนทนา

ในวรรณกรรมทั้งตะลุงของจุลนิยม แบ่งออกได้ ๓ ลักษณะ คือ บทสนทนาที่ใช้ภาษาร้อยแก้ว บทสนทนาที่ใช้ภาษาร้อยกรอง และบทสนทนาที่ใช้ทั้งภาษาร้อยแก้วและร้อยกรอง ดังนี้

๑) บทสนทนาที่ใช้ภาษาร้อยแก้ว เป็นการพูดกันเหมือนที่ใช้นักอยู่ในชีวิตประจำวันทั่วไป มี ๒ ลักษณะ คือ

๑.๑ บทสนทนาที่เป็นสำเนียงภาษาไทยถิ่นภาคกลาง จะใช้กับตัวละครที่เป็นเจ้าเมืองนางเมือง ตัวเอกของเรื่อง เทวดา หรือกษัตริย์กษัตริย์ ตัวอย่างเช่น

บทสนทนาของเจ้าเมือง กับนางเมือง

"...พระเจ้าวงศ์อมร : พระน้องนาง เราควรจะตัดสินใจส่งลูกเราไป
เล่าเรียนแอะ การที่พระน้องนางมาทวงแทนไว้
ไม่เหมาะสมเลย บุคคลเราใหญ่โตขึ้นไปในวันหน้า
เขาจะได้ขึ้นปกครองแผ่นดินหรือเป็นเจ้านาย
ของบวงชน ทั่วไป ถ้าคนไม่มีความสามารถ แอะ
เขาว่าความทุกชั้นนี้มีอยู่ ๓ ชั้นชั้นด้วยกัน คือทุกชั้น
ในกษัตริย์ ทุกชั้นในหัววัด ทุกชั้นในพ่อบ้าน ความทุกชั้น
ทั้ง ๓ คนนี้จะต้องแก้ปัญหามากมาย

- พระนางจันทร์ : แต่หม่อมฉันคิดว่าในยุคนั้นที่เลวทรามมันมีมาก
หากว่าไอสรของเราไปเบรอะเปื้อนกับสิ่งที่เลวทราม
ทำให้ลำบาก
- พระเจ้าวงศ์อมร : คนเราอายุตั้ง ๒๐ กว่าปีแล้ว หากว่าสิ่งใดร้อนสิ่งใด
เย็นยังไม่รู้เราก็จนใจ อาเถอะวันนี้ เราจะเรียกเขา
ให้มารับคำสั่งเพื่อไปเล่าเรียน..."

เป็นต้น

(เรื่องใจชายกายหญิง)

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า การใช้ภาษาในตัวละครที่เป็นเจ้าเมือง หรือนางเมือง
มีลักษณะการใช้ภาษาระดับสามัญชนทั่วไป จะต่างกันบ้างก็เพียงคำสรรพนามที่ใช้แทนตัวผู้พูด
เช่น หม่อมฉัน พระองค์ เป็นต้น

บทสนทนาของพระเอก นางเอก เช่น

- "...ยามารดี : องค์ชายทศยัณกุมาร
- ทศยัน : ครับ
- ยามารดี : องค์ชายไม่ได้เป็นไอสรขององค์กษัตริย์โกสัมพีหรือกริ
- ทศยัน : ไม่ใช่ ครับ เดิม หม่อมฉันเป็นศิษย์ของพระโยคีสุภัทระ
ดาบส
- ยามารดี : กิริยาขององค์ชายอ่อนแอเหมือนสตรี แล้วกระยาหารต่าง ๆ
- ทศยัน : ไม่เป็นไร น้องหญิงให้สาวใช้นำมาให้ก็ได้..."

(เรื่องสิ้นแผ่นดิน)

จากตัวอย่างข้างต้น บทสนทนาของตัวละครของที่เป็นพระ เถกนางเอกของเรื่อง
บทสนทนาเป็นสำเนียงภาษาไทยภาคกลางทุกตัว

บทสนทนาของเทวดา

- "...พระอินทร์ : เณรการองค์พระมุนี
 พระโยคี : ออ เจริญพร องค์อมรินทร์
 พระอินทร์ : มั่นมีเรื่องอะไรกันละพระโยคี ถึงมีเหตุให้มิดนจะเผาวัด
 พระโยคี : ไอ้เหวา มันเลว สอนเท่าไร ไม่จำ นี พระองค์
 พระอินทร์ : ก็น่าจะมีการค่อยพูดค่อยจากันได้ละ พระคุณเจ้า
 พระโยคี : พูดไม่ได้ นี องค์อมรินทร์ คนมันเลว คนพาล

นิ = นะ

จากตัวอย่างบทสนทนา พระอินทร์จะพูดสำเนียงเป็นภาษาถิ่นไทยภาคกลาง ส่วน
 พระโยคีพูดสำเนียงภาษาถิ่นไทยภาคใต้

บทสนทนาของกษัตริย์ยักษ์

- "...ยักษ์พิษณุ : นียามารตี ลูกรักของพ่อ
 ยามารตี : เพคะ เสด็จพ่อ
 ยักษ์พิษณุ : พ่อมีลูกคนเดียวที่พ่อรักที่สุด ดังนั้น พ่อจำเป็นจะต้องหาวิธี
 ที่จะสร้างบารมีให้กับลูก
 ยามารตี : จะสร้างอย่างไร เพคะ
 ยักษ์พิษณุ : อย่างนี้ ลูก อีกสามวัน พ่อจะจัดการประลองฝีมือของบรรดา
 ชนพลของเมืองขึ้นทั้งหลาย ที่เมืองเรา หากใครชนะจะได้
 เป็นขุนพลคู่ราชบัลลังก์ คอยเป็นแขนให้แก่ลูกยามเมื่อพ่อแก่
 เฒ่าลงไป..."

(เรื่องสั้นแผ่นดิน)

จากตัวอย่างข้างต้น จูเลียม ได้สร้างบทสนทนาให้กับบรรดาตัวละครที่มีศักดิ์สูง ให้พูดเป็นสำเนียงภาษาไทยถิ่นภาคกลาง เพื่อแสดงให้เห็นว่า ตัวละครที่พูดสำเนียงภาษาไทยถิ่นภาคกลางนั้นเป็นตัวแทนของชนปกครองหรือผู้นำ ซึ่งมาจากเมืองหลวงคือกรุงเทพฯ

๑.๒ บทสนทนาที่เป็นสำเนียงภาษาไทยถิ่นใต้ ใช้กับตัวละครที่พูดภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่ ฤๅษี ตัวตลก ยักษ์ป่า ผี สาวใช้ และชาวบ้าน ดังตัวอย่าง

บทสนทนาของฤๅษี และบทสนทนาของตัวตลก

- "...ฤๅษี : ออ สวัสดิ์ดีท่านผู้ชม อาตมาคือเทวมิตรดาบส บำเพ็ญเพียรมา
หลายปี วันนี้งงทางเผลแล้ว ออ นั้นนางเจ้ารุ่งนภา กำลังตกยาก
โหน ไอ้แก้ว ไอ้เหว ไบโหนละลูก มานี
ไอ้เหว : หวัดดี อาจารย์ วันนี้มีโหนให้ผมมั่ง
ฤๅษี : โถ เอ๊ย ไอ้เหว โลกเหอ มั่งอยู่กับกูมากี่ปีแล้วละ
ไอ้เหว : ตั้งแต่จำความได้ กะเห็นอาจารย์นี่นะ คนแรก
ฤๅษี : แล้วโหนไอ้แก้วละ
ไอ้เหว : ไอ้แก้ว (ตะโกน) มั่งทำไหรได้กู ไอ้ผ่น เห็นหมาเหมียนมาได้
ไอ้แก้ว : เออ (ตะโกน) บ้าแหละ กูชั้นล้มมะเนียงกิน ข้างกูอาจารย์..."

(เรื่องศึกในสายเลือด)

มั่ง = บ้าง, โลก = ลูก, มั่ง = แก, ทำไหร = ทำอะไร

จากบทสนทนาข้างต้น ฤๅษี และไอ้เหว ไอ้แก้ว พูดสำเนียงภาษาไทยถิ่นภาคใต้
จะเป็นสำเนียงภาษาถิ่นแท้ ๆ

บทสนทนาของยักษ์ป่า

- "...ยักษ์ค่างคก : ฮะ ! ฮะ ! ฮะ ! มึงเป็นผีรับใช้ของกู วันนี้ มึง
ลองบอกกูดี้ ว่า จะให้กูเดินทางไปทางไหน
ผีนิน : เทอ เทอ เทอ นายเทอ วันนี้ให้นายเดินทางไป
ทางทิศบูรพา ต้า และจะพบของดี แหะนายเทอ
ยักษ์ค่างคก : ของดีไหน ไอ้ผีนิน
ผีนิน : ฮะ ! ฮะ ! ฮะ ! ผัว แหะนายเทอ
ยักษ์ค่างคก : ฮะ ! ฮะ ! ฮะ ! ฮะ ! ผัว ฮะ ! ฮะ ! ฮะ !
ผัว กูต้องการผัว ไอ้ผีนินตั้งแต่มึงเป็นสาว กูไม่เคยได้ผัว
ไป ไป กูไปก่อนนะ..."

(เรื่องลูกทรพีฬาวาน)

ไทร = อะไร , ต้า = นะ

จากบทสนทนาข้างต้น ยักษ์ค่างคก และผีนิน พูดสำเนียงภาษาไทยถิ่นภาคใต้
บทสนทนาของสาวใช้

- "...นางสี : ไปนางหญิง เราไปเยี่ยมพ่อแม่ของพี่รักชาติที่บ้านนา
พิมพ์ทัย : พี่สี แล้วเสด็จพ่อทรงทราบ ท่านจะว่าอะไรไหม
นางสี : จะว่าไร ละ เราก็กูโนไปว่า เราไปชมสวนแหละ
เพคะ นื่องไม่ต้องห่วงเรื่องนั้น พี่สีจะทูนพระองค์เอง..."

(เรื่องขุนศึกกตัญญู)

จากบทสนทนาข้างต้น นางสีพูดสำเนียงภาษาไทยถิ่นภาคกลาง ส่วนนางพิมพ์ทัย
พูดสำเนียงภาษาไทยถิ่นภาคกลาง

บทสนทนาของตัวละครชาวบ้าน

- "...ตามัน : ไม่ไหวแล้วแหละพี่น้องเหอ หมู่บ้านคงพญาไฟ เรานี้
ชาวบ้านจนเฝือก ๆ ยังไม่พอ พวกราชการมันกะเข้ามาข่มเหง
ชูตริต บ้านไหนใกล้กับตัว มักมาแย่งกินเสีย ยายคง เหอ
- ยายคง : เรียกว่าไซ ละ จานอยู่นี้
- ตามัน : แล้วไอ้รักชาติลูกเราละมันไปไหน
- ยายคง : ญาติยืนว่า มันจะไปเรียนวิชากับคนไหนกะไม่ไว้ นั้น
- ตามัน : ออ เจริญแล้วแหละกันนั้น จนจีต่ายแล้ว บ้าไปเรียนเรื่อง
รบ ๆ

(เรื่องขุนศึกกตัญญู)

เฝือก = มาก, ไซ = ทำไม, จาน = จัน, ไว้ = ฐู, กันนั้น = อย่างนั้น
๑๒ = จะ

จากบทสนทนาข้างต้น ตัวละครที่เป็นชาวบ้านจะพูดสำเนียงภาษาไทยถิ่นภาคใต้
และสำนวนการพูดก็จะเป็นแบบสำนวนดั้งเดิม และศัพท์บางศัพท์จะเป็นศัพท์โบราณ

๑.๓ บทสนทนาที่เป็นสำเนียงภาษาไทยถิ่นภาคกลางกับภาษาไทยถิ่นภาคใต้
ใช้กับตัวละครที่พูดภาษาไทยถิ่นภาคกลางสนทนากับตัวละครที่พูดภาษาไทยถิ่นภาคใต้ เช่น

- "...เดช : ไม่ต้องพี่แก้ว ไม่ต้องถึงกับแบบนั้น พี่แก้วกับพี่เหวา เป็นบุพการีตั้งแต่ผม
ตัวน้อย ๆ ผมตลอดจากกรรมมารดา ผมถือว่าพี่เป็นผู้ปกครองคนหนึ่ง
ต่อไปนี้จะคิดช่องทาง คิดช่องทางให้เจ้าหญิงเปิดประตูออกมา
- แก้ว : เรื่องนี้ง่าย พาเรื่อง
- เดช : พาเรื่องอะไร

แก้ว : วันไหนลองชั้ยชนะ

เดช : ชั้ยชนะอะไร

แก้ว : ชั้ยชนะที่เราชนะศึก และชนะที่น้องไว้ความจริง

เหวา : เอา สมมติว่า เรากินเหล้า เม้า เอาแก้ว ร้องเพลง..."

(เรื่องกบกรรม)

ไว้ = ฐ

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้น เดชจะพูดสำเนียงภาษาไทยถิ่นภาคกลาง ส่วนไอ้แก้ว และไอ้เหวา จะพูดสำเนียงภาษาไทยถิ่นภาคใต้

๒. บทสนทนาที่ใช้ร้อยกรอง ร้อยกรองที่จุลนิยม ใช้เป็นบทสนทนาคือ กลอนแปด แต่มิใช่ บรากรรมเพียงบางเรื่องบางตอนเท่านั้น เช่น

ตอนพระโยคีนั่งทางในเห็นวัชรินทร์กำลังเดินทาง แล้วใช้ให้แก้ว กับเหวาไปช่วย

"...พระโยคี : ปู่ยาญาติชาตมิตรคิดเห็นใจ
จงรีบไปช่วยชายที่ได้ตนรัง

เหวา : เหวาและแก้วสองพี่น้องไม่ใช่ญาติกัน
ต้องกราบลาลงไปจากศาลา

แก้ว : ลงไปสู่พรสาใจข้าหวัง
(พบร้อยซึ่งหนุ่มนอนสลบได้คืบคา
อุทกมาประปรายเจ้าชายก็ฝัน
นำพระทัยชุ่มชื้นเป็นหนักหนา)

วัชรินทร์ : ยกมือไหว้ขอใบิจ์เป็นชาวป่า
บอกน้องมาว่าพี่คือชื่ออะไร

แก้ว : ผมชื่อนายแก้วอยู่ศาลาพระมุนีเฒ่า
 เหวา : ผมยอดชายนายเหวากะพลอยอาศัย
 วัชรินทร์ : พี่หน่อพี่ใครบอกเล่าให้เข้าใจ
 แก้ว : พระมุนีเฒ่าทางโน้นเห็นเหตุการณ์
 ว่าวันนี้ไม่ช่วยคงม้วยมอด
 เหวา : เจ้าฟ้าตายไม่รอดเพราะนอนทอดสังขาร
 วัชรินทร์ : นึกขึ้นชอบใจชาวป่าดง
 แก้ว : นำกุมารรีบมาหาพระโยคี
 วัชรินทร์ : ออ... เข้ากราบไหว้กล่าวตอบ
 อาจารย์เหวว่าชอบใจ..."

(เรื่องใจชายกายหญิง)

ตอน พระโยคีให้แก้ว เหวาสอนหนังสือวัชรินทร์

"...พระโยคี : พระอาจารย์หยิบตำรามาให้
 วัชรินทร์ : องค์ฟ้าชายมีฉันทะแม่ฉันใจ
 พระโยคี : ให้แก้วเหวทั้งสองสอนไปพลาง
 แก้ว : เราต้องทำแบบอย่างว่าครูใหญ่..."

(เรื่องใจชายกายหญิง)

ตอนแก้ว ต่อสู้กับยักษ์

"...ยักษ์ : - ต่อจากนั้นจอมมาราเดินมาพบ
 มาประสพพบกับชายอย่างมากหลายหน้า

ความพิโรธที่โกรธแค้นแน่นอรา

มาดักทางขวางหน้าเพื่อประสงค์อะไร

แก้ว : ฝ่ายเจ้าโงมบุญหนักน้อยมรกาครุ

จะมาข่มเหงเขาได้คนเหลวไหล

ว่าตัวมึงเล็กน้อยจงถอยไป

กูไม่ขอให้โยกัลยา

ยักษ์ : ถ้าตัวมึงไม่ให้คือจะขาด

ชีพวิเศษหน้าแคว้นแดนวังขวา

แก้ว : พึงมารแถมเหน็บเจ็บอรา

กูจะฆ่าตัวมึงให้ถึงบรรลัย

ยักษ์ : จับกระบองย่องกรับหยิบมาเกล

มึงต้องตายมันคงอย่าสงสัย

แก้ว : กะลัดรีไม่รักใคร่มาเอาทำไม

ชาญชัยชีวันจะอันตราย

ยักษ์ : ตัวเท่าก้อยน้อยเท่าหนูจะมาสู้พ่อ

ถ้าจับหัดถัดคอคอให้สูญหาย

แก้ว : ได้ฟังจอมยักษามาทำท่าย

ตัวมึงจะต้องตายทำลายไป

ยักษ์ : ไอ้มนุษย์ย่อคตตีให้ดับ..."

(เรื่องกงกรรม)

จากบทสนทนาที่เป็นร้อยกรอง ข้างต้นเป็นบทสนทนาที่จุลยัมต้องใช้ความสามารถในการประพันธ์ นอกจากเป็นบทสนทนาที่ให้ความสนุกสนาน ไพเราะสัมผัสคล้องจองกันแล้ว ยังทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างรวดเร็วได้อีกด้วย บทสนทนาประเภทนี้ เป็นที่นิยมในวรรณกรรม หนังสือละลึงสมัยก่อน

๓. บทสนทนาที่ใช้ภาษาร้อยแก้วและร้อยกรอง บทสนทnalักษณะนี้ปรากฏในวรรณกรรมทั้งตะลุงของจุลเญม ทุกเรื่อง ในลักษณะของการสลับกัน คือ บทร้องสลับกับบทสนทนา เพื่อเป็นการดำเนินเรื่อง ตัวอย่างเช่น

ตอน พระเจ้าวรวงศ์มรอมรลูก

"...พระเจ้าวรวงศ์มร : เมื่อตกลงก็ไประดับประดาร้ายกายเสียลูก แล้ว
มารับคำสั่งสอนจากพ่อ

โอรสวัชรินทร์ : พะยะคะ

สองราชกุมารสู่ปรางค์ทองของพระภุมร ดับกายก่อนแล้วกลับมาหาทรงฤทธิ์

พระเจ้าวรวงศ์มร : (สนทนาเป็นร้อยกรอง)

พ่อตั้งใจสั่งสอนเจ้าให้เด็ดขาด

คือมารยาทนักศึกษาอย่าให้ผิด

อิทธิบาทสี่ควรนึกไว้ใช้ชีวิต

จึงนึกคิดสมัครใจในการเรียน

เมื่อมีความตั้งมั่นแน้นทะ

ไม่เกะกะว่าวุ่นหุนหันเหียน

วิริยะข้อสองลูกต้องพากเพียร

จงใจเจียนจับจิตกับเรื่องวิชา

อันจิตตะผิงใจฝึกแผ่วไว้

อย่างมงายนอนหลับทับตำรา

วิมังสาเพ่งพิริจพิจารณา

เกิดปัญญาความจำลูกจะชำนาญ

หากผู้เรียนเกิดขาดอิทธิบาทสี่

คงไม่มีจุดยืนเป็นพื้นฐาน

หากยังเรียนมีรักเข้ามาดักดาน

นั่นคือมารขวางหน้าอย่าพะวัง

: (สนทนาเป็นร้อยแก้ว) กำลังเล่าเรียนอยู่หากมีรักเกิดขึ้นนะ เวลานี้มีมากเหลือเกิน

: ไปมีเมียก่อนทีมิวิชา

เมื่อรู้ว่าตัวจะชั้วช้อย่ากลับหลัง

แม้อกลับมาพอไม่คบเจ้าอย่างเด็ดขาด

พระนางจันทรา : ลูกแม่จงคำสั่งสอนของบิดาไว้ การไปศึกษาไปหาเมียมันเป็นทางที่ผิด ถ้าไม่ไปมีเมียก่อนมิวิชา

พระเจ้าวรวงศ์อมร : จันไม่คบ บุตรอื่น ๆ จันไม่คบเป็นลูก เข้าใจไหม

โอรสวัชรินทร์ : เข้าใจ พะยะค่ะ..."

(เรื่องลูกทรพีฬลวน)

บทสนทนา ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในขณะที่ตัวละครสนทนาเป็นร้อยกรองนั้น ในขณะเดียวกัน ก็หยุดสนทนาเป็นภาษาร้อยแก้วไปด้วย ก็ทำให้การดำเนินเรื่องเป็นไปอย่างสนุกสนานและชวนให้ติดตามต่อไป

บทพากย์

บทพากย์ คือ บทบรรยายที่จุลเยี่ยม ใช้บรรยายจาก บรรยายเนื้อเรื่อง บรรยายตัวละคร บรรยายความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ลักษณะของบทพากย์ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุลเยี่ยม ที่พบ มี ๒ ลักษณะ คือ

๑. บทพากย์ที่เป็นร้อยกรอง ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุลเยี่ยม กึ่งทอง ใช้ร้อยกรอง ๓ ประเภท คือ กลอนแปด กลอนสี่ (ภาษาหนึ่งตระกูลเรียกกลอนคำคอน) และกลอนสามห้า (ภาษาหนึ่งตระกูลเรียก กลอนลอดโหม่ง) กลอนหก และกลอนสะบัดสะบั้ง

๑.๑ บทพากย์ที่เป็นกลอนแปด ใช้พากย์รูปภาค (รูปประกาศ) พากย์เกี่ยวจว พากย์ตั้งนามเมือง พากย์บรรยายเหตุการณ์ในเรื่อง เช่น

พากย์รูปภาค

"...นพากย์อันทรีย่อแก้วจิตดวงจิต
 ด้วยความสุจริตดวงมโนห้วงลูกนั่งตั้งส้องหัดไถ
 สรรเสริญองค์บริสุทธิ์สมเด็จจุติไม
 สัมพุทธโธทั่วทุกพระองค์เหอประมุขมา
 ครั่งอดีตปัจจุบันจนถึงวันอนาคต
 พระทั้งหมดผู้เป็นเจ้าขององค์เฝ้าศาสนา
 ทรงชี้แจงให้ประจักษ์ในเนรมิต
 หรือมีขนิษฐาเพื่อระงับหวังได้รับพระนิพพาน
 ครั่งปฐมเทศนามหาโปรด
 หวังประโยชน์เพื่อกิจทรงประดิษฐาน
 เห็นแพร่หลายและเพียงพอในพุทธบริวาร
 พระทรงนิพพานในระหว่างนางไม้รัง
 เหลือแต่ธรรมคำพุทธโอวาท
 สังฆทายาทได้สืบไว้ตอนภายหลัง
 อมตธรรมแก่น้ำเลิศสุดประเสริฐจึง
 ลูกนั่งห้วงยกลูกขุนชาธรรม
 กราบมารดาผู้กำเนิดได้เกิดเกล้า
 พระคุณเท่าทำนุชุบพระแม่อุปัชฌาย์
 หยตชีวิตพระบิดาได้ประจำ
 พ่อแนะนำสรรสร้างในแนวทางปัญญา..."

(เรื่องอัศวินสายฟ้า)

พากย์เกี้ยวจ้อ

"...ปฐมยามน้ำค้างพรมลมพัดโชย
 ระบบนโยบายกาลั่นเมงบินหา
 ดวงดาวเรียงเคียงจันทร์ขึ้นเภา
 เมื่อสุริยาล่วงลับกับบรรพต
 รัศมีแจ่มกระจ่างกลางพากฟ้า
 วลีกาฟุ้งผอยลงย้อยหยด
 หิมะเลื่อนลอยลั่นจันทร์ทรงกลด
 ราศีสดสูกสาวพราวแพรวตา
 โลกหมุนเวียนเปลี่ยนจักรวาล
 มุมราตรีมืดมิดทุกทิศ
 ลมฤดูหมุนเวียนเปลี่ยนไปมา
 สรรพสาธิตธรรมชาติอาจเปลี่ยนแปลง
 สิ่งรุ่มร้อนขึ้นชุ่มทั่วมุมโลก
 สิ่งใสเครกเประกกับสุขมีกันไปทั่วทุกแห่ง..."

(เรื่องสายเลือดพยาบาล)

พากย์ตั้งนามเมือง

"...นิทานหนังขอตั่งเมืองเรื่องรุ่งโรจน์
 เชิดช่วงโชติดุจดั่งแคว้นแดนดุสิต
 นามธานีเมืองไพรายุดุจดั่งได้เนรมิต
 จากประกาสิตสูงล้ำขององค์อัมรินทร์
 โชคเขาเขินเพลิดเพลินตามงามด้วยธรรมชาติ

ดังภาพวาดที่ขึ้นชื่อมาจากจากฝีมือของนักศิลป์
 ทศปัจจุณมจตคงคาแม่น้ำสาละวิน
 หลากไหลรินลงข้าข้าไหลลงสู่สาคร
 ทศทักษณจตมพาคันธมาศ
 ธรรมชาตีสร้างกำแพงขึ้นกับแหล่งสิงขรณ์
 รุกขชาติตาดินในแดนแดงดอน
 ผลเค่ออ่อนสูกอมหอมชวนชิม
 พังเรไรจักจั่นหวั่นหวิวแว่ว
 เสียงเจื้อยแจ้วดูจบันเลงตอนเราฟังเพลงขิม
 แดนอุดมป่าดงดานด้านปัจจุณ
 คุจรูปภาพพิมพ์จากสถานวิมานแมน
 ทศทักษณจตมกองทัพบกสำหรับสู้ศึก
 รวมผนึกกองกำลังไว้ตั้งแสน
 ส่งอาวุธส่งเสบียงไปซบเลี้ยงพวกชายแดน
 ไม้คูดเลนสบประมาทราชศัตรู..."

(เรื่องอาวุธสวรรค์)

พากย์ตัวละคร

"...พอพบพัคตร์หลบหน้าทำว่าเขิน
 ไม่มองเมินาให้ประสบพบโฉมหงส์
 สองฟ้าชายได้เพลินเดินเข้าดง
 พบโฉมยงชาวป่าหรือเทพธิดาจากชั้นใด
 หรือเป็นผีเป็นนางกลางป่าชุก
 หรือเป็นร่างของพวกสัตว์มันแปลงมาใหม่

หรือผีป่าซาตานจากแห่งใด
 โน้งอย่าไปหยามเกียรติเหยียดคนดี
 สาวคนนี้น่านิยมเพราะร่างคมขำ
 จะต้องถามนางเอยอย่างหมองศรี..."

(เรื่องลูกทรพีฝึกลาวน)

จากบทพากย์ที่เป็นกลอนแปด ดังตัวอย่างข้างต้น แต่ละบทจะมีความแตกต่างกัน เฉพาะท่วงทำนองในการขับ บทพากย์รูปภาค พากย์เกี่ยวจ้อ พากย์ตั้งเมือง จะขับทำนอง ซ้ำ ๆ ชัดเจน เป็นกลอนที่จุเลี่ยม ได้ประพันธ์ไว้ล่วงหน้า ส่วนบทพากย์ตัวละครจะขับ ทำนองที่แรงกว่า และเป็นกลอนที่ไม่ค่อยสละสลวยนัก เพราะไม่ได้แต่งล่วงหน้า จุเลี่ยม จะขับเอาตอนที่แสดง

๑.๒ บทพากย์ที่เป็นกลอนสี่ หรือกลอนคำคอน ใช้พากย์ตอนเข้าพระเข้านาง คือนทสมห้องหรือบทอัศจรรย์ หรือปากตอนพระพบนาง เช่น

พากย์ตอนเข้าพระเข้านาง (บทสมห้องหรือบทอัศจรรย์)

"...ออบ่ากับสาว	เมื่อเข้าใกล้กัน
เหมือนไฟกับมัน	ลุกขึ้นวูว
ลุกขึ้นวาววาว	เข้าหูเข้าตา
ออไฟราคะ	เผาผลาญหนุ่มสาว
สนุกสิ่งใด	หาไหนเทียบเท่า
เหมือนน่าวกับสาว	แรกเริ่มเดิมรัก
ออชายพระทอง	จับต้องโน่นนี่
นางจักจี้	หัวเราะรักก็กกัก

ออกชายพระทอง	อ้อมนางวางตัก
ชาติเฝ้ารัก	เข้าตอดักแก่เด็ก
ชายสวมสอด	กอดนางร่างเล็ก
ถอดตุ้มเป็ก	เดียวคล้ำเดียวคล้ำ..."

(เรื่องกนกกรรม)

พากย์พระเอกกับนางเอก เช่น

"...ใกล้หัวนเวลา	รีบพาน้องณิ
ถึงที่ไต่ไม้	ใกล้ใกล้ล้าห้วย
ที่หลับที่นอน	มาพี่จะช่วย
จัดให้รับสวย	น้องพักนิทรา
ตัดไ้ไ้รื่องนอน	เข้าทางทิศนี้
เชิญน้องณิ	พักตรงนี้น้องหนา
แต่พี่รินรู้	อย่าไปในกลางป่า
ให้ไกลขวา	เพราะจันพาหवादกลัว
ดักดักตื่นตื่น	อยู่เดียวสันโดษ
อันพี่โฉมด	จะพาให้พองหัว
ดับที่นอน	มาผ่อนพักตัว
ไม่ยอมเข้าชั่ว	มัวในความรัก..."
	เรื่องเชิดชวงศ์

จากบทพากย์ที่ยกเป็นตัวอย่างให้เห็น จูเลียม ได้ใช้บทพากย์ลักษณะนี้ พากย์ตัวละครโดยเฉพาะตัวพระเอก กับนางเอกมาพบกัน หรือการร่วมสังวาส ทำให้เกิด

ความสนุกสนาน เพราะจังหวะเร่งเร็ว ทั้งทำให้การดำเนินเรื่องเดินไปอย่างรวดเร็ว
ลักษณะของคำประพันธ์ บางครั้งมีลักษณะคงที่คือ หนึ่งวรรคมี สี่พยางค์ แต่บางครั้งก็มี
สามพยางค์ หรือห้าพยางค์ ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมนั้น ๆ

๑.๓ บทพากย์ที่เป็นกลอนสามห้า ภาษาหนึ่งตะลุมเรียก กลอนลอดโหม่ง
ใช้พากย์ตอนตัวละครหนุ่มสาวพบกันแล้วเกิดปฏิสัมพันธ์ต่อกัน พากย์เกี่ยวสาว เช่น
พากย์ตอนตัวละครหนุ่มสาวพบกัน

"...แล้วดีใจหนักหนา	เมื่อได้มาพ้องน้อง
เกี่ยวข้องชื่อพี่	ตอนนี้ชักใจหาย
ราชโอรส	ของเจ้าเมืองไพราย
ชื่อพี่ชาย	นายวราภรณ์
หากคนหลวง	พี่เหอมันชักกันจนตาย
เพียงเจ็บไข้	เมื่อยามฝึกหลวงหลอน
เพ่งพิณิจ	จงคิดเสียก่อน
พี่ภรณ์	อย่าลือร่างลือตัว
เทพเทวา	ท่านประธานมาให้
เราได้ดี	มีหน้าที่เป็นแล้ว
ผู้ชายไหนบ้าง	จะมีคู่เคียงตัว
เทพทัวเมฆา	เขาส่งมาเป็นแฟน
นางแก้งกอดเอา	ว่าเร็วเร็วเธอช้า
หากพี่ยา	เห็นใจงามแสน
พี่ชื้อวราภรณ์	ความรักไม่คลอนแคลน
กับแดนไพราย	กับน้องชายหนึ่งคน
น้องมารอพี่	อยู่นานนักนานหนา

แม่น เจอหน้า
 พี่จะ ไปนอนแอบ
 อีกหนึ่งคน
 เรื่องอื่น เรื่องไกล
 ลือง่ายง่าย
 ลืมคำพ่อ
 ระลึกถึงคำสั่ง
 ลืมอื่นลืมไกล
 ถ้าลืมคำพ่อ

อย่าให้น้องหมองหม่น
 นอนแนบหน้ามด
 ทำไมไม่ระวัง
 พี่ชายลืมได้
 พ่อสั่งแม่สั่ง
 หรือที่มาจากวัง
 พี่จยังคิด
 ลืมได้ทุกข้อ
 น้องนึกว่ามันผิด..."
 เรื่องลูกทรพีฝึลวาน

พากย์เกี้ยวสาว

"...ยกข้อเด็กสาว
 พุดจาอ้อร้อ
 ร่างเหมือนยุง
 หน้อยอยู่ข้า
 กำลังเป็นสาว
 หล่อพอได้
 ดูดีดูท่า
 ชายไม่มีใครขอ
 คิดไปปีหน้า
 ไม่ลกลก
 สำหรับปีนี้
 คงมีผู้เอา
 ไม่ชนปีนี้

กายขาวน่าขอ
 รูปหล่อกะอยู่ข้า
 หน้อยไม่สูงไม่ต่ำ
 นี่กำลังแตกตอ
 กายหน้อยขาวเหมือนผาย
 ไม่มีชายมาขอ
 พุดจากะอ้อร้อ
 รูปหล่อร่างเปล่า
 ราคาไม่ตก
 ยกไว้ขายเหมา
 ราคามันยังเยา
 ไม่เปล่าแน่นอน
 เราไว้ชนปีหน้า

คงมีราคา

เรื่องดวงแขแม่หล่อน..."
(เรื่องกงกรรม)

บทพากย์ที่เป็นกลอนสามห้า หรือกลอนคำคอนเป็นบทพากย์ที่จูเลี่ยมใช้พากมาก มีปรากฏในวรรณกรรมทั้งตะลุงของจูเลี่ยม ทุกเรื่อง ลักษณะที่วางทำนองมีความกระชับ รวดเร็ว ทำให้ครึกครื้น แม้ว่ารูปแบบคำประพันธ์จะไม่คงที่ แต่ละวรรคบางครั้ง สี่พยางค์บ้าง บางครั้งสามพยางค์บ้าง ขึ้นอยู่กับความในชว่งนั้น ๆ แต่ส่วนใหญ่ จะเป็นลักษณะ สามห้า คือหน้าสามพยางค์ หลังห้าพยางค์

๑.๔ บทพากย์ที่เป็นกลอนหก จูเลี่ยม ใช้พากย์ยักซ์เช่น

"...มองเห็น เม่นหาง ย่างชิด คลุบผัด เม่นไต่ดผลู เข้ารูหิน
โหม้เม่น หันดู เห็นหมู่ดิน จับลิ้น แล้วเปลื้อง กินเครื่องใน
เลือดร้าย ไหลเปราะอะ เชอะปาก กินลาก เลี้ยเลือด ที่หลังไหล
เสื่อวัง สิ่งหุ้ม อยู่พุ่มไพร ชิงใหญ่ รบเร้า เป็นเจ้าป่า
เสื่อจริง สิ่งเก้ง เร่งพิชิต หมดชีวิต สิ่งเสื่อ กลายเป็นเหยื่อสุนัข...

(เรื่องลูกทรพีฬาวน)

บทพากย์ที่เป็นกลอนหก มีปรากฏน้อยมาก จากตัวอย่างจะเห็นว่า เมื่อ มีการพากย์แล้ว จะทำให้เห็นกิริยาท่าทางของตัวละคร

๑.๕ บทพากย์ที่เป็นกลอนสะบัดสะบั้ง จูเลี่ยม ใช้พากย์รูปเทวา หรือเทวดา ดังนี้

"...ร้อนไปถึงวิมานสถานสถิต
เทวฤทธิองค์อินทร์ท่านไม่สิ้นไม้มัญญ
ไอ้เรื่องร้ายต่อเติมมาเพิ่มมาพูน

เกิดอาตุรหมดหวังโศกโศกา
 ผิดปกติในโลกให้เศกให้เศร้า
 เทพท้าวบนอากาศผวาดผวา
 พุทธศาสน์บริสุทธิพุทธะพุทธา
 ถูกเบตาพึงสืระศีระคาย
 แอบหากินของเสวยคุณยายคุณย่า
 กรมศาสนาสุดล้ำระสำระสาย
 ำให้จับหายตายไปงมะโลงมลาย
 คนใจร้ายต้องสู่อเวจฺจเวจี
 ำในเรื่องหนึ่งนางอัปรียารากษีรากษพ
 ร่วมสมรสแรงรักมันเสียศักดิ์เสียศรี
 หากปล่อยให้มันเกิดบุตรในกลางพงกลางพี
 ลูกขี้ผีจะเข้าไปบนกับคนในวงในวัง..."

(เรื่องขุนศึกกตัญญู)

บทพากย์ที่เป็นบทสะบัดสะบั้ง จูเลี่ยม ได้แต่งกลอนไว่ว่วงหน้า ำใช้พากย์เทวดา
 ทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกน่าหวาดกลัว

บทพากย์ ในวรรณกรรมหนึ่งตะลุงของจูเลี่ยม กิ่งทอง ส่วนใหญ่จะเป็นบทพากย์
 พระภทร้อยกรอง และร้อยกรองที่ปรากฏมาก คือ กลอนแปด รองลงมาคือ กลอนสามห้า
 และกลอนสี่ ตามลำดับ บทพากย์ประเภทร้อยกรองจูเลี่ยมใช้ขับสลับกับบทสนทนา บางบทมี
 เนื้อหาสั้น ๆ แล้วก็พากย์เป็นแบบร้อยแก้ว ลักษณะบทพากย์ที่เป็นบทกลอนมักจะมีรูปแบบ
 ไม่แน่นอน บางบทเป็นกลอนสี่ ผสมกับส่อนสามห้า หรือบางครั้งมีกลอนแปดผสมอยู่ด้วย แต่จาก
 ศึกษาวิจัย พบว่า จูเลี่ยมใช้บทพากย์ที่เป็นบทกลอนสี่และสามห้ามาก ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้ชมชื่นชอบ
 เพราะกลอนทั้งสองบทนั้น มีลักษณะเร่งเร้าอารมณ์ความรู้สึก ำให้สนุกสนาน

๒. รูปแบบและกลวิธีในการแต่ง

๒.๑ รูปแบบ

ลักษณะคำประพันธ์ ที่ใช้ในวรรณกรรมหนังสือของจุเลียมแบ่งออกเป็น ๒ ชนิดคือ คำประพันธ์ประเภทร้อยแก้ว และ คำประพันธ์ประเภทร้อยกรองดังนี้

๒.๑.๑ รูปแบบที่เป็นร้อยแก้ว มีลักษณะ เป็นภาษาพูด ที่ไม่มีลักษณะบังคับสัมผัส เพียงแต่แสดงออกให้เป็นความเรียง สื่อความหมายได้ดี รูปแบบร้อยแก้ว ในวรรณกรรมหนังสือของจุเลียม จะปรากฏในบทพากย์และบทสนทนา

๒.๑.๑.๑ บทพากย์หรือบทบรรยาย ใช้บรรยายตอนเริ่มเรื่อง แสดง ดังนี้

"...กราบคารวะ ท่านผู้ชมทุกท่านครับ ถึงอย่างไรก็รับหามาแล้ว ฟังได้ก็ฟัง ฟังไม่ได้ก็จำเป็น ก็หลวมตัวไปแล้ว สำหรับนิยายที่ผมจะยกขึ้นมาแสดงวันนี้ กระผมให้ชื่อว่า กองกรรม คำว่า กองกรรม นี้ครับคือกรรมที่สร้างเอาไว้ สิ่งใดมักจะหมุนเวียนเปลี่ยนมาเจอ พ่อสร้างลูกได้รับหลานได้รับ มันหมุนเวียนอยู่อย่างนี้ ฉะนั้น กระผมสมมุติว่า เมืองนี้ ชื่อเมืองโพธิ์ราย พระราชาผู้ครองพระนคร โพธิ์รายทรงอยู่ในวัยพระชราภาพ ชันษาของพระองค์ก็วัยเดียวกับผู้แสดงคือ ๗๐ ปี พระองค์ไม่มีทั้งพระโอรสทั้งพระธิดา และไม่มีทั้ง พระมเหสี เป็นเวลา ๒๐ ปี มาแล้วที่พระองค์ต้องว่าเหว และเดี๋ยวตาย บัดนี้พระองค์ท่าน ทรงระลึกถึงเรื่องเก่า คนเก่า ๆ มักจะเอาเรื่องอดีตมานึกคิดให้มันกลุ้มใจ, แต่มันจำเป็นต้องคิด เพราะได้ทำไว้แล้วได้สร้างไว้แล้ว จนกระทั่งต้องสูญเสียพระนางเจ้าแพมาศเทวีไปจากอ้อมกอด การสูญเสียไม่ฆ่าตายจากกันแต่เพียงจากกันไปตั้งแต่เธอตั้งพระครรภ์ ๗ เดือนเศษ..."

(เรื่องกองกรรม)

บทบรรยายข้างต้น ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือทุกเรื่องของจุเลียม โดยมีจุดประสงค์เพื่ออธิบายให้ผู้ชมเข้าใจรายละเอียดของเหตุการณ์ในเรื่อง

๒.๑.๑.๒ บทสนทนา เป็นอีกรูปแบบที่มีความสำคัญของวรรณกรรมหนังสือของจุเลียม กิ่งทอง ดังตัวอย่าง

"...พระราชา : นายหนู

หนู : ข้าละออรู้ลิพระบาทปกเกล้าบกระหม่อม พะยะคะ ข้าพทนาย
หนู มามากราบเรียนเป็นบริวารของพระองค์ท่านอยู่แล้ว
พะยะคะ

พระราชา : เป็นใจเรื่องน้องนางนพมาศ แก่ได้ข่าวบ้างหรือเปล่า

หนู : ข้าพระบาทสืบถาม ติดต่อบตามตำบล ในอำเภอบางสะพานติดต่อกัน
หมดเลย พะยะคะ สุดท้ายไม่ได้ทราบข่าว พะยะคะ

พระราชา : มันเป็นเวรของข้า นายหนู ที่ข้าสร้างบาปสร้างกรรมเอาไว้

หนู : ใดๆเฉพาะอย่างยิ่งในสภากาแฟ ร้านเหล้า เขามันเพียววิจารณ์
กันว่าเหตุไฉน ที่พระนางเจ้านพมาศต้องอุ้มท้องหนีไปจาก
พระราชวัง แล้วการหนีไป พระองค์ได้นำพาสิ่งใดไปมั่ง พะยะคะ
ในเรื่องสมบัติพิสดาน

พระราชา : การหนีไปของแก่นั้น เอาแต่กระเบาไปบางหนึ่ง และเครื่องทรง
ขององค์ ราชกุมาร ชุดหนึ่ง ขององค์ราชกุมารี่ชุดหนึ่ง

หนู : ที่เขาวิจารณ์กันว่าเหตุไฉนที่พระนางเจ้า สุดยอดของกุลสตรีใน
ประเทศ คือ ตำแหน่งพระมเหสีของพระราชา ทำไม่ต้องหลีกหนี
ไปจากพระองค์ท่าน

พระราชา : โบราณเขากล่าวไว้ว่า คับที่มันอยู่ได้ คับใจอยู่ไม่ได้

หนู : มันคับใจแบบไหน พะยะคะ

พระราชา : ข้าจะเปิดความในใจของข้าให้แก่ทราบ ในตอนนั้นพระชันษาของ
ข้าประมาณ ๕๐ ปี

หนูนัย : พะยะคะ

พระราชา : ข้ายังมัวอยู่กับความรักเห็นความรักคนใดข้าก็รักหมด คนขาวข้า
สงสัย คนดำข้า ก็สงสัย คนอ่อนข้าก็สงสัย มันไม่สิ้นสงสัยในใจ
ของข้า เมื่อสงสัย คนใดข้าจะนำ นางผู้นั้นมาเป็นเมียข้าสักเดือน
สองเดือน พระนางก็เดือนเหมือนกันว่า เสด็จฟ้าให้รักแต่หมอนฉัน
จนนางทนไม่ไหว คิหนึ่งก็ไต่หนีจากวังไป

หนูนัย : พะยะคะ มันสงสัยเรื่อยผู้ชายคน เมียเองให้สวยเท่าใด
แต่พอเมียเพื่อชาวจับตา เมียเองตามใจเป็นแบบไหน เมียเพื่อน
สวยงาม คนชายเราลำบาก อารมณ์เหล่า พอไปเรื่อย
(เรื่องกชกรกรรม)

จากรูปแบบที่เป็นบทสนทนา ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การใช้คำพูดในบทสนทนาของ
จูเลียม มีการแบ่งศักดิ์ของคำพูดไปตามระดับชั้นของตัวละคร คือ ถ้าตัวละครเป็นชนชั้นกษัตริย์
หรือเชื้อราชวงศ์ จะใช้คำราชาศัพท์ถ้าตัวละครเป็นชาวบ้านสามัญชนก็จะใช้คำสามัญชน

จากตัวอย่างรูปแบบร้อยแก้ว ที่ยกมาพอให้เห็นนั้น จูเลียม ใช้รูปแบบสำนวนภาษา
พูดทั้งสิ้น ส่วนใหญ่เป็นภาษาถิ่นภาคใต้

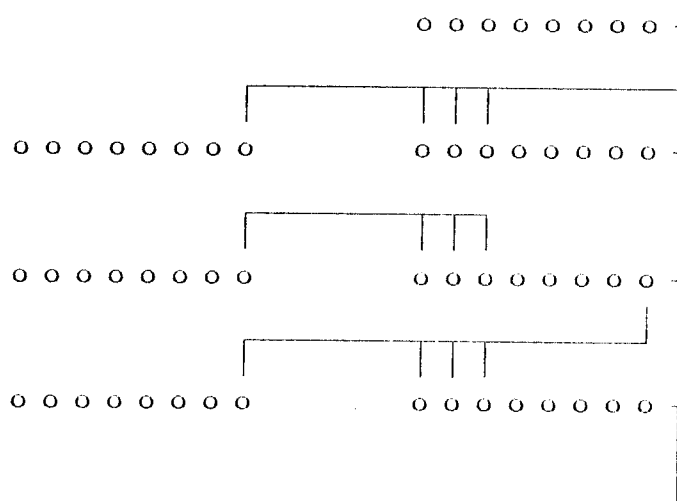
๒.๑.๒ รูปแบบที่เป็นร้อยกรอง ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือของจูเลียม
โดยทั่วไปใช้รูปแบบเป็นกลอนแปด ในการพากย์บรรยายฉาก เนื้อเรื่อง และการดำเนินเรื่อง
และลักษณะเด่นในการใช้รูปแบบคำประพันธ์ของจูเลียม คือ มีลักษณะกลอนที่เรียกตามภาษา
หนังสือว่า กลอนสี่ หรือกลอนคำคอน และกลอนสามห้า หรือกลอนลอดโหม่ง

กลอนแปด

กลอนแปด จูเลี่ยมใช้กลอนแปด ในการพากย์บทปราชญ์หน้าบท บทเกี้ยวจ้อ บทตั้งเมือง หรือบทบรรยายทั่วไป บทกลอนที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล อาศัยกลอนที่แต่งไว้แล้วจำได้ และดัดแปลงไปตามสภาพเหตุการณ์ด้วย กลอนแปดที่ใช้ หากเป็นกลอนสำคัญ ๆ คือ บทปราชญ์หน้าบท บทเกี้ยวจ้อ และบทตั้งเมือง จะเป็นกลอนที่แต่งไว้ล่วงหน้าแล้ว และมีการนำมาปรับแต่งให้เข้ากับสถานที่และเหตุการณ์ในแต่ละคืน ส่วนลักษณะบังคับ ก็เป็นไปตามแบบฉบับของลักษณะบังคับของกลอนแปดของสุนทรภู่ เพราะจูเลี่ยม ได้ยกย่องสรรเสริญสุนทรภู่เป็นครูกลอนหนึ่งตระกูล ลักษณะกลอนแปดที่พบ มี ๓ ลักษณะ คือ

- ๑) ลักษณะเหมือนกลอนนิราศ คือ เริ่มต้นด้วย วรรครับดังนี้

แผนผังกลอนนิราศ

ตัวอย่างกลอนนิราศที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจูเลี่ยม กิ่งทอง

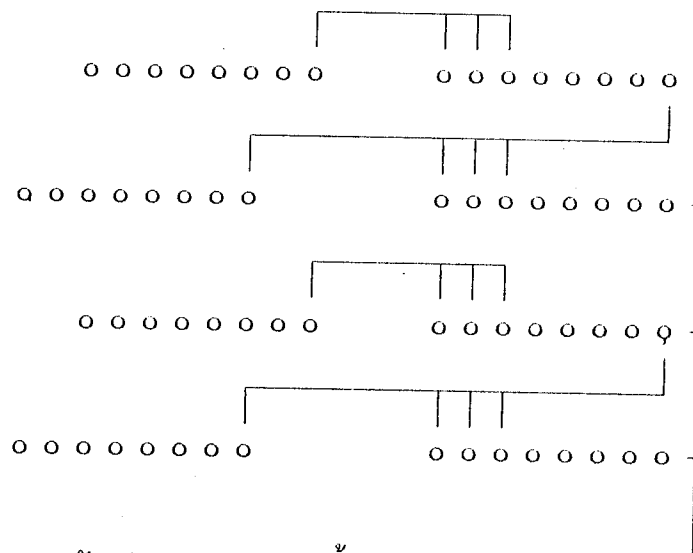
ดังนี้

"... ประณมทัตถ์ณัฏฐการขึ้นเหนือเศียร
 ต่างประทับรักสุมทุมพุ่มเทียน น้อมจำเนียรแนบบาทพระศาสดา
 อันเป็นมิ่งรมพิทักษ์ทวีป เป็นพระที่บ่ส้องทั่วทุกทิศา
 ถึงล่งลับดับไกลนัยนา สุ่มหาพระนิพพานเส้าราญรมย์
 หมนวมเลี้ยวผู้ประดิษฐ์คิดสนอง ยกประคองคุณใส่ไว้เหนือหม
 วมประเสริฐเลิศล้ำน้ำคำคม ด้วยอารมณ์ที่ลู่กรำเข้ามาชักอภิปราย
 มาเล่นหนังห้วงประโคมโลมโลก บรรเทาโศกมวลงคนทั้งหลาย
 สิ่งใดชั่วอย่างมัวมระคาย สืบเชื้อสายสุนทรภู่ ญาติเหอ ทรูทวิ..."

(เรื่องกนกกรรม)

๒) ลักษณะเหมือนกลอนแปดทั่วไป ดังนี้

แผนผัง กลอนแปด ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตะลุงของจุเลี่ยม กิ่งทอง

ตัวอย่างกลอนแปด ดังนี้

ปฐมยามน้ำค้างพรมลมมันพัดโชย
ดวงดาวเรียงเคียงพระจันทร์อยู่ชั้นนภา
รัศมีแจ่มกระจ่างกลางฟากฟ้า
หิมะ เลือนลอยลั่นจันทร์มันทรงกรด
โลกหมุนเวียนเปลี่ยนตามจักราสี
ลมฤดูเฝ้าหมุนเวียนเปลี่ยนไปมา
สิ่งร้อนร้อนเช่นชุ่มมัทมุนโลก
ผมจูเลี่ยมหนึ่งนั่งกล่าวคำพร้าชี้แจง
อยากหาความสามารถกับชาติแท้
ความแก่เฒ่ามาแทรกแซงแบ่งครรลอง
ทำตามใจที่เป็นนายกายเป็นทาส
โรคตัณหาหมั่นพาชั่วอยู่ตัวเดียว
ผมร่ำพันท้นยักย้ายไปฝ่ายศิลป์
ช่วยอุ้มชูศิลป์เมืองใต้ให้ยืนนาน
ผมกล่าวความตามเป็นจริงสิ่งที่ประจักษ์
กล่าวข้อค้านำประโยชน์

ระบมโบายผากกลืนถวิลหา
ยามสุริยาเลื่อนลับกับบรรพต
วาสิกาฟุ้งผอยลงย้อยหยด
ราศีสดสุกสกาแวพรพราวตา
ยามราตรีมีเมตมิตมิตไปทุกทิศา
สรรพสาธธรรมชาติอาจเปลี่ยนแปลง
สิ่งโรครกโรกและสุขมีไปทุกแห่ง
มาแอบแฝงกับมูลผอยเงี้ยวร้อยกรอง
มาเปลี่ยนแปลงบริการด้านสมอง
ใหม่เป็นของแน่จริงสักสิ่งเดียว
สุดท้ายขาดไปหมดแห่งหุดเหี้ยว
เกิดข้องเกี่ยวกับเหตุกิเลสमार
หากท่านยินดีรับอย่าหักหาญ
ขอบใจท่านน้ำและบ้ำบรรดาพัง
ตุจรอยสักที่ติดเนื้อเหนือผิวหนัง
โปรดจงรับฟังนิยายยังผมนั่งเคียง
เต็มเรียงเรียงเป็นเรื่องราว...
(เรื่องอาวุธสวรรค์)

๓) ลักษณะของกลอนแปดที่ขึ้นต้นด้วยวรรคที่สอง คือ กลอนบาทที่ หนึ่ง
หายไปทั้งบาท ดังนี้

"...เมื่อยามลูกกลับมาแม่ก็พาขึ้นใจจะลูกนะ ไม่เหลวไหลการเพียรลูกมาเรียนวิชา
มีโอกาสได้รับราชการ เป็นทหารของกองทัพที่ลูกได้รับอาสา
แล้วจะตั้งบ้านควนกาหลงไว้ในดงป่า ขอพรรณนาถึงเทวีที่ในวัง...
(เรื่องขุนศึกกตัญญู)

อีกบทหนึ่งจากเรื่องเดียวกัน มีลักษณะ เป็นกลอนที่คิดแบบเช่นกัน ดังนี้

พาไปควบคุมไว้ในตอนนั้นแคว้นดา	เกรงน้องยาจะถูฟันถึงบรรลัย
พ่อกับแม่แสนสลดเฝ้าอศุ	ลูกได้คู่แลแลแก่ไม่ค้อยไหว
พ่อกับแม่ทั้งสองคนไม่ไห้สนใจ	นึกว่ายายหน้ามลายไม่ชอบคนชรา
ความร่ำร้องของลูกแบบนี้แน่	มันคงเกลียดคนแก่แน่หนักหนา
กับมิ่งขวัญเฝ้ารอวันที่จะวิวาห์	ยกเสนาสองไพร่มาพบนายของตน

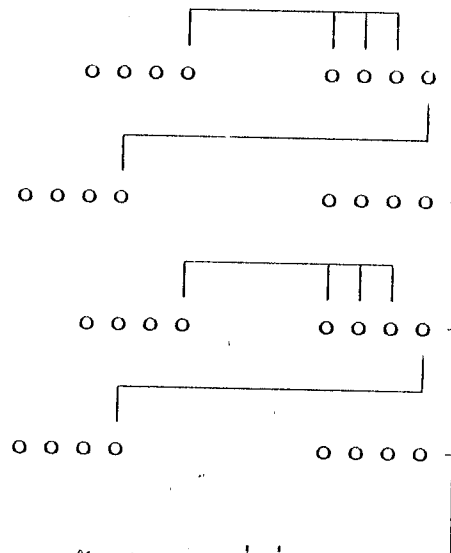
(เรื่องขุนศึกกตัญญู)

จะเห็นได้ว่า กลอนบทที่ยกเป็นตัวอย่าง บทที่หนึ่งหายไป ลักษณะกลอนแบบนี้ มีปรากฏในวรรณกรรมหนังสือของจุเลี่ยม การขึ้นกลอนบทที่สอง มีผลให้การติดต่อกลอนบทที่หนึ่งในบทต่อไปได้ง่ายกว่า เข้าลักษณะที่ว่า มีผู้อื่นเขาเริ่มต้นไว้ให้แล้ว และให้เราต่อกลอน

กลอนสี่ หรือที่ภาษาหนังสือเรียก ว่า กลอนคำคอน

เป็นกลอนที่ให้ความสนุกสนานแก่ผู้ชม มีจังหวะดนตรีกระชั้น รวดเร็ว จุเลี่ยม นิยมใช้กลอนประเภนี้มากมีรูปแบบดังนี้

แผนผังของกลอนสี่ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือของจุเลียม กิ่งทอง

ตัวอย่างกลอนสี่ ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือของจุเลียม กิ่งทอง ดังนี้

อ. ขอโทษพี่	ฟังทางนี้ก่อนสักนิด
กล่าวชีวิตแม่กาวัน	คนนี้ชั่วฉุยสมร
เดิมกาวันเจ้า	เป็นชาวชุมพร
ได้จรัญได้	เที่ยวมาหลายปี
สงขลาหาดใหญ่	กาวันไปหมด
เดิมเป็นแม่ค้ารถ	ขายถั่วขายถั่ว
กลางวันขายปลา	ได้ค่ามา
กลางคืน...ขายนั้นขายนี้	ไม่เลือกกับใคร
พันใบยะลา	ประจักษ์เรื่อง
ได้เฝ้าแม่เหมือง	ผู้ร้ายร้ายยิ่ง
พันใบโก-ลก	หนุ่มหนุ่มตกใจ
เพราะชื่อเสียงยาย	คนรถไฟรู้จัก

อยู่มาภายหลัง	แม้อยอดสนิท
มาสร้างบ้านแถววัดคิด	อยู่กันเป็นหลัก
จนเกิดสาวกาวิ	บุตรน่ารัก
ผ่องผิวพัศตร์	อายุได้สิบเจ็ด..."

(เรื่องสิ้นแม่เหมือนแพแตก)

อีกตัวอย่างของกลอนสี่หรือกลอนคำคอน ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือของ
จุเลียม กิ่งทอง ดังนี้

"...รับมาถึงห้อง	แมก็ต้องสั่งสอน
เข้าใจเสียก่อน	ที่จะร่วมแท่นถม
ยามได้เกณฑ์คู่	เข้ามาอยู่มาชม
จะต้องอบรม	ให้เข้าใจเข้าใจ
ผู้ชายรักมาก	มันลำบากเสียเหลือ
ผิวจะ เปื้อ	เมื่อตอนเมียเหลวไหล
ต้องขยายตัว	เปิดบัวบังใบ
แล้วแต่หน้าโอโท	เขาต้องการต้องการ
ผิวเกรงผิวขี้	กับเจ้าหล่อน
ยืมเสียก่อน	ให้หวานหวาน
ผิวเกรงเมียขี้	เกรงไม่ได้นาน
เขามาต้องการ	ความรักความใคร่..."

(เรื่องสิ้นแม่เหมือนแพแตก)

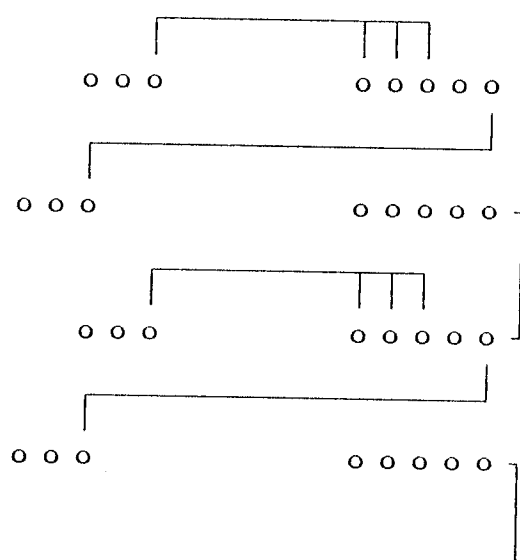
ลักษณะกลอนแบบนี้ จุเลียม นิยมใช้มากเพราะจะเป็นกลอนที่มีจังหวะ
กระชับ สนุกสนาน กลอนชนิดนี้จะมีลักษณะผสมผสานกัน บางวรรคก็ได้ตามจำนวน บางวรรค

ก็ใช้คำเกินบ้าง บางวรรคคำก็ขาดไป แต่ลักษณะท่วงทำนองในเรื่อง มีลักษณะเดียวกัน วรรคใดที่ขาดก็จะยืดยาวให้ห่างออกไปวรรคใดที่เกิน ก็จะมีท่วงทำนองที่กระชับเข้ามา

กลอนสามห้า หรือกลอนล่อดโหม่ง

กลอนสามห้าหรือกลอนล่อดโหม่ง มีลักษณะเหมือนกลอนแปด แตกต่างกันที่การแบ่งวรรค การอ่าน คือ ในแต่ละวรรค แบ่งออกเป็น สาม ห้า และเพิ่มสัมผัสใน สี่ลากลอนมีลักษณะกระชับ ลักษณะของบทกลอน วรรคหนึ่ง ๆ แบ่งเป็น ๒ บาท บาทหนึ่งมี ๒ วรรค วรรคหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็น ๒ จังหวะจังหวะแรก ๓ คำ จังหวะสอง ๕ คำ

แผนผัง ลักษณะบังคับสัมผัส ดังนี้

ตัวอย่างกลอนสามห้า ดังนี้

"...มองพิศพิศตร์

ดูเหมือนลักขณา

ช่างโรสกา

เหมือนสาวชาวไทย

ลาวกับไทย

คนฝั่งโขง

ออสาใจเชื่อมโยง

มันจะมาแต่ไหน..."

(เรื่องกองกรรม)

อีกตัวอย่างจากเรื่องเดียวกัน ดังนี้

"...ผัวทิ้งเลิสร้าง

ญาติพงศ์ทั้งหลาย

มีทองไหม้ผัว

เกิดมาอาภัพ

.....

พามาถึง

หญิงทราวมจม

ทาสคนเข้า

เข้ามานั่ง

กล่อมด้วยเพลง

ขายร้องไม่เพราะ

สาวางต้องเดินดง

ของน้องเนียรไม่มี

ใจหญิงชั่วหนักหนา

ต้องอายอับหมองสี

.....

ซึ่งตำหนักบรรทม

พอทรุดเซนเอนหลัง

ไม่ไกลขาวหรอยจ้ง

จับกล่อมจอมใจ

มันวังเวงเหลือหลาย

ช่างเสนาะเท่าไหน..."

(เรื่องกองกรรม)

ลักษณะกลอนที่พิเศษอีกอย่าง คือ กลอนที่มีลักษณะคล้ายกับกลอนสามห้าคือ ท่วงทำนองการร้องเหมือนกัน แต่จำนวนพยางค์มีมากกว่า และมีลักษณะคงที่ตลอด คือในวรรคแต่ละวรรค จะมีจำนวนพยางค์ ๑๐ พยางค์ และแบ่งออกเป็น ๕ , ๕ ดังนี้

"...ว่าผู้มีอำนาจ

ได้ชื่นชมเป็นสุข

ได้สวาทสู่สม

แต่ฉันทุณย์ทอดถอน

ได้อาศัยแสงเดือน	ส่องหนทางบujur
เข้าตงตอนแค้นป่า	ฉันทเภาเหลือเกิน
ขอวิญญานพระมารดา	หรือเทวาอารักษ์
ช่วยพิทักษ์ร่างฉัน	ภิตจะขอสรรเสริญ
ให้ปลอดภัยอันตราย	เมื่อเดินสายริมเนิน
อย่าได้เจอสัตว์ร้าย	หรือที่ในสายต...

(เรื่องสายเลือดพยายาม)

กลอนกลบท

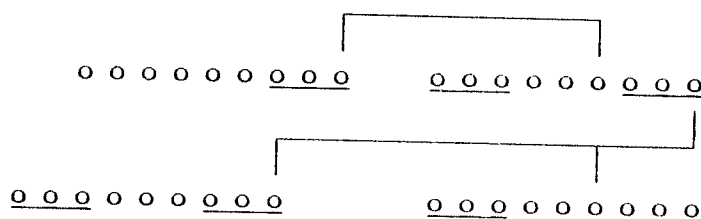
กลอนกลบท เป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่จุเลี่ยม ได้นำมาใช้ในการแสดงหนังตะลุง กลบทที่เป็นแม่แบบของหนังตะลุง คือกลบทสิริวิบุลยคติ หรือที่ผู้เล่นหนังตะลุงเรียกว่า ท้าวยศกิต กลบทนับเป็นกลอนชั้นสูง โกะชัย สาริกบุตร (๒๕๒๘ : ๒๒) ได้ให้ความหมายของกลบทว่า

"...กลบทเป็นคำที่มีความหมายรวม หมายถึงเทคนิคของกวีในการแต่งบทกวีให้แปลกไปจากปกติ โดยเพิ่มบังคับพิเศษ หรือมีการซ่อนเงื่อนนางอย่างไว้ และด้วยวิธีแต่งพลิกแพลงไปต่าง ๆ จึงเกิดกลบทแปลก ๆ เป็นจำนวนมาก/.."

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของจุเลี่ยม มีกลบทดังนี้

๑) นาคบริพัทธ์ เป็นกลอนกลบทที่กำหนดให้อักษรท้ายวรรคซ้ำคำต้นวรรคของวรรคถัดไป

แผนผัง กลบทนาคบริพัทธ์ ดังนี้

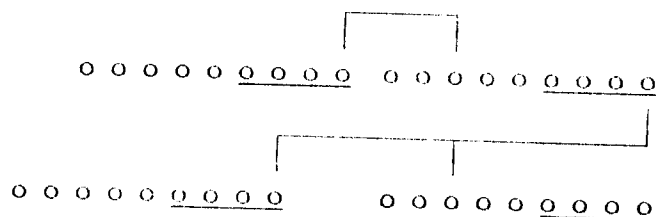
วรรณกรรมหนึ่งตะลุงของจูเลียม กิ่งทอง ปราบกฏกลบทนาบริพันธ์ ดังนี้

"...ดวงจันทร์พร่างกระจ่างฟ้าเวหาห้อง
เวหาหาวมันขาวฟ่องตอนที่เรได้มองเห็น
ได้มองหาฟ้าสีเงินก็เพลินใจเย็น
เพลินใจยามท่านอยากเห็นผมเป็นเดือน
ผมเป็นดาวคราวอับแสงทุกแข่งขับ
ทุกแข่งขับมาห้อมดับดวงที่ลบลอยเลื่อน
ลบลอยลาลี่ฟ้าที่เข้ามาเยือน
เข้ามาอยู่คู่เหมือนเดือนใจเรา
เดือนใจแรงให้ได้รู้หมู่ดาราศาสตร์
 ถ้ายังอาจไปแข่งเราจะต้องแพ้เขา..."

(เรื่องกนกกรรม)

๒) กลบทสะบัดสะบั้ง เป็นกลบทที่กำหนดให้มีการสะบัดคำทำยวรรคในลักษณะ
 ของคำคู่เช่นผวาดผวา กระช่มกระชวย ถุดุดดี เป็นต้น

แผนผังบังคับ กลบทสะบัดสะบั้ง ดังนี้

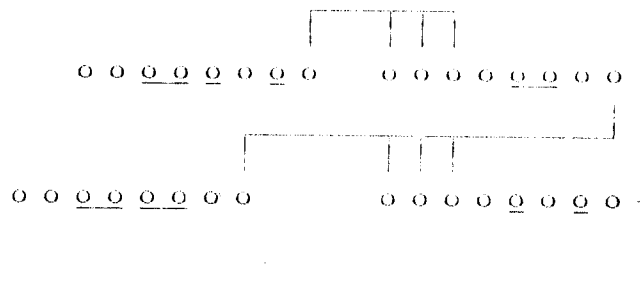
กลบทสะบัดสะบั้ง ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตะลุงของจูเลียน ดั้งนี้

"...ร้อนเบถึงวิมานสถานสถิต
 เทวฤทธิ์องค์อินทร์ท่านไม่สิ้นไม่วินาศ
 ไอ้เรื่องร้ายต่อเติมมาเพิ่มมาพูน
 เกิดอาครุหมตหวังโศกังโสกา
 ผิดปกติในโลกให้โศกให้เศร้า
 เทพท้าวบนอากาศผวาดผวา
 พุทธศาสน์บริสุทธิพุทธะพุทธา
 ถูกเบตาพึงสี่ระตีระคาย
 แอบหากินของเสวยคุณยายคุณย่า
 กรมศาสนาสุดล้ำระสำระสาย
 ให้ลิ้มหายตายโง่งมะโง่งมลาย
 คนใจร้ายต้องสู่อเวจฺจเวจี
 นานเรื่องหนึ่งนางอัปรีขารากษิราภพ
 ร่วมสมรสแรงรักมันเสียศักดิ์เสียศรี
 หากปล่อยยาหมันเกิดบุตรในกลางพงกลางพี
 ลูกฉนิจะเข้าไปบนกับคนในวงในวัง..."

(เรื่องลูกทรพีลีลาวน)

๓. กลบทมธุรสวาที เป็นกลบทที่เพิ่มสัมผัสมาก เพื่อความไพเราะให้กับ
 บทกลอนเป็นพิเศษกำหนดให้วรรคที่หนึ่งมีสระเดียวกัน ๒ คู่ วรรคที่สองมีสระเดียวกัน
 ๑ คู่ วรรคที่สามมีสระเดียวกัน ๒ คู่ และวรรคที่สี่มีสระเดียวกัน ๑ คู่ ดังนี้

แผนผังบังคับ กลมทมิฬสว่างที่ ดังนี้

กลมทมิฬสว่างที่ ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือของจูเลียม ดังนี้

"...ประกอบแอบแนบเองประกอบเกล้า

ทั้งสองเต้าแต่งทรวงดวงสมร

สาวทอดทับกับเราเฝ้าอดอ่อน

ชายทอดกรเข้ากระขับไว้กับทรวง

รู้สชาติการเชยชมภริมย์รัก

เธอเป็นพัตร์ถอนตามไม่ได้ห้ามได้หวง

ตั้งมาสักสักลายตอนนัยายพวง

ระรินรวงเรณขงจร

แมลงผิงกลึงเกล้าเสวรส

เมื่อยามอดอดส่าทแทรกแยกเกสร

ลงกลึงเกลือกเือกเ็นลงเพนพอน

ละองออนอาบเิบกำเริบแรง

พิรุพิริยบรยบรายเป็นสายสาด

สณิบาสวานวาบลานแบลบสง

น้ำเจิงนองท้องทางทกลางบาลง

พอสันแรงเอนนองค่ลงบรรทม..."

(เรื่องกงกรรม)

นอกจากกลบทต่าง ๆ แล้ว กลอนแปดของจูเลี่ยม ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตะลุง จะมีลักษณะคล้ายกับกลบทมธุรสวาที คือมีสัมผัสในทุกบท แต่ไม่เท่าจำนวนที่กำหนดในมธุรสวาที ลักษณะของสัมผัสสื่อนั้น จะมีลักษณะ เป็นรูปแบบเดียวกันคือ สัมผัสสื่อนจะอยู่ช่วงคำที่ ๕ จะส่งไปยัง ๖ - ๗ ทววรรคดังตัวอย่าง

"...นำคณะหนึ่งจูเลี่ยมเข้ามาเยี่ยมเยียนท่าน

วางรากฐานแบบหนึ่งควายระบายสี่

อุตสาหกรรมพัฒนาหาความดี

เพื่อเป็นศรีศิลป์บันทึกไทย

ชนส่วนมากบางท่านอาจจะผ่านมาไม่น้อย

พบแต่กร่อยเค็มควายไม่เข้าไหน

นักศึกษาทุกผู้ชอบจะดูภาพยนตร์ไทย

เพราะตั้งใจเพชรราชชนต่างอน

แสดงหนึ่งเรื่องใดใดเมื่อไยเป็นผู้รับ

คนกำกับที่สร้างหนึ่งท่านต้องพาไปนั่งสอน

บางลงทุนไปสร้างต่างพระนคร

ถึงลอนดอนและฮ่องกงเขาสู้ลงทุน

เลี่ยมผู้จนเงินตราแต่ว่าใจรัก

จึงสละภาพหนึ่งควายขึ้นให้เป็นหุ่น

ยกแต่เรื่องเค้าความจริงสิ่งที่มีมูล

มาบอกพูนกับคติมีทุกคืน

นำขอสี่ปี่ขลุ่ยเข้ามาเป่า

ผ้าขาวเงากางชิงนะญาติเข้าหนึ่งฝัน

แบบหนึ่งควายแบบนี้มีกันดาษดื่น

แต่รสนเฝ้าคลาดคลุ่นไม่เหมือนกัน

แต่งนิยายสะท้อนแล้วชีวิตจริง
 บางเรื่องอิงวรรณคดีมีขบขัน
 บางเรื่องราวคิดค้นหาในพงศาวดาร
 ปฏิภาพทำนองให้ของเกี่ยว
 เอาเรื่องจริงจากใจคนเข้ามาปนมาเล่า
 บทยวนเข้ากับยั่วให้ผู้เกิดหวาดเสียว
 แต่คนแก่ทุกท่านไม่พาดเกลียว
 หนังสือเหลียวหาธรรมชาติทาง
 เปรียบเหมือนจตุรปูเทียนทองคอยส่องหา
 อวิชาที่มีตัวจะได้กลับเป็นสว่าง
 หนังสือที่เราแสดงในตอนหลัง เป็นภาคกลาง
 แต่ไม่เหมือนอย่างนางนวล เกษมมา
 วิทยุที่คุณเคยฟังดังไฟเรา
 เสียงเสนาะดุจดั่งเสียงเด็กที่ไร้เดียงสา
 ลิเกไทยในสมัยห่างขายยา
 เป็นเพราะตราค้างคาวนั้นแม่จึงฉาวดัง
 เลี่ยมมาเล่นหนังควายระบายสี
 เป็นศิลป์ที่เน้นนานชั่วรุ่นเล่าหลัง
 ว่าทำนองร้องบทกลอนในแบบนครหรือเมืองตรัง
 ไม่จริงจึงคำขับร้องบางคำพูดยังทองแดง
 เลี่ยมเป็นหนังขาวบักซ์ได้พ้องเหอแม้นจะไร้คำ
 พัฒนาขึ้นให้คืนด้านสีเสียงแสง

(เรื่องสั้นแม่เหมือนแพแตก)

จากการศึกษารูปแบบคำประพันธ์ พบว่า วรรณกรรมหนังสือของจุเลียม กิ่งทอง มี ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบที่เป็นร้อยแก้วและรูปแบบที่เป็นร้อยกรอง สำหรับร้อยกรองให้คำประพันธ์ ๔ ประเภท คือ กลอนสี่ กลอนสามห้ากลอนแปด กลอนกลบท ลักษณะการแต่งคำประพันธ์ไม่เคร่งครัดมากนัก เพราะยึดเอาเสียงในการจับเป็นสำคัญ แต่ส่วนใหญ่ยังยึดตามธรรมเนียมแบบวรรณกรรมหนังสือโบราณ คือ มีโครงสร้างที่เป็นแบบแผน

๒.๒ กลวิธีในการแต่ง

กลวิธีในการแต่ง หมายถึงขบวนการหรือวิธีการที่จุเลียม ใช้ในการแต่งหรือในการนำเสนอวรรณกรรมหนังสือในลักษณะดังนี้

๒.๒.๑ สีสำนึงหะการจับกลอน

สีลาการจับกลอนหรือสีลาการร้องกลอนของจุเลียม กิ่งทอง จะปรากฏลักษณะอย่างหนึ่ง ในภาษาหนังสือเรียกว่า "การเห็นคำ" "การเลียบท" และ "การถอนบท" สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (๒๕๒๒ : ๑๐๓) ได้ให้ความหมายของลักษณะ เหล่านี้ว่า "การเห็นคำ" หมายถึง ลักษณะการร้องในวรรคแต่ละวรรคที่นายหนังสือ จะมีการแทรกคำพูดในลักษณะคำอุทาน หรือคำเรียกขาน เข้าไปในระหว่างกลอน "การเลียบท หมายถึง ลักษณะการร้องที่มีการเข้าไปเข้ามา ในวรรคสุดท้าย ก่อนที่จะจบบทกลอน การถอนบท หมายถึง ลักษณะการร้องกลอนที่มีการเข้าไปในบทกลอนในวรรคที่หนึ่ง ลักษณะการถอนบท กับ การเลียบท มีลักษณะการร้องเหมือนกัน ต่างกันที่ การถอนบท จะใช้ในขณะที่ยังไม่จบบท เป็นการพักเสียง แต่ การเลียบท จะใช้เมื่อร้องกลอนจบบท", ลักษณะสีลาการร้องกลอนแบบนี้ ทำให้เกิดรสชาติในการฟังและเข้ากับจังหวะดนตรีมากขึ้น ทั้งยังทำให้รู้สึกว่าคุณนายหนังสือที่มานั้นมีความสนิทสนมกัน สีลาการจับกลอนของจุเลียม ปรากฏ ๔ ลักษณะคือ

- ๑) ลักษณะสีลาการร้องกลอนแปดซึ่งปรากฏ ในบทปราชญ์นันท
บทเกี่ยวจ้อ บทตั้งเมือง และบทดำเนินเรื่อง มีสีลาการร้องเหมือนกัน ต่างแต่น้ำเสียง

คือถ้าเป็นบทปราชัยหน้าบท บทเกี่ยวจอ บทตั้งเมือง น้ำเสียงจะเป็นระดับเดียว ไม่ส่อ
อารมณ์ แต่ถ้าเป็นบทดำเนินเรื่องจะส่ออารมณ์ไปตามท้องเรื่อง ดังนี้

บทปราชัยหน้าบท

"...ออ.ออ...ออ รักหรืออองาม.

ประณมหัวถันมัสการ ลูกนั่งประสานเศียร (ถอนบท)

ต่างประทับโกศม หรือ(เห็บคำ) บทมเทียน

น้อมจำเนียรแนบบาท พระองค์เหอ(เห็บคำ) พระจอมศาสดา

.....

ให้ประเสริฐเสศล้ำ พี่น้องเหอ(เห็บคำ) น้ำคำคม

ด้วยอารมณ์ที่ลูกรัก นำมาชักอภิปราย

มาเล่นหนังห้วงประโคม ประโลมโลก

บรรเทาโศกมวลงชน คนทั้งหลาย

สิ่งใดช่วยอย่าให้หัว หรือ(เห็บคำ) มาระคาย

สืบเชื้อสายสุนทรภู่ ต้าหนุ่ย(เห็บคำ) ผู้เป็นครูแก้ว..."(เลียบบท)

"...ออ สืบนิ้วพร้อมน้อมนั่ง ลูกบังคมบาท พี่น้องเหอ...(เห็บคำ)(ถอนบท)

กราบจอมนาถมุนินทร์ ลูกนั่งกราบองค์พระชินสีห์

ทรงตรัสธรรมล้ำเลิศ ประเสริฐดี

กราบอาจารย์ หรือ อุปัชฌาย์อนุกรรม (ถอนบท)

ได้กล่าววอน สอนธรรม อาจารย์นำให้ศึกษา

อาจารย์หนึ่งลูกขอนั่งลงมาบูชา

ขอพรรณาคุณครูท่าน คุณครูเหอ(เห็บคำ) อาจารย์เดิม

ได้ถึงยามเวลา ผมจะขอบรรยาย

เปิดฉากกลายเป็นเรื่องราว (เลียบท)

ให้ท่านเข้าใจ...ว่า...เปิดฉากกลายเป็นเรื่องราว...ให้ท่านเข้าใจ..."

(เรื่องกนกกรรม จูเลียม กิ่งทอง)

บทกวีจ้อ

บทกวีจ้อ เป็นบทที่จูเลียม แต่งไว้ล่วงหน้าอีกบทหนึ่ง มีความไพเราะ และลีลาการร้องกลอนของจูเลียม มีลักษณะเหมือนกับลีลาการร้องกลอนในบทปราชญ์หน้าบท หรือบทตั้งเมือง ดังนี้

"...ออ ออ ออ ละลอกคลื่นลั่นล่อง...พี่น้องเหอ (เหินบทย) . เป็นพองผอย (ถอนบท)
ว่าละลอกคลื่นลั่นล่อง นั้นเป็นพองผอย

สาธิตเปลือกหอยหาดทราย ประ..กายขาว

เย็นระเียบเหียบย่าง บนทางว่าว

คืนนี้ดาวมันถูกกลืน...เพราะใกล้กับคืนจันทร์เพ็ญ

ดวงจันทร์พรางกระจ่างฟ้าเวหาห้อง

เวหาหาวมันขาวผ่อง ตอนที่เราได้มอง...เห็น

มองเห็นฟ้าสีเงิน ก็เพลินใจเย็น

เพลินใจยามท่านอยากเห็น ผมเป็นเดือน

ผมเป็นดาวคราวอับแสงทุกแห่งจับ

ทุกซ์แห่งข่มให้จมดับ ดวงที่ลบลอยเลื่อน

เลื่อนลอยมี สี่ฟ้าที่เข้ามาเยือน

เข้ามาอยู่คู่เสมือน เดือนใจเรา

เดือนใจแรง ให้ได้รู้ หมู่ดาราศาสตร์

ถ้าบังอาจไปแข่ง เราจะต้องแพ้เขา

จูเลียมหนึ่งนังบำเรอ เพียงเสนอเงา

ทำนอย่ำเอาไปแข่งขัน นั้นกับภาพยนตร์
 รูปหนังควาย ระบายสี ถ้าจะดีก็ไม่วาย
 เพราะมันไม่ช่วยให้เคลื่อนไหว ฟัน้องเหอไปทุกแห่งหน
 อันน้ำเสียงที่ผมขับ หรือจะจับใจคน
 ไม่เหมือนบทสนทนา ของดาราคณดั่ง
 ออ...แกวชเหวหรือหนุ่ย ถ้าจะคุยมันต้องชักปาก (ถอนบท)
 ผมขอฝากภาษา กับคนที่มา ชมหนัง
 แต่สรวษ์จารย์ กะเขย็นดีจัง
 พุดแล้วฟังกะเคลื่อนไหว เคลื่อนกันไป ทุกทุกตอน
 ทั้งเสื้อผ้าแพรพรรณ ที่จัดสรรมาตกแต่ง
 บทแสดงกะเจิบขาดอื้อวืบทบาทกันสละน
 หนึ่งตะลุงมัน่งผ้า ฟัน้องเหอ(เห็นคำ) เพียงพรรณนาในบทกลอน
 พอถึงตอนที่เข้าฉาก ต้องใช้ฝีปากเข้าบรรยาย
 ผมเลี่ยมหนังนั่งสนอง กะมานั่งร้องสั่ง
 ไม่เข้าห้วงเล่นประชัน ญาติเหอ กับพวกชั้นหนึ่งลาย
 ขอบอกญาติที่มาชม..ไม่ใช่ผมจะมงาย
 เอาหนังควายมาสลัก ..(ดนตรี)..ตัวนุ่ยเป็น รูปหนังตะลุง..."(เลียบบท)
 (เรื่องเลือดกตัณญู จูเลี่ยม กิ่งทอง)

บทตั้งเมือง

มีลีลาการการร้องกลอน ดังนี้
 "...ในอดีตหรือเริ่มจุด ฟัน้องเหอ(เห็นคำ)..พระพุทธรกาล.. (ถอนบท)
 ผมกะประมาณสมมุติขึ้นพอเป็น จุดหมาย
 ชาวเมืองชุมพูชุลมุน กะ ต้องวุ่นวาย
 ธรรมชาติหลายชนชาว ยังไม่ค่อยจะเข้าใจ

ถืออำนาจความยิ่งใหญ่ ในฤทธิ์เดช
 อำนาจเวทย์มนตรา เขาถือว่ายิ่งใหญ่
 เชิงฝีมือรบรา กล้าทำภัย
 ไม่รู้ในผลกรรมที่ทุกคน ได้ทำลง
 เมื่อเป็นผู้ชนะ พี่น้องเหอ(เห็บคำ) ถือว่าเลิศ
 มีคนเกิดผลกรรมจึงต้องทำ ให้มันหลง
 สมมุติเป็นสกุลสิ่งห่อ(เห็บคำ) นี่อันยิ่งยง
 ปกครองกรุงพารา คงควาดี

.....
 ได้หนึ่งปีที่บ่มอง ครองบริหาร
 มียุพินสององค์ ที่ท่านโง่งเขามา
 ออ รุ่งนภารานี้แม่ เป็นที่หนึ่ง (ถอนบท)
 งามซาบซึ่งใจรัก เป็นหนักหนา
 ได้แปดเดือนที่ร้อยซึ่งพี่น้องเหอ(เห็บคำ)ตั้งครรรภา
 องค์ที่สองพระนามว่า ดาราเพ็ญ

.....
 เตรียมพระองค์มาทรงเครื่อง ยุทธวิธี
 บอกเทวีทั้งสองนาง มากราบบาทพระองค์..." (เลียบบท)
 (ศึกในสายเลือด จูเลี่ยม กิ่งทอง)

จากตัวอย่างที่ยกข้างต้น จะเห็นได้ว่า จูเลี่ยม ใช้ลีลาร้องกลอน ในลักษณะที่เรียกว่า การเห็บคำ การถอนบท และการเลียบบท อยู่เป็นระยะ ๆ ในการร้องกลอน ลักษณะการเห็บคำ ทำให้เกิดความสนทสนม ระหว่างจูเลี่ยม กับผู้ชม การถอนบท เป็นการพักเสียงในตัว และทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกไม่เบื่อหน่ายต่อการฟังกลอน เพราะมีการหยุดให้เครื่องดนตรีบรรเลงเป็นช่วง ๆ ส่วนการเลียบบท เป็นการส่งกลอนให้เข้ากับเครื่องดนตรี

๒) ลักษณะลีลาการร้องกลอนสี่ กลอนสี่ หรือ กลอนคำคอน

"...ออ.ขอโทษพี่	ฟังทางนี้ก่อนสักนิด
กล่าวชีวิตแม่กาววัน	คนนี้แหละแม่เหอ ขวัญสมร
เดิมก่อนกาววันเจ้า	นี่เป็นชาวชุมพร
ได้จรมากับภัยได้	เที่ยวมาหลายปี
ตามสงขลาหาดใหญ่	แล้วกาววันไปหมด
เดิมเป็นแม่ค้ารถ	ขายถั่วขายถั่ว
กลางวันขายปลา	ได้คำว่ามี
กลางคืน..ขายนั้นขายนี้	ไม่เลือกกับใคร
หันไปยะลา	ชาวประจักษ์รู้เรื่อง
ไปได้เจ้าแม่เหมือง	ผู้ร้ายรายยิ่งใหญ
หันไปรัก-ลก	หนุ่มหนุ่มตกใจ
เพราะชื่อเสียงาย	คนรถไฟรู้จัก
อยู่มาภายหลัง	นะแม่ยอดสนิท
.....	
แม่กาววันอยู่บ้านสำราญใจ	ยกข้อยายกาววันารังาม..." (เลียบท)
	(เรื่องสั้นแม่เหมือนแพแตก)

ลีลาการขับกลอนสี่ หรือ กลอนคำคอน เป็นกลอนที่ให้ความสนุกสนานแก่ผู้ชม มีจังหวะดนตรีกระชั้น รวดเร็ว จูเลี่ยม นิยมใช้กลอนประเภทนี้ เมื่อมีการพากย์ลักษณะของผู้หญิง หรือบรรยายความรู้สึกของตัวละคร หรือแม่สอนลูก น้ำเสียงที่จูเลี่ยมใช้ใน การร้องกลอน จะเป็นเสียงสูงหรือเสียงต่ำ ขึ้นอยู่กับกลอนบทนั้นกล่าวถึงใคร ตัวละคร เป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย เสียงที่ใช้ก็จะ เป็นลักษณะของตัวละครนั้น ๆ เป็นผู้ร้อง

๓) ลีลาการร้องกลอนสามห้าหรือกลอนลดโหม่ง กลอนสามห้าหรือกลอนลดโหม่ง มีลักษณะลีลาการร้องกลอน เหมือนกับกลอนสี่ หรือกลอนคำคอน ตัวอย่างเช่น

"...มาถึงในห้อง	กะรีบผลัดอาภรณ์
นำภูธร	เข้าสระสรงคงคา
ถึงห้องน้ำ	ก็ยังมีความหวัง
นั่งดูหลัง	สดชื่นใจหนักหนา
เฝ้าชะแร	ถึงพี่แก่ชรา
นานนานซ้ำซ้ำ	ได้ดูหลังกันที่
พระทรงฤทธิ์	มาสะกิดเมี่ยมึง
เมื่อยอดหญิง	ถึงแก่กะบัดสี
เชิญพระองค์	มาสระสรงวาริ
เดี๋ยวภูมิ	จะทรงรับประทาน
จากห้องน้ำ	มาถึงห้องแต่งตัว
แต่งให้หัว	แต่งให้อย่างเด็ดขาด
โกลนหนวดเครา	กะพอได้โอกาส
น้องนางนาฏ	ปฏิบัติทั่วไป
เมื่อยขอเตือน	ไปด้วยความกลัว
เสื่อตัวในคุก	พระองค์อย่าพึงใส่
เสื่ออุบาทว์	มันเป็นเสื่อจัญไร
เอาออกไป	ให้ใครใครก็ยังดี
เสร็จแล้วเสวย	พระกระยาหาร
ชวนนางคราญ	ออกมาจากบรางค์ศรี
ออกบัลลังก์สั่งไพร่	พวกโยธี

องค์ผู้มีวาระชากร..."(เลขบท)

(เรื่อสายเลือดพยาบาท)

ลีลาจังหวะการขับกลอน เป็นเคล็ดลับที่ทำให้เสียงอ่อนเนิบหรือคึกคัก กระชั้น กระชาก กระแทกกระทั้น ให้อารมณ์การวางลีลาจังหวะการร้องกลอนของจูเลียน มีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่องด้วย และที่สำคัญคือ จูเลียน ได้สร้างลีลาจังหวะให้เป็นไปตามลักษณะนิสัยของตัวละคร เป็นต้น

๔) ลีลาการขับกลอนกลบทสะบัดสะบั้ง ใช้เป็นบทพากย์รูปเทวา หรือ รูปเทวดา ดังนี้

"...ร้อนไปถึงวิมาน สถานสถิต
 เทวฤทธิ์องค์อินทร์ท่าน ไม่สิ้นไม่สูญ
 ใ้อ์เรื่องร้ายต่อเติม มาเพิ่มมาพูน
 เกิดอาตุรหมดหวัง โศกังโศกา
 ผิดปกติในโลกให้ โศกให้เศร้า
 เทพท้าวบนอากาศ ผวาดผวา
 พุทธศาสน์บริสุทธิ พุทธะพุทธา
 ถูกเบตาพึงสี ระคี่ระคาย
 แอบหากินของเสวย คุณยายคุณย่า
 กรรมศาสนาสุดล้ำ ระส่ำระสาย
 ใ้ลืบหายตายโง่ง มะโลงมลาย
 คนใจร้ายต้องสู้ เวจูเวจี
 ในเรื่องหนึ่งนางอัปรีย์ รากษีรากษพ
 ร่วมสมรสแรงรักมัน เสียศักดิ์เสียศรี
 หากปล่อยให้มันเกิดบุตรใน กลางพงกลางพี
 ลูกจันฉะเข้าไปบนกับคน ในวงในวัง..."

เรื่องลูกทรพีพิลาวน

ลีลาการขับกลอนกลบทสลับสับเปลี่ยน เป็นลีลาสำหรับใช้ขับพากย์รูปเทวดาโดยเฉพาะ
มีลีลาลักษณะการสลับทำยวรรค พร้อมทำน้ำเสียงสั้นเร่รัว ให้เกิดความน่าเกรงกลัว

๒.๒.๒ ศิลปะทางภาษา ศิลปะทางภาษาซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญใน
บทประพันธ์ประเภทร้อยกรองศิลปะทางภาษาจะเป็นเครื่องมือให้อารมณ์และทัศนะที่ลึกซึ้งด้วย
ภาษาที่ไพเราะ ก่อให้เกิดความสุนทรียะทางอารมณ์ ช่วยให้เกิดความคิด ความเพลิดเพลิน
เกิดจินตนาการ ในการศึกษาศิลปะทางภาษาจากวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุฬาลงกรณ์ กิ่งทอง
ดังนี้

๒.๒.๒.๑ การเล่นคำสัมผัส ในรูปแบบคำประพันธ์ประเภท
ร้อยกรองของจุฬาลงกรณ์ กิ่งทอง มีทั้งสัมผัสอักษรและสัมผัสสระ มีปรากฏอยู่ทุกบทประพันธ์
แยกพิจารณาดังนี้

๑) สัมผัสอักษร คือคำที่ใช้พยัญชนะต้นชนิดเดียวกัน
หรือตัวอักษรที่มีเสียงเดียวกันมาเรียงต่อกัน แยกพิจารณาดังนี้

ก. คำคู่ คือคำที่มีพยัญชนะต้นชนิดเดียวกัน
หรือเสียงเดียวกันมาเรียงต่อกัน ๒ คำ เช่น

"...๑. จะกล่าวจอมจักรพงศ์ดำรงชาติ

เป็นประมุขผู้สามารถครองเขตฉันท

นครนี้สมจะเนเชื่อว่าเวพวัน

นี้แจ่มจันทร์พระชายนามแม่ศศิธร

(เรื่องสั้นแม่เหมือนแพแตก)

"...๒. นิทานหนังสือตั้งเมืองเรืองรุ่งโรจน์

เขตช่วงราชตุจตั้งแคว้นแดนดุสิต

นามธารนเมืองไพรายุดจดังได้เนรมิต
จากประกาศิตสูงล้ำขององค์อัมรินทร์..."
(เรื่องอาวุธสวรรค์)

"...๑. อันปราสาทสูงเอี่ยมขึ้นเทียมเมฆ
อดิเรกฟุ้งฟ้าเวหาหาว
นภศูรย์แสงแก้วงามแพรวพราว
ประตูดาวเด่นกระจ่างอยู่กลางวัน..."
(เรื่องสายเลือดพญาบาท)

จากตัวอย่าง (๑) คำว่า จอม-จักร แจ่ม-จันทร์ เป็นการเล่นสัมผัสอักษร /จ/ ส่วน คำว่า เขต-ฉัตร เป็นการเล่นสัมผัสอักษรเสียง /ข/ ในตัวอย่างที่ (๒) และ (๓) มีลักษณะสัมผัสชนิด ๒ คำ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (๑)

ข. คำเทียบคู่ คือสัมผัสอักษรชนิดติดกัน^๑ ๓ คำ

ดังตัวอย่าง

"...๑. อันปราสาทสูงเอี่ยมขึ้นเทียมเมฆ
อดิเรกฟุ้งฟ้าเวหาหาว
นภศูรย์แสงแก้วงามแพรวพราว
ประตูดาวเด่นกระจ่างอยู่กลางวัน..."
(เรื่องสายเลือดพญาบาท)

"...๒. พญายักษ์กำจับจับคราฐ
ค้อยแฝงฤทธิ์รู้ท้ออันหน้าหวาน
โสดไล่เล่นดีกายชายกุมาร
พระภูบาลต่อสู้ไม่รู้สีกายี..."
(เรื่องไร้แผ่นดิน)

"...๓. เมื่อมีความตั้งใจในฉันทะ

ไม่เกะกะว่าวุ่นเหินเหิน

วิริยะข้อสองลูกต้องพากเพียร

จงใจเจียนจับจิตกับเรื่องวิชา..."

(เรื่องลูกทรพีผิลาวน)

จากตัวอย่างที่ (๑) คำว่า ตูจ-ทาว-เด่น เป็นการเล่นสัมผัสอักษรเสียง /ต/
ตัวอย่างที่ (๒) คำว่า โลด-ไล่-เล่น เป็นการเล่นสัมผัสอักษรเสียง /ล/ ตัวอย่างที่ (๓)
คำว่า หุน-หัน-เหิน เล่นสัมผัสอักษรเสียง /ฮ/

ก. คำเทียมรถ คือสัมผัสอักษรชนิดติดกัน ๔ คำ
การเล่นสัมผัสอักษรชนิดนี้หายากมาก เพราะนอกจากจะสัมผัสทั้ง ๔ คำแล้วยังต้องมีความหมายไปในทางเดียวกัน ดังตัวอย่าง

"...ทำตามใจที่เป็นนายกายเป็นทาส

สุดท้ายขาดไปหมดแห่งหดเหี่ยว

โรคคันทวมันพาชั่วอยู่ตัวเดียว

เกิดข้องเกี่ยวกับเหตุกิเลสมาร..."

(เรื่องอาวุธสวรรค์)

จากตัวอย่าง คำว่า หมด-แห่ง-หด-เหี่ยว เล่นสัมผัสอักษรเสียง /ห/

ง. เทียบรถ คือสัมผัสอักษรชนิดติดกัน ๕ คำ
การเล่นสัมผัสอักษรชนิดนี้หายากมาก เพราะนอกจากหาคำยากแล้วต้องให้ได้ความหมายไปในทางเดียวกันด้วย ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตะลุมของจูเลี่ยม น้อยพอจะยกมาให้เห็นได้เพียงตัวอย่างเดียว ดังนี้

".... เมื่อมีความตั้งใจในฉันทะ
 ไม่เกะกะว่าวุ่นเหินเหิน
 วิริยะข้อสองลูกต้องพากเพียร
จงใจเจียนจับจิตกับเรื่องวิชา..."

(เรื่องอุกทรพิฬาวาน)

จากตัวอย่าง คำว่า จง-ใจ-เจียน-จับ-จิต เล่นสัมผัสอักษรเสียง /จ/

จ. คำทบทวน คือคำที่ใช้พยัญชนะต้นตัวเดียว
 กันหรือเสียงเดียวกันอยู่ติดกัน ๒ คู่ แต่ละคู่เป็นสัมผัสพยัญชนะต่างกัน เช่น

"...๑. แวงภูฟังคลึงเกล้าเสาวรส
 เมื่อยามอดอดุส่าห์แทรกแยกเกสร
 ลงคลึงเคลือกเยือกเย็นลงแผ่นพื่อน
 ละอองอ่อนอาบเอิบกำเรืบนแรง
 ปรุปรุไรยปรอยปรายเป็นสายสาด
 สนิบาสวามแนบปลายแปลบแสง..."

(เรื่องทงกรรม)

"...๒. เสียงบรรเลงเพลงสวรรค์อันเจียวแจ้ว

วิเวกแว่วก็ก้องห้องเวหา

(เรื่องศึกนสายเลือก)

จากตัวอย่าง ที่ (๑) , (๒) เป็นลักษณะสัมผัสอักษร ๒ คู่ อยู่ติดกัน คือ ภู-ฟัง/
 คลึง-เกล้า เป็นการเล่นสัมผัสอักษรเสียง /พ/ ชุดหนึ่ง และเสียง /ค/ อีกชุดหนึ่งคือ
 รุฟ-ไรย/ปรอย-ปราย เป็นการเล่นสัมผัสอักษรเสียง /ร/ ชุดหนึ่ง และเสียง /บ/

๑) สัมผัสสระ คือสัมผัสที่ใช้สระเดียวกัน และ
ตัวสะกดมาตราเดียวกัน ต่างกันเฉพาะพยัญชนะต้น ปรากฏอยู่มากไปในวรรณกรรมทั้งตะลุง
ของจุลเี่ยม ซึ่งแยกได้ดังนี้

ก. คำเคียง คือสัมผัสสระชนิดติดกัน ๒ คำ
และมีตัวสะกดมาตราเดียวกันด้วย ปรากฏในวรรณกรรมทั้งตะลุงจุลเี่ยม ดังตัวอย่าง

"...ปฐมยามน้ำค้าง <u>พรมลมมันพัดโชย</u>	ระบมโอบผกา <u>กลิ่นถวิลหา</u>
ดวงดาว <u>เรียงเคียง</u> พระจันทร์ <u>อยู่ชั้นเภา</u>	ยามสุริยา <u>เลื่อนลับกับพรพด</u>
รัศมี <u>แจ่มกระจ่าง</u> กลางฟากฟ้า	วาสีกา <u>พุ่มพอยลง</u> ย้อยหยด
หิมะ <u>เลื่อนลอย</u> ลั่น <u>จันทร์มัน</u> ทรงกรด	ราศี <u>สดสูก</u> สกา <u>วแพรว</u> พราวตา
โลกหมุน <u>เวียนเปลี่ยน</u> ตามจักราสี	ยามราตรี <u>มันเมิดมิด</u> มิดไปทุกทิศา
ลมฤดู <u>เฝ้าหมุนเวียนเปลี่ยน</u> ไปมา	สรรพ <u>สาธธรรม</u> ชาติ <u>อาจเปลี่ยน</u> แปลง
สิ่ง <u>ร้อนร้อน</u> ขึ้น <u>ซุ่มมี</u> ทุกมุมโลก	สิ่ง <u>โศคร</u> คร <u>โศก</u> และ <u>สุขมี</u> ไปทุกแห่ง
ผม <u>จุเลี่ยม</u> หนึ่ง <u>นั่งกล่าว</u> คำ <u>พรำ</u> ชี้ <u>แจ่ง</u>	มา <u>แอบแฝง</u> กับ <u>มูลพอย</u> นั่ง <u>ร้อย</u> กรอง
อยากหา <u>ความสามารถ</u> กับ <u>ชาติแท้</u>	มา <u>เปลี่ยน</u> แปล <u>บริการ</u> ด้าน <u>สมอง</u>
ความ <u>แก่เฒ่า</u> มา <u>แทรกแซง</u> แบ่ง <u>ครอง</u>	ไม่ <u>เป็น</u> ของ <u>แน่จริง</u> สัก <u>สิ่งเดียว</u>
ทำตาม <u>ใจที่เป็น</u> นายกาย <u>เป็น</u> ทาส	สุด <u>ท่าย</u> ขาด <u>ไปหมด</u> แห่ง <u>หุดเหี้ยว</u>
โรค <u>คัณห์</u> หาม <u>นพา</u> ช่วย <u>อยู่</u> ตัว <u>เดียว</u>	เกิด <u>ข้อง</u> เกี่ยวกับ <u>เหตุ</u> กิเลส <u>มาร</u>
ผม <u>รำพัน</u> หัน <u>ย้าย</u> ไป <u>ฝ่าย</u> ศิลป์	หาก <u>ท่าน</u> ยินดี <u>รับ</u> อย่า <u>หัก</u> หาญ
ช่วย <u>อุ้มชู</u> ศิลป์ <u>เมือง</u> ใต้ <u>ห้วย</u> น่าน	ขอ <u>บใจ</u> ท่าน <u>น้ำ</u> และ <u>บ้ำ</u> บรรดา <u>พัง</u>
ผม <u>กล่าว</u> ความ <u>ตาม</u> เป็น <u>จริง</u> สิ่ง <u>ที่</u> ประ <u>จักษ์</u>	ดู <u>จรอย</u> สัก <u>ที่</u> ติด <u>เนื้อ</u> เนื้อ <u>ผิว</u> หนึ่ง
กล่าว <u>ขอ</u> คำ <u>นำ</u> ประ <u>โยชน์</u>	โปรด <u>จง</u> รับ <u>ฟัง</u> นิยาย <u>ยัง</u> ผม <u>นั่ง</u> เคียง..."

(เรื่องอาวุธสวรรค์)

จากตัวอย่าง คำว่า พรม-ลม เป็นการสัมผัสสระเสียง /โอะ/สะกดด้วย

พยัญชนะในแม่กม คำว่า ลับ-กับ เป็นการ เล่นสัมผัสสระเสียง /อะ/ สะกดด้วยพยัญชนะ
 ในแม่กบ คำว่า ลัน-จันท์ เป็นการ เล่นสัมผัสสระเสียง /อะ/ สะกดด้วยพยัญชนะในแม่
 กน และคำว่า จรก-โสภ เป็นการ เล่นสัมผัสสระเสียง /โอ/ สะกดด้วยพยัญชนะในแม่
 กก ส่วนคำอื่นมีลักษณะการเล่นเสียงในทำนองเดียวกัน

ข. คำเทียบเคียง คือสัมผัสสระชนิดติดกัน

๓ คำ และมีตัวสะกดมาตราเดียวกันด้วยตัวอย่างเช่น

"...๑.สัตว์เสือกสิ่งที่เคยตำรามหุดคร่ำครวญ เรไรรวนร้องเร่จตุพลวงพิณ
 เสียงก้องกลองฆ้องเอกวิเวกหวาน ฟังเสียงขานเทพดนตรีอันมีศิลป์..."
 (เรื่องเชิดขวงศรี)

"...๒.ผาแฝดสามยังไม่ได้ให้พระนาม แต่เกิดสงครามล้างโคตรโหดหนักหนา
 ยักษ์ทมิฬคุมพรรคเหล่ายักษ์ป่า มีชื่อว่าพิษณุพัตรง..."
 (เรื่องสั้นแผ่นดิน)

จากตัวอย่าง (๑) คำว่า ก้อง-กลอง-ฆ้อง เป็นการ เล่นสัมผัสสระเสียง /ออ/ สะกดด้วยพยัญชนะในแม่กง ตัวอย่าง (๒) คำว่า ไม่ได้ให้ เป็นการ เล่นสัมผัสสระเสียง /ไอ/ ไม่มีตัวสะกด

ค. คำทาบเคียงคือ สัมผัสสระชนิดติดกัน ๒ คู่

และมีตัวสะกดมาตราเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

"...พระแม่ <u>มิ่ง</u> ยี่งำ <u>หน่อ</u> นเมืองบุญ	พร้อมสกุลข้าสาวชาววังเวียง
คอยพิทักษ์บาททองสู่องค์พระแม่	เสียงแซ่กกลับเพรียบหงบเหงียบเสียง
.....	

เสียงบรรเลงเพลงสวรรค์อันเจื้อยแจ้ว วิเวกแว่วกึกก้องห้องเวหา

.....

มะลิโรยโปรยพรู่พื้นดิน

.....

อาบอบกลิ่นพิณยี่สุนแซม..."

(เรื่องอาวุธสววรรค์)

จากตัวอย่าง เป็นการเล่นสัมผัสสระ ๒ คู่ คือคำว่า มิ่ง-ยี่ง/ใหญ่-าน,
เลง-เพลง/สววรรค์-อัน, โรย-โปรย/พรู่-สู่

ง. คำแทรกเคียง คือคำสัมผัสสระที่มีคำอื่น
แทรกกลางหนึ่งคำ ตัวอย่างเช่น

"...พระยาอัสดรฟังคำแล้วพากาย	โคงค่านับรับสั่ง <u>นายพากาย</u> ไป
องค์ราชาพาธิดากลับตำหนัก	บอกคู่ทอดยอศรกาให้อบรมมาหม่
เด็กธิดาสาวสมัยนี้อ่าพิริพริ	ไม่เข้าใจที่จะ <u>ป้องกันการครองเรือน</u>
หญิงได้ผิวเปรียบเหมือนแก้วที่ไต่ค้ำ	อย่ายกหลักชกอ้างอย่าคิดสร้างป่าเถื่อน
อยู่กับชายคู่ <u>ชิดอย่าบิด</u> เป็น	แล้วแก้วเคลื่อนจงพาธิดาไป
องค์ราชมาจุดเทียนบนหาคู่	ขอศักดิ์สิทธิ์วัดประดู่หรือศักดิ์สิทธิ์วัดใหญ่
ศักดิ์สิทธิ์วัดชะ <u>เมามาเอา</u> ไป	ถ้าศักดิ์สิทธิ์โรงแรงตันไทรอย่าทอดเนตรมา
ขอเดชที่ข้างพ่อท่านคล้าย	รับนำชายมา <u>อยู่เป็นคู่</u> เสนาหา
ท่านศาลา <u>มัยตั้ง</u> ใจพา	ให้เกณฑ์คู่ราชธิดาอย่าเลยล่วง
ขอศักดิ์สิทธิ์พ่อท่านที่มีประโยชน์	พ่อท่านวัดท้าวโคตรวัดสวนหลวง
ขอศักดิ์สิทธิ์เทวดาอย่าหลอกลวง	หาคู่เวงมา <u>ชมภิรมย์</u> ชิด
ขอเดชพ่อท่าน <u>เข้มวัด</u> ภูเก็ต	ให้เกณฑ์คู่มา <u>แอบเหมือน</u> แนบสนิท
บนศักดิ์สิทธิ์เทวดา <u>ขอตั้ง</u> จิต	ตั้งทรงฤทธิ์ไว้ที่วัง ยกร้อยช้างมาอบรม..."

(เรื่องสินแม่เหมือนแพแตก)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการเล่นสัมผัสสระ โดยมีคำอื่นคั่นกลางคำ คือคำว่า นาย-กาย มีคำ พา คั่นกลาง, พา-ดา มีคำ ธิ คั่นกลาง, คำว่า บ้อง-ครอง มีคำ การ คั่นกลาง, คำว่า ชิด-บิต มีคำ อย่า คั่นกลาง, คำอื่นก็เป็นการเล่นสัมผัสสระทำนองเดียวกัน

จ. คำแทรกนอก คือคำสัมผัสสระที่มีคำอื่น

มาแทรกกลางสองคำ ตัวอย่างเช่น

"...ราชวังงามลึกซึ้งนี้อีกหนึ่งรัฐ
 ดุทิต์ศน์งามเกินเจริญไช
 ชื่อเมืองเวียงแก้วสุขสมดุจดังร่มโพธิ์
 เจ้าธรรณนามทัศน์นาขวัญจอมหาชน
 กับพระนางจันทราชายาท้าว
 ธิดาสาวชื่อทศนีเกิดมามีกุศล
 ไรที่สองน้องแทนพี่น้องแสนยากจน
 มีหนึ่งคนเพียงหนูดูแลแปลงเบญจ
 จนอายุหนูบรรจบครบสิบเจ็ด
 มองที่ใต้ของธรรมชาติก็น่าจะหวาดเสียว
 สตรีเราพลัดปลั่งกะใบครึ่งเดียว
 อย่าหมายเหลิ้วว่าสาวเจ้าจะยืน
 ตัดสินใจอย่าเอาใครมาร่วมหอ
 รูปจะหล่อเงินในธนาคารมีสักล้านหมื่น
 ระวังใจอย่าให้เป็นเช่นสาวอื่น
 จบวิชาค่อยกลับคืนสู่บุรี
 ในชาตินี้ทั้งชาติไม่ปรารถนา

เรื่องร่วมวิวาทที่ถอดรัดผูกแล้วบัดสี

จัดอาภรณ์แพรพรรณอันเต็ม

ขึ้นมาที่ผู้ปกครอง ทั้งสององค์..."

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า ชึง-หนึ่ง เป็นการเล่นสัมผัสสระโดยมีคำ น้ออีก
คั่นกลาง, คำว่า สม-ร่ม เป็นการเล่นสัมผัสสระโดยมีคำ ดุจดั่ง คั่นกลาง, ทศนา-มหา
เป็นการเล่นสัมผัสสระโดยมีคำว ขวัญใจ คั่นกลาง, ทศน์-มี เป็นการเล่นสัมผัสสระโดย
มีคำ เกิดมา คั่นกลาง และคำคู่อื่น ก็เป็นการเล่นสัมผัสสระในทำนองเดียวกัน

ข้อสังเกต เกี่ยวกับการเล่นเสียงสัมผัสในการแต่งวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุเลี่ยม
นิยมสัมผัสสระอยู่ ๒ แบบคือ คำเคียง และคำแทรกเคียงมาก

"...ณ ส่วนลมพินันอันอ้างว้าง	ดวงจันทร์ค้างทิวไม้ไผ่ลือรณ
เพ็ญเดือนหกศกก่อนพุทธศักร	โลกขลุ่ยลักไปด้วยเหตุกิเลสหนุน
พระแม่มิ่งยิ่งใหญ่ในเมืองบุญ	พร้อมสกุลข้าสาวชาววังเวียง
คอยพิทักษ์บาทขององค์พระแม่	เสียงแข็งแข่งกลับเพรียบหงบเหงียบเสียง
นางสนองพระโอษฐ์แหว่โรตเอียง	แม่ตรัสเพียงว่าถึงวัน/ครรภา
เสียงบรรเลงเพลงสวรรค์อันเจื้อยแจ้ว	วิเวกแหว่ก็กก้องห้องเวหา
พระพายพัดสะบัดพริ้วเจื้อยจิวมา	มวลงพากลิ่นกลบตระหลบอวน
บางแบบแบนระรินกลิ่นเกสร	มวลงมรยั้งไม่กล้ามาบินหวาน
สัตว์เสื่อสิ่งที่เคยคำรามหยุดคร่ำครวญ	เรไรรวนร้องเร่งดุจเพลงพิน
เสียงฆ้องกลองฆ้องเอกวิเวกหวาน	ฟังเสียงขานเทพดนตรีอันมีศิลป์
มะลิโรยโรยพริ้วสู่พื้นดิน	อาบอบกลิ่นพิกุลยี่สุนแซม
ระจิงก้องหึ่งหึ่งแหว่เวหน	เสียงสวदनต์เจื้อยแจ้วแหว่เสียงแหลม
ฟ้าสีทอง เรืองรองดุจทองแซม	เจิดจะฉ่ำแสงสู่ทิศบูรพา
องค์พระแม่มายามารศรี	พระชนนีแห่งพระองค์วงศ์เวหา

ได้พระฤกษ์เบิกยามตามตำรา
ทอธารทิพย์รินหลังดังธารทอง
ประทับยืนเหยียบพื้นธรณี

ครรภาพริสุทธ์ของพระพุทธรูป
สาตสายทองเจ็ดจำเกิดรัศมี
ดอกบัวคลีรับเบี่ยงบาทหงส์..."

(เรื่องศึกในสายเลือด)

๒.๒.๓ การใช้โวหารภาพพจน์ และสัญลักษณ์

โวหารภาพพจน์ คือการสร้างภาพขึ้นในใจโดยใช้ถ้อยคำสำนวน จาก
การศึกษาวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุลนิยม ปรากฏโวหารที่มีลักษณะเด่น ดังนี้

อุปมา (Simile) เป็นโวหารที่เปรียบเทียบของสองสิ่ง โดยมี
คำสันธานเหล่านี้ เหมือน ดุจ ดัง ดั่ง ประหนึ่ง เพียง ฯลฯ เข้ามาเชื่อม ตัวอย่าง
เช่น

"...เด็กธนูสาวสมัยนี้อ่าพิรุฬไร
หญิงได้ผิวเปรียบเหมือนถั่วที่ได้ค้ำง

ไม่เข้าใจที่จะบ่งการครองเรือน
อย่ายกหลักชักอ้างอย่าคิดสร้างป่าเถื่อน..."
(เรื่องสิ้นแม่เหมือนแพแดง)

"...ประสพพบพัทธร

สายตาเป็นใหญ่

สายตาคือหน้าต่าง

ถ้าดาวดลวดลาย

เหมือนสัตว์ที่วิ่ง

มาพบชนพราน

หม่นน่องประกายทอง

มองเห็นส่วนลึก

กับหนุ่มชาวบ้านไกล

ผู้หญิงมีความหมาย

หัวใจอยู่ในร่างกาย

ใจก็พานึก

เข้ามาในดวงตาน

เกิดความรู้สึ

เย็นใจตึกตึก

ออกทางสายตา

(เรื่องสิ้นแม่เหมือนแพแดง)

ยิ้มหน่อยหน่อย

ค่อยมาถามได้

น้องมาจากไหน

นะแม่คนสวยหนา..."

(เรื่องสั้นแม่เหมือนแพแดง)

"...วิฑูรย์ที่คุ้นเคยฟังดังไฟเราะ เสียงเสนาะดุจดังเสียงเด็กที่ไร้เดียงสา
ลิเกไทยในสมัยห่างหายยา เป็นเพราะตราค้างทาวจึงลาวดัง..."

(เรื่องใจชายกายหญิง)

การใช้สัญลักษณ์ ในวรรณกรรมหนึ่งทะเลของจูเลียม บรากงว่า
มีการใช้สัญลักษณ์ ดังตัวอย่าง

"...เวไนยน์ใจกลุ้มกลัด ทนกัดต่อนานนาน ดั่งมดพบน้ำตาล
เริงสำราญกับกา ก็มพลีศรีธรรมราช ช่างฉลาดพ่องโสภี
พัฒมแรงไฟดี หลอดไฟสีระยับตา กากินอนเปลือยกาย ไม่ละอายแก่เทวดา
เวไนยน์มาสู่ภักษุชา จนตามัวจนลืมตัวเองประดุเปิดแต่หน้าต่างปิด
จลรตามติดไวกแล้วเกรง หัวแหว่ผ่านพรแสง ฟังเสียงเพลงมาล้อมกากี
ขยับขยับนเตียง ใต้อนเคียงกับเทวี ยิ้มยั่วที่ผ่านที่ เพราะกากี
มันต้องการเงิน เจอสระแสนสำราญ บัวตุมบานมาแสนเปลิดเพลิน
ยัดพูนละมุนเกิน ช่างเปลิดเพลินเห็นดวงดาว จรวดโตะแจ้งผิง
พุงปักถึงดังเหล็กหลาว หน้าแพรกแตกเป็นราว ไม่กล้าเข้ามาใกล้กัน
ราหูตะลึงพรวด อมจรวดอเมรีกัน ออมอมจิงโรมรันไม่ยอมกับไม่ยอมคาย
จรวดคืนไม่ออกคืน เบื่อน้ำลาย ถอยออกแล้วปักสับาย ราหูบ้วนน้ำลายตาม
ราหูของเกี้ยว แยะเขี้ยวซี่เดียวงาม อ้าปากกับน้ำลายทราวม
ตามขมขื่นกลืนกันต่อไป ออมอมแล้วคายคาย ทนวดเป็นสายดังหญ้าร้างไถ่

กลิ่นหอมเข้าไว้วัน ดูแรงไฟเอาไว้ปลาย จรวตจะไปพระจันทร์
 ร้อนเสียกรณแทนละลาบ ไฟร้อนมันอยู่ตอนปลาย ช่างน่ากลัวหัวมันแดงวาว
 จรวตขัดเหนื่อยอ่อน แล้วเลยนอนถอนใจยาว ราชู้อ้าปากวาว
 เล่าเข้าจับขยับกลิ่น จรวตชักจะบวม ลงแอ่นหอบชักกลับกลืน ราชูขยับกลิ่น
 เหม็นน้ำมันแล้หลายเลย..."

จากตัวอย่าง จะเห็นว่า จูเลียม ใช้วิธีการเปรียบเทียบได้อย่างกลมกลืน
 เช่น ผู้หญิงได้หัว เปรียบเหมือน ถั่วที่ได้ค้ำ คือเป็นเครื่องหึ่งพาสัย ตามคติของไทย
 โบราณ ผู้หญิงจะต้องพึงพาสามี เปรียบสายท่อน้ำต่างของหัวใจ เพราะหากเราต้องการ
 จะทราบถึงจิตใจของใครสักคน สามารถดูได้จะสายตาของผู้นั้น เปรียบหนุ่มสาวเมื่อแรกพบ
 จะเกิดปฏิกิริยาความต้องการต่อกัน เหมือนสัตว์ป่าที่วิ่งมาพบกับนายพราน เปรียบเสียงของ
 วิทยาที่ไพเราะ เหมือนกับเสียงของเด็กที่ไร้เดียงสา คือเสียงเด็กที่ไร้เดียงสา เป็นเสียงที่
 แจ่มใส

ส่วนการใช้สัญลักษณ์ จูเลียมได้ประพันธ์เพลงซึ่งใช้เหตุการณ์ของจรวตที่พุ่งไปลง
 บนโลกพระจันทร์เป็นสัญลักษณ์แทนการร่วมเพศ โดยให้จรวตเป็นสัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศ
 ชาย และให้ราชูเป็นสัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศหญิง และได้บรรยายลักษณะการร่วมเพศไว้
 อย่างเห็นภาพทีเดียว

๓. แนวคิด (Theme)

แนวคิด คือสิ่งที่เกิดขึ้น มีอยู่ ตั้งอยู่ ในโลกวิสัย การศึกษาวิเคราะห์แนวคิด
 จากวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจูเลียม ถึงทอง พบว่า ได้แนวคิดมาจากพุทธศาสนา ดังนี้

๓.๑ แนวคิดเรื่อง "กรรม" ซึ่งเป็นความเชื่อในพุทธศาสนา จูเลียม
 เชื่อว่า กรรมที่บุคคลใดกระทำลงไปแล้วย่อมส่งผลในภายหลังอย่างแน่นอน บางครั้งอาจ
 จะไม่ได้ส่งผลต่อผู้กระทำโดยตรงแต่อาจจะส่งผลไปยังลูกหลานของผู้นั้น ทำกรรมดี

ผลย่อมได้ดี ทำกรรมชั่ว ผลย่อมได้ชั่ว จูเลียมได้แทรกแนวคิดนี้ไว้ในวรรณกรรมหนึ่งตะลุงของท่านทุกเรื่อง ที่เด่นชัดที่สุดคือในวรรณกรรมหนึ่งตะลุงเรื่อง กงกรรม เหตุการณ์ในเรื่องตลอดทั้งเรื่องได้นำเสนอให้เห็นว่าพ่อก่อพฤติกรรมเช่นไร ผลสุดท้าย ก็จะตกไปเป็นกรรมของลูกอีก ดังคำบรรยายของจูเลียม ตอนตั้งเมืองว่า

"...คำว่า กงกรรม นั้นครับ คือกรรมที่สร้างเอาไว้สิ่งใดมันก็จะหมุนเวียนเปลี่ยนมาเจอ พ่อสร้างลูกได้รับ หลานได้รับ มันหมุนเวียนอยู่อย่างนี้ ..."
(เรื่องกงกรรม)

๓.๒ แนวคิดเรื่องลักเพศ ผู้วิจัยเห็นว่าจูเลียม ประสงค์จะเสนอแนวคิดนี้มากกว่าแนวคิดอื่น สังเกตได้จากการที่ในวรรณกรรมหนึ่งตะลุงที่มีแนวคิดนี้ไปแสดงซ้ำแล้วซ้ำอีก แนวคิดปรากฏใน เรื่องใจชายกายหญิง เรื่องธิดาพระกฤษณเทพ เรื่องอาวุธสวรรค์ เรื่องอัศวินสายฟ้า โดยต่อต้านการเป็นลักเพศโดยเฉพาะผู้หญิงที่มีนิสัยเหมือนผู้ชาย โดยการนำเสนอผ่านตัวละครหญิง เช่น

"...นางฟ้าหญิงแวมตาที่รัตนประเทศ พระชลเนตรเธอสุณสิ้นชีวิตรสลาย
เสด็จพ่อรัตนเจ้าวังพลาย กะปองหมายให้เนื้อเย็นเป็นสตรี

นางแวมตา : ล้นชอบจริงนะครับ แต่งตัวเป็นผู้หญิงไม่ชอบจริงนะพี่
เหว

เหว : แล้วแต่ชอบ กลุ่มใจกับเรื่องสมัยนี้ หญิงอยากเป็นชาย ชาย
อยากเป็นหญิง บางคนได้ลูกได้เมียอดสำห้ท่มเมียมาแต่งตัว
เป็นหญิง ไม่รู้ฮือโรมไหนอยู่ข้างใน กลุ่มใจที่สุดเลย โลก
แปรปรวนเรื่อย ศาสนาเริ่มเรียวลง

พระเจ้ารัตน : เออ ลูกเอ๋ย พ่อไม่สบายใจ ลูกเที่ยวว่าคนอื่น โดยไม่ได้

สอบสวน เราเป็นผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญเป็นธรรมแก่ผู้ใต้
บังคับบัญชา

นางแววตา : แหม นางแววตา ไม่ชอบเลย ใจครमाเรียกนางแว
ไม่ชอบ ต้องเรียนนายแววตา

พระเจ้ารัตนะ : เอาละ พังคำข้า ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ห้ามจับอาวุธชนิดใด
อย่างเด็ดขาด เราเป็นผู้หญิงต้องจับเครื่องสำอาง

นางแววตา : ผมยอมไม่ได้หรอก อาวุธกับมือของนักรบต้องคู่กัน..."
(เรื่องใจชายกายหญิง)

๓.๔ แนวคิดเรื่องการบวช จูเลียมได้เสนอความคิดนี้ผ่านทางคำ
คำพูดของตัวตลก ในลักษณะที่เป็นมุขตลก แต่ในความเป็นจริงในสังคม ก็มีส่วนเป็นเช่นที่
ตัวตลกพูด กล่าวคือ ผู้หญิงที่บวชชี มีเหตุ ๓ อย่าง คือ ผิดหวังด้านความรักอย่างหนึ่ง
ถูกผู้ชายทำไม่ดีไม่ร้ายแล้วทั้งอีกอย่างหนึ่ง และมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง
แนวคิดประเภทนี้ ทำให้ตัวละครต้องเกิดความน้อยต่ำใจ หรือเจ็บใจ หรือเสียใจ เป็นต้น
เช่น

"...เหว : ชีแก่แก่ บวชเพราะหมดหวังในชีวิต บวชเพื่อทำใจให้บริสุทธิ์
ถึงชีที่บวชสาว บวชอยู่สอง สามกรณีด้วยกัน ที่หนึ่ง ผิดหวัง
เพราะ ผัวทุ่ม ที่สอง บวชเรื่องเขาทำเสียหายแล้วไม่เอา
ขายหน้า ชาวบ้าน ถึงที่สาม บวชเพราะสมัครใจบวช
ตามรอยพระพุทธเจ้า ปฏิบัติธรรมะให้จิตใจสงบ ถึงคนแก่
อย่าไปตามแก เพราะแกจะตายแล้ว..."

(เรื่องใจชายกายหญิง)

๓.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง จูเลียมแสดงความคิดว่าการสูญเสียแผ่นดิน สันเอกราชของชาติ หรือการเป็นทาสชาติอื่นเราย่อมลำบากประเทศใดที่ตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอื่น ก็จะถูกเขาข่มเหง เช่นในวรรณกรรมหนึ่งตะลุงเรื่องสิ้นแผ่นดิน หรือไร้แผ่นดิน เมืองเทวะทนะ ถูกจอมยักษ์พิษณุราชาเข้ายึดครองและบังคับประชาชน แม้ขอทานก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะขอ ถูกไล่อย่างสุนัข เรื่องเชิดชวงศ์ ขอบ ชวงศ์ซึ่งเป็นขุนศึก นำพระโอรสหนีความตายออกจากเมือง เพราะขุนพลในทรยศต่อราชบัลลังก์ จึงคิดจะกอบกู้บัลลังก์คืนให้กับองค์รัชทายาท ขุนศึกได้อบรมสั่งสอนเชิด ชวงศ์ ทั้งด้านความรู้วิชาการและด้านสงคราม ทั้งยังยุยงให้ราษฎรบ้านแดงพญาไฟต่อต้านขบวนการข่มเหงของเศรษฐีปัญญาจนประสบความสำเร็จ ดังตัวอย่างเช่น

"...กล่าวถึงกระท่อมน้อยกลางป่า ขอบ ชวงศ์ ขุนศึกแห่งเมืองอังคราชได้รับคำสั่งจากขุนพลอัครเดชให้นำโอรสที่ถูกเปลี่ยนตัวแล้ว ไปฆ่าทิ้ง แต่เหตุการณ์นั้นไม่เป็นเช่นนั้น เพราะขอบ ชวงศ์ ยังมีจิตใจที่ประเสริฐมากกว่านั้น บัดนี้ เขาได้นำโอรสมาชุบเลี้ยงไว้ จนเจริญเติบโตเป็นหนุ่มขึ้นแล้วตั้งชื่อว่า เชิด ชวงศ์ ขอบ ชวงศ์ ได้อบรมสั่งสอนโอรสให้เป็นคนมีความรู้ทั้งวิชาการและการรบ เพื่อหวังจะกลับไปกู้ราชบัลลังก์กลับมา แต่เหตุการณ์จะสำเร็จดังที่เขาตั้งความหวังไว้หรือไม่ ติดตามต่อไปซิครับ..."

(เรื่องเชิดชวงศ์)

"...ที่ช่องสุ่มของกองกำลัง ข้าพเจ้ามีนามว่า ขุนพลวรุณ ขุนพลคู่ราชบัลลังก์ของอดีตองค์พระเจ้าชาตเวท แห่งเมืองเทวะทนะ ซึ่งถูกไอ้ยักษ์พิษณุเข้ามายึดไปครอบครอง แต่อีกไม่นาน ข้าพเจ้ากับสมัครพรรคพวก จะต้องยกกองทัพไปยึดคืนมาให้ได้ พี่น้องครับ การที่ชาติเสียเอกราชให้แก่ผู้อื่น มันนำความเดือดร้อนมาให้เราเป็นอย่างมาก เลือดของข้าพเจ้า เลือดคนไทยไม่ยอมให้ใครมาครอบครอง นี่ก็ได้อบรมสั่งสอนลูกสาวให้ช่วยเหลือในกิจการงานกู้ชาติของเรา..."

(เรื่องสิ้นแผ่นดิน)

๓.๖ แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องชนชั้น ปรากฏในหลายเรื่อง แต่ที่เด่นชัดคือ เรื่อง สายเลือดพญาบาท ตอน พระเจ้าวงศ์มร กับนางเกสร จะหาคู่ให้ธิดาเพื่อประกาศิต ซึ่งต้องเป็นหญิงที่มีชนชั้นวรรณะเดียวกัน แต่ได้ถูก ประกาศิต คัดค้านว่าปัจจุบันนี้ เขาไม่ถือเรื่องชนชั้นกันแล้ว เพราะคำว่าผู้ดีนั้น มันไม่ใช่หมายถึงคนที่เกิดในสกุลสูง แต่เป็นคนที่พูดดี ทำดี คิดดี คือผู้ดี เพราะฉะนั้น การเลือกคู่ครองหรือการคบคนสมัยนี้เขาไม่เลือกชนชั้นวรรณะกันแล้ว ดังตัวอย่าง

"...พระเจ้าวงศ์มร : เป็นอย่างไรลูก เรียบร้อยดีไหมการเตรียมงาน
การจัดเวที สถานที่พักให้กับผู้ที่จะมาให้เจ้าคัดเลือก
ที่หลับที่นอนดูให้สมเกียรติหน่อยนะ

นางเกสร : ใต้ เพคะ ให้สมเกียรติลูก เรามั่นชนชั้นกันด้วย
ทำอะไรอย่างให้ชนต่างด้าวชาวต่างแดนเขาพูดดูถูกได้
แล้วผู้ที่จะมาให้ลูกเลือกนะ ลูกต้องเลือกให้สมกับวรรณะ
ของเราละลูก เรามั่นกันด้วยลูกก็ต้องเลือกคนที่เขามี
ศักดิ์เสมอกับเรา

ประกาศิต : เสด็จพ่อ เสด็จแม่ ลูกคิดว่าสมัยนี้ ความเป็นชนชั้น
วรรณะ มันจบไปแล้วละ เสด็จแม่ ลูกจำได้ว่า
องค์ศาสดาได้ยกเลิกไปตั้งนานแล้วไม่ใช่หรือคะ
และปัจจุบัน เขายึดถือกันที่ความประพฤติแล้วไม่ใช่หรือ
เสด็จแม่ ผู้ดี สมัยก่อนคือผู้ที่เกิดในตระกูลสูง แต่
ปัจจุบันผู้ดี คือผู้ที่ทำดี พูดดี คิดดี นะเสด็จแม่..."

(เรื่องสายเลือดพญาบาท)

๓.๗ แนวคิดเกี่ยวเรื่องสายเลือด หรือกรรมพันธุ์ จูเลียมแสดงให้เห็นถึงลักษณะกรรมพันธุ์ มีความสำคัญ เพราะมีคำโบราณกล่าวว่า "เชื้อไม่ทิ้งแถว" กา แม้จะนำเลี้ยงไว้วันกรทอง ก็ยังเป็นอีกาอยู่ จูเลียม แสดงแนวคิดเรื่องนี้ไว้ในวรรณกรรม หนังสือเรื่องลูกทรพีฬาวาน คือ เจ้าเมืองโพราย ครั้งหนึ่งได้ยกทัพไปปราบโจรที่ถ้ำแห่งหนึ่ง และได้นำเด็กน้อยที่ได้มาจากถ้ำโจรแห่งนั้น มาเลี้ยงไว้ในฐานะโอรส ตั้งชื่อว่า วราภรณ์ เมื่อวราภรณ์โตขึ้น ก็ได้ไปศึกษาเล่าเรียนแต่ได้ไปพบกับนางยักษ์แปลง ถูกวิญญูณของพิชฌักนำไปในทางที่เสื่อม หลงซื้อค่ายุแห่งจนล้มบาปบุญคุณโทษ ดังตัวอย่างตอนหนึ่งว่า

"...วราภรณ์ : ถวายบังคม พะยะคะ เสด็จพ่อ เสด็จแม่

พระเจ้าวงศ์เทวัญ : ออ ลูกวราภรณ์ ลูกพ่อกลับมาแล้ว อ้าวแล้วน้องวัชรินทร์ละ

นางจันทรา : น้องวัชรินทร์ละลูก ทำไมลูกกลับมาเพียงคนเดียว

วราภรณ์ : ออ น้องวัชรินทร์ ตอนนี้อยู่ไปได้เมียเป็นนางยักษ์แปลง
อยู่ในถ้ำกลางป่า นะ เสด็จพ่อ ลูกพยายามพูดเท่าไร
เขาไม่ยอมเชื่อลูกเลย ตอนนี้อยู่ได้เรียนวิชามา เอ๊ย
ลูกขอตัวก่อน พะยะคะ วิชามันร้อนแล้ว

นางจันทรา : เสด็จพี่ ว่าไง

พระเจ้าวงศ์เทวัญ : ว่าไง ลูกของเธอ ชั่วช้าจริง ไม่ฟังคำที่สอนเลย เลิก
เลิก พ่อลูก ตั้งแต่นี้เป็นต้นไป

นางจันทรา : พระองค์ น้ำกับเลือดนะพระองค์ น้ำนี้มันสามารถ เปลี่ยน
สถานะไปตามแต่ดินฟ้าอากาศ หม่อมฉันเลี้ยงลูกทั้งสองมา
กับมือของหม่อมฉันเอง พระองค์ไม่ทรงเข้าพระทัยเลย
ว่าลูกทั้งสองต่างกันราวฟ้ากับดิน เอาละ หม่อมฉันยังเชื่อ
ว่า เลือดมันต้องข้นกว่าน้ำ นะเพคะ..."

(เรื่องลูกทรพีฬาวาน)

จากแนวคิดทั้งหมดจะเห็นได้ว่า จูเลียม นำเสนอแนวคิดในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของเขาได้อย่างกลมกลืนกับเหตุการณ์ และสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม และแนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่จูเลียมนำมาจากคำสอนของพุทธศาสนาทั้งสิ้น โดยเฉพาะเรื่องกรรม ซึ่งนับเป็นหลักสำคัญของความเชื่อในพุทธศาสนา ส่วนแนวคิดที่แปลกแยกออกไปจากแนวคิดอื่น ก็คือ แนวคิดเรื่องลักเพศ นับเป็นแนวคิดที่ทันสมัย เพราะสังคมสมัยปัจจุบัน สภาพของผู้หญิงที่มีจิตใจเป็นผู้ชาย และผู้ชายที่มีจิตใจเป็นผู้หญิง มีให้เห็นอยู่ทั่วไปในสังคม จูเลียมได้เสนอแนวคิดให้เห็นถึงข้อดีข้อเสียผ่านตัวละครได้อย่างเหมาะสม

บทที่ ๓

วิเคราะห์คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมหนึ่งตะลุม ของจุเลียม กิงทอง

หนึ่งตะลุมในฐานะเป็นวรรณกรรมย่อมเป็นหลักฐานบันทึกสภาพสังคมและวัฒนธรรมในช่วงเวลาที่วรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ถูกสร้างขึ้น นอกจากนี้ หนึ่งตะลุมยังเป็นผู้ที่ผู้แต่งแทรกแนวคิด ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหา เสนอแนะแก่ผู้ชมไปในขณะเดียวกันด้วย

วรรณกรรมหนึ่งตะลุมของจุเลียม กิงทอง มีคุณค่าด้านสังคมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. สภาพสังคม

๑.๑) บันทึกสภาพการเมืองการปกครอง จุเลียมได้บันทึกให้เห็นสภาพการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนี้

...นิทานหนึ่งขอตึงเมืองเรื่องรุ่งโรจน์

เทิดชวงเซตติจดังแคว้นแดนดลิต

นามธำเนเมืองไพรายุดจดังได้เนรมิต

จากประกาศิตสูงล้ำขององค์อมรินทร์

โชดเขาเขินเพลิตเพลินตามงามด้วยธรรมชาติ

ดังภาพวาดที่ขึ้นชื่อมาจากจากฝีมือของนักศิลป์

ทิศปัจฉิมจดคงคามแม่น้ำสาละวิน

หลากไหลรินลงข้าข้าลงไหลลงสู่สาคร

ทิศทักษิณจดผาตันธมาศ

ธรรมชาติสัสร้างกำแพงขึ้นกับแหล่งสิงขร

รุกขชาติดาดำดินแดนแดงดอน

ผลเค่ออันส่งหอมหอมชวนชิม

พังเรไรจักจั่นหัวเหวี่ยง
 เสียงเจื้อยแจ้วดูจรรเลงตอนเราฟังเพลงขิม
 แดนอุดมป่าดงดานด้านปัจจุ
 ดุจรูปภาพพิมพ์จากสถานวิมานแมน
 ที่ศัททนต์จัดกองทัพไปสำหรับสู้ศึก
 รวมผนึกกองกำลังไว้ตั้งแสน
 ส่งอาวุธส่งเสบียงไปซบเลี้ยงพวกชายแดน
 ไม่ดูแคลนสับประมาทราชศัตรู
 เหล่านายทัพนายกองต้องเยี่ยมหาญ
 บางฝึกฝนจนชำนาญการต่อสู้
 ฝ่ายทหารคอยกำราบศัตรู
 ตำรวจผู้คอยกำราบปราบชนพาล
 แดนบูรพาติดเขตยังฝั่งมหาสมุทร
 อุดมสุดด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร
 ท้องทุ่งนาจรดไปจนฝั่งชลธาร
 ยามวิกาลไฟสว่างดังดวงดาว
 ชาวบวระมลงเรือหามัจฉาชีพ
 ออกเรือเลียบวังไต้ว่าโยหนาว
 ได้เต็มลำเข้าสู่ฝั่งกันเป็นครั้งคราว
 เสียงอื้อฉาวพวกพ่อค้ามาติดต่อ
 ตั้งกระทรวงสาธารณสุข
 ทุกทุกยุคเร่งผลิตวิชาหมอ
 ทพอากาศเฝ้าทะยานกล้าหาญพอ
 ชี้นำฮ่อขับไล่ผู้หม้อมิตร
 เกษตรกรที่ยากจนคนขี่ช้างขัด

ทางรัฐจัดสรรพื้นที่โดยมีสิทธิ์

วงศ์เทวัญจอมพงศ์ผู้ทรงฤทธิ์

กับดวงจิตจันทรา ... ราเณาม...

(เรื่องขุนศึกกตัญญู)

จากบทตั้งเมืองเราจะเห็นลักษณะการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันซึ่งมีกระทรวงต่าง ๆ ดังนี้ กระทรวงกลาโหม มีทหารคอยป้องกันอยู่ที่ชายแดน กระทรวงมหาดไทย มีตำรวจคอยบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชน กระทรวงสาธารณสุข ผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อรักษาโรคภัยไข้เจ็บกระทรวงเกษตร คอยดูแลความทุกข์ยากของเหล่าเกษตรกร ลักษณะการปกครองที่มีกระทรวงก็เป็นการลักษณะการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามแบบฉบับของไทย

๑.๒) บันทึกลักษณะการปกครองระบอบเผด็จการ โดย จูเลียม่าให้นางจันทวีมเหสีพระเจ้าทิพย์สุวรรณซึ่งได้สวรรคตไปแล้ว ปกครองเมืองเขมรรัฐ ด้วยระบอบเผด็จการ โดยมีเจ้าพระยาสิงหราชเดโช เป็นผู้นำทางทหาร แต่ก็ยังต้องคอยฟังคำสั่งจากพระนางจันทวี ดังตัวอย่าง

...สำหรับเมืองแรก ขอตั้งชื่อว่า เมืองเขมรรัฐ พระเจ้าทิพย์สุวรรณกับพระนางจันทวี ปกครองบ้านเมือง หลังจากพระเจ้าทิพย์สุวรรณสวรรคตแล้ว พระนางจันทวี ได้ยึดอำนาจขององค์สวามี ปกครองแบบเผด็จการเพียงพระนางเดียว อำนาจอันยิ่งใหญ่ของพระนางบัดนี้ นางสั่งให้ใครตายก็ต้องตาย สั่งให้อยู่ก็ต้องอยู่ แม้เจ้าพระยาสิงหราชเดโช ก็ยังเกรงต่ออำนาจของพระนาง จนต้องยอมเป็นข้ากับนาง ด้วยความกลัวตาย ...

(เรื่องสายเลือดพญาบาท)

๑.๓) บันทึกสภาพการเมืองการปกครองในสมัยที่คอมมิวนิสต์มีอิทธิพลทางภาคใต้ จูเลียมนำเสนอนิเวศวรรณกรรมหนึ่งตระกูล โดยสร้างสถานการณ์ให้พระยารณภาพสมคิดกับยักษ์สุรนารท โดยยุยงให้ประชาชนเข้าใจฝ่ายรัฐบาลผิด เกิดการต่อต้านรัฐบาล ยุยงให้ฝ่ายรัฐบาลเข้าประชาชนผิด ทำการจับกุมประชาชนในข้อหาคอมมิวนิสต์ ไว้ดังนี้

...กล่าวถึงองค์สุรนารท และเฮอร์ส พระองค์ท่านมีแผนการร่วมกับเจ้าพระยารณภาพว่า จะยึดครองอำนาจแห่งเมืองไพศาล มาเป็นเมืองของตน เจ้าพระยารณภาพกำลังแก้ก่อกวนให้ปั่นป่วนขึ้นในเมืองไพศาล เมื่อประชาชนกับเจ้าหน้าที่ทำการต่อสู้กัน เจ้าหน้าที่ปราบปรามประชาชน ประชาชนต่อสู้เจ้าหน้าที่ เมื่อทั้งสองฝ่ายอ่อนกำลังลง กองทัพของสุรนารท ก็จะยกทัพไปยึดครอง ก็ไม่ผิดอะไรกับสัตว์ ๓ ชนิด คือ เสือกับสิงโต ซึ่งถือว่ามันเป็นเจ้าป่า ถ้ากัดกัน รบกันจนสิ้นแรง สุดท้ายหมาป่า ก็คอยกินเนื้อ เสือกับสิงโต บ้านเมืองก็เช่นกัน ถ้าประชาชนรบกับเจ้าหน้าที่ หรือประชาชนรบกับประชาชน สุดท้าย ข้าราชการกำลังยึดครองจะตาย...

(ขุนศึกกตัญญู)

๑.๔) คุณค่าด้านบันทึกสภาพที่ชาวบ้านต้องยอมรับอย่างหวานอมขมกลืน คือเมื่อเจ้าชั้นสูงออกเยี่ยมเยียนชาวบ้าน พวกเหล่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องจัดการต้อนรับ เลี้ยงดูบิเสื่ออย่างดี มีอะไรเป็นของมีค่า จะต้องสรรหามาให้เจ้านาย ยิ่งโดยเฉพาะ พวกเครื่องประดับบ้าน เช่น หัวกระติ่งป้าหรือ จำพวกงาช้างสวย ๆ จะสรรหามาให้เจ้านาย สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมทางภาคใต้ดังปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล ของจูเลียม ว่า

...ผู้ใหญ่ขุน : เหม ไม่ไหวแล้วแหละ บ้านนอกคอกนาเรา นะ

- ตามัน : ปรี๊ดละผู้ใหญ่ เป็นถึงผู้ใหญ่บ้านยังมีปัญหาไพร่ล่า ละ
- ผู้ใหญ่พูน : ตามัน เหย ยิงใหญ่เท่าใด มีกะล่ำบากมากเท่าไร และ นี่
 ดอเข้าพวกในอำเภอเขามาเยี่ยมเราเล่า ไม่รู้เอาไพร่ให้มัน
 กัแล้วแหละ มาที่ไร ไก่ หรือ หมูหรือ ต้องฆ่าไปหลายตัวเล่า
 ไท่น ต้องเตรียมหาของดี ๆ ไว้ มอบเป็นโต๊ะเล็ก หัวความป่า
 หรือไพร่ ดอไพร่ เล่า นี้ ฤทนต์แล้ว เหลือแต่ฮั่นยี่ นั้นนะ
- ตามัน : มีปัญหาอ่อน ลูกสาว จะยกให้คนอื่นเหมือน ผักหมือบลาได้หรือ
 ตามจริง เขามาเยี่ยม เรา น่าจะมีของมาฝากเรา

(เรื่องศึกในสายเลือด)

๑.๕) บันทึกสภาพการจ้อราชย์รั้งหลวงของผู้มีอำนาจ จูเลี่ยม
 ได้เสนอ "ให้เห็นสภาพการสร้างถนนเลวร้าย จูเลี่ยม เรียกถนนหลานรับ ด้วยเหตุผล
 ลูกจ้างราคาแพงมาก พวกที่สร้างได้งบประมาณ มาถ้าจะซื้อลูกจ้าง ทำให้งกกินกันน้อยไป
 เลยซื้อดินลูกรับที่มีส่วนผสมของพวกดินเหนียวดินทราย เพราะราคามันถูก นอกจากนั้น
 ท่านได้กล่าวให้เห็นว่า เมืองไทยเราถ้าหากว่าเหล่าข้าราชการอย่างกกินกันแล้ว
 ถนนในเมืองไทย ชาติทองคำไปทุกสายแล้ว และเหตุการณ์นี้ จูเลี่ยม ได้สร้างภาพให้แก่
 ซึ่งเป็นตัวตลก ร้องเพลง ในเนื้อเพลงได้กล่าวถึงสภาพของถนนในบ้านเรา จากเพลง
 ถนนเลอะเทอะ ดังนี้

...เงินผันผันผ่านตำบล จัดสร้างถนนให้ฟ้าเคลมเลอะเทอะ เอาหลานรับ
 เข้ามาตั้งไว้เป็นกองพอนตักน้ำมันรองไหลเป็นร่องเลอะเทอะ ชำรุดแล้ว
 ไม่มีใครซ่อม นั่งตรอมอยู่ทำไมมันไปเหยอะเลอะเงินผันผันผ่านไปทุกปี
 ทำถนนอย่างดี ไม่พันปีก็เลอะเทอะ เพราะหลานรับไม่ได้ มีอย่างเดียว
 ยังปนด้วยดินเหนียว ประเดี๋ยวเดียวก๊เลอะเทอะ บางสายกลายเป็นทางตัน

นายช่างจบสถาบัน ช่างรักกับช่างเออะ

บางตำบลทำถนนไม่ทัน ครั้นพอหมดเงินผันไว้แค่นั้นก่อนเออะ บางคนบ้าน
อยู่ในท้องถิ่น ยังตั้งซื้อรถยนต์แล้วรักษาไม่ทำให้เออะ ท่านกำนันบอกว่าเงินผัน
หมด ดูดทั้งหมัดเตรียมขายรถกันแล้วเออะ

เงินผันผันผ่านตำบล เสียเล่ห์เสียกลึงกว่าคนยากก็เออะ กำนันแก่เคยเก่ง
ราชการพอเจอลูกเจอหลานแบ่งก็กันเออะเถอะ สำนวนน้อยนอยรูปร่างอวบอัน
เป็นเมียน้อยกำนันยุคเงินผันก็เออะ...

(เรื่องอาวูธสวรรค์)

จากตัวอย่างดังกล่าว จูเลียนได้

๒) บันทึกสภาพความเป็นอยู่

๒.๑) บันทึกสภาพความยากจนของชาวบ้านควนกาหลง จูเลียน
นำเสนอเกินจริง คือให้ตัวละครนางเอก คือนวลจันทร์ ยากจนไม่มีแม้แต่เสื้อผ้า จึงต้อง
ซิงตัวเองอยู่ในห้องดังปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลเรื่อง ขุนศึกกตัญญู ตอน เรวดี
กลับมาจากเรียนหนังสือ จากสำนักภาษา ถึงบ้านนวลจันทร์จะเข้าไปเยี่ยมนวลจันทร์ แต่
นายเปลี่ยห้ามไว้ เพราะไม่มีเสื้อผ้าสวมใส่ ดังปรากฏในบทสนทนา ดังนี้

...เรวดี : ลุงเปลี่ยสวัสดีครับ

เปลี่ย : เออ สวัสดี พานานแล้วเออะ ลูก

เรวดี : เพิ่งมาถึง ลุง นวลจันทร์อยู่ไม่

เปลี่ย : อยู่ลูกเธอ แต่ว่าอยู่ในห้อง

เรวดี : ทำไม ละ ผมเข้าไปพบนวลจันทร์ทักทายครับ

เปลี่ย : ไม่ได้ ไม่ได้ ลูกเธอ ไม่ได้ ไม่ได้

แก้ว : ปรี๊ด ไอ้เปลือย ไม่บายเออ
 เปลือย : ใหม่ แต่ว่า ฮี เข้าไปไม่ได้ พันนี้ (กระซิบนายแก้ว)
 แก้ว : ออ ไม่มีผ้านุ่ง ปรี๊ด จมูกถึงไม่มีผ้านุ่ง ออ นั่นแหละ หมาบ้าน
 นี่จึงพอมผิดปกติ เพราะกินดินทุกวัน...
 (เรื่องขุนศึกกตัญญู)

๒.๒) บัณฑิตอาชีฟ อาชีฟ หมายถึงการทำมาหากินเลี้ยงชีวิต
 ชาวไทยภาคใต้ส่วนใหญ่เอาชีฟทางกลีกรรม ซึ่งเป็นเอาชีฟพื้นฐานของคนในสังคม โดยเฉพาะ
 การทำสวนยางพารา เกี่ยวกับอาชีฟของคนในสังคม จูเลียม ได้เสนอไว้น้อย จะหยิบยก
 มาให้เห็นพอสังเขป ดังนี้

ก. อาชีฟทำสวนยางพารา ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตะลุง เพียงแต่
 ตัวละครพูดถึง "ว่าหนุ่มสาวรักกันแล้วก็พากันเบี่ยงคุดกันใต้ต้นยาง" ดังนี้

...เหว้า : - สาว ๆ สมัยนี้ ความรักแท้ไม่มีให้เห็นหรอก รักแท้แพ้รถ มีรถ
 มอเตอร์ไซด์ คันเดียวเท่านั้นแหละ เดียวไปโน่น เดียวไปนี่
 ขับไปขับมา พอดีน้ำมันหมด เลยต้องแวะนั่งคุดใต้ต้นยาง วันต่อมา
 ไปบ้านดอน น้ำมันหมด เลยต้องแวะนอนโรงแรงที่บ้านดอน ฮะ ฮะ...

(เรื่องธิดาพระภุชฌเทพ)

ข. อาชีฟหาหน่อไม้ไผ่ขาย ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตะลุง คือ
 ตามันยายคง สองตายาย บ้านอยู่กลางป่า ไม่มีที่ทำกินได้แต่หาหน่อไม้ไผ่ขาย ดังความใน
 บทหนึ่งตะลุงว่า

...ตามัน : ยาย วันนี้ก็ไปหาหน่อไม้ไผ่ละ อยู่บ้านดี ๆ ละ เก็บผัก

หักฟืนอย่าออกไปไกลนะ

ยายคง : ออ ไปตัด แขนงไปตัด ตีมะสาย ออกเที่ยง เดี่ยวมันร้อนนะ

ตามัน : หน่อไม้ สมัยนี้ มันหายากเข้าทุกวัน คนกรุงรูกปากกันนัก...

(เรื่องเชิดช่วงค์)

๒.๓) บันทึกสภาพของบ้านกับวัด จะต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน พระภิกษุจะต้องมีความสำรวม อยู่ในศีลในธรรม ไม่ทำตนเจองทอง จูเลี่ยม เสนอแนะ พฤติกรรมของพระภิกษุผ่านทางตัวละครที่เป็นญาติ ดังบทหนึ่งตะลุง ว่า

...เทพเจ้าผู้สวดสวดอยู่ในห้องสวรรค์ บัดนั้นเทพผู้ สังเกตสังการณ์

ในพื้นชมพูพิภพแลจบไป

เห็นภุมินีไพร เกิดไฟไหม้โพธิ์

มันแจ้งสว่าง ไปถึงนพพาน

ไอ้คนเหมือนกัน มันระยำเต็มที

วัดดีเพราะสกลาน ชาวบ้านช่วย

แต่วัดนั้นจะมอดม้วย เพราะจ้องทองฤาษี

ฤาษีจ้องทอง ลำพองลำผี

คนมันอับรึ้ย มันเฝ้าวัดเฝ้าวา

ถ้าไม่ลงไป ต้องช่วยไว้

คงเกิดเหตุร้าย ด้านศาสนา

เทพเจ้าส่งเสร็จเสด็จมา

ลอยจากฟ้าลงเสมอดิน

ออ.ลงมาถึงภูฤาษี

(เรื่องธิดาพระกฤษณเทพ)

จากตัวอย่างที่ยกให้เห็นแล้วนั้น จูเลี่ยมได้บันทึกสภาพปัญหาต่าง ๆ ในทุก ๆ ด้าน สภาพปัญหาดังกล่าว จูเลี่ยมได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาของระดับผู้ปกครอง บ้านเมือง วิธีการก็คือการออกไปเยี่ยมประชาชน ดังตัวอย่างเช่น

...ธำนิภาจุณาพระราชาพ่อหม้าย

ลูกสาวชาวเผื่อน่ารักน่าหวง

หนูเชื่อว่าเจ้าหญิงสุดาตวง น่ารักห่วงแต่คู่ดวงยังไม่มี
 หลักวิชาการเจ้าตาหวานเรียนจบ เรียนครบเรียนจบแต่อายุสิบสี่
 คุณพ่อมาดหมายจะ^{นี้}ให้ตั้งเป็นดี จักรพรรดินีในวันอนาคต
 ถือเสียว่าเกิดมามีกุศล เพื่อกว่าคนไปทั่ววังทั้งหมด
 ขุนศึกทงศักดิ์ชักรยศ ยามอยู่ไกลแม่นางสายใจ
 บังคมไกลไกลบ้างใช้ทางตา ดูแถวร่มฟ้าเซฟอวอัดไม่ไหว

ขุนศึกทงศักดิ์ : ข้าพเจ้าขุนศึกทงศักดิ์ ขึ้นมากราบบังคมตามรับสั่งพระเจ้าค่ะ
 นางสุดาตวง : ขุนศึก วันนี้หญิงจะไปเยี่ยมราษฎรตามที่ได้ปรึกษากับเสด็จพ่อ
 ขุนศึกทงศักดิ์ : เสด็จไปไหน พระเจ้าค่ะ
 นางสุดาตวง : ไปบ้านนอก บ้านนา ไปเยี่ยมราษฎรที่ยากจน สอบถามด้วย
 เอง เราเป็นชนชั้นปกครอง ถ้ามีแต่พึ่งคำกราบทูลของเหล่า
 ข้าราชการแล้ว ก็ไม่ต่างอะไรกับคนโง่คนหนึ่ง
 ขุนศึกทงศักดิ์ : ทำไมตรัสอย่างนั้น พระเจ้าค่ะ
 นางสุดาตวง : ก็ไม่จริงสิ บ้านเมืองนี้ ประชาชนจะเป็นอย่างไร สุขหรือทุกข์
 เราไม่อาจรู้ได้ เพราะที่ผ่านมาข้าราชการรายงาน เรื่องดี ๆ
 ทั้งนั้น เป็นไปได้สิ ที่ชาวบ้านไม่เคยร้อนบ้างเลย ...

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า จูเลียม ได้เสนอแนวทางการปกครอง
 การแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ชนชั้นปกครองควรจะนำมาประกอบ
 ในการปกครองบ้านเมือง เพื่อความสงบสุขของประชาชน

๒. ขนบประเพณี

ขนบประเพณี หมายถึง สิ่งที่ถูกยึดสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน จนเป็นที่
 ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสังคมใดสังคมหนึ่ง ประเพณีที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้งตะลุงของ
 จูเลียม กิ่งทอง ที่ศึกษาพบ มีดังนี้

๑) บันทึกประเพณีงานศพ กล่าวคือ เมื่อมีคนตายขึ้นภายในครอบครัวญาติพี่น้องเพื่อนฝูงหรือคนที่รู้จักกัน ก็จะร่วมมือร่วมแรงกันช่วยจัดงานตามสมควรแก่ฐานะในวาระกรรมหนึ่งตระกูลของจุลลิม "เรื่องบุพผานางไพร" นายแก้ว นายเหว พระนางบุพผาสวรรณเทวี ร่วมกันจัดงานศพให้กับวงศ์เรศวร เป็นแต่เพียงหลอกให้นางเทพมตรีมาหา เพราะนางเทพมตรีเข้าใจผิดวงศ์เรศวร และโกรธ ไปบวชเป็นแม่ชี และสาบานว่าถ้าไม่ตายจะไม่ยอมมาเห็นหน้า พิธีจัดงานศพก่อนจะนำศพใส่โลง ต้องนำศพไปอาบน้ำก่อน ดังคำสนทนา ว่า

...เหว : เอา เอาศพไปอาบน้ำก่อน มา ศพมานอน ในโลง
เอาแป้งมาประพรมให้หอม ๆ หน่อยโรงครัวกะลงมือ
หุงข้าวเลี้ยงคน ไม่ได้งานเราคนต้องมามาก
แก้ว : เอา เริ่มสวดมนต์เย็นแล้ว กะดื่มน้ำ นมดื่มน้ำพระทั้งวัด...

(เรื่องบุพผาสวรรณ)

๒) บันทึกประเพณีการบวช เกี่ยวกับประเพณีการบวช ในวาระกรรมหนึ่งตระกูลของจุลลิม ไม่ได้กล่าวขึ้นตอนไว้ชัดเจน จากเรื่องบุพผาสวรรณ วงศ์เรศวรเมื่อผิดหวังจากเทพมตรีก็ตัดใจบวชไม่ลาสิกขาบท กับพระโยคี จุลลิมเสนออันสงส์การบวชไว้ว่ามีอันสงส์มาก ก่อนบวชต้องเรียนบวชเสียก่อน ดังบทหนึ่งตระกูลว่า

...วงศ์เรศวร : อาจารย์ครับ ผมขอบวชอยู่กับอาจารย์ที่นี่ไม่ยอมสึกแล้ว
พระโยคี : ออ นั่นแหละ ทางถูกต้อง ที่ทำไปวันก่อนมันเป็นทางผิด
นะลูกนะ แต่ถ้าให้ดี ต้องบวชด้วยความศรัทธาที่แท้จริง
ไม่ใช่บวชเพราะความผิดหวัง...

(เรื่องบุพผานางไพร)

๓) บันทึกประเพณีการหมั้น การหมั้น คือจองตัวก่อนที่แต่งงาน ใน
 วรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุฬีเยม ก็ไม่ได้กล่าวไว้ชัดเจน ศึกษาพบก็เจาะการหมั้น
 ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล เรื่องกนกกรรม ตอนขุนพลเรวัต ออกเดินทางหาเมีย
 ไปพบ สาวสำเเรีย ลูกตามา เข้าไปพูดคุจนเป็นที่พอใจ และซื้อแหวนหมั้นให้นางจำเเรีย
 พิธีการก็ไม่ได้กล่าวชัดเจนเพียงแต่ให้เห็นว่า เมื่อรักกันแล้วจะแต่งงานกันก็ต้องหมั้นกันก่อน
 ดังบทหนึ่งตระกูลว่า

...เรวัต : น้อง ชื่ออะไรจ๊ะ

จำเเรีย : จำเเรีย เจ้าคะ

เรวัต : พี่เรื่องจะบอกน้อง คือว่า พี่ เป็นขุนพลเรวัต ผู้ชนะยักษ์ ต้องการ
 จะหาคู่ครอง สักคน น้องจำเเรีย รังเกียจพี่ไหม ถ้าพี่จะ ขอน้อง
 แต่งงาน วันนี้ เดี๋ยวนี้

จำเเรีย : เรื่องนี้ ถ้าฉันไม่ได้หรอกคะ ต้องไปถามพ่อก่อน ถ้าท่านอนุญาต ฉันก็

เรวัต : อนุญาต ใช่ไหม ไป ไป เดี๋ยวไปหาพ่อน้องกันเลย แต่ก่อน ต้องแวะ
 ร้านทอง ซื้อแหวนหมั้นก่อน เอา แหวนเพชร เลยนะ ...

(เรื่องกนกกรรม)

คุณค่าด้านขนบประเพณีจุฬีเยม ไม่ได้เน้นความสำคัญมากนัก เพียงแต่เสนอ
 ให้เห็นแค่ผ่านไ้เท่านั้น

๓. ความเชื่อ

ความเชื่อ หมายถึงการยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้อง
 เหตุผลมาประกอบอธิบาย ความเชื่อในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุฬีเยม ที่บันทึกให้เห็นมี
 ดังนี้

๑) ความเชื่อเรื่องความฝัน คนไทยเชื่อว่า ความฝันย่อมเป็นลางสังหรณ์

อย่างหนึ่งที่ทำให้เราทำนายหรือรู้เหตุการณ์ข้างหน้าได้ บางคนฝันแล้ว สามารถคำนวณ
เหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างแม่นยำ บางคนก็ไม่สามารถจะทำนายเหตุการณ์ได้ คนส่วนใหญ่
นำความฝันมาทำนายเป็นเหตุ ใช้ในการทนายทนาย บางคนเชื่อว่า ฝันร้ายกลายเป็นดี เช่น
หากเราฝันพ่อแม่หรือญาติพี่น้องของเราถึงแก่ความตาย เชื่อว่า บุคคลที่เราฝันถึงจะมี
อายุยืน "ในวรรณกรรมทั้งตะลุงของจุลลัม ความฝันก็มีอิทธิพลต่อการทำนายเหตุการณ์
ข้างหน้า และก็จริงตามที่ฝัน ความเชื่อที่เกี่ยวกับความฝัน ปรากฏอยู่ ๒ เรื่อง คือ
เรื่องขุนพลกัณฐ์ กับ เรื่องยอดกัณฐ์ ซึ่งมีลักษณะเนื้อหาเหมือนกัน ต่างกันเฉพาะชื่อ
ตัวละคร ชื่อสถานที่ คือตอนที่ พระเอกฝันว่า มีพระอินทร์นำตนเองขึ้นไปบนสวรรค์
แล้วมอบแก้วอันสวยงามให้ แต่แล้วแก้วอันนั้นก็มอดไหม้หายไป แล้วก็ตกใจตื่น และให้แก้ว
เหวา ทำนายฝันให้ ดังนี้

...รักชาติ : กระผมฝันว่าเทพาผมขึ้นสว่าง แล้วมอบดาวให้หนึ่งดวง
สวยงาม

เหวา : วันจันทร์ ๕ ยังเล่างวอน

แก้ว : ไม่ใช่ เชื่อกันว่ากำดาว กว้านอนคุดคู้ เอามือใส่หว่างขา
จึงกำดาว แต่พอเอามือออกจากหว่างขา ดาวมันหลุด

รักชาติ : แต่ว่า ผมว่ามันต้องมีเหตุสักอย่าง ไปเรากลับเมือง...

(เรื่องยอดกัณฐ์)

๒) ความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถา ความเชื่อเกี่ยวกับเวทย์มนตร์
หรืออำนาจลึกลับ เป็นความเชื่อที่มีมานานฝังลึกอยู่ในจิตใจของคนไทยภาคใต้ โดยเฉพาะ
ทั้งตะลุง ความเชื่อเรื่องนี้ มีเริ่มตั้งแต่จะเปิดโรงแสดงหนัง เพราะก่อนจะแสดงหนังก็มี
การเสกคาถาเปิดเนตร ให้กับรูปหนังทุกตัว โดยเฉพาะตัวตลก และที่มีความเชื่อสูงสุดคือ
รูปของฤาษี ซึ่งนับถือเป็นรูปครู และในวรรณกรรมทั้งตะลุงของจุลลัม ตัวละครที่ใช้

เวทย์มนตร์คาถาก็คือภาษา ทุกตัว ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลที่ปรากฏความเชื่อเรื่อง
เวทย์มนตร์คาถา คือ นำศพที่ตายแล้วเผาไฟ แล้วนำขี้เถ้า มากองรวมกันแล้วกระจาย
ให้เป็นคนแล้วจึงว่าคาถาไป ๓ ครั้ง คนนั้นก็ฟื้นทันที ดังปรากฏในวรรณกรรม
หนึ่งตระกูลคือ

...ภาษา : เอก ลูก ไอ้แก้ว ไอ้เหว ไปนำศพรักชาติมา และจุดไฟเผา
แก้ว : เผา เผา แล้วต้องเรียกท่านอาจารย์มาทำพิธี
ภาษา : เอานะ เผา ลูก ทำตามที่ พ่อบอก
แก้ว : เอา เผาแล้ว ทำปรี๊ด เล่า
ภาษา : จากนั้น เอาขี้เถ้ามากองรวมกัน แล้ว ทำให้เป็นรูปคน เดี่ยวพอจะ
เสกใหม่...

๓) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องภูติผีปีศาจและวิญญาณ เป็นความเชื่อของคนไทย
ภาคใต้ที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุลลิม มีปรากฏให้เห็น คือ
เรื่องศึกในสายเลือด ตอนพระเจ้าเดชสิงห์เข้าไปล่าสัตว์ในป่าเดินหลงทางเข้าไปในป่าลึก
ด้วยความอ่อนเพลีย จึงงีบหลับไป วิญญาณของพ่อแม่ ได้มาเข้าฝันเพื่อให้ลูกเลิกนิสัยโหดร้าย
พยายามทำดี ดังนี้

...วิญญาณพ่อแม่ : ลูกเหอ ...เดชสิงห์ กลับบ้านเกิด ไปอยู่กับน้องนะ
อย่าแย่งสมบัติ กับน้อง พ่อแม่ ทำบุญให้ท่านมากมายนะ
แต่ไม่ได้เกิดก็เพราะห้วงลูกนั้นแหละ เหนอ...พี่น้องเหอ....
จำไว้นะ พี่น้อง อย่าทะเลาะกันนัก หนา...ไว้ ๆ เขย ๆ
ลูกเหอ อย่ายุ่งกับพี่น้องเขาแตกแยกกัน...มันเป็นบาป...
ที่คิดคิดเดียวของบิดามารดา พี่น้องอย่างมาแย่งน้อง ๆ หนา...
มีไพร่ ก็แบ่งกันหนาลูกหนา...

(เรื่องศึกในสายเลือด)

๔) ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าหรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ ชาวได้ชื่อว่าเทพหรือ เทวอารักษ์สามารถช่วยคุ้มครองป้องกันและช่วยคลี่คลายได้ให้เป็นไปต่าง ๆ ได้ เช่น ในเรื่องสิ้นแม่เหมือนแพแตก กับเรื่องอาวุธสวรรค์ "นางอุบลน้อย ทำพิธีเสี่ยงหาคู่ พระเจ้าดำรงชาติ ทำพิธีเช่นไหว้บวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเซ แล้วประกาศ" คำประกาศดังนี้

...ได้ผไท้ช่องนี้ถึงคู่	แล้วจุดเทียนเวียนอยู่พระคาถา
รำลึกพระพุทธรูปคุณหรือสิ่งมงคลองค์ใดนะ	พร้อมบิณฑบาตช่วยมาดลจิต
ภุมมารักษ์ทุกสถานท่านเจ้าที่	เทพภูษาพระไพรที่สถิตย์
ผู้มีวิญญานที่ช่วยดลจิต	ให้อาชาไปทามิตรคู่ซิดชาย
พระธิดาตั้งจิตคิดอย่างว่า	ค่อยนำสาวผูกคอต้มมาตั้งใจหมาย
.....	
องค์ราชามาจุดเทียนบนหาคู่	ขอศักดิ์สิทธิ์วัดประดู่หรือศักดิ์สิทธิ์วัดใหญ่
ศักดิ์สิทธิ์วัดชะเมามาเอาใบ	ถ้าศักดิ์สิทธิ์โรงแรมต้นไทรอย่างทอดเนตรมา
ขอเดชที่ข้างพ่อท่านคล้าย	รับนำชายมาอยู่ให้เป็นคู่เสนาหา
ท่านศาลามีชัยศรีรับเหอตั้งใจพา	ให้เกณฑ์คู่ราชธิดาย่าเลยล่วง...

(เรื่องสิ้นแม่เหมือนแพแตก)

๕) ความเชื่อเกี่ยวกับการนอนร่วมเพศกับภรรยา จูเลียมได้เสนอไว้คือ ไม่ให้ผู้หนึ่งใช้มือข้างซ้ายลูบศีรษะลูกชาย ไม่ให้นอนหนุนเต้าผู้หนึ่ง ไม่ให้ร่วมเพศกับผู้หนึ่ง ในวันที่ผู้หนึ่งมีประจำเดือน ไม่ให้ร่วมเพศกับผู้หนึ่งในวันพระ ไม่ให้ผู้หนึ่งสำกับหญิงผู้เป็นแม่ ไม่ให้ยัดมดในคางของหญิงมากนัก ความเชื่อดังกล่าว เสนอไว้ในวรรณกรรมหนึ่งตะลุง ดังนี้

...พระยาธิมาลบุปผาลังเฝ้าสั่งสอน ก่อนจากจรจงจดจำคำภาษี

นักเรียนรู้ไสยศาสตร์ชาติเสียที่	เพศสตรีอาจจะคลายทำลายมนตร์
มือสตรีข้างฝ่ายซ้ายอย่าให้ยุ่ง	ลูบเบื้องสูงลูกผู้ชายมันไร้ผล
พุ่มตักเมียสักในหัวใจตน	มหามนต์เสื่อมคลายอย่างได้ทำ
นอนคลอเคลียเมียเซยเคยถึงอก	คู่สกปรกระอาเอื้อมอย่างให้เสื่อมถล่ม
คราววณะเพศสตรีที่มีประจำ	อย่าได้ทำการร่วมภิรมย์ชู้
อันสตรีมีเหตุอย่าอยู่ด้วย	ไม่มอดม้วยก็จะมักเสียจักชู้
วันนั้นเริ่มการค้าจำได้รู้	เพราะเคยอยู่ได้เสียเมียของเรา
ผ่านหญิงถือว่าผ่านแม่	คงไม่แพ้ในทะเลเดชะเขา
หญิงที่แท้คือแม่ชู้เลี้ยงเรา	อย่าได้เอามูสามาหลอกลวง
หญิงไม่ดีแม้จะรวยหรือสวยเลิศ	อย่าได้เกิดใจรักดีไปรักห่วง
วาจาหญิงปลิ้นปลอกพูดหลอกลวง	พอดิตบ่วงแล้วซ้ำคิดทำลาย
อันอ้อยตามหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก	แต่ลมปากหญิงหวานหูไม่รู้หาย
อันเจ้าบ่าวหมั้นเสน่ยังแคลนคลาย	เจ็บจนตายเพราะเห็นสิ่งเดียวคือเจ้าใจ...

(เรื่องกนกกรรม)

ความเชื่อของจูเลียม ที่นำเสนอในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล ก็เป็นความเชื่อที่ได้รับอิทธิมาจากคำสอนที่มีอยู่พื้นฐานความเชื่อของคนในท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ และพุทธศาสนา

๔. คำนิยาม

คำนิยาม หมายถึง สิ่งที่สังคมหรือคนในสังคมเห็นตรงกันว่า เป็นสิ่งที่ดี ควรยึดถือปฏิบัติ จูเลียม กิ่งทอง ได้เสนอคำนิยาม ในด้านต่าง ๆ ไว้ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของท่านดังนี้

๑) คำนิยามเกี่ยวกับการศึกษา จูเลียม ยกย่องบุคคลที่ได้รับการศึกษา แม้

ฐานะจะด้อย แต่การศึกษาสามารถพัฒนา ยกฐานะของตนเองให้สูงขึ้นได้ ดังจะเห็นได้จาก เรื่องเรื่องยอดกตัญญู และขุนศึกกตัญญู คือเรวัต หรือรักชาติ เป็นตัวละครที่เกิดในฐานะที่ยากจน แต่เพราะการศึกษาจึงทำให้ได้เลื่อนฐานะเป็นถึงขุนพล และสุดท้ายได้สถาปนาเป็นองค์บุตรบุญธรรมของพระราชา ตัวอย่างดังนี้

...ตามัน : ยายคง ไอ้เรวัตมันโชน หลายวันแล้วไม่เห็นหน้ามัน

ยายคง : ออ ได้นิยามักเฒ่าเรียนหนังสือที่โชน ไม่รู้

ตามัน : แม่เหอ จนอ้าย ยังไปเรียนหนังสือ เรียนมาทำอะไร

ยายคง : ตามัน เหอ แก่ไม่พัฒนามั่ง สังคมปัจจุบันคนโชนที่เรียนหนังสือ เขาว่าเงิ ไม่ทันคน เพราะว่าวิทยาศาสตร์เจริญ และที่สำคัญ เรามันจน ไม่มีอะไร จึงจำเป็นต้องเรียนหนังสือให้มาก เพื่อจะได้มีงานราชการทำ

ตามัน : เปล่า ๆ กูไม่ต้องเรียนหนังสือเห็นไม่ตายที่

ยายคง : ออ นั้น คนพาล จานไม่พุดด้วยแล้ว ...

(เรื่องยอดกตัญญู)

๒) คำนิยมเกี่ยวกับคู่ครอง จูเลียมได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีคู่ครองของผู้หญิง ซึ่งเป็นเพศที่ไม่สามารถจะเลือกคู่ได้เหมือนกับผู้ชาย และผู้หญิงก็เป็นเพศที่มีคู่ได้เพียงครั้งเดียว หากผู้หญิงใด มีสามีหลายคน ก็จะถูกดูหมิ่นเหยียดหยามว่าเป็นผู้หญิงแพศยาดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องสิ้นแม่เหมือนแพแตก คือนางกาวัน กับนางกาวี เป็นหญิงมากู้ จูเลียมเรียกว่า หญิงแพศยา ตรงข้ามผู้ชายที่มีหลายเมีย จูเลียม ไม่ได้กล่าวตำหนิ และการมีคู่สำหรับสตรีนั้น จูเลียมได้ให้ความสำคัญมาก ท่านได้กล่าวไว้ในวรรณกรรมหนึ่งตะลุม เรื่องสิ้นแม่เหมือนแพแตกว่า

...หญิงได้ตัวเปรียบเหมือนถั่วที่ได้ค้าง

อย่ายกหลักชักอ้างอย่าคิดสร้างป่าเถื่อน...

และจากบทสนทนาของพระเจ้าดำรงชาติ สนทนากับลูกสาว ว่า

...เออ ลูกเอ๋ย พ่อได้หมดทุกข้อไปเสียที่ พ่อก็แก่ แม่ก็แก่ลงไปแล้ว
หากว่าตายลงไป ก่อนเจ้ามีเหย้ามีเรือน เจ้าจะครองตัวอยู่คนเดียวได้อย่างไร
ผู้หญิงถ้าไม่มีผู้ชายคุ้มครอง ก็เปรียบเหมือนต้นไม้ใหญ่ที่ไม่มีหนาม ใครมันจะขึ้น
จะลง ใครมันจะเหยียดหยามตรงไหน มันก็ไม่เกรงใจ เสียหนามใด ๆ ก็ไม่มี...
(เรื่องสิ้นแม่เหมือนแพแตก)

จากบทสนทนาดังกล่าว ทำให้เราทราบ ว่า พ่อแม่ที่มีลูกสาวเมื่อถึง
วัยเป็นสาว ก็ต้องการจะให้เป็นเหย้าเป็นเรือน พ่อแม่จะได้หมดความกังวล

๓) ค่านิยมเกี่ยวกับสตรี คุณสมบัติของสตรีชาวไทยภาคใต้ นิยมผู้หญิงที่
ปฏิบัติตนอยู่แบบประเพณีแบบไทย คือรักนวลสงวนตัว เมื่อรักใคร่แล้วจะไปมีรักอื่นไม่ได้
และดำเนินผู้หญิงที่มากู้หลายชาย ดังตัวอย่างในเรื่องศึกในสายเลือดตอนพระเจ้าธรรมสิงห์
เช่น

...พระเจ้าธรรมสิงห์ : ไฉนอดทอง เองไปแจ้งนางทั้งสองให้ออกไปจาก
ราชวังเราเดี๋ยวนี้

ไอ้ทอง : ทำไม พระเจ้าคะ

พระเจ้าธรรมสิงห์ : ทำไม รี ก็เองคิดดูซิ ไข้ได้ไหม อยู่กับเรามันก็บอกว่ารัก
เรา พอไอ้เดชสิงห์มาแย่งไป มันก็บอกว่ารักไอ้เดชสิงห์
อย่างนี้ ไข้ได้ ไหม

ไอ้ทอง : ไซ้ ธรรมดา ผู้หญิงเมื่อรักใคร่ก็ต้องรักคนนั้นคนเดียว หาก
มีใครมาข่มเหง ก็ต้องยอมตาย ไม่ยอมรักเด็ดขาด

พระเจ้าธรรมสิงห์ : ไซ้แล้ว...

(เรื่องศึกในสายเลือด)

๕. คติธรรมหรือคำสอน

๑) สอนให้ใช้ปัญญาและเหตุผล จูเลียมแสดงให้เห็นว่าความกลัวเป็นศัตรูของทุกอย่าง หากเรามีความกลัวเราก็ไม่สามารถจะทำอะไรได้ เพราะจิตใจขาดสติสมาธิ แต่หากเราสามารถกำจัดความกลัวออกไปได้แล้ว เราสามารถคิดพิจารณาทุกอย่างได้ด้วยปัญญาและเหตุผลดังคำเตือนสติของนางยักษ์พันธุรัตที่เตือนสติดาหมพดังตัวอย่าง

...นางพันธุรัต : ลูกเหอ ด้า ไม่ต้องกลัว แม่เป็นนางยักษ์ที่มีศีลธรรม
เมื่อก่อนแม่เคยกินเนื้อมนุษย์ แต่เดี๋ยวนี้ หลังจากแม่
ได้รับรสพระธรรมแล้ว แม่หันมาปฏิบัติธรรมขององค์
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า อยู่ศีลห้าอย่างเคร่งครัด ลูกไม่ต้อง
กลัว เพราะความกลัว มันจะทำให้เราไม่มีสติ ขาด
การพิจารณา ปัญหาต่าง ๆ เราต้องแก้ไขได้ แต่ที่เรา
ไม่สามารถจะแก้ไขอะไร ก็เพราะเรามีความกลัวจนมาก
เกินไป หยุดคิด สงบ สติ อารมณ์ของลูก แล้วฟังแม่พูด
ลูกจะได้หนทางในการแก้ปัญหาของชีวิตของลูก...
(เรื่องสั้นแม่เหมือนแพแดง)

๒) คำสอนเรื่อง ความรักว่า มักทำให้คนตาบอด จูเลียมได้คติจากพุทธศาสนา เพราะพระพุทธองค์เคยตรัสไว้ว่า ที่ใดมีรักที่นั่นมีทุกข์ จูเลียมได้เสนอให้เห็นว่า หากเราหมกมุ่นในความรักมากจนเกินไป ย่อมทำให้การงานบกพร่องได้ ดังบทหนึ่งตะลุมว่า

...ความรัก จัดเข้าจำพวกบ้าชนิดหนึ่ง เพราะความรักก็เป็นความลืมหืมตัว
เช่นกัน จึงจัดเข้าพวกบ้านจำนวนร้อยแปด เมื่อความรักเกิดท่วมหัวใจแล้ว
สิ่งใดมันจะเสีย สิ่งใดมันจะสูญหาย สิ่งใดมันจะถูกนิมิตาครหา ขอให้มีอำนาจ

ความรักอย่างเดียวแล้ว ก็เป็นพลังงานอันประเสริฐ สามารถจะปิดบัง
ความฉิบหายไม่ให้มองเห็นความหายนะ ต่าง ๆ ในเรื่อง เมื่อพระองค์
เจ้าพันธษาได้แต่งตั้งให้นางรัชนี้เทวี ขึ้นบริหารงานแผ่นดิน พระองค์ไม่ได้
พิจารณาว่าจะนางมีพระทัยตั้งอยู่ในธรรมหรือไม่ มีความรอบรู้ประการใด
ที่จะบริหารงานแผ่นดิน ...

(เรื่องสิ้นแม่เหมือนแพแตก)

๓) คำสอนเรื่องความกตัญญู จูเลียมยกย่องเรื่องความกตัญญูมากเพราะถือว่าเป็นเครื่องหมายของคนดี เห็นได้จากเรื่อง คือรักชาติ มีความกตัญญู แม้จะเดินผ่านหน้ากุฏิ
อาจารย์ตนเอง ก็จะต้องแวะเยี่ยม ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ พ่อแม่ เป็นผู้ให้กำเนิด แผ่นดินเป็น
ผู้ให้แหล่งเกิดแก่เรา ข้าวสีก้อน อาหารสักมื้อ ก็ไม่สามารถตอบแทนได้ ดังตัวอย่าง

...ขุนพลราชน : แก้วเราต้องแวะไปเยี่ยมพระอาจารย์หน่วย

แก้ว : ทำไม

ขุนพลราชน : เราเดินผ่านมาทางนี้ถ้าไม่แวะเยี่ยมท่านคุณาเกลียด
เพราะอาจารย์เป็นผู้มีพระคุณต่อเรา

.....

พระโยคี : ออ สวัสดิ์ ลูกเหอ ราชน เจ้าข้างเป็นคนมีความ
กตัญญูจริง ๆ กับองค์หญิง

แก้ว : อาจารย์เห็น

พระโยคี : ไอ่แก้ว ภูเป็นอาจารย์มั่งนะ ...

"เรื่องยอดกตัญญู)

๔) คำสอนสัจจะ จูเลียมได้นำเสนอคติธรรมประเภทนี้ ตามพุทธสัจจะที่ว่า
สัจจ เว ยมตา วาจา ความจริงเป็นวาจาที่ไม่ตาย เห็นได้จากเรื่อง ธิดาพระกฤษณเทพ

‘ให้นางกรองแก้ว เป็นผู้รักษาสัจจะมากกว่าบิดามารดาผู้ให้บังเกิด โดยนางกรองแก้ว ได้ให้เหตุผลว่า ระหว่างบิดามารดา กับความจริงนั้น ความจริงเกิดก่อน ดังบทหนึ่งตะลุมภู

...กรองแก้ว : หม่อมฉันเขียนจริง ๆ เพคะ หม่อมฉันก็คิดทบทวน
หลายครั้งเช่นกัน ระหว่างความจริงกับบิดามารดา
หม่อมฉันจะเลือกเอาข้างไหน สุดท้ายหม่อมฉันเลือก
เอาความจริงเพราะ ความจริงเกิดก่อนบิดามารดา
ของหม่อมฉัน ..

จักรแก้ว : ขอบใจที่องค์หญิงที่มีความจริงอยู่ในใจ ปฏิบัติต่อความจริง
ไม่คิดถึงต่อพ่อแม่

กรองแก้ว : ไม่ท่านทำความผิด แล้วหญิงจะปฏิบัติตามท่านได้อย่างไร
จดหมายฉบับนี้ฉันเขียนด้วยมือฉันจริง ๆ ฉันจะบิดเบือน
ความจริงได้อย่างไร...

จากการศึกษาคติธรรมคำสอนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ล้วนเป็นคำสอนในพุทธศาสนา
ทั้งสิ้น โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญ ความจริง (สัจจะ) เสนอให้เห็นว่า สังคม
ปัจจุบัน หากขาดคุณธรรมทั้งสองนี้แล้ว ก็ไม่สามารถจะครองความสงบสุขได้ และที่สำคัญ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เสนอจุดเน้นคือ ความจริง ซึ่งเมื่อเทียบกับบิดามารดา แล้วความจริงยังมี
ความสำคัญกว่า ด้วยเหตุผลว่า ความจริง มาก่อนบิดามารดา เพราะความจริงเป็น
คุณธรรมที่มีคู่กับโลก แต่บิดามารดา เกิดขึ้นหลังจากความจริง

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการค้นคว้า

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมทั้งตะลุงของจุเลียม กิ่งทอง ปรากฏผล ดังนี้

✓ การวิเคราะห์วรรณกรรมทั้งตะลุงของจุเลียม กิ่งทอง ครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาองค์ประกอบและคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมทั้งตะลุงของจุเลียม กิ่งทอง โดยแยกประเด็นศึกษาด้านต่าง ๆ อันได้แก่ เนื้อเรื่อง วรรณกรรมทั้งตะลุงของจุเลียม กิ่งทอง ได้รับอิทธิพลมาจากวรรณกรรมต่าง ๆ คือ จากวรรณกรรมทั้งตะลุงสมัยเก่า เรื่องสุวรรณราช วรรณคดีเรื่องเสียดคำฉันท์ จากวรรณคดีเรื่องสังข์ทอง จากวรรณกรรมพื้นบ้าน เรื่องสุวรรณกุมาร จากวรรณกรรมพื้นบ้าน เรื่องแก้วหน้าม้า จากวรรณกรรมปัจจุบัน เรื่องตีว่า ราตรี และจากสภาพสังคม

✓ ลักษณะการดำเนินเรื่อง วรรณกรรมทั้งตะลุงของจุเลียม กิ่งทอง มีการดำเนินเรื่องดังนี้ จุเลียม เป็นผู้เล่าเหตุการณ์ ให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ ดำเนินเรื่องโดยกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่างสถานที่ ดำเนินเรื่องโดยกล่าวให้ชวนสงสัยติดตาม และดำเนินเรื่องโดยให้ตัวละครร้องเพลงหรือขับกลอนแทรก

ตัวละคร ในวรรณกรรมทั้งตะลุงของจุเลียม กิ่งทอง มีตัวละครแบ่งได้เป็น เจ้าเมือง นางเมือง พระเอก นางเอก นางเปียนหรือนางอิจจา ขุนพล ฤาษี ตัวตลก ยักษ์ ชาวบ้าน มุติผี

จาก "ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจูเลียม แบ่งตามประเภทได้ ๔ ประเภทคือ จากเมือง ใช้บรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเมือง จากป่า ใช้บรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในป่า จากสวรรค์ ใช้บรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนสวรรค์ จากประเภทต่าง จูเลียม ไม่กล่าวละเอียดมากนัก เพียงบอกให้รู้ว่า มันเป็นเหตุการณ์อย่างไร มีใครอยู่ในเหตุการณ์บ้าง จากที่ปรากฏน้อยมากคือ จากในป่า เพราะเป็นฉากที่ต้องให้ตัวละครใช้ในการผจญภัยต่าง ๆ นานา

บทสนทนาและบทพากย์ มีลักษณะดังนี้ ใช้บทสนทนาเป็นร้อยแก้ว ทั้ง ๆ ไป ใช้บทสนทนาเป็นร้อยกรองและใช้บทสนทนาทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองผสมกัน สำหรับบทสนทนาที่เป็นร้อยแก้ว แบ่งได้เป็น ๓ ลักษณะคือ ลักษณะที่เป็นภาษากลาง ใช้สนทนาระหว่างตัวละครที่พูดภาษากลางด้วยกันลักษณะที่เป็นภาษาใต้ ใช้สนทนาระหว่างตัวละครที่พูดภาษาใต้ด้วยกัน และลักษณะที่เป็นภาษากลางและภาษาใต้สลับกัน ใช้สนทนาระหว่างตัวละครที่พูดภาษากลางกับตัวละครที่พูดภาษาใต้ บทสนทนาของจูเลียม นับเป็นจุดเด่นมาก เพราะจูเลียม คนเดียวสามารถพูดได้หลายเสียง และสามารถปรับอารมณ์ความรู้สึกอย่างรวดเร็ว ส่วนบทพากย์ก็ใช้ลักษณะร้อยแก้ว และร้อยกรอง บทพากย์ที่เป็นร้อยแก้ว จะใช้บทพากย์เป็นภาษากลาง บทพากย์ที่เป็นร้อยกรอง จะใช้ร้อยกรองประเภทต่าง ๆ คือกลอนสุภาพ กลอนสี่หรือคำคอน กลอนสามห้า หรือกลอนลดโหม่ง กลอนหก มีกลอนบทจรูว่าที่ กลอนบทคปริพันธ์ และกลอนบทสะบัดสะบั้ง บทพากย์ที่เป็นกลอนสี่หรือกลอนสามห้าจะพบมากที่สุด

✓
รูปแบบและกลวิธีในการแต่ง คือการรูปแบบคำประพันธ์ ลีลาจังหวะการร้องกลอน กลวิธีในการแต่ง การใช้โวหารและสัญลักษณ์ ในส่วนของรูปแบบ มีทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง ร้อยแก้วใช้เป็นบทพากย์ และบทสนทนา เป็นภาษาพูดทั่ว ๆ ไป ร้อยกรองแบ่งตามฉันทลักษณ์ได้คือ กลอนสี่(กลอนคำคอน) กลอนสามห้า(กลอนลดโหม่ง) กลอนแปด กลอนแปด พบว่ามี ๓ ลักษณะ คือ ลักษณะเหมือนกลอนนิราศ ลักษณะเหมือนกลอนสุภาพ แต่ขึ้นต้นผิดคือขึ้นต้นด้วยกลอนวรรคที่ ๓ และกลอนสุภาพ กลอนกลบท มี ๓ กลบทคือ

มธุรสวาที นาคบริพัณฑ์ และสะบัดสะบิ้ง

แนวคิด ปราบกฎแนวคิดหลัก ๆ ได้แก่ แนวคิดเรื่องกรรมว่าสัตว์โลกย่อมไพบวตามกรรม แนวคิดเรื่องลักเพศ ว่าคนเราเมื่อเกิดมาเป็นชายหรือหญิงแล้วก็ต้องยอมรับตามสภาพธรรมชาติ แนวคิดเรื่องการบวช การบวชถ้าให้ดีจะต้อง บวชด้วยแรงศรัทธา แนวคิดเรื่องการปกครอง ซึ่งให้เห็นการอุปถัมภ์เอกราชอธิปไตย แนวคิดเรื่องความขัดแย้งระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง ซึ่งมันเป็นเรื่องของคนเรา ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ แนวคิดเรื่องชนชั้น สภาพสังคมปัจจุบันเรื่องชนชั้น ไม่มีแล้ว เพราะทุกคนยึดถือกันดีเป็นสำคัญ แนวคิดเรื่องสายเลือดหรือกามพันธุ์ พ่อแม่เป็นอย่างไร ลูกก็มักจะเป็นอย่างนั้น

วิเคราะห์คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรมของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล ในด้านต่าง ๆ เช่น

สภาพสังคม ศึกษาสภาพสังคมด้านการเมืองการปกครอง และสภาพความเป็นอยู่ จูเลียม บันทึกให้เห็นถึงรูปแบบและลักษณะการใช้อำนาจในการปกครองว่า รูปแบบมักจะแสดงในรูปแบบระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช แต่ก็ยังผสมกับระบอบประชาธิปไตยอยู่กลาย ๆ การใช้อำนาจมีการกดขี่ข่มเหงจากผู้มีอำนาจให้เห็น มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงของบรรดาข้าราชการ สภาพความเป็นอยู่ สะท้อนให้เห็นความยากจน อาชีพ พบน้อยมากที่ศึกษาพบมีอาชีพสวนยางพารา อาชีพหาหน่อไม้ขาย จูเลียมแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลและบทบาทของวัดและโรงเรียนว่ามีความสำคัญมาก เป็นองค์กรที่ควรจะได้รับ的帮助เหลือและแก้ไขชนบทประเพณี จูเลียม สะท้อนให้เห็นประเพณีที่บางประเพณี คือ ประเพณีงานศพ สะท้อนเพียงให้เห็นลักษณะอันจริงจัง ไม่เที่ยง ประเพณีการบวชเสนอแนะบุคคลที่จะบวชว่า ถ้าจะให้ได้อานิสงส์อย่างสูงแล้ว ควรบวชด้วยความศรัทธา จะดีกว่าการบวชด้วยความผิดหวังในชีวิต ประเพณีการหมั้น ซึ่งให้เห็นเพียงหมั้นสาวก่อนจะแต่งงานก็ต้องใช้แหวนหมั้นกันก่อน

ความเชื่อ แสดงให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของความเชื่อ คือ เชื่อความฝันนำเสนองไวสองอย่างคือ เชื่อว่ามันเป็นกลางสังหรณ์ บ้าง กับไม่น่าเชื่อเพราะความฝันเกิดขึ้นก็เป็น

เพราะลักษณะของการนอนหลับมากกว่า . เชื่อเวทย์มนตร์คาถา ว่าสามารถบันดาลได้จริง แต่บุคคลที่จะกล่าวคาถาต้องมีศีลมีธรรมด้วย เชื่อเรื่องคำอธิษฐาน ว่าเป็นจริง เชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ พ่อแม่ตายไปไม่ได้ผู้ใดเกิดเพราะห่วงลูก เชื่อเรื่องเทพเจ้าหรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ ที่สิ่งสถิตอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เชื่อเรื่องพรหมลิขิต ว่าชีวิตเรายังต้องอาศัยพรหมลิขิตความเชื่อเกี่ยวกับการนอนร่วมเพศกันร่ายยา ว่าห้ามนอนร่วมกันในวันพระ วันมีประจำเดือน ห้ามนอนหนุนตักเมีย เพราะเพศผู้หญิงจะทำให้คาถาอาคมเสื่อมได้

ค่านิยม ศึกษาลักษณะเด่น ๆ พบว่า มี ค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษา ว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่ดี สามารถพัฒนาอะไรได้ง่าย คนไม่มีการศึกษาย่อมไม่เจริญ ค่านิยมเกี่ยวกับคู่ครอง เสนอให้เห็นผู้หญิงหากไม่มีคู่ครองแล้วจะลำบากภายหลัง

คติธรรม จูเลียมได้นำคติธรรมทางพระพุทธศาสนา มาเสนอให้เห็นว่า ความกลัวเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติธรรมทุกอย่าง ความรักทำให้คนตาบอด ความกตัญญู ก็ยังเป็นเครื่องหมายของคนดี การให้ทาน เป็นการทำบุญ วิธีที่ง่ายที่สุดเรื่องสัจจะ เป็นหัวใจสำคัญของการมีชีวิตอยู่ในสังคม

อภิปรายผล

การวิเคราะห์วรรณกรรมหนังสือของจูเลียม กิ่งทอง ได้ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของวรรณกรรมหนังสือ ในด้านเนื้อหา (เนื้อเรื่องลักษณะการดำเนินเรื่องตัวละคร ฉาก) บทสนทนาและบทพากย์ แนวคิด คุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในด้านสภาพสังคม ขนบประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม คติธรรม ได้อย่างครบถ้วน

จากผลของการวิเคราะห์วรรณกรรมหนังสือของจูเลียม กิ่งทอง ครั้งนี้ เห็นว่า จูเลียม กิ่งทอง สมควรที่ได้รับการยกย่องให้เป็นบรมครูของหนังสือได้อีกท่านหนึ่ง เพราะท่านได้สร้างผลงานวรรณกรรมหนังสือไว้มากมาย แต่น่าเสียดายว่าผลงานเหล่านั้นไม่ได้รับการเก็บบันทึกไว้เพื่อให้นักอ่านรุ่นหลังได้ศึกษา และที่น่าเสียดายอีกประการ

หนึ่ง คือ ลูกศิษย์ของจูเลียม มีน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่มีคนมาขอเข้าฝึกหัดอยู่มากมาย แต่คนเหล่านั้นไม่สามารถเข้าถึงหรือเอาอย่างท่านได้เลย จะมีก็เพียงคนหรือสองคนเท่านั้น คือ หนึ่งสมรักษ์ มงกุฎ และหนึ่งบุญสม และที่สำคัญคือท่านไม่ได้มีเวลาในการผลิตวรรณกรรมทางศิลปะใหม่ ๆ ให้เราได้สักชิ้น เพราะสภาพร่างกายที่ทรุดโทรม แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ก็ขอให้องค์กรของรัฐรับเข้าไปอัญมูและนำผลงานของท่านมาเป็นแนวในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมภาคใต้ และเจริญรอยตามเพื่อดำรงไว้ซึ่งศิลปะการแสดงหนังตะลุงสืบต่อไป

ผลของการศึกษาเรื่ององค์ประกอบของวรรณกรรมหนังตะลุงของจูเลียม กิ่งทอง พบว่า จูเลียม ได้พัฒนาและเปลี่ยนแปลงวรรณกรรมหนังตะลุงของท่าน โดยการนำวรรณกรรมอื่น ๆ มาผสมผสาน ดัดแปลงเป็นวรรณกรรมหนังตะลุง โดยยึดรูปแบบของธรรมเนียมนิยมแต่โบราณ กล่าวคือ ยังคงไว้ซึ่งขนบในการแสดงหนังตะลุงไว้อย่างครบถ้วนไม่ว่า บทบรรยายหน้าบท บทเกี่ยวจอ บทตั้งเมือง บทยกษ์ บทเทวา โดยเฉพาะบทอัศจรรย์ ซึ่งถือกันว่าเป็นศิลปะชั้นสูง ที่เราจะหาชมได้น้อยในวรรณกรรมหนังตะลุงปัจจุบัน และกระบวนการอีกอย่างหนึ่งที่พบจากการวิเคราะห์วรรณกรรมหนังตะลุงครั้งนี้ คือ วิธีการสร้างวรรณกรรมหนังตะลุง โดยการนำวรรณกรรมหนังตะลุงหลาย ๆ เรื่องมาทำให้เป็นเรื่องราวเดียวกัน ตามภาษาหนังตะลุงว่า "ย้า" เพราะฉะนั้น จึงทำให้ได้เห็นลักษณะของวรรณกรรมหนังตะลุงของจูเลียม กิ่งทอง ที่ท่านได้ตระเวนเที่ยวแสดงมาเป็นเวลาร่วม ๕๐ - ๖๐ ปี ว่า แท้จริงแล้ว วรรณกรรมของท่านมีไม่มากเรื่องหรอก แต่อาศัย "การย้า" เนื้อเรื่อง จนเกิดเป็นวรรณกรรมหลายสิบเรื่อง แต่ทั้งนี้ปัจจัยที่สำคัญที่ควรจะระลึกถึงในการสร้างวรรณกรรมหนังตะลุง ก็คือ จะต้องทำตนประหนึ่งว่าเป็นผู้หนังตะลุงคนหนึ่ง มีความชอบและไม่ชอบอย่างไร และที่สำคัญอีกประการก็คือ อย่าลืมว่าโลกมันพัฒนาไปมากแล้ว วรรณกรรมหนังตะลุงในส่วนที่พึ่งพัฒนาจะต้องก้าวทันสังคม ทำให้เราได้เข้าใจวิธีการสร้างวรรณกรรมหนังตะลุง ลักษณะการดำเนินเรื่อง มีลักษณะเหมือนวรรณกรรมหนังตะลุงทั่วไปมีการเล่าเหตุการณ์สลับกันไปมา ยกเมืองตั้งเมือง ยกจากตั้งจาก เมื่อยกทุกเมืองทุกจากแล้ว ก็ให้ตัวละครดำเนินไปตามเหตุการณ์ในเรื่อง

ในส่วนของตัวละคร จะเห็นได้ว่า ท่านได้นำเสนอให้เห็นถึงบุคลิกลักษณะของ สัตริย์ ที่มีทั้งความงาม ความรู้ และที่สำคัญคือความสามารถซึ่งพบว่า ท่านได้สร้างบุคลิก ของตัวละครหญิงที่แปลกไปจากสังคม คือ กำหนดลักษณะนิสัยให้หญิงนี้มีความกล้าหาญ เมื่อเผชิญกับภัยอันตรายที่มากสุด สามารถใช้ไหวพริบในการต่อสู้แบบที่ไม่ต้องใช้กำลัง แม้แต่น้อย ซึ่งให้เห็นว่า คนที่มีกำลังน้อยก็สามารถเอาชนะคนที่กำลังมากได้ ด้วยปัญญา ไม่ใช่ด้วยกำลัง ตัวละครที่เป็นสตรีของจุลลีม จะมีไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ได้อย่างคาดไม่ถึง ทั้งหมดท่านสรุปว่า ความกล้า ตัวเดียวที่ทำให้ผู้หญิงหมดความสามารถ และกลายเป็นเพศที่อ่อนแอเคยเป็นเบี่ยงให้ผู้ชายตลอดไป

บทสนทนาและบทพากย์ ซึ่งนับเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ จุลลีม มีกลิ่นเม็ด ในการสนทนาและพากย์ได้ ตรงกับลักษณะที่ว่า ดิบตลก คือ คนคนเดียวสามารถเป็นได้ ถึงสิบหรือยี่สิบคน หรือเกินได้ทั้งสูงสุดคือเทวดา และต่ำสุดคือสัตว์เดรัจฉาน เบรต อสุรกาย

ผลการศึกษารูปแบบและกลวิธีในการแต่ง ทำให้เราได้พบความหลากหลายใน ลักษณะของคำประพันธ์ในวรรณกรรมทั้งตะลุง และทำให้เข้าใจและเห็นด้วยกับการได้ รับยกย่องจากองค์การต่าง ๆ ว่า จุลลีม กิ่งทอง คือสุดยอดของศิลปิน เมื่อกล่าวถึงเชิง กวีนิพนธ์แล้ว ในวรรณกรรมของท่าน จะมีบทกลอนประเภทต่าง ๆ ของหนึ่งอยู่ครบถ้วน และที่สำคัญนอกเหนือจากนั้น คือ ความอัจฉริยะในการประพันธ์บทเพลง ขึ้นใช้ในการแสดง จนเป็นที่ชื่นชอบของคนดูหนึ่งและ ลักษณะต่าง ๆ ของรูปแบบและกลวิธีในการแต่งของท่าน ก็คงสอดคล้องกับแบบฉบับของคำประพันธ์ทุกประเภทที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้งตะลุง

ผลการศึกษาแนวคิด แนวคิดส่วนใหญ่ที่จุลลีม กิ่งทองนำเสนอ เป็นแนวคิดที่ได้ จากหลักธรรมคำสั่งสอนทางพุทธศาสนา ร่วมกับประสบการณ์ของตนเองได้ผ่านการฝึกฝน ทางทหารมาบวกกับประสบการณ์ที่คอยติดตามอาจารย์ร่าง (อาจารย์หนึ่งตะลุง) กว่าจะได้ ครอบมือ ก็หลายชั่วหน้าฝน ทำให้ท่านมีแนวคิด ส่วนใหญ่เป็นการเสนอแนวคิด ปัญหา

และแนวทางแก้ปัญหา เพื่อวางแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้ชม

ผลการศึกษาค้นคว้าด้านสังคมและวัฒนธรรม วรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุเลียม กิ่งทอง มีบทบาทในการบันทึกสภาพสังคม และวัฒนธรรม ในช่วงเวลาที่วรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น รวมทั้งมีบทบาทที่ใช้เป็นสื่อ เพื่อเสนอแนวคิด ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหา เพื่อวางแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้ชม กล่าวคือ ท่านเขียนโดย ได้นำสภาพของสังคมจริง ๆ มาให้ตัวละครในเรื่อง ดำเนินไป และแก้ปัญหาไป จนสามารถบรรลุถึงจุดสำเร็จในชีวิตได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมหนึ่งตระกูลของ จุเลียม กิ่งทอง บ้านล่อง ตำบล บ้านล่องอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิเคราะห์มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ควรมีการเผยแพร่งานวิจัยนี้ให้บรรดานายหนึ่งตระกูลได้ศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุเลียม กิ่งทอง เพื่อใช้เป็นแนวทางส่งเสริมและพัฒนาวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของตนต่อไป

๒. ควรมีการเผยแพร่งานวิจัยนี้ ไปยังสถานศึกษาของรัฐ โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้นักเรียนที่สนใจได้ศึกษา อันจะนำมาซึ่งแรงบันดาลใจให้สืบทอดศิลปหนึ่งตระกูลไว้

อีกอันหนึ่ง วรรณกรรมหนึ่งตระกูล ของจุเลียม กิ่งทอง เท่าที่ผู้วิจัยได้สำรวจและเก็บรวบรวมได้เพียง ๑๓ เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำการแสดงในช่วงหลังไม่กี่ปีที่ผ่านมา ส่วนวรรณกรรมหนึ่งตระกูล ในช่วงต้น ๆ หรือช่วงที่จุเลียม กำลังโด่งดังมาก ๆ ไม่มีหลักฐานปรากฏ หรืออาจจะมืครอบครองอยู่ ณ ที่ใด บ้าง ก็ยังไม่มีผู้เก็บรวบรวมและนำออกเผยแพร่ ผู้วิจัยไม่สามารถจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านั้นได้ แต่ถ้ามีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ไว้เป็นแหล่งก็จะมีประโยชน์ไม่น้อย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระแสรู มาลาภรณ์. วรรณคดีวิเคราะห์ : ทศกัณฐ์ประการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
แผนกการพิมพ์โรงเรียนสตรีเนติศึกษา, ๒๕๒๒.
- การศึกษาเอกาจารย์เรียนภาคใต้ สงขลา, ศูนย์. บทหนึ่งตะลุงเรื่องอุณรุท. สงขลา :
ศูนย์การศึกษาเอกาจารย์เรียนภาคใต้ สงขลา, ๒๕๒๗.
- กุหลาบ มลลิกะมาส. คดีชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือ
แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖.
- วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๕.
- เขมะชาติ ภาพสุวรรณ. "หนึ่งตะลุงเกิดที่ไหน," ใน ที่ระลึกวันชุมนุมหนึ่งตะลุง.
หน้า ๕๓-๕๗. สงขลา : วิจารณ์การพิมพ์และบล็อก, ๒๕๒๒.
- คมสัน พงษ์สุวรรณ. หนึ่งตะลุงความคลั่งคลาของศิลปะ. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์,
๒๕๒๗.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. เชิดชูเกียรติผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม
ปี ๒๕๒๒. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๒๒.
- เชิดชูเกียรติผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม ปี ๒๕๒๕. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๒๖.
- ✓ จรัส บัวขวัญ. "บทบาทของหนึ่งตะลุงต่อชุมชนภาคใต้," ใน เชิดชูเกียรตินายอิม จันทน์ชุม.
หน้า ๑๑๓-๑๒๐. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๒๕.
- จันทน์ ทองช่วย. "ธรรมเนียมนิยมการแสดงหนึ่งตะลุง," ใน เชิดชูเกียรตินายอิม จันทน์ชุม.
หน้า ๔๖-๕๕. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๒๗.
- ✓ เฉลียว เรืองเดช. "ปัญหาและสภาพของหนึ่งตะลุงในปัจจุบัน," ใน รายงานการสัมมนา
หนึ่งตะลุง ๑๔ จังหวัดภาคใต้. หน้า ๗๕. สงขลา : ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด
สงขลา วิทยาลัยครูสงขลา, ๒๕๒๕.
- ✓ เฉลียว เรืองเดช และประเสริฐ สังขเกษม. บทหนึ่งตะลุงดีเด่นในอดีต. สงขลา :
ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสงขลา วิทยาลัยครูสงขลา, ๒๕๒๕. อัดสำเนา.

- ชัยวุฒิ พิชะกุล. "การรวบรวมและศึกษาวรรณกรรมภาคใต้ประเภทหนังสือชุดของ
ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง," ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง
วรรณกรรมภาคใต้จากหนังสือชุด. หน้า ๔-๖. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, ๒๕๒๘. อัดสำเนา.
- ชิดทัย นุตสถาปนา. วิเคราะห์นวนิยายเอกของสด ภูมมะโวที. ปรินิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
๒๕๒๕. อัดสำเนา.
- ชวน เพชรแก้ว. การศึกษาวรรณคดีไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ , ๒๕๒๐.
..... บทอัครจริย (บทสมถ้อง) ของท้าวตะลึง. นครศรีธรรมราช : ศูนย์วัฒนธรรม
ภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, ๒๕๒๓.
- วรรณกรรมท้าวตะลึง. สุราษฎร์ธานี : คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, ๒๕๒๘.
- ชวน เพชรแก้ว. บรรณาธิการ. ชีวิตไทยกับข้าใต้ชุดที่ ๓. นครศรีธรรมราช : ศูนย์วัฒนธรรม
ภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, ๒๕๒๓.
- ชอบ ช่วยคุณูปการ และคนอื่น ๆ . โครงการส่งเสริมวิชาชีพท้าวตะลึง. สงขลา :
วิทยาลัยครูสงขลา , ๒๕๒๕. อัดสำเนา.
- ชุมเดช เดชภิมล. หนังสือประเพณีในจังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินิพนธ์ ศิลปศาสตร์บัณฑิต
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๒๑. อัดสำเนา.
- ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์. "ตะลึงกับข้าใต้ ประเพณีอีสาน," ใน ศิลปวัฒนธรรม. ๓ (๑) :
๖๗-๖๘. กันยายน ๒๕๒๕.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. ตำนานละครอิเหนา.
พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, ๒๕๐๘.
- เดือนใจ สันตะเกิด. วรรณคดีชาวบ้านจาก "วัดเกาะ". ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , ๒๕๒๐. อัดสำเนา.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. "หนังสือท้าวตะลึง," ใน การละครไทย. หน้า ๓๗-๔๒. กรุงเทพฯ :
บูรพาสาส์น, ๒๕๓๓.

ทักษิณคดีศึกษา, สถาบัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้

พ.ศ. ๒๕๒๕. เล่ม ๑-๑๐. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๕.

. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องวรรณกรรมจากหนังสือชุดคำ,

สงขลา : ๒๕๒๘. อัดสำเนา.

ทัศนีย์ กระต่ายอินทร์. อารมณืชั้นในวรรณคดีร้อยแก้วของไทย. ปรินิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

๒๕๒๑. อัดสำเนา.

ธนิธ อยู่โพธิ์. "หนังสือใหญ่," ใน เขิน. หน้า ๘-๑๓. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,

๒๕๐๘.

✓ รัช ปุณณทก. วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๕.

✓ อารงค์ กาญจนธานี. วิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้. ปรินิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๗. อัดสำเนา.

น. อุไรกุล (นามแฝง). กลอนศัพท์ภาษาภาคใต้ (สงขลา). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

พรชัยการพิมพ์, ๒๕๒๑.

บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ. "หนังสือละลุ : ศิลปะอันสูงส่ง," มติชน. ๓ เมษายน ๒๕๒๕.

หน้า ๘.

. "องค์ประกอบของคณะหนังสือละลุ," ใน การละเล่นพื้นบ้าน. หน้า ๑๒๕-๑๒๖.

กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๒๕.

บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ, โกมาส รสเกิด และบุญช่วย คงจันทร์. วิเคราะห์หนังสือละลุ.

ภูเก็ต : วิทยาลัยครูภูเก็ต, ๒๕๒๕.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. แนะนำแนวทางอ่านนวนิยาย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร,

๒๕๑๑.

. วิเคราะห์วรรณคดีไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗.

ประทีป เหมือนนิล. วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ :

เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๒๓.

ประพนธ์ เรืองณรงค์. "หนังตะลุง," ใน ตำนานการละเล่นและภาษาชาวใต้. หน้า ๔๔-๕๑.

กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๙.

ประเวศ ชวรมหาดา. แนะนำหนังตะลุง. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๒๕.

ปราณี วงศ์เทศ. "ศิลป์กับสังคม," ใน พินัยน์พื้นเมือง. หน้า ๓-๑๒. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์เจ้าพระยา, ๒๕๒๕.

ปรีดา เจริญเผ่า กออินดกุล. ความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องในศิลปะการแสดง

หนังตะลุง. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕.

อัสสัณา.

พะอบ โปษะกฤษณะ และสุวรรณี อุดมผล. วรรณกรรมประกอบการเล่นหนังตะลุงภาคกลาง.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพรึก, ๒๕๒๓.

พรศักดิ์ พรหมแก้ว. "ตัวตลกหนังตะลุงกับชาวภาคใต้," ใน ทักษิณคดี. ๒(๑) ; ๒๐-๓๔.

เมษายน - มิถุนายน ๒๕๒๘.

"ตั้งเมือง," ใน สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๒๕ เล่ม ๓.

หน้า ๑๒๕๑-๑๒๕๒. กรุงเทพฯ : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สงขลา, ๒๕๓๐.

พิชยา บุษยรัตน์. "หนังตะลุง," ใน เชิดชูเกียรตินายอิม จันทร์ขุม. หน้า ๑๗-๒๑.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๒๖.

ปัญญา จิตต์ธรรม. "หนังตะลุงกับสังคมไทยภาคใต้," ใน รายงานการสัมมนาหนังตะลุง

๑๔ จังหวัดภาคใต้. หน้า ๑๓๖-๑๔๓. สงขลา : ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสงขลา

วิทยาลัยครูสงขลา, ๒๕๒๘. อัสสัณา.

"หนังตะลุงกับสังคมไทยภาคใต้," ใน วิทยาสาร. ๘๓(๑๑) ; หน้า ๔๘-๕๓.

พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๘.

ไมตรี จันทรา. การสร้างรูปแบบการฝึกอบรมหนังตะลุงเพื่อการถ่ายทอดความรู้ทาง

การเมืองแก่ประชาชน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๕. อัสสัณา.

วราภรณ์ บำรุงกุล. วิเคราะห์บทละครเรื่อง พระลอ เงาะป่าและมัทนะพาธา ตามทฤษฎี

โศกนาฏกรรมของอริสโตเติล. ปรินซ์เพนซ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๒. อัดสำเนา.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์. วรรณคดีและวรรณคดีวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ :

สมาคมภาษาและหนังสือ, ๒๕๑๔.

วิภา กองกะนันท์. วรรณคดีศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.

วัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี, ศูนย์. ข้อมูลประวัติและผลงานศิลปินสาขาศิลปะการแสดง

นายจุลเยี่ยม กิ่งทอง. สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, ๒๕๓๕.

อัดสำเนา.

เศกิตสุดา อนันตรักษ์. การวิเคราะห์ลำเรื่องต่อกลอน. ปรินซ์เพนซ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๔. อัดสำเนา.

ลีธธา พินิจวุฒล และคนอื่น ๆ. ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ :

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๕.

สุธิวังศ์ พงศ์ไพบูลย์. "ความเป็นมาของหนังตะลุง," ใน รายงานการสัมมนาหนังตะลุง

๑๔ จังหวัดภาคใต้. หน้า ๑๔-๒๒. สงขลา : ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสงขลา

วิทยาลัยครูสงขลา, ๒๕๒๔. อัดสำเนา.

. วรรณคดีวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.

. หนังตะลุง. สงขลา : ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, ๒๕๒๒.

สุนันทา ไสร์จัจ. "หนังตะลุง," ใน โขน ละคร พ็อนรำ และการละเล่นพื้นเมือง.

หน้า ๑๙๕-๒๐๕. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์แฉศวร์, ๒๕๑๖.

สุนนมาลย์ นิเมเนติพันธ์. การละครไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.

✓ สุวรรณ อุดมผล. "หนังตะลุง," ใน วรรณกรรมการแสดงของไทย. หน้า ๕๑-๖๓.

กรุงเทพฯ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ม.ป.ป.

อุดม หนูทอง. "ดนตรีหนังตะลุง," ใน ดนตรีพื้นเมืองภาคใต้. หน้า ๔๒-๕๒. กรุงเทพฯ ฯ :

กรุงสยามการพิมพ์, ๒๕๒๔.

..... . วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทคำสอน. พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพฯ ฯ :

กรุงสยามการพิมพ์, ๒๕๒๔.

..... . "หนังตะลุง," ใน ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านภาคใต้. หน้า ๑๑๐-๑๔๔.

สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๑. อัดสำเนา.

ภาคผนวก

เนื้อเรื่องย่อวรรณกรรมหนึ่งตระกูล

๑. เรื่องใจชายกายหญิง

ตอนที่ ๑ กล่าวถึงเมืองกำแพงทอง พระเจ้าอภัยทัตต์ เดิมพระองค์มีพระมเหสีพระนามว่าพระนางเจ้าสุมนตา หลังจากได้ประสูติพระโอรสรูปร่างอัปลักษณ์ มีพระนามว่าดำทมิฬ ได้สองปี พระนางก็สิ้นพระชนม์ ต่อมาพระเจ้าอภัยทัตต์อภิเษกกับพระนางมารศรี มีโอรสหนึ่งพระองค์พระนามว่าฟ้าชายจักรแก้ว รูปร่างสมพระทัยของพระเจ้าอภัยทัตต์ วันนั้นพระเจ้าอภัยทัตต์คิดจะขับไล่องค์ชายดำทมิฬออกจากวังเพราะกลัวความอับอาย กุมารดำทมิฬครั้นถูกพระบิดาขับไล่ ก็ออกจากเมือง

ตอนที่ ๒ ฝ่ายนางมารศรีวางแผน ทำเป็นไม่พอพระทัยที่ดำทมิฬถูกขับไล่ จึงให้จักรแก้วแกล้งทำเป็นไม่พอใจพระเจ้าอภัยทัตต์ ขอลออกจากเมืองตามกุมารดำทมิฬไปด้วย ตามแผนการเมื่อออกจากเมืองไปแล้วก็ให้ศึกษาวิชา ดำทมิฬเข้าใจเหตุการณ์ดีแต่ไม่พูดเดินทางไปกับนายแก้ว

ตอนที่ ๓ กล่าวถึงเศรษฐีวันชัย แห่งบ้านเวฬุคามมีธิดาคนหนึ่งชื่อว่าวรรณ เศรษฐีทราบข่าวว่าเมืองกำแพงทองมีรัชทายาทพระนามว่า จักรแก้วกุมาร ท่านเศรษฐีจึงให้ลูกสาวเดินทางไปยังเมืองกำแพงทอง เพื่อย่วยวนให้พระกุมารเกิดหลงรักใคร่ วรรณก็มาพ้อออกเดินทางเพื่อไปยังเมืองกำแพงทอง

ตอนที่ ๔ ฝ่ายกุมารดำทมิฬกับกุมารจักรแก้ว เดินทางมากลางป่า มาเจอกับวรรณ กุมารจักรแก้วเกิดหลงรักนางวรรณ จึงอยู่กินกับนางที่หมู่บ้านเวฬุคาม ดำทมิฬกับนายแก้วก็เดินทางต่อไป อย่างไม่มีจุดหมายปลายทาง

ตอนที่ ๕ ไปพบถ้ำแห่งหนึ่งเข้าไปดู เห็นพระพุทธรูปจึงเข้าไปนมัสการ พอดีมียักษ์ตนหนึ่งชื่อว่า พันธรัต ปรากฏกายขึ้นบอกไม่ให้ดำทมิฬไปแล้วเล่าความให้ฟัง ว่าตนไม่กินคนเพราะได้ฟังธรรมของพระพุทธองค์ เกิดเลื่อมใสจึงนำพระพุทธรูปมาประดิษฐานที่ถ้ำ ครั้นสอบถามความจริง นางพันธรัตจึงทำพิธีถอดรูปของกุมารดำทมิฬโดยการลงไปอาบน้ำในบ่อวิเศษร่างของดำทมิฬจึงเปลี่ยนเป็นรูปสวยงาม นางพันธรัตบอกดำทมิฬเดินทางไปผจญภัยในร่างเดิม และเมื่อพบความทุกข์ยากให้กลับมาหาตน กุมารดำทมิฬจึงกราบลา นางพันธรัต เดินทางต่อไป

ตอนที่ ๖ กล่าวถึงพระเจ้าสุนทรธรรม กับพระนางเจ้าจำปาทอง มีพระธิดาพระนามว่าพระนางกรองแก้ว ยักษ์ฟ้าแลบแห่งอาณาจักรช่องฟ้า มาสู่ขอลูกสาว

พระเจ้าสุทนต์ธรรมยกลูกสาวให้ด้วยความกลัว วันนี้พระองค์ได้เรียกพระธิดาเข้ามาบอกให้ธิดารู้แต่พระธิดาไม่ชอบ พระเจ้าสุทนต์ธรรม ก็โกรธมากจึงบอกให้พระธิดาไปหาหมั้นมาเป็นสามปี ภายใน ๗ วัน หากไม่ได้จะต้องถูกประหารชีวิต พระธิดาจึงได้ออกเดินทางจากเมืองเพื่อหาสามีเป็นหมั้น

ตอนที่ ๗ คำพิพิเดินทางกับนายแก้ว มาพบกับพระธิดาครองแก้วกลางป่า สอบถามทราบความจริงพระธิดาขอร้องให้กุมารคำพิพิยอมไปเป็นสามปีตน คำพิพิยินดี เพราะเกิดความรักและสงสารพระธิดา

ตอนที่ ๘ คำพิพิพิเข้าในเมืองพระเจ้าสุทนต์ธรรมไม่พอพระทัย เมื่อถึงกลางคืน พระเจ้าสุทนต์ธรรมให้ทหาร ลอบเข้าไปจับกุมกุมารคำพิพิกับนายแก้ว แล้วนำร่างทั้งสองไปทิ้งแม่น้ำแต่ด้วยอภินิหารย์ ร่างของกุมารคำพิพิกับนายแก้วไม่เปื้อนอันธพาลกลับมีขนมารองรับ

ตอนที่ ๙ กุมารคำพิพิกับนายแก้ว ลื่นพื้นจึงตกมากลื่นว่าตนเองลอยอยู่กลางมหาสมุทร กุมารคำพิพิพิเข้าใจเหตุการณ์ตลอด ลอยล่องอยู่กลางมหาสมุทรเป็นเวลานาน

ตอนที่ ๑๐ กล่าวถึงเมืองรัตนนคร พระเจ้ารัตนฯ พระมเหสีสิ้นพระชนม์ไปหลายปีแล้ว มีพระธิดาคนหนึ่งพระนามว่า แววดา เป็นผู้มีวิทย์ การรบ มีนิสัยเหมือนกับผู้ชาย โดนเหยียดอย่างผู้ชาย พระเจ้ารัตนฯจึงได้นำไปส่งสำนักพระโยคี เพื่อให้สั่งสอนอบรมให้เป็นผู้หญิง

ตอนที่ ๑๑ พระธิดาแววดาจึงต้องอาศัยที่สำนักพระโยคีกับนายเหว เพราะเกรงกลัวต่ออำนาจเวทมนตร์ของพระโยคี

ตอนที่ ๑๒ กล่าวถึงยักษ์ฟ้าแลบได้เดินทางมาเพื่อแต่งงานกับพระธิดาครองแก้ว ครั้งทราบว่าไม่มีพระธิดา ก็โกรธมาก จึงจับพระเจ้าสุทนต์ธรรมขังไว้ ให้ยักษ์ฟ้าแลบออกติดตามพระธิดาสองปีหาไม่พบพระธิดาจะฆ่าทั้งเอาพระนางจำปาทองเป็นเมีย ยักษ์ฟ้าแลบเดินทางติดตามพระธิดา

ตอนที่ ๑๓ ฝ่ายนายเหววางแผนหลอกพระโยคี เพื่อหาทางออกจากวัดสำเร็จ ทั้งสองเดินทางมาลงป่า มาพบกับพระธิดาครองแก้ว จึงชวนไปอยู่สำนักพระโยคี พอดีกับยักษ์ฟ้าแลบได้ติดตามมาทัน จึงถูกพระธิดาแววดาฆ่าตาย

ตอนที่ ๑๔ พระโยคีครั้นทราบว่พระธิดาแววต่าภัยภัยตาย จึงเกิดความโกรธ
ขับไล่พระธิดาแววต่ากับนายเหวออกจากสำนัก ส่วนพระธิดากรองแก้ว ถือสลอยู่ที่สำนัก
พระโยคีส่วนนายเหวไม่พอใจจึงก่อไฟเผาวัด

ตอนที่ ๑๕ ร้อนถึงพระอินทร์ต้องลงมาดับไฟ และนำพระธิดากับนายเหวขึ้นไป
สั่งสอนบนสวรรค์

ตอนที่ ๑๖ ฝ่ายดำทมิฬกับนายแก้ว เกาะขอลอยมากลางมหาสมุทรมาถึงถ้ำที่
อยู่ของนางพันธุรัตจึงขึ้นฝั่งเข้าไปหานางยักษ์ นางยักษ์ให้คาถาอุดรูป ให้ยาเม็ดวิเศษ
มีกำลังเจ็ดกษสารเดินทางกลับเมืองอมรนคร ครั้นทราบข่าวว่ายักษ์เข้ามาครองเมือง
ดำทมิฬพ่ายภัยตายพระเจ้าสุนทรธรรมดีพระทัยมาก หายโกรธดำทมิฬ ดำทมิฬจึงออก
เดินทางติดตามพระธิดากรองแก้ว

ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้

๒. เรื่องบุพผานางไพร

ตอนที่ ๑ กล่าวถึงเมืองโขมพัตร์ พระมหากษัตริย์พระนามว่า พระเจ้าวงศ์อมร
มีพระมเหสีสองพระองค์ องค์ที่หนึ่งพระนามว่า พระนางเจ้าจรัสทินกร ทรงมีพระโอรส
พระนามว่าสมเด็จพระเจ้าชายวงศ์เรศ ได้เดินทางไปศึกษาวิชาอยู่กลางป่า องค์ที่สอง
พระนามว่า พระนางบุผาสวรรณ เป็นเทพธิดาจุติในดอกบัวอยู่ข้างกุฏิพระโยคีกลางป่า
พระโยคีได้ชุบเลี้ยงจนโตและได้เล็งเห็นด้วยญาณอันวิเศษ ว่านางเป็นเนื้อคู่ของพระเจ้า
วงศ์อมร จึงได้ส่งนางมาเป็นพระมเหสีฝ่ายซ้ายของพระเจ้าวงศ์อมร พระนางเป็นผู้มี
ฤทธาภพมาก จนไม่มีใครกล้ามารุกราน พระนางได้สาบานไว้ว่าชาตินี้ไม่มีใครจะนางได้
นอกจากสามีที่นางรักเท่านั้น พระเจ้าวงศ์อมรทรงคิดถึงพระโอรส จะออกติดตามแต่
พระนางบุผาสวรรณก็ได้อาสาติดตามให้พระนางบุผาสวรรณให้นายแก้ว เหว เดินทาง
ไปกลางป่า ส่วนพระนางเหาะไปบนอากาศ ก่อนเดินทางได้ขอสัญญาจากพระเจ้าวงศ์อมร
ว่าถ้าหากใครมาหลอกว่าพระนางนอกใจขออย่าให้พระองค์ทรงเชื่อ พระเจ้าวงศ์อมรให้สัญญา

ตอนที่ ๒ กล่าวถึงพระกุมารวงศ์เรศศึกษาอยู่กับพระโยคีกลางป่า จิตใจคิดถึงแต่
บ้านเมือง จนไม่สามารถจำความรู้ได้เลย จึงได้หนีออกจากสำนักพระโยคีเดินทางมากลาง

ตอนที่ ๓ กล่าวถึงนางเทพธิดาบนสรวงสวรรค์ชื่อเทพมนตรี ได้รับบัญชาจากพระอินทร์ ให้มาจุติบนโลกมนุษย์ซึ่งเป็นเกณฑ์ของกุมารวงศ์นเรศ ได้มาพบนายแก้ว เหวา แล้วทั้งสองก็เดินทางไปจนพบพระกุมารวงศ์นเรศกลางป่า ครั้นสอบถามได้ความจริงก็ตกลงรักใคร่กัน เดินทางกลับเมือง

ตอนที่ ๔ กล่าวถึงนางยักษ์แสงอัศนีอยู่ในถ้ำ เกิดความตัญหาที่เดินออกจากถ้ำ เพื่อหาผู้ชาย บังเอิญมาพบวงศ์นเรศ นอนหลับอยู่ เกิดความใคร่จึงได้ร้ายกาจสาหัสกดทับ แล้วอุ้มวงศ์นเรศไปบังคับให้เป็นสามีตน ฝ่ายพระนางเทพมนตรี ครั้นตื่นขึ้นมาไม่เห็นวงศ์นเรศ ก็ชวนแก้ว เหวาออกติดตามไปพบ จึงวางแผนนำวงศ์นเรศออกจากถ้ำ และฆ่านางยักษ์ตาย วิญญาณนางยักษ์เข้าสิงสู่ร่างวงศ์นเรศ ไล่ฆ่าพระนางแต่ไม่สำเร็จ จึงวิ่งไปนอนกอดศพ นางยักษ์อยู่หน้าถ้ำ พระนาง น้อยใจมากจึงได้ไปบวชไม่ยอมสึกอยู่สำนักแม่ชี

ตอนที่ ๕ ฝ่ายพระนางบุพผาสวรรณาพบแก้ว เหวา ทราบความจริงได้จับมัดวิญญาณนางยักษ์ในร่างกุมารวงศ์นเรศไปให้พระโยคี พระโยคีไล่ผียักษ์ออก ครั้นสอบถามความจริงแล้ว วงศ์นเรศก็วางแผนเป็นตายให้พระนางบุพผาสวรรณาไปบอกพระนางเทพมนตรีให้มาเมื่อนางมาถึงครั้นเข้าไปดูศพ วงศ์นเรศก็แสดงกิริยาลวนลามจนนางต้องหนีกลับสำนัก วงศ์นเรศน้อยใจมากจึงได้บวชไม่ยอมสึก นางเทพมนตรีโกรธมากจึงขึ้นไปฟ้องพระอินทร์ พระอินทร์จึงได้สาปให้พระนางบุพผาสวรรณา ตายไป ๗ วัน

ตอนที่ ๖ กล่าวถึงยักษ์สองพ่อลูก คิดจะไปฆ่าพระนางบุพผาสวรรณา โดยแปลงตนเป็นพระเจ้าวรวงศ์อมร มาพบพระนางบุพผาสวรรณา แต่ไม่สำเร็จถูกพระนางบุพผาสวรรณาตาย วิญญาณของยักษ์ได้กลับไปบอกลูก ให้ไปแก้แค้น ลูกรีบเดินทางไปเมืองจันทบุรี เข้าไปหลอกพระเจ้าวรวงศ์อมรว่าตนเป็นชู้กับพระนางบุพผาสวรรณาจนตั้งครรภ์สามเดือน พระเจ้าวรวงศ์อมรหลงเชื่อ ครั้นพระนางบุพผาสวรรณากลับมาถึงก็ให้จับนางประหารชีวิตโดยไม่ฟังเหตุผลจากใคร.....

ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้

๓. เรื่องสิ้นแม่เหมือนแพแตก

ตอนที่ ๑ กล่าวถึงเมืองกำแพงทอง พระเจ้าพันวษา มีพระโอรสสองพระองค์คือ ปรกายแก้ว และปรกายทอง ซึ่งประสูติจากพระนางเจ้าจันทราพระมเหสี แต่บัดนี้พระนาง ได้สิ้นพระชนม์ไปแล้ว พระเจ้าพันวษาก็ทรงอภิเษกสมรสกับนางรัชนี ซึ่งมีพระชันษาเพียง ยี่สิบเศษ พระองค์ทรงลืมหูลืมตา ราชโอรส เพราะลุ่มหลงอยู่ในกามกิเลส จนถึงได้มอบ ราชการแผ่นดินให้กับนางรัชนี นางรัชนีเมื่อได้อำนาจ ก็ได้โอกาสขับไล่พระโอรสทั้งสอง ออกจากเมือง พระโอรสทั้งสองต้องออกจากเมือง

ตอนที่ ๒ กล่าวถึง แม่นางกวันเดิมเป็นโสเภณี ปัจจุบันอายุมากแล้วมาตั้งหลักฐาน อยู่ที่บ้านกาฬคาม มีลูกสาวคนหนึ่งชื่อ นางกาวี มีนิสัยเหมือนแม่ วันนั้นนางออกเดินทางไป หาผู้ชาย บังเอิญมาพบกับกุมารทั้งสอง ด้วยรูปและวาจาอ่อนหวานของนาง พ้าชายปรกายทอง จึงหลงรักและอยู่กินด้วย

ตอนที่ ๓ ฝ่ายฟ้าชายปรกายแก้วได้เปลี่ยนพระนามเป็นชนสามัญว่า แก้ว และได้ ปลอมองค์เป็นขอทานแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ขาด ๆ เดินทางกลางป่าอดมื้อกินมื้อ ไปกับนายแก้ว

ตอนที่ ๔ กล่าวถึงเมืองเวฬุวัน พระเจ้าดำรงชาติ กับพระนางศศิธร มีพระธิดา พระองค์หนึ่งพระนามว่า พระธิดาอุบลน้อย พระเจ้าดำรงชาติได้ให้พระธิดาทำการเสี่ยงชะตา หาเกณฑ์คู่ โดยการเขียนจดหมาย ทำพิธีตั้งศาลเพียงตา นำเครื่องสังเวทสิบสองประการ แล้วนำจดหมายไปผูกคอกม้าแสนรู้ ม้าแสนรู้ก็นำจดหมายไป

ตอนที่ ๕ พ้าชายปรกายแก้ว กับนายแก้ว นั่งอยู่บนต้นไม้ได้ยินม้าวิ่งมา ม้าแสนรู้ นำจดหมายมาส่งให้ฟ้าชายปรกายแก้ว พ้าชายเมื่อรู้ความจริงก็ขึ้นขี่ม้ากลับเข้าเมือง

ตอนที่ ๖ เมื่อมาถึงเมืองนำจดหมายเข้าถวายพระเจ้าดำรงชาติ แต่ถูกรังเกียจ ว่าเป็นขอทาน พระองค์จึงไม่ยินยอมให้อภิเษก แต่ให้เป็นเพียงคู่หมั้น ครั้นถึงกลางคืน พระเจ้าดำรงชาติได้ให้ทหาร นำยาสลบไปวางฟ้าชายกับนายแก้ว แล้วนำชายทั้งสองไป ลอยแพในทะเล

ตอนที่ ๗ พ้าชายปรกายแก้วเมื่อฟื้นกายขึ้นมาก็พบว่าตนเองนอนอยู่บนขอนไม้ จึงได้ภาวนา อ้างเอาพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ และความกตัญญูของตน ขอให้ช่วยคุ้มครอง

ตอนที่ ๘ กล่าวถึงเมืองโชตเงิน กษัตริย์มหาเมฆ มเหสีสิ้นพระชนม์แล้วมี

พระโอรสพระนามว่า เมฆวันได้เขียนจดหมายส่งไปเมืองเวพูนเพื่อส่งขอพระธิดาอุปถัมภ์ หากไม่ให้จอมยุทธ์จะยกทัพมา

ตอนที่ ๕ พระเจ้าดำรงชาติ ต้องจำใจยกสาวให้เพราะความกลัวตาย ฝ่ายพระธิดาอุปถัมภ์เมื่อทราบข่าว ก็ได้หนีออกจากเมืองเพื่อไปบวชเป็นเณรป่า

ตอนที่ ๑๐ กล่าวถึงนครหลวงแสนอาวุธ พระเจ้าจันทวงศ์ ไม่มีพระมเหสี ชอบอุตรบุญธรรมจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ได้ธิดาคนหนึ่งพระองค์ นามว่าสายฟ้า มีจิตใจคอยห้ามเกรี้ยว ชายคนใดมาเกี่ยวพาราสี นางจะฆ่าเสียทุกคน จนพระองค์ไม่สามารถปกครองได้ จึงส่งนางไปยังสำนักพระโยคี

ตอนที่ ๑๑ พระธิดาสายฟ้า กับเหวมาอยู่สำนักพระโยคี วันหนึ่งลาพระโยคี ออกหาผลไม้ บังเอิญมาพบกันพระธิดาอุปถัมภ์ จึงได้ชวนกันกลับสำนักพระโยคี

ตอนที่ ๑๒ กล่าวถึงเมืองโชตเงิน ยักษ์มหาเมฆกับลูกเมฆวัน เดินทางไปเมืองเวพูนเพื่อรับพระธิดากลับเมือง แต่เมื่อทราบว่าพระธิดาหนีออกจากเมือง ยักษ์ก็โกรธมาก จึงจับพระเจ้าดำรงชาติขังไว้ แล้วให้ยักษ์เมฆวันติดตามพระธิดา

ตอนที่ ๑๓ ยักษ์เมฆวันติดตามมากลางป่า มาพบพระธิดาอุปถัมภ์กับพระธิดาสายฟ้า ได้สู้รบกันแต่ถูกพระธิดาสายฟ้าฆ่าตาย

ตอนที่ ๑๔ พระโยคีเมื่อทราบว่าพระธิดาสายฟ้าฆ่ายักษ์ตายก็โกรธมาก จึงขับไล่ออกจากวัด

กล่าวถึงพระอินทร์ ครั้นพระธิดาสายฟ้าถูกขับออกจากวัดก็เสด็จลงมานำขึ้นไปสั่งสอนบนสวรรค์ ส่วนพระธิดาอุปถัมภ์ก็ได้อาศัยอยู่ที่สำนักพระโยคี.....

ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้

๔. เรื่องธิดาพระกษัตริย์

ตอนที่ ๑ กล่าวถึงเมืองกำแพงทอง พระเจ้าวงศ์สุริยา เดิมมีมเหสีพระนามว่า พระนางศศิธร มีพระโอรสสองพระองค์พระนามว่า จักรพงศ์และจักรพันธ์ พระนางศศิธรได้สิ้นพระชนม์ไปหลายปีแล้ว ตอนหลังได้แต่งตั้งนางมารศรีซึ่งมีอายุเพียง ยี่สิบเศษ ๆ เป็นมเหสี ตอนหลังพระนางมารศรีได้ใช้มายาหญิงยั่วชวน จนพระเจ้าวงศ์สุริยาหลงหลยอมยกอำนาจการปกครองบ้านเมืองให้เมื่อพระนางได้อำนาจมาแล้ว หาทองจับไล่กุมาร

ทั้งสองออกจากวังกุมารทั้งสองชนวนายแก้วและนายทองเดินทางออกจากวัง

ตอนที่ ๒ กล่าวถึงบ้านกาฬิคาม นางกาวัน กับนางกาวีสองแม่ลูก เดิมมีอาชีพเป็นโสเภณีก็ได้สั่งสอนลูกสาวให้มันเสียเช่นตน วันนี้ออกจากบ้านบังเอิญมาพบกับกุมารทั้งสองด้วยความเจ้าชู้ของจักรพรรดิ จึงเกิดรักนางกาวี กุมารจักรพรรดิจะตกเดือนอย่างไรก็ไม่ฟัง จึงตกลงใจอยู่กับนางกาวีที่บ้านกาฬิคาม กับนายยอดทอง ฝ่ายกุมารจักรพรรดிகับนายแก้ว จึงต้องออกเดินทางต่อไปเพื่อจะหาสำนักพระโยคีหวังจะไปบวช

ตอนที่ ๓ ร้อนถึงพระอินทร์ครั้นทราบว่กุมารจักรพรรดิจะบวช จึงได้แปลงองค์เป็นชีปะขาวลงมาขวางหน้ากุมารจักรพรรดิ เพื่อไม่ให้บวชเพราะมองเห็นประโยชน์ในมารวาสมากกว่า ดวงชะตาของกุมารไม่ใช่ว่าบวชแต่จะเป็นถึงจักรพรรดิ ทำนายว่าสามเดือนข้างหน้าจะได้ลาภแต่ว่าเป็นทุกขลาภ ชีปะขาวเนรมิตรรูปให้ใหม่เป็นรูปอัปลักษณ์ ชีปะขาวให้พรให้เดินทางไปทางทิศอุดร กุมารจึงเดินทางไปตามคำชีปะขาว

ตอนที่ ๔ กล่าวถึงเมืองรัตนคีรี พระเจ้าสิงห์คีรีกับพระนางเจ้าสุพิศ มีพระธิดาพระนามว่าฟ้าหญิง เกสรบุษย์ยังไม่มีสามี พระเจ้าสิงห์คีรีให้พระธิดาเสี่ยงเกณฑ์คู่ ใดยาให้เขียนจดหมายแล้วตั้งศาลขึ้นเพียงตา บนบานศาลกล่าวให้เทพเจ้าช่วย แล้วฝากให้พระพายนำจดหมายไปสู่มือของเกณฑ์คู่ ยากจนเข็ญใจก็ไม่สำคัญ พระพายได้นำจดหมายไปส่งให้กับกุมารจักรพรรดิในกลางป่า

ตอนที่ ๕ พระกุมารจักรพรรดิได้รับจดหมายทราบความ แล้วรีบเดินทางไปยังเมืองรัตนคีรี นำจดหมายเข้าทูลแด่พระเจ้าสิงห์คีรี พระเจ้าสิงห์คีรีเห็นรูปอัปลักษณ์ก็ไม่พอใจแต่ต้องจำใจรับแต่ไม่กำหนดวันแต่งงาน ฟ้าหญิงต้อนรับอย่างดี จัดที่หลับที่นอนให้เรียบร้อย

ตอนที่ ๖ ตกกลางคืน พระเจ้าสิงห์คีรีวางแผนให้ทหารทรมานให้ตายแล้วนำศพไปทิ้งทะเล ครั้นนอนเข้าพระธิดา รับนำอาหารมาให้ แต่ไม่เห็นก็ขึ้นไปถามพระบิดาก็ไม่ทราบ เจอขุนแก้ว หลอกถามนายพูนแก้วจนทราบเรื่อง พระธิดาเสียใจมาก ได้แต่เข้าห้องร้องไห้

ตอนที่ ๗ กุมารจักรพรรดிகับนายแก้วครั้นฝัน พบว่าตนเองมานอนอยู่ขอนแก่นกลางมหาสมุทรจึงได้แต่ภาวนาถึงคุณของพระรัตนตรัยและความกตัญญูต่อบิดามารดา

ตอนที่ ๘ กล่าวถึงเมือง จอมกษัตริย์พะเนินรัญ กับบุตรนั้นทภาพ มเหสีสินพระชนม์

มานานแล้ว ต้องการหาผู้ครองให้บุตร จึงได้เดินทางมาสู่ขอพระธิดาเกสรบทม หากไม่ให้ จะยกทัพโจมตี พระเจ้าสิงห์ศรีจึงยกไปด้วยความเกรงกลัว

ตอนที่ ๕ พระธิดาเมื่อทราบความจริง จึงตัดสินใจหนีออกจากเมืองเดินทาง เข้าเพื่อไปบวชที่นั่น

ตอนที่ ๑๐ กล่าวถึงกุมารจักรพรรดิ ครั้นลูกนางกาวีหลอกใช้จนหมดตัว จึงได้คิดถึง คำสอนของพระเชษฐาจึงได้ออกจากบ้านหนีตามกับนายยอดทองเดินทางมากลางป่า

ตอนที่ ๑๑ กล่าวถึงพระเจ้าสุรินทรมหาราช กระทำบิดาฆ่าคือ ยึดอำนาจ ฆ่า บิดาของตนตายแล้วขึ้นครองบัลลังก์ เป็นผู้มีความสุขในการกระทำบาป ตอนหลังรู้สำนึก ในบาปของตน เพราะชนในฐานประสูติธิดา ชื่อกฤษณีเทวี ขณะประสูติเกิดอศศิเหาะปราสาท บิดามารดาตายหมด แต่กฤษณีเทวีไม่เป็นอันตราย เมื่อเจริญวัยทราบว่า พระเจ้าสุรินทรมหาราช ได้ทำบิดาฆ่าจึงมีคิดจะฆ่าพระเจ้าสุรินทรมหาราช แต่ถูกพระเจ้าสุรินทรมหาราชจับไปปล่อย จากเมือง

ตอนที่ ๑๒ กฤษณีเทวีครั้นถูกขับออกจากเมือง ก็เที่ยวเดินที่พิกกับนายเหว ไปพบ สำนักพระโยคีจึงเข้าไปขอที่พัก พระโยคีรู้อุปนิสัยจึงได้กักขังไม่ให้ออกจากวัดจนกว่าจะยอม เชื่อฟัง

ตอนที่ ๑๓ กล่าวถึงยักษ์พะเนนธัญ กับนันทกาพเมื่อได้เวลาตีฆ้องจึงยกขบวนไป เมืองรัตนคีรีเมื่อไปถึงเมืองรัตนคีรี ทราบข่าวว่าธิดาหนีออกจากเมือง โกรธมากจึงจับ พระเจ้ารัตนคีรีขังไว้ สองปีหาไม่เจอพระธิดาจะฆ่าให้ตาย ยักษ์นันทกาพจึงรีบออกติดตาม

ตอนที่ ๑๔ กฤษณีเทวีกับนายเหววางแผนหลอกพระโยคีจนได้ออกจากวัด เดินทาง มาเที่ยวมาจนกระทั่งมาพบกับพระธิดาเกสรบทม จึงชวนกันไปอยู่ที่สำนักพระโยคีไม่ทันถึง สำนักพระโยคี ยักษ์นันทกาพตามมาทัน แต่ถูกกฤษณีเทวีฆ่าตาย พอตีพระโยคีมาพบจึงขับไล่ กฤษณีเทวีกับเหวออกจากสำนัก นายเหวไม่ยอมจึงหาเรื่องเอาไฟเผาวัด

ตอนที่ ๑๕ ร้อนถึงองค์อมรินทราราช ลงมานำกฤษณีเทวีกับนายเหวขึ้นไปสั่งสอน มารยาทของสตรีในสวรรค์

ตอนที่ ๑๖ กล่าวถึงกุมารจักรพรรดิปล่อยค้อยู่ในทะเลกับนายแก้วมาพบเกาะกลางทะเล ทั้งสองจึงขึ้นเกาะ เดินสำรวจไปพบถ้ำ

ตอนที่ ๑๗ กุมารจักรพรรดิกับนายแก้วเดินทางมาเมืองรัตนคีรี ทราบว่ายักษ์มาครอบครอง จึงเข้าไปบอกให้ยักษ์ออกจากเมือง แต่ยักษ์ไม่ยอมนายแก้วจึงใช้คาถาเรียกเข้าขวดยักษ์ตาย แล้วเข้าไปช่วยพระเจ้าสิงห์คีรี พระนางสุหิกร กุมารคิดว่าคงจะหมดเคราะห์กรรมจึงถอดรูปออกเหมือนเดิม แล้วรีบไปตามพระธิดาเกสรปทุมมาแต่งงาน
ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้

๕. เรื่องสั้นแผ่นดิน

ตอนที่ ๑ กล่าวถึงชนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งหนีมาจากอาณาจักรทเวทเทนคร โดยพระเจ้าชาตเวชและพระนางเจ้าวิชัย ผู้ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ถูกยักษ์เข้ามารุกรานจับพระองค์เผาไฟตายทั้งเป็น มีพระโอรสฝาแฝดสามพระองค์ แต่เหล่าทหารรักษาพระองค์ต่างก็อ้อมหนีกันคนละทิศละทาง ปัจจุบันไม่ทราบว่าไปอยู่แห่งหนใด ชนพลวรุณได้นำเหล่าทหารมาอยู่ที่เมืองชัยภูมิ มีธิดาคนหนึ่งชื่อ ดุสิดา เป็นผู้เชี่ยวชาญในหลักวิชาการการเก็บ ยึดมั่นอยู่ในศีลห้า รอโอกาสที่จะกอบกู้เอกราชคืน

ตอนที่ ๒ กล่าวถึงจอมยักษ์พิษณุ เมื่อยี่สิบปีที่ผ่านมา ได้บุกเข้ายึดกรุงทเวทเทหะจับพระเจ้าชาตเวชกับพระนางวิชัย โยนเข้ากองไฟ เหลือแต่พระนางเจ้ารสสุคนธ์ จอมยักษ์ได้ขึ้นใจเป็นภรรยาตั้งขึ้นเป็นราชินี ต่อมาได้กำเนิดพระธิดาพระองค์หนึ่ง พระนามว่า ยามารตี ต่อมาพระนางเจ้ารสสุคนธ์ก็ได้ผูกพระศอตายด้วยความอับอาย การปกครองของยักษ์ได้ใช้กลลวงโดยการสร้างวัด มีการให้ทาน เพียงเพื่อหลอกลวงผู้คน หวังจะให้พระธิดาเป็นจอมราชินีคนต่อไป

ตอนที่ ๓ พระธิดามารตีสงสัยความจริง ได้อ้อนวอนนางสนมให้เล่าความเป็นมาของบ้านเมือง จนกระทั่งนางสนมทนอยู่ไม่ได้จึงเล่าความจริงให้พระธิดาฟัง พระธิดาเมื่อได้ทราบความจริงเช่นนั้น ก็พยายามที่จะช่วยมนุษย์ถ้าหากถูกรังแกจากเหล่ายักษ์

ตอนที่ ๔ เจ้าจอมยักษ์ได้ให้ทหารประกาศ ไปทุกแคว้นว่าให้แต่ละเมืองส่งทหารฝีมือดี มาประลองฝีมือ ใครชนะจะได้เป็นแม่ทัพเมืองทเวทเทหะ

ตอนที่ ๕ กล่าวถึงนายกุเวน เต็มเป็นเมายากล มีลูกชายคนหนึ่งชื่อว่า ทศยุ
แก่งด้านเมายากลและร้อยเพลง เทียวขอทานอยู่ในตลาดกับนายแก้ว

ตอนที่ ๖ นายพณแก้วมาพบจึงจับไล่ แล้วกลับเข้าไปห้องจอมยักษ์ พระธิดาทราบความ
จึงวางแผนขอทดลองปกครองเมือง ครั้นนายพณแก้วเข้ามาฟ้อง พระธิดาจึงให้ไปตามทศยุ เข้า
เฝ้า และให้ร้องเพลงให้จอมยักษ์ฟัง จนจอมยักษ์ถูกใจ แต่งตั้งให้เป็นนักร้องประจำราชสำนัก

ตอนที่ ๗ กล่าวถึงยักษ์หัสกรรณ ครองเมืองดักสีลา ทราบข่าวการประจักษ์ฝีมือก็รีบเดิน
ทางออกจากเมือง ตรงสู่เมืองเทวะทะเล เพื่อหวังแต่งงานกับฟ้าหญิงมารดี

ตอนที่ ๘ กล่าวถึงพระเจ้ามังกุมาร กับพระนางจันทรา ครองเมืองโกสัมพี
พระธิดาชื่อโรหิตา พระโยคีสุภทัธ ได้มอบกุมาร ให้เป็นพระราชบุตรบุญธรรมชื่อ ทศยุ
ได้รับหนังสือเชิญให้ส่งทหารเอกเข้าประจักษ์ฝีมือ กุมารทศยุ กับนายเหวา เดินทางไป
ยังเมืองเทวะทะเล เข้าไปเฝ้าเจ้าจอมยักษ์ พอดีกับที่ ทศยุก็เข้ามาร้องเพลง หน้าตาเหมือนกัน

ตอนที่ ๙ กล่าวถึงจอมโจรนกรู อยู่ในถ้ำเลี้ยงเสือไว้หนึ่งตัว เมื่อยี่สิบปีก่อนพบ
เด็กชายคนหนึ่งมาให้แม่เลี้ยงให้ ชื่อเวชยันต์ วันนี้เวชยันต์จะลาบิดาไปในเมืองเข้าไป
ดูเขาประลองเพลงยุทธ์ ครั้นถึงเวลาประลองยุทธ์ ทศยุประลองโดยตนเองนอนลงให้
ยักษ์หัสกรรณฟันแต่กุมารเป็นผู้คงกระพัน ต่อหลัง แข่งขันวิบากหากใครมาถึงเมืองก่อนคน
นั้นแพ้ แต่ระหว่าง ยักษ์หัสกรรณลอบทุบตีระฆะกุมารทศยุจนสลบ แล้วไปรายงานเป็นผู้ชนะ
ได้เป็น จึงได้รับแต่งตั้งเป็นแม่ทัพ

ตอนที่ ๑๐ เวชยันต์เมื่อเห็นทศยุสลบและหน้าตาเหมือนตน จึงปลอมตนเข้าไป
ในราชวังเกิดรักชอบกับพระธิดามารดี มารดีเห็นผิดสังเกตจึงทรงทราบที่ไม่ใช่ทศยุ
และเวชยันต์สารภาพความจริงพระธิดามารดี แล้วลาพระธิดากลับสู่ป่าเล่าความมาให้จอม
โจรนกรูฟัง

ตอนที่ ๑๑ ทศยุเมื่อฟื้นจากสลบ ก็รีบลุกขึ้นเสด็จเข้าพระราชวังเล่าความให้
พระเจ้าพิณพั่ง พระเจ้าพิณพั่งเกิดความสงสัยในความเหมือนของหน้าตาระหว่างทศยุ
เวชยันต์และทศยุ และในที่สุด พระเจ้าพิณพั่งก็สืบนิษฐานว่าเป็นจอมโจรเดียดริย์ จึงสั่งให้แม่ทัพ
อัสกรรณ นำกำลังพลตรงไปยังทิศทักษิณ เพื่อทำลายจอมโจรนกรู

ตอนที่ ๑๒ กล่าวถึงเมืองชัยภูมิ ขุนพลารุณได้ทราบข่าวจากกองสอดแนม ว่าพระเจ้า
พิณพั่งทศยุมาทางทิศใต้ จึงให้ตีสัตบุตรสาว ไปสกัดทัพและบนทิศการเดินทางของแม่ทัพอัสกรรณ

ดุสิตาอาสาไปเปลี่ยนทิศทางของกองทัพ

ตอนที่ ๑๓ กองทัพยักษ์เดินทางมากลางป่า มาเจอดุสิตายืนขวางหน้า ดุสิตาได้ใช้
เล่ห์เหลี่ยมจนยักษ์ตายใจล่อให้ยักษ์ไล่ตามไปทางทิศอื่น โดยไม่ฟังเสียงคัดค้านของทศยนต์

ตอนที่ ๑๔ กล่าวเวชยันต์ปลอมตนเป็นทศยุเข้าฟ้าหึง นำฟ้าหึงไปอยู่ในป่า ก่อนไป
มีจดหมายไปบอกแก่ทศยุว่าอาทิตยน์ไม่ต้องเข้าไปร้องเพลง

ตอนที่ ๑๕ พระเจ้าพิษณุทราบความจึงเรียนทศยุเข้าหา ครั้นสอบถามได้ความว่า
ไม่ใช่ทศยุ ทรงพระพิโรธมาก จึงขับไล่ให้ทศยุออกติดตาม หากไม่พบ ไม่ต้องมาให้เห็นหน้า
ทศยุจึงลาพ่อออกตามหาพระธิดา

ตอนที่ ๑๖ ฝ่ายเมืองโกสัมพี พระธิดาโรหิตา คัดถึงทศยนต์ ออกเดินชมตลาดหลวง ใน
เมืองโกสัมพี

ตอนที่ ๑๗ ฝ่ายขุนพลวรุณ ทราบข่าวว่าทศยุออกติดตามฟ้าหึงยามารตี ก็บอกความลับให้
ดุสิตาไปคอยอารักขาทศยุในเมืองโกสัมพี

ตอนที่ ๑๘ ทศยุเดินทางมาเที่ยวในตลาดโกสัมพี ดุสิตาเดินทางมาพบในตลาด ดุสิตา
เล่าความจริงให้ทศยุทราบความจริง และคอยติดตามทศยุไปทุกหนทุกแห่ง

ตอนที่ ๑๙ ทศยุ ดุสิตา แก้ว เดินทางมาในตลาดพบกับพระธิดาโรหิตา พระธิดา
โรหิตารับตัวเข้าในพระราชวังโดยไม่ฟังเสียง ส่วนดุสิตาก็ได้คอยอยู่ข้างนอก

ตอนที่ ๒๐ พระเจ้ากรุงโกสัมพี ราชจัดพิธีอภิเษกให้ทันที โดยไม่ฟังเสียงของทศยุ
แม้แต่น้อย ทศยุเมื่ออภิเษกเสร็จแล้ว เขียนจดหมายทิ้งไว้แล้วรับหนีออกจากพระราชวัง
มาหาแก้วและดุสิตาที่ดุสิตารับนำทศยุมาหาขุนพลวรุณ ที่เมืองชัยภูมิ เล่าความจริงว่า
ทศยุทราบ โดยไปน่านายกเวรมาเป็นเครื่องยืนยัน จากนั้นก็นำพลทหารเข้าโจมตี
พระเจ้าพิษณุยศอำนาจคืน.....

ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้

๖. เรื่องอาวุธสวรรค์

ตอนที่ ๑ กล่าวถึงเมืองกำแพงทอง พ้าชายมณฑุแก้ว และพ้าชายมณฑุทอง พระมารดาสิ้นพระชนม์ชีพไปหลายพรรษาแล้ว สมเด็จพระเจ้าอภัยทัตต์ นำหญิงสาววัยรุ่นมาเป็นมเหสี ชื่อนางรัชนีหลงใหลจนลืมพระองค์ ปลอญให้นางรัชนีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ตอนที่ ๒ นางรัชนี เมื่อได้โอกาสดังนั้น จึงออกอุบายให้กุมารทั้งสองออกจากเมือง โดยให้ไปศึกษาศิลปการในป่า กุมารทั้งสองจึงต้องออกเดินทางในวันนั้นเอง

ตอนที่ ๓ กล่าวถึงบ้านเวฬุคาม แม่ม่ายกาวินกับบุตรสาว มีนิสัยมักมากในกาม นางกาวิออกจากหมู่บ้านหาผู้ชายที่มีเงิน มาพบกับราชกุมารมณฑุทองกับมณฑุแก้ว กุมารมณฑุทองชวนกุมารมณฑุแก้วไปพักที่บ้านของนางกาวิ แต่กุมารมณฑุแก้วไม่เต็มใจนัก ในที่สุดกุมารมณฑุแก้วต้องจากบ้านเวฬุคามเดินทางเข้าป่าด้วยความน้อยใจ

ตอนที่ ๔ กล่าวถึงพระโยคิผู้เรืองเวทย์ชื่อว่า พรหมเมศดาบสอยู่ในป่าหิมวันตประเทศ ล่วงรู้ถึงเหตุการณ์ที่พระกุมารมณฑุแก้วเดินทางเข้ามาในป่า หากไม่ช่วยไว้ก็จะเป็นเหยื่อของสัตว์ร้าย จึงเหาะมาดักหน้าพระกุมารทันที โดยการเนรมิตรร่างซราให้โดยให้คาถาแปลงร่างเปลี่ยนชื่อเป็นแก้ว ให้เดินทางไปทางทิศปัจฉิม หากพันทกข์จึงให้ถอดรูปพระกุมารจึงกราบลาพระดาบสเดินทางไปทางทิศที่พระดาบสชี้

ตอนที่ ๕ กล่าวถึงเมืองเวฬุวัน พระเจ้าวงศ์เทวัญกับพระนางเจ้าขวัญมกล มีพระราชธิดาพระนามว่า เจ้าหญิงอุบลน้อย ยังไม่มีคู่ครอง พระเจ้าวงศ์เทวัญจัดพิธีเสี่ยงคู่ให้พระธิดา โดยให้พระธิดาเขียนจดหมายแล้วให้ม้าแสนรู้นำไปหาคู่ ม้าแสนรู้นำจดหมายไปตามบัญชา

ตอนที่ ๖ พระกุมารกับนายแก้วนั่งอยู่ในป่า ม้าแสนรู้นำจดหมายมาให้พระกุมาร พระกุมารทราบความจึงรีบเดินทางเข้าเมืองเวฬุวัน

ตอนที่ ๗ พระเจ้าวงศ์เทวัญเมื่อทอดพระเนตรเห็น ไม่พอพระทัย แต่พระธิดายึดมั่นในสัจจวาจา จึงรับพระกุมารไว้เป็นคู่หมั้น.....

ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้

๗. เรื่องศึกในสายเลือด

ตอนที่ ๑ กล่าวถึงจอมยุทธ์ที่ศรัทธา กรอง เมืองธรรมโชน มีพระธิดาพระองค์หนึ่ง พระนามว่า จัปติมา พระมเหสีได้สิ้นพระชนม์ไปนานแล้ว ได้ช่วยเหลือขุดศึกไกรศรซึ่งอุ้มพระกุมาร ทินกรหนีมา เนื่องจากท่านชายฟ้ารุ่ง ให้ตนนำกุมารน้อยไปทำ แล้วท่านชายเองก็นำบุตรของตน ผู้คลอดในวันเดียวกัน มาไว้แทนพระกุมาร เพื่อหวังความเป็นใหญ่ในอนาคต ปัจจุบันกุมารตินกร ได้เป็นราชโอรสบุญธรรมของพระเจ้าทศธรรม

ตอนที่ ๒ กล่าวถึงท่านชายรุ่งฟ้ากับท่านภรรยาชื่อสายทอง ได้กำเนิดในราชสกุลผู้สูงศักดิ์ แต่อยู่ปลายแถว ได้รับตำแหน่งเป็นแม่ทัพ แห่งเมืองโพธิ์ทอง เป็นที่ไว้วางใจของพระราชา เพราะเป็นราชวงศ์ แต่ชีวิตของท่านรุ่งฟ้าต้องการยิ่งใหญ่ในทางลับ แต่ตอนนี้สงสัยว่าท่าน ขุนพลไกรศรไม่กลับมา เลยกำชับให้ทหารทุกคนหากพบขุนพลไกรศร ให้ฆ่าให้ตายทันที ส่วนตนเอง เข้าเฝ้าพระเจ้าโพธิ์ทอง

ตอนที่ ๓ ในราชวัง ฟ้าชายวราภรณ์ราชโอรสตัวปลอม กับวัชรินทร์กุมาร ตั้งใจชักชวนกัน ขึ้นไปกราบลา พระเจ้าโพธิ์สุวรรณกับพระราชินี เพื่อไปเรียนวิชา พระองค์อนุญาตให้ไปจึงได้ออก เดินทาง

ตอนที่ ๔ กล่าวถึงนางยักษ์ดอกแก้ว อาศัยอยู่ในถ้ำกับผีพรายนิล ผีพรายนิลทราบว่ามี ราชกุมารกำลังเดินป่ามา จึงวางแผนให้นางยักษ์ แปลงตัวเป็นสาว ไปดักหน้า แล้วให้บอกว่า เป็นเทพธิดามาสวรรค์ เพื่อมารอคู่ครองชื่อวราภรณ์

ตอนที่ ๕ ราชกุมารทั้งสองเดินทางมาพบ นางยักษ์แปลง วราภรณ์ผู้มึนสียเจ้าชู้ ครั้นเห็น นางยักษ์รูปสวย ก็ชอบใจ และได้ฟังคำบอกเล่าของนางยักษ์ จึงดีใจมาก ตัดสินใจไป อยู่กับนางยักษ์ในถ้ำ

ตอนที่ ๖ วัชรินทร์จึงเดินทางต่อไป จนไปพบสำนักพระโยคี กลางป่า เข้าไป เล่าความตามประสงค์จึงอยู่เรียนวิชาความรู้ มีแก้ว เหวา เป็นพี่เลี้ยง

ตอนที่ ๗ กล่าวถึงเมืองเวียงแก้ว สมเด็จพระเจ้าสุริยากับพระนางมารศรี มีพระราชธิดาพระนามว่า ทศน์ อายุ ๑๗ พรรษา ไม่ชอบผู้ชาย ต้องการปกครองเมืองด้วยตนเอง จึงกราบลาพระบิดา พระมารดาไปศึกษาวิชานักรบกับนางสนม

ตอนที่ ๘ พระธิดาทศน์ เดินทางเข้าป่า ไปพบสำนักแม่ชีช้อย วัดไพรน้อย เข้าไปกราบเล่าความตามประสงค์ ผาแก้วเรียนวิชานักรบอยู่ที่สำนักวัดแม่ชีช้อย

ตอนที่ ๙ กล่าวฟ้าชายวราภรณ์ หลังจากอยู่กับนางยักษ์ดอกแก้ว จนนางตั้งครรภ์ วันนี้นางยักษ์ออกจากถ้ำไปหาอาหาร ผีพรายนิลปรากฏกายเล่าความจริงให้ฟ้าชายวราภรณ์ทราบ แนะนำให้หนีกลับเมือง แล้วไปบอกพระบิดาพระมารดาว่า ตนเองไปเรียนวิชาจนสำเร็จส่วน ฟ้าชายวชิรจันทร์ไปได้เมียเป็นยักษ์อยู่ในป่า ฟ้าชายวราภรณ์จึงได้ทำตาม

ตอนที่ ๑๐ กล่าวถึงฟ้าชายวชิรจันทร์ ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสำนักพระโยคีจนชำนาญ วันนั้นลาพระโยคีเข้าป่าเพื่อทดลองวิชา

ตอนที่ ๑๑ ฝ่ายธิดาทศน์ ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสำนักแม่ชีช้อย วันนั้นลาแม่ชีเข้าสู่ป่าเพื่อทดลองวิชาบังเอิญมาพบกับฟ้าชายวชิรจันทร์ เกิดต่อสู้กันจน เดี๋ยวร้อนถึงพระโยคีกับแม่ชีต้องมาตีโต้ด้วยความมานะของแม่ชี ทำให้ธิดาทศน์รบกับฟ้าชายวชิรจันทร์ หากใครแพ้จะต้องตกเป็นสามีหรือภรรยาของฝ่ายชนะ ผลที่สุด ฟ้าชายวชิรจันทร์ชนะ ธิดาทศน์จึงตกเป็นเมียของฟ้าชายวชิรจันทร์ หลังจากทำความเข้าใจกันแล้ว ธิดาทศน์นำฟ้าชายวชิรจันทร์กราบลาพระโยคีกลับเมืองเวียงแก้ว

ตอนที่ ๑๒ ครั้นถึงเมืองเวียงแก้ว พระเจ้าสุริยากับพระนางมารศรี ต่างก็ยินดี จัดอภิเษกสมรสให้และมอบการปกครองบ้านเมืองให้ฟ้าชายวชิรจันทร์ ต่อไป

ตอนที่ ๑๓ กล่าวถึงขุนศึกไกรศร ได้ทราบข่าวการกลับเมืองของฟ้าชายวราภรณ์ ทนให้จอมยักษ์ทศธรรมยกทัพไปทำรบ กับฟ้าชายวราภรณ์ จอมยักษ์ยกกองทัพไปถึงเมืองโพธิ์ทอง แจ้งขอประสังค์ให้พระเจ้าโพธิ์สุวรรณทราบ พระองค์ตกพระทัยมากจึงเรียกฟ้าชายวราภรณ์เข้าเฝ้า ฟ้าชายวราภรณ์เมื่อทราบดังนั้น ก็กลับมาปรึกษากับผีพรายนิล พรายนิลแนะนำให้ฟ้าชาย เขียนจดหมายฝากไว้ ว่าตนต้องไปเสริมวิชาที่สำนักพระอาจารย์ดวน แต่ครั้งออกจากเมืองไปแล้วให้ไปยังเมืองเวียงแก้ว เพราะอนชวาชริทร์มีเมียอยู่ที่นั่น ให้ไปบอกว่าชาวที่มียักษ์มาล้อมเมืองไว้ แล้วตนเองให้อยู่ที่เมืองเวียงแก้ว และพยายามเอาน้องสะใภ้เป็นเมียให้ได้ ฟ้าชายทำตามคำแนะนำ รับออกจากเมืองไปยังเมืองเวียงแก้ว

ตอนที่ ๑๔ กล่าวนางยักษ์ดอกแก้ว ตั้งครรภ์อยู่สามเดือน ก็คลอดบุตร ชื่อ สิทธิพร

มีพลกำลัง ปัญญาดีปกติ เหมือนเด็กอายุ ๑๗ ปี เป็นผู้มึนปัญญาบารมี คิดถึงพระบิดา จึงชวนมารดานางดอกแก้วติดตามพระบิดาไปยังเมืองโพธิ์ทอง

ตอนที่ ๑๕ ฟ้ายาววราภรณ์ มาถึงเมืองเวียงแก้ว เข้าไปพบอนาชาวัชรินทร์ เล่าความให้ทราบ แล้วตนเองก็ขอพักอยู่ที่เมืองเวียงแก้ว ฟ้ายาววัชรินทร์เมื่อทราบข่าวดังนั้น รีบเสด็จไปยังเมืองโพธิ์ทองทันที

ตอนที่ ๑๖ ระหว่างทาง เจอนางยักษ์ดอกแก้วกับสีหิพร สีหิพรเข้าพบด้วยเหตุผลจนฟ้ายาววัชรินทร์เล่าความจริงให้ฟังครั้นทราบว่า เมืองโพธิ์ทองมีอันตราย จึงรีบชวนนายยักษ์ดอกแก้วติดตามฟ้ายาววัชรินทร์ทันที

ตอนที่ ๑๗ เมื่อไปถึงเจอยักษ์อยู่หน้าราชวัง เข้าไปพุดคุย ทราบว่า จอมยักษ์ทศธรรมต้องการรบกับฟ้ายาววราภรณ์เท่านั้น ครั้นไม่มีฟ้ายาววราภรณ์ จอมยักษ์ก็ยกทัพกลับเมือง นอกให้ฟ้ายาววัชรินทร์ไปกราบทูลพระเจ้าโพธิ์สุวรรณว่าชนะยักษ์แล้ว

ตอนที่ ๑๘ ฟ้ายาววัชรินทร์ เข้าเฝ้าพระเจ้าโพธิ์สุวรรณ เล่าความให้ทรงทราบ พร้อมพยานหลักฐาน จนพระเจ้าโพธิ์สุวรรณเชื่อ และให้รับกลับเมือง ส่วนสีหิพรกับนางดอกแก้วก็พักอยู่ที่เมืองโพธิ์ทองดกกกลางคืนนางยักษ์ออกกินคน พระเจ้าโพธิ์สุวรรณ จึงให้จับสีหิพร จะประหารเสีย แต่สีหิพรขออาสาจับยักษ์ให้ พระเจ้าโพธิ์สุวรรณตกลง สีหิพรจึงไปเล่าให้นางดอกแก้วฟังนางส่งสารลูกจึงยอมรับ และขอภัยโทษจากพระเจ้าโพธิ์สุวรรณ แล้วฝากสีหิพรไว้ ส่วนตนลาไปจำศีลภาวนาในป่า

ตอนที่ ๑๙ ฝ่ายฟ้ายาววราภรณ์ พักอยู่ที่เมืองเวียงแก้ว ได้โอกาสก็เข้าหาธิดาทัศน แต่ธิดาทัศนไม่ยอมด้วยจึงไล่ออกจากห้อง ก็พอดีฟ้ายาววัชรินทร์มาถึง นางจึงเล่าความให้ฟัง แต่ฟ้ายาววัชรินทร์ยังไม่ทรงเชื่อ จึงไปถามพระเชษฐา ก็ได้รับคำปฏิเสธ จึงชวนกันเดินทางไปยังเมืองโพธิ์ทอง

ตอนที่ ๒๐ เมื่อไปถึงเมืองโพธิ์ทอง พระเจ้าโพธิ์สุวรรณสอบถามแต่ก็ได้รับคำปฏิเสธจากฟ้ายาววราภรณ์ จึงทำให้ธิดาทัศนต้องกลับเมืองเวียงแก้ว ไปก่อน นางเกิดความน้อยพระทัย จึงได้เดินทางไปจำศีลภาวนาอยู่ในป่ากับพระโยคี

ตอนที่ ๒๑ หลังจากนั้น พระเจ้าโพธิ์สุวรรณ ทำการคัดเลือกผู้ที่จะครองเมืองต่อจากพระองค์ผลการคัดเลือก ฟ้ายาววัชรินทร์ ได้เป็นผู้ครองราชย์ต่อไป

ตอนที่ ๒๒ พระเจ้าโพธิ์สุวรรณ จึงให้ทหารออกสืบหาสาวงาม มาเป็นคู่ครองของ
 พ้าชายวัชรินทร์จนไปถึงเมืองยักษะธรรมโฆณณ์ แก้ว เทวา เข้าพบพระเจ้าจอมทศธรรม
 ทนความประสงค์ของตนให้พระองค์ทราบ พระองค์เรียกพระธิดาจันทิมาออกมาให้นายแก้ว
 เทวา ดูตัว แก้ว เทวา ชอบใจ พระเจ้าทศธรรม บอกสั้นส่อดคือ ถนนทองคำหนึ่งสายจาก
 เมืองโพธิ์ทอง วันที่จะมาแต่งงานให้เจ้าบ่าวทรงม้าทองคำมา แต่มีข้อแม้ว่าให้ไปบอกชาย
 วรารักษ์ว่าเขาไม่ตกอะไรเลย บอกว่าเจ้าสาวสวยที่สุดในโลก เดือนเก้าขึ้นสิบห้าค่ำ ให้พ้าชาย
 วรารักษ์เดินทางไปอภิเษก

ตอนที่ ๒๓ แก้ว เทวา นำความมาทูลพ้าชายวรารักษ์ พระธิดาจันทิมาสวยมาก แต่เขา
 ไม่ตกทอดอะไรเลย ผีพรายนิลแนะนำให้รีบเดินทางไป โดยเปลี่ยนชื่อเป็นวัชรินทร์ผ่ายแก้ว
 เทวา นำความมาทูลพ้าชายวัชรินทร์ตามความจริงพ้าชายวัชรินทร์บอกว่า ไม่มีปัญญาสร้าง สิทธิพร
 บอกว่าตนเป็นผู้จัดการตนขึ้นไปทนความให้องค์อมรินทร์ราชทราบ พระองค์ ทรงเนรมิตร
 ม้าทองคำ และถนนทองคำให้

ตอนที่ ๒๔ วรารักษ์รีบเดินทางไปเมืองจอมยักษะ ครั้นเข้าเฝ้า ถูกจอมยักษะและขุนศึก
 ไกรศรจับตัวได้ แล้วนำขังไว้ แล้วไปจับท่านชายฟ้ารุ่งและนางสายทองเผ่าทั้งเป็น

ตอนที่ ๒๕ ส่วนวัชรินทร์พระอินทร์เนรมิตรสิ่งต่างให้ จึงขึ้นขี่ม้าทองคำ มาบนถนนทองคำ
 มาจากเมืองโพธิ์ทอง ไปยังเมืองธรรมโฆณณ์ ครั้นไปถึง แหนที่จะได้แต่งงาน กลับไปทำความรู้จัก
 กับพี่สะใภ้ตนเพราะทราบความจริงทั้งหมด ว่า วรารักษ์นั้นมิใช่ราชกุมารแต่เป็นบุตรของท่าน
 ชายฟ้ารุ่งกับนางสายทอง แต่พบกุมารทinker ผู้เป็นพี่แท้จริงต่างดีใจกัน จึงได้พากันไป
 กราบเท้าพระเจ้าโพธิ์สุวรรณและพระนางมารดา.....

ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้

๘. เรื่องกงกรรม

ตอนที่ ๑ พระเจ้าราเมศซึ่งแต่ก่อนมีพระมเหสีพระนามว่า เกตุแก้วแต่ตอนหลังพระนาง
 ได้หนีออกจากวัง เพราะพระเจ้าราเมศทรงหลงใหลนางแก้วกัญหา ถูกยุแหย่ว่าพระนางเกตุแก้ว
 เป็นชู้กับพ้าชายราม่าพี่ชายตน ให้ออดทองเตรียมเครื่องไทยทานเพื่อไปให้ทาน แก้วกชอทาน
 ทั้งหลาย และไปวัดเพื่อสมาทานศีลและภาวนา

ตอนที่ ๒ กล่าวถึงเมืองสันธนานคร พระเจ้ารามิน กับพระนางจินตนา มีพระธิดา พระนามว่าวิลาวัณย์ อายุ ๑๙ พรรษา สวยมาก แต่หยิ่งจองหองไม่ยอมแต่งงานกับชายใด ถูกชายทุกคนที่มาสู่ขอ จนทำให้พระเจ้ารามิน กลุ่มพระทัยนัก

ตอนที่ ๓ กล่าวถึงเมืองยักษ์ชื่อเมืองมธราช จอมยักษ์ฤทธิรงค์ มเหสีตายเสียหลายปีแล้ว มีโอรสนามว่า ฌรงค์เดช จอมยักษ์ต้องการจะให้ลูกครองเมือง แต่ลูกต้องการจะหาคู่ครองก่อน โดยได้ตกลงว่า จะไปสู่ขอฟ้าหญิงวิลาวัณย์ เมืองสันธนานคร จอมยักษ์จึงได้มีสารไปควมว่า ต้องการสู่ขอฟ้าหญิงให้ลูกชายตน ถ้าตกลงให้กำหนดวันแต่ง ถ้าไม่ตกลงจะยกกองทัพมาจับข่มเหง ให้เสนานำสารไป

ตอนที่ ๔ เสนายักษ์ถือหนังสือมาถึงเมืองเข้าเฝ้าพระเจ้ารามิน แล้วแจ้งให้ทราบตาม ในจดหมาย พระเจ้ารามินตกพระทัยมาก แต่เมื่อปรึกษากับพระมเหสีและธิดาแล้ว จึงตกลงตอบ ปฏิเสธไป เมื่อเสนายักษ์ไปแล้ว พระเจ้ารามินได้ให้ทหารออกประกาศ ตีฆ้องร้องบอกว่า ถ้าใครมีความสามารถฆ่ายักษ์ตาย จะให้รางวัล แต่งตั้งเป็นขุนศึก และได้แต่งงานกับพระธิดา วิลาวัณย์ เหล่าทหารก็ออกประกาศตามคำสั่ง

ตอนที่ ๕ ที่วัดพระฤาษี ราเชน แก้ว เทวา ศิษย์วัดผู้เจนจบในวิชาการรบและการปกครอง รับคำสั่งจากพระฤาษีให้ออกตามหาพ่อ ก่อนออกจากวัดพระฤาษีได้มอบหีบใบหนึ่งสั่งว่าให้เปิดหีบดู เมื่อมีความน้อยเนื้อต่ำใจ ทั้งสามกราบลาพระฤาษี เดินทางมาเจอหน่วยประกาศของทางราชการ จึงเข้าไปอาสากับพระเจ้ารามิน และถูกฟ้าหญิงกล่าวตักท้วงว่าดอกหญ้าหมาขี้ใส่

ตอนที่ ๖ จอมยักษ์เมื่อได้รับสารปฏิเสธของพระเจ้ารามินโกรธมากจึงให้ลูกชายยกทัพ ไปตีเมืองสันธนานคร และมาเจอกับราเชนซึ่งมาดักหน้าอยู่ก่อนแล้ว ได้ทำการรบกัน ราเชนได้ใช้กลวิธีในการรบอย่างฉลาด และได้ฆ่ายักษ์ตาย แล้วเข้าไปรายงานพระราชา พระราชาจึง แต่งตั้งให้เป็นขุนศึกของกองทัพ ฝ่ายฟ้าหญิงยังถูกไม่ยอมแต่งงานด้วย ราเชนจึงได้เปิดหีบดูพบ เครื่องทรงของราชกุมารและกุมาร้อย่างละชุด จึงนำมาแต่งองค์ เข้าหาฟ้าหญิง ฟ้าหญิงเมื่อ ทราบว่าเป็นฟ้าชายจึงยอมตัวไว้ในคืนนั้น

ตอนที่ ๗ ฟ้าชายเมื่อได้ฟ้าหญิงเป็นเมียแล้ว ด้วยความเจ็บแค้นจึงทั้งนาง และตั้งใจออกไปหาสาวสวยมาเป็นมเหสี จึงชวนแก้วเทวาออกจากเมืองสู่ชนบท

ตอนที่ ๘ กล่าวถึงตามา เมียตายมานานแล้ว มีลูกสาวคนหนึ่งชื่อจำเนียร สอนลูกสาวให้พูดอย่างคำราชาศัพท์ ซึ่งแปลกกว่าชาวบ้านทั่ว ๆ ไป จนบางคนคิดว่าตามาเป็นบ้า วันนี้อำเนียรลาพ่อไปตลาด พ่อดีไปพบกับราเชน เกิดความพอใจและรักใคร่กัน จำเนียรบอกให้ราเชนไปสว่ขอต่อพ่อตน ตกลงราเชนไปสว่ขอและก็ได้แต่งงานกันวันนั้น เพราะราเชนต้องการนำจำเนียรไปเยาะเย้ยฟ้าหญิง

ตอนที่ ๙ ราเชนเข้าเฝ้า และนำจำเนียรให้พระราชา ราเชนรู้จักว่าเป็นเมียของพระองค์ พระราชาแต่งตั้งให้เป็นคุณหญิงจำเนียร และอวยพรให้ราเชนมีความสุข ส่วนฟ้าหญิงเมื่อเห็นดังนั้นก็มีความเสียพระทัยเป็นอันมาก

ตอนที่ ๑๐ ฝ่ายเหล่าเสนาอำมาตย์เมื่อเจ้านายแพ ก็รีบกลับมารายงานต่อพระเจ้าอุทธรณ์คจอมัยักษ์โกรธมาก จึงได้ไปหาเจ้าเมืองเวียงจันทร์ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของตน เพื่อให้ยกกองทัพสู้รบแทนตน

ตอนที่ ๑๑ กล่าวถึงเมืองเวียงจันทร์ พระเจ้าคำสุริยามีธิดานามว่าคำดวง และคำทรซึ่งเป็นบุตรของพี่ชายที่ตายไปแล้ว คำดวงกับคำทรนั้นรักใคร่กันจนชั่วสาว แต่พระเจ้าคำสุริยาไม่ทรงทราบ พระเจ้าคำสุริยาออกว่าราชการ สักครู่จอมัยักษ์ได้เดินทางมาพบ แล้วแจ้งความจำนงให้ทราบ แล้วให้พระเจ้าคำสุริยาและคำทรเดินทางไปรบกับเมืองสนธนา ส่วนตนเฝ้าเสพสุขกับสาวเมืองเวียงจันทร์

ตอนที่ ๑๒ คำทรเดินทางมาพักหนึ่ง เมื่อเผลอพระเจ้าคำสุริยาก็หนีกลับมาเมืองเวียงจันทร์ ฝ่ายพระเจ้าคำสุริยา เมื่อมาถึงเมืองสนธนาแทนที่จะรบศึกกลับมายอมสวามิภักดิ์ยอมเป็นเมืองขึ้นถ้าหากขุนศึกไปฆ่าอำมาตย์และตนเองก็บวชเป็นฤาษีในป่า

ตอนที่ ๑๓ พระเจ้ารามินทราบความจริงจากพระเจ้าคำสุริยา ก็เรียกขุนศึกราเชนเข้าพบและให้ราเชนเดินทางไปฆ่าอำมาตย์ ราเชนทราบลา และเดินทางไปเมืองเวียงจันทร์

ตอนที่ ๑๔ ราเชนมาถึงเมืองเวียงจันทร์ พบผู้ใหญ่ดี ทราบว่าอำมาตย์ให้ใหญ่ลือออกมาหาหญิงสาว จึงให้ใหญ่ลือบอกอำมาตย์ให้ออกมาหาหญิงสาว และมาพบกับราเชนด้วยอุบายวิธีราเชนจึงฆ่าอำมาตย์อีกและพบกับคำดวงเกิดรักใคร่กัน และเป็นกษัตริย์เมืองรอง

ตอนที่ ๑๕ ฝ่ายธิดาวิลาวัณย์ ได้ข่าวว่าราเชนไปมีเมียใหม่ที่เมืองเวียงจันทร์ จึงได้ไปหาจำเนียรแจ้งข่าวให้ทราบ จำเนียรเมื่อทราบข่าวเช่นนั้น ก็ลาพ่อมาติดตามราเชนไปเมืองเวียงจันทร์ เมื่อไปพบราเชนกำลังมีความสุขอยู่กับคำดวง ก็เข้าไปหักแต่ราเชนทำเป็นไม่รู้จำ

และขับไล่จำเนียรออกจากเมือง จำเนียรเสียใจมาก จึงได้เดินทางไปยังคนไร่ที่อยู่กลางป่า

ตอนที่ ๑๖ ย้อนถึงพระเจ้ารามศ กัณยอศทอง เดินทางไปบริจาคทาน ระหว่างทางได้มาพบจำเนียรนอนสลบอยู่ ทำการประพรมจมน้ำ และสอบถามความจริง พระเจ้ารามศเกิดสงสัยจึงนำไปชุบเลี้ยง เป็นบุตรบุญธรรม จนจำเนียรคลอดลูกชายออกมา พระเจ้ารามศแต่งตั้งให้เป็นรัชทายาทของเมืองกาญจน

ตอนที่ ๑๗ ห้าปีผ่านไป ราเชนทราบความจริงว่าคำดวงเป็นเมียของคำทร ตนเองมาเป็นชู้กันเมียเขา รู้สึกเสียใจมาก จึงยกเมืองให้คำทรปกครอง ตนกลับเมืองสันธนา

ตอนที่ ๑๘ ระหว่างทาง ทางภายซึ่งรู้ว่าราเชนทรยศต่อคำพูด จึงได้แปลงร่างเป็นจอมโจรป่า มาปล้นเอาเสื้อผ้า ดาบ และสาปให้ตาบอด

ตอนที่ ๑๙ ราเชน เมื่อตาบอดก็ต้องออกขอทานเรื่องไป จนไปถึงเมืองกาญจน เขาได้เห็นจำเนียรอยู่ที่นั่นเข้าใจว่า มาเป็นเมียน้อยของราชา จึงบอกแก่ราเชน ราเชนเสียใจเลยกลับมาถึงเมืองสันธนา ธิดาต้อนรับด้วยความยินดี แต่ตอนหลังเมื่อทราบว่าไปทรยศต่อจำเนียร ธิดาเลยไล่ออกจากเมือง

ตอนที่ ๒๐ ราเชนเดินทางกลับวัดพระภาย ไล่ถามได้ความจริงและยอมรับความผิด สัญญา กับพระภายว่าจะไม่ผิดอีกต่อไป ภายได้เล่าความจริงให้ฟัง ว่าพระนางเกตุแก้วคือแม่ของราเชน และพระเจ้ารามศคือพ่อ ราเชนก็ลาภายเข้าพบพระนางเกตุแก้ว เล่าความให้ฟังจากนั้นราเชนพาพระนางเกตุแก้วกลับเมืองกาญจน และทราบว่าตามาคือฟ้าชายรามาศีของพระเจ้ารามศ เลยนำตามามายู่ในวัง ราเชนก็ครองรักกับจำเนียรและวิลาวัณย์ ปกครองเมืองกาญจนด้วยความสุขตลอดมา

จบบริบูรณ์

๙. เรื่องลูกทรพีฬลาว

ตอนที่ ๑ กล่าวถึงพระเจ้าวงศ์เทวีกับพระนางเจ้าจันทรา มีพระราชโอรสสองพระองค์ องค์เชษฐาพระนามว่า วราภรณ์ องค์อนุชาพระนามว่า วัชรินทร์ สี่ราชโอรสทั้งสองพระองค์ไปศึกษาเล่าเรียน พระราชโอรสทั้งสองจึงกราบลาท่านทั้งสองเดินทาง

ตอนที่ ๒ กล่าวถึงนางยักษ์คางคกอาศัยอยู่ในถ้ำกับผี วันหนึ่งผู้รู้การเดินทางของโอรสทั้งสอง จึงวางแผนให้นางยักษ์แปลงตนเป็นเทพธิดา ไปดักหน้า แล้วให้บอกว่าตนเป็นเทพธิดาจากสวรรค์ มาดักรอเกณฑ์คู่ช่อวราภรณ์แห่งเมืองโพธิ์ราย

ตอนที่ ๓ ราชโอรสทั้งสองเดินทางมาถึงก็พบกับนางยักษ์แปลง ด้วยนิสัยเจ้าชู้ของกุมาร วราภรณ์จึงเกิดรักชอบกับนางยักษ์แปลง ปลอญให้วัชรินทร์ต้องแยกเดินทางไปคนเดียว

ตอนที่ ๔ กล่าวถึงพระอินทร์ เกิดพิพิฆาสน์ร้อนขึ้นมาอย่างกระชั้นชิด จึงได้ใช้ทัพเนตร สองตุ่มเหตุการณ์ก็พบว่า จะมีการสมสู่กันขึ้นระหว่างยักษ์กับมนุษย์ และลูกที่เกิดมาจะเป็นกาฬกนิชของโลก จึงได้ส่งสัตว์พรเทพบุตรลงมาให้จัดในครรภ์ของนางยักษ์ เพื่อสิ่งที่ชั่วร้ายจะได้กลายเป็นดี

ตอนที่ ๕ กุมารวัชรินทร์เดินทางมาพบสำนักพระโยคีเทวะมัตตราบาส จึงเข้าฝากตัวเป็นศิษย์เรียนวิชา

ตอนที่ ๖ กล่าวถึงเมืองเวียงแก้ว พระมหากษัตริย์พระนามว่าท้าวทศนา มีพระมเหสี พระนามว่าพระนางจันทร์ขจร มีพระธิดาพระองค์หนึ่งหนึ่งพระนามว่าทศน์ มีพระชันษาได้ ๑๗ พรรษาพระราชาและพระราชินีทรงเป็นทุกข์ เรื่องที่พระธิดาไม่ยอมรักกับชายคนใดที่มาสู่ขอ พระนาง แม้พระบิดาจะพูดอย่างไร

ตอนที่ ๗ วันหนึ่งพระธิดากับนางสนมตกลงจะขึ้นไปกราบลาพระบิดาและพระมารดา เพื่อจะไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักการปกครอง การรบ เพื่อกลับมาปกครองบ้านเมือง บิดามารดาสุดที่จะพูดทัดทาน ในที่สุดพระเจ้าทศน์ก็ทรงพระอนุญาตให้เดินทางไปศึกษา

ตอนที่ ๘ พระธิดาและนางสนมก็ได้เดินทางไปพบกับสำนักของแม่ชีแก้ว ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ เกี่ยวกับการรบ มีมนต์วิเศษมากมาย ธิดาทศน์ก็ได้ร่ำเรียนวิชากับแม่ชีแก้ว

ตอนที่ ๙ ฝ่ายวัชรินทร์ มาณะเรียนวิชาจนชำนาญ วันนี้อาจารย์โยคีเข้าป่า เพื่อทดลองวิชา กับนายแก้ว นายเหว

ตอนที่ ๑๐ ขณะที่เดินทางไปนั้น พระธิดาทศน์ กับนางสนมก็ลาแม่ชีแก้ว มาทดลองวิชา เช่นกันทั้งสองจึงเกิดมีปากเสียงกันขึ้น จนกระทั่งรบกัน

ตอนที่ ๑๑ เตือนร้อนถึงพระโยคีกับแม่ชีแก้ว ต้องมายุติการรบ แต่แม่ชีแก้วอวดเก่ง ทำพินทุ์รบระหว่างกุมารวัชรินทร์กับธิดาทศน์ โดยพินทุ์กันว่า หากใครเป็นผู้แพ้จะยอมเป็นสามี หรือ ภรรยาของฝ่ายชนะ ทั้งสองจึงสู้รบกันขึ้น ในที่สุด พระกุมารชนะ ได้พระธิดาทศน์เป็นภรรยา

ปรับความเข้าใจกันดีแล้ว จึงกราบลาพระโยคีกลับเมืองเวียงแก้ว

ตอนที่ ๑๒ เมื่อไปถึงเมืองเวียงแก้ว รัชาทศน์เข้ากราบเล่าความให้พระเจ้าทศนาถกับพระนางจันทร์ขจรทราบ พระองค์ทั้งสองยินดีมาก จึงจัดอภิเษกสมรสให้ และยกเมืองเวียงแก้วให้ทั้งสองครองครองต่อไป

ตอนที่ ๑๓ กล่าวถึงฟ้าชายวัชรินทร์ อยู่กับนางยักษ์คางคก จนกระทั่งนางตั้งครรภ์อ่อน ๆ อยู่มาวันหนึ่งนางยักษ์ออกไปหาอาหาร ผีพรายนิลปรากฏกายขึ้น เล่าความจริงให้ฟ้าชายทราบ และแนะนำให้ฟ้าชายหนีกลับไปเมือง โททกพระบิดาพระมารดาว่า ตนเองจวนจะชาน้ำจมนานาญ ส่วน ฟ้าชายวัชรินทร์ ไปมีเมียเป็นยักษ์ ฟ้าชายวราภรณ์จึงได้ปฏิบัติตามนางผีพรายนิลทุกประการ จึงเดินทางหนีนางยักษ์ไปเมืองโพธิ์ราย เข้าเล่าความให้พระบิดาพระมารดา ตามที่ผีนางแนะนำให้

ตอนที่ ๑๔ ย้อนกล่าวถึงยักษ์คางคก ตั้งครรภ์อยู่เพียง สามเดือนจึงคลอดบุตรออกมา ตั้งชื่อว่า สัทธพร อายุเพียง สามเดือน มีกำลังกายและปัญญาราวกับเด็กอายุ สิบเจ็ดปี ชวนนางยักษ์ออกติดตามบิดา จึงเดินทางมาในป่า

ตอนที่ ๑๕ ฟ้าชายวัชรินทร์ อยู่ว่าง ๆ ผีพรายนิลยุยงให้ไปลาพระบิดาบอกว่าจะไปเสริมวิชาแต่ให้ไปยังเมืองเวียงแก้ว เพราะน้องสะใภ้สวย ให้ไปลวงฟ้าชายวัชรินทร์ว่า เมืองโพธิ์รายมีข้าศึกมาล้อมจับพระเจ้าวงศ์เทวัญไว้ ให้ฟ้าชายวัชรินทร์ไปช่วยด่วน ส่วนตนอยู่เมืองเวียงแก้ว และให้เอน้องสะใภ้เป็นภรรยา ก็ปฏิบัติตามอีก จึงขึ้นไปลาพระบิดาพระมารดา และทำตามที่ผีพรายนิลบอกทุกประการ

ตอนที่ ๑๖ ฟ้าชายวัชรินทร์เมื่อทราบดังนั้นจึงรีบออกเดินทางทันที ระหว่างทางไปพบนางยักษ์แปลงกับเด็กน้อยทราบชื่อว่า สัทธพร ครั้นทราบความจริง จึงรีบเดินทางไปเมืองกำแพงทอง

ตอนที่ ๑๗ เมื่อถึงเมืองกำแพงทอง พระเจ้าวงศ์เทวัญ ไล่ออกจากเมืองแต่ครั้งสอบสวนทราบความจริง ฟ้าชายวัชรินทร์จึงต้องรีบเดินทางกลับเมืองเวียงแก้วทันที

ตอนที่ ๑๘ ฝ่ายสัทธพรอยู่เมืองกำแพงทอง นางยักษ์แปลงอยากกินเนื้อมนุษย์ จึงได้กินเนื้อมนุษย์จนพระเจ้าวงศ์เทวัญ ต้องให้จับสัทธพรผู้ต้องสงสัย เพราะว่ามีหน้าเป็นครึ่งยักษ์ครึ่งคน สัทธพรจึงขออาสาจับยักษ์ให้ แล้วกลับไปเล่าความให้นางยักษ์ฟังว่าตนจะต้องถูกประหารชีวิตแน่

นางยักษ์สังสารลูก จึงยอมรับสารภาพและขอโทษพระเจ้าวงศ์เทวัญ และฝากลูกไว้ส่วนตนขอลาไป
บำเพ็ญศีลอยู่กลางป่า

ตอนที่ ๑๙ พ้าขาววราภรณ์ ครั้นอยู่คนเดียว ก็เข้าหาธิดาที่คั่น แต่ถูกพระธิดาลงไปฆ่าตาย

ตอนที่ ๒๐ สัทธิพรเดินทางมาส่งมารดาตน แล้วเลยไปยังเมืองเวียงแก้ว มาเห็นเหตุการณ์
จึงยกย่องธิดาที่คั่นว่าเก่งมาก พอพบกับพ้าขาววราภรณ์มาพบจึงได้เป็นพยานให้ ทั้งสองจึงครอง
รักกันอย่างมีความสุขเช่นเคย ส่วนตนก็กลับมาครองเมืองกำแพงทองสืบต่อจากพระอัยยิกาต่อไป
ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้

๑๐. เรื่องสายเลือดพยาบาล

ตอนที่ ๑ กล่าวถึงเมืองเขมรรัฐพระเจ้าทิพย์สุวรรณ กับพระนางจันทิมา ต่อมา
พระเจ้าทิพย์สุวรรณ ได้ถึงแก่สวรรคต พระนางจันทิมาจึงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระนางปกครอง
แบบเผด็จการ เกิดไปหลงรักและได้เสกกับขุนศึกสังหาราช ราชวัลลภรักษาพระองค์ แต่ขุนศึก
สังหาราชไม่ยอมอภิเษกสมรสด้วย จึงทำให้พระนางกลุ้มพระทัยมาก จึงได้บังคับให้ขุนศึกสังหาราช
ตัดสิ้นใจอภิเษกกับพระนาง ภายในสามวัน มิฉะนั้นจะต้องตาย

ตอนที่ ๒ กล่าวถึงนางโสภิต สังหาราชเดโช เป็นภรรยาพระยาสังหาราช อาศัยอยู่บ้าน
หน้าเมืองกับบิดาชื่อทิดมาก มารดาถึงแก่กรรมมาแล้ว ออกเดินทางตามสามีเข้าเมืองหลวง
เพื่อฟังข่าว

ตอนที่ ๓ นางโสภิต เข้าไปถึงในเมืองหลวง พบพระยาสังหาราชในราชวังกำลังพูดคุย
เรื่องการอภิเษกกับพระนางจันทิมา พระนางจันทิมารู้ความจริงอย่างนั้น ก็บังคับนางโสภิต
ให้ออกจากเมืองไปโดยมอบเงินให้จำนวนหนึ่ง นางโสภิตครั้นถูกบังคับอย่างนั้นก็จำใจออก
จากเมือง เพราะเห็นแก่ลูกในท้องนาง พระนางจันทิมา เมื่อนางโสภิตออกไปสั่งให้ทหาร
ตามไปฆ่าเอาเงินคืนมา แต่ด้วยสติปัญญาของนางโสภิต ทหารไม่สามารถฆ่าได้ นางโสภิต
กลับบ้านเล่าความให้บิดาฟังแล้วจึงรีบหนีออกจากบ้านเข้าป่าทันที

ตอนที่ ๔ กล่าวถึงสำนักพระโยคีธรรมโฆษิตาภัส รู้ด้วยญาณอันวิเศษ ให้นายแก้ว นาย
เหวไปช่วยนางโสภิตซึ่งนอนสลบอยู่กลางป่า นางโสภิตก็ได้อาศัยอยู่กับพระโยคี

ตอนที่ ๕ กล่าวถึงเมืองยักษ์ชื่อว่าโรมจักร จอมยักษ์โฆวัน เจ้าเมืองไม่มีเมีย หลงรัก

พระนางจันทิ แต่พระนางปฐิเสธ บัดนี้ทราบว่างจันเทวีเป็นหม้ายจึงได้เขียนจดหมายไปขอ
แต่งงานให้ทหารนำจดหมายไป

ตอนที่ ๗ พระนางจันทิ คลอดพระธิดาพระนามว่าดารณี กำลังสนทนากับขุนพลสิ่งราช
ทหารยกย่นได้นำจดหมายมาให้พระนางจันทิ พระนางตอบปฐิเสธ ทหารก็นำกลับเมืองมาร

ตอนที่ ๘ จอมยักข์เมื่อได้ฟังรายงานก็โกรธมาก จึงให้ทหารเสือไปจับนางจันทิ มา
ข่มขืนทหารรับคำออกเดินทาง

ตอนที่ ๙ กล่าวถึงเมืองเวียงฟ้า พระเจ้าวงศ์อมร กับพระนางเกสรมาลา มีพระโอรส
พระนามว่าเจ้าชายประกาศิต พระชันษา ๒ พรรษา ต้องการหญิงสาวมาเป็นคู่ครองจึง
ประกาศเลือกคู่โดยให้สาวเมืองต่าง ๆ มาประกวด ทหารก็ออกประกาศ

ตอนที่ ๑๐ ข้าวแพร่ไปถึงเมืองเขมรัฐ พระนางจันทินำพระธิดาไปเข้าประกวด ออก
เดินทางไปเมืองเวียงฟ้า

ตอนที่ ๑๑ กล่าวถึงพระยาบัว เมืองบัวทอง มีพระธิดาพระนามว่า บัวเขียว ราชันถึงแก่
ทิวงคตไปนานแล้วได้ข่าวการประกวด ก็นำพระธิดาเดินทางออกจากเมือง

ตอนที่ ๑๒ กล่าวถึงนางโสภิตบัตินี้คลอดลูก เป็นผู้หญิงชื่อว่าปรีศนา บัดนี้อายุ ๑๕ ปีเศษ
ได้ทราบข่าวการประกวดสาวงามจึงขออนุญาตพระโยคีเดินทางไปเที่ยว

ตอนที่ ๑๓ พระนางจันทิกับพระธิดา เดินทางมาพบกับปรีศนา แก้ว เทวา เกิดสงสัยสอบ
ถามทราบชื่อ ก็เก็บไว้ในใจ แล้วเดินทางต่อไป

ตอนที่ ๑๔ ครั้นไปถึงเมืองเวียงฟ้า ก็มีการประกวดนาง เหล่าสาวงามก็ขึ้นไปเดินประกวด
ผลการประกวด ฝ่ายชายประกาศิตไม่ชอบใครสักคน ที่มาประกวด แต่กลับไปชอบปรีศนา
จึงเรียกเข้าไปสอบถาม ปรีศนากล้งทำเป็นคนบ้า จนกระทั่งพระเจ้าวงศ์อมรเรียกเข้า
ไปสอบถามจึงได้ความจริง และนางก็ตกใจ แต่จะต้องไปสว่ขอต่อพระญาติเอง

ตอนที่ ๑๕ พระนางจันทิ ครั้นธิดาพาการประกวดก็โกรธมาก จึงรีบกลับเมืองเขมรัฐ
มีความพยายามต่อปรีศนามาก เรียกขุนพลปัญญา และนายทองให้เดินทางไปหานักพระโยคี ไปขอ
ปรีศนาให้ไปรับราชการ ต่อพระโยคี

ตอนที่ ๑๖ กล่าวถึงทหารเสือจอมยักข์ เดินทางมาเป็นเวลาหลายปี มาเจอปรีศนา
จึงคิดจะเอานางปรีศนาไปให้จอมยักข์ แต่ด้วยเล่ห์มายาหญิงปรีศนา จึงฆ่ายักข์ตาย

ตอนที่ ๑๖ ท่านชนพลงปัญญาเดินทางมากราบพระโยคี บอกความประสงค์ พระโยคียินดี อนุญาตให้ปรีศนาเดินทางไป ปรีศนาก็เดินทางไปเมืองเขมรรัฐ

ตอนที่ ๑๗ กล่าวถึง พ้าชายประกาศิต คิดถึงปรีศนาเป็นกำลังจึงขออนุญาตพระบิดา ติดตามปรีศนา ครั้นไปถึงสำนักพระโยคี ทราบความว่าพระนางจันทวีมารับไปรับราชการ ก็ตกใจ มากเพราะ พ้าชายเข้าใจเหตุการณ์ดี รับกราบลาพระโยคีติดตามไปเมืองเขมรรัฐทันที

ตอนที่ ๑๘ พระนางจันทวี วางแผนให้ชนพลงปัญญา เข้าข่มขืนปรีศนาแล้วให้ถ่ายภาพไว้ เพื่อจะส่งไปให้พ้าชายประกาศิต หวังจะตัดความรักระหว่างพ้าชายกับปรีศนา แต่ปรีศนามอง สายตาก็รู้จึงได้เตรียมตัวป้องกันตัว ครั้นชนพลงปัญญา เข้าหา ปรีศนาก็ฆ่าตาย

ตอนที่ ๑๙ พระนางจันทวี ครั้นทราบว่าปรีศนาฆ่าชนพลงปัญญาตาย จึงสั่งทหารให้จับ ปรีศนากับพวกขังไว้ แล้วสั่งประหารชีวิต.....

ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้

๑๑. เรื่องอส. ศักดินา

ตอนที่ ๑ กล่าวถึงเมืองโพธิ์ราย พระเจ้าสุริยนต์ พระนางเจ้าจันทร์ขจร ตอนหลัง พระนางเจ้าจันทร์ขจร ได้อุ้มท้องหนีจากเมืองไปสี่สิบกว่าปีแล้ว เพราะพระองค์ลุ่มหลงในสตรี ท่านชนพลอัครเดช ได้ถวายน้องสาวชื่อ ขวัญฤดี เป็นราชินี มีพระโอรสพระนามว่า พ้าชายเดชา มีนิสัยเจ้าชู้ ไม่สนใจราชการ

ตอนที่ ๒ พระนางเจ้าขวัญฤดี กับชนพลอัครเดช ปรีกษาเพื่อวางแผนจับคนให้พระเจ้า สุริยนต์แต่งตั้งให้พ้าชายเดชาขึ้นครองราชย์ โดยการส่งเจ้าหน้าที่ออกไปกวาดต้อนที่ประชาชนเคารพ และยุยงให้ประชาชนลุกขึ้นจับอาวุธต่อสู้เจ้าหน้าที่

ตอนที่ ๓ กล่าวบ้านทุ่งสำลี ผู้ใหญ่มีธิดาชื่อศรีวันนา เป็นลูกน้อยกำนัลสอน คัดจัดงาน วันเกิดของธิดาศรีวันนา

ตอนที่ ๔ กล่าวถึงกำนัลสอนกับแม่จัน มีบุตรชื่อว่า วัชรินทร์ อายุสี่ปี ตอนนั้นบุตร กำลังไปศึกษาวิชา แม่จันรู้แท้จริงคือพระนาง เจ้าจันทร์ขจร แต่มาอยู่ในตำแหน่งของภรรยา ของกำนัลเพื่อปกปิดความจริง

ตอนที่ ๕ กล่าววัชรินทร์เรียนวิชาอยู่สำนักพระโยคีประกาศิตตามสเรียนวิชาได้สองปี

วันนี้ ขนกราบลาอาจารย์กลับบ้าน

ตอนที่ ๖ กล่าวขุนพลฉัตรเดช ทหารเข้ามารายงานว่า ในหมู่บ้านทุ่งสำลี จัดงานวันเกิด ขุนพลให้ทหารเข้าไปก่อควัน แล้วฆ่าผู้ใหญ่มา จตุศรวิ่งมาหาพี่ชายเดชา

ตอนที่ ๗ บ้านทุ่งสำลี ในงานวันเกิดลูกสาวผู้ใหญ่มาก ทหารเข้ามาดับสายไฟ แล้วเข้าไป ฆ่าผู้ใหญ่มากตาย แล้วจตุศรวิ่งไป

ตอนที่ ๘ ระหว่างทางนายวัชรินทร์ แก้ว เหวา เดินทางมาพบจึงเกิดต่อสู้กัน ทหารจึง พายแพหนีไปบอกขุนพลฉัตรเดช ขุนพลฉัตรเดช จึงขึ้นทูลพระเจ้าสุริยวงศ์กล่าวหาวัชรินทร์ว่าเป็น ผู้ไม่ยอมอยู่ภายใต้กฎหมาย

ตอนที่ ๙ พระเจ้าสุริยวงศ์อนุญาตให้จับกุมมาให้พระองค์ สืบสวนด้วยพระองค์เอง ขุนพล จึงให้ทหารไปจับวัชรินทร์

ตอนที่ ๑๐ บ้านกำนันสอน นายพูนมาแจ้งจับนายวัชรินทร์ ว่ามั่วสุมเล่นการพนัน พระราชา อนุญาตจับกุม วัชรินทร์ยินดี ทหารนำวัชรินทร์เข้าเฝ้าพระเจ้าสุริยวงศ์

ตอนที่ ๑๑ พระเจ้าสุริยวงศ์สอบสวน ทุกคนเล่าความจริงตรงกัน พระองค์ตัดสินความยกฟ้องเมื่อทราบว่าวัชรินทร์มีวิชาความรู้ จึงแต่งตั้งให้เป็นมหาดเล็กรักษาพระองค์ วัชรินทร์กราบ ลากลับ

ตอนที่ ๑๒ บ้านกำนันสอน วัชรินทร์กลับมาเล่าความให้ฟัง ทุกคนยินดีมาก แล้วลาพ่อแม่ และศรีวันคนรักเข้าไปรับราชการ

ตอนที่ ๑๓ ที่บ้านขุนพลฉัตรเดช ราชนิเวศน์ พี่ชายเดชา นั่งปรึกษาวางแผนกัน

ตอนที่ ๑๔ เมืองโพธิ์เรียงเมืองขึ้นของเมืองโพธิ์ราย พระเจ้าเทพวิชัย กับพระธิดา อุไรวรรณ ออกเดินทางเดินทางไปเยี่ยมคุณหมื่นเมืองโพธิ์ราย คือพี่ชายเดชา

ตอนที่ ๑๕ ที่เมืองโพธิ์รายพระเจ้าเทพวิชัยกับพระธิดาอุไรวรรณเข้าเยี่ยม ถวายบังคม พระเจ้าสุริยวงศ์ให้ขุนวังวัชรินทร์ จัดการต้อนรับธิดาอุไรวรรณ จนทำให้เกิดความสนั่นสนม รักชอบกัน จนฟ้าหญิงถอดพระธำมรงค์ให้ขุนวังวัชรินทร์

ตอนที่ ๑๖ นายยอดทองนำความเข้าทูลต่อองค์ชายเดชา พี่ชายเดชาโกรธมาก รับมาหาฟ้าหญิง แต่ถูกขุนวังวัชรินทร์ขัด จึงเกิดการทะเลาะกัน จนทำให้ฟ้าหญิงโกรธจึงขึ้นกราบลา กลับเมือง พระเจ้าสุริยนต์อนุญาตให้ขุนวังวัชรินทร์ไปส่งฟ้าหญิงกลับ.....
ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้

๑๖. เรื่องอัศวินสายฟ้า

ตอนที่ ๑ กล่าวถึงอาณาจักรมธฺรานคร พระเจ้าอภัยทัตต์ พระนางเจ้าเหมวดี พระราชโอรสรามินทร์ อดีตพระเจ้าอภัยทัตต์ เคยมีพระมเหสีพระนามว่า พระนางเจ้าจันทร์ขจร ถูกขับไล่ออกจากวัง เพราะประสูตพระโอรสพระองค์หนึ่งรูปร่างครึ่งมนุษย์ครึ่งยักษ์พระนามว่า ราเมศ เป็นที่รังเกียจแก่เหล่าขุนนางทั่วไป โทณหลวงทำนายว่าจะฆ่าบิดาฆ่ามารดาแน่นอน เป็นกาฬกนิษบ้านเมือง พระเจ้าอภัยทัตต์เกรงกลัวต่อภัยอันตราย จึงขับไล่ออกจากวัง ไปอยู่ที่กระท่อมปลายนา แต่พระองค์ยังทรงเป็นห่วงจึงได้ให้ทหารไปตามเข้าพบ

ตอนที่ ๒ เมื่อกุมารราเมศเข้าเฝ้า พระเจ้าอภัยทัตต์ จึงสั่งให้กุมารรามินทร์กับราเมศ ออกเดินทางไปศึกษาวิชาการ ทั้งสองจึงเดินทางไป กุมารรามินทร์ได้รับแผนการจากพระนางเหมวดี ให้ฆ่ารามศกumarแต่ไม่สำเร็จ

ตอนที่ ๓ กล่าวถึงเศรษฐีปัญญา แห่งบ้านมหาโลก มีธิดาคนหนึ่งชื่อวันทอง มีนิสัยมักมาก ในกามวันนั้นเศรษฐีปัญญา ให้ธิดาเดินทางไปยังเมืองมธฺรานคร เพื่อถวายตัวเป็นสนมกุมารรามินทร์ แต่บังเอิญมาพบกันในกลางป่า รามินทร์ผู้มีนิสัยเจ้าชู้ จึงหลงรักนางไปก็อยู่กับนาง ราเมศ กับนายแก้ว อริฐานขอให้พบสำนักพระโยคีโดยเร็ว หากไม่มีบุญก็ขอให้สัตว์ร้ายมากัดกินให้ตายไป

ตอนที่ ๔ ร้อนถึงพระอินทร์ ครั้นได้ทราบคำอธิษฐานของกุมารราเมศ จึงแปลงองค์เป็นยักษ์แก่ป่วยหนัก ต้องการกินเนื้อ หากไม่ได้กินต้องขาดใจตาย ราเมศ จึงยอมให้กิน จึงก่อไฟแล้วเตรียมตัวกระโดดเข้ากองไฟ พลันนางยักษ์ก็กลายเป็นพระอินทร์ เล่าความให้ราเมศฟัง ว่า ตอนที่พระนางเจ้าจันทร์ขจรประสูติ ร่างของราเมศจะถูกนำไปฆ่า แล้วนำร่างหนูแมวมาแทน เพราะข้าบวรารทั้งหลายในวังเป็นพรรคพวกของนางเหมวดี พระอินทร์จึงช่วยโดยการกำบังกายให้เป็นครึ่งยักษ์ครึ่งคน แล้วให้คาถาสำหรับถอดร่าง มีข้อแม้ว่าให้หมดมรสุมแห่งชีวิตแล้วจึงถอดให้ และให้เดินทางไปทางทิศอุดรจะพบลากแต่เป็นทุกขลาก แล้วกลับวิมาน กุมารราเมศ กับนายแก้ว ก็เดินทางตามคำบอกพระอินทร์

ตอนที่ ๕ กล่าวถึงเวฬุคามนคร พระเจ้าวงศ์วิเศษ กับพระนางเจ้าเกตุมณี พระธิดา พระนามว่า ศรีสรีดา ยักษ์ฟ้าแลบแห่งเมืองศรีเมฆ มาสู่ขอ ถ้าไม่ยกให้ จะยกทัพบุกเมืองเวฬุคาม พระเจ้าวงศ์วิเศษ จำใจต้องยกให้ แต่พระธิดาไม่ยอมรับ พระองค์จึงพิโรธมาก บังคับให้ธิดา ไปหาสวามีที่เป็นมนุษย์ภายใน ๗ วัน หากไม่ได้จะฆ่าให้ตายพระธิดาจึงจำใจออกจากเมือง เดินทางไปหาพระสวามี

ตอนที่ ๖ จนกระทั่งมาพบพระกุมารราเมศ ต่างก็เล่าความจริงให้ฟัง จนกุมารราเมศ เกิดความสงสาร จึงตกลงใจไปเป็นคนรักของพระธิดา

ตอนที่ ๗ ครั้นถึงเมือง เข้าเฝ้าพระเจ้าวงศ์วิเศษ กับพระนางเจ้าเกตุมณี พระเจ้าวงศ์วิเศษทอดพระเนตรกุมารราเมศ มีร่างกายครึ่งหนึ่ง เป็นคนครึ่งหนึ่ง เป็นยักษ์ไม่พอ พระทัย ไม่ยอมให้อภิเษกด้วย แต่ให้เป็นได้เพียงคู่หมั้น

ตอนที่ ๘ ตกกลางคืนพระเจ้าวงศ์วิเศษ ให้ทหารนำยาสลบไปเป่าใส่ กุมารราเมศกับ นายแก้ว จนสลบไปแล้วนำไปทิ้งในเหวศิขฤ แต่ด้วยบุญญาธิการพระอินทร์ให้นางฟ้ามาช่วยชีวิตไว้

ตอนที่ ๙ ฝ่ายพระธิดาเมื่อทราบความ จึงหนีออกจากเมืองเพื่อไปบวชยังสำนักพระโยคี พระเจ้าวงศ์วิเศษทราบว่าพระธิดาหนีไปก็โกรธให้ทหารออกติดตาม

ตอนที่ ๑๐ กล่าวถึงพระธิดาสละตัน นิสัยแข็งกระด้างเหมือนผู้ชาย ใครมาพูดเกี่ยวพาราตี เป็นว่าจะต้องฆ่าเสีย จนทำให้พระบิดากลุ้มพระทัย ได้นำไปมอบกับสำนักพระฤาษีทองแข็ง พระฤาษี รับไว้อบรม

ตอนที่ ๑๑ กล่าวถึงยักษ์ฟ้าทะลาย กับยักษ์ฟ้าแลบยกขบวนไปเมืองเวฬุคาม เพื่ออภิเษกกับ พระธิดาเมื่อทราบว่าพระธิดาหนีออกจากเมือง ก็โกรธมาก จึงจับพระเจ้าวงศ์วิเศษขัง ไว้ ยักษ์ ฟ้าแลบออกติดตามพระธิดาศรีสรีดา

ตอนที่ ๑๒ ฝ่ายกุมารราเมศเมื่อครบกำหนดหมดพระเคราะห์ เทพธิดาก็บอกให้ไปช่วย พระเจ้าวงศ์วิเศษ โดยให้คาถาหมาบรลล์แก่นายแก้ว เพื่อไปฆ่ายักษ์ และทำได้เพียง ๓ ครั้ง ทั้งสองรีบเดินทางไปเมืองเวฬุคาม

ตอนที่ ๑๓ เมื่อมาถึงเมืองเวฬุคาม ราเมศเข้าไปในราชวังนายแก้วฆ่ายักษ์ตาย นำ พระเจ้าวงศ์วิเศษออกจากห้องขัง แล้วถอดรูปร่างยักษ์ออกเป็นบุรุษหนุ่มงาม เล่าความจริงให้

พระเจ้าวงศ์ไศษ พระองค์ดีพระทัยมาก จากนั้นเดินทางตามพระธิดาศรีสุดา

ตอนที่ ๑๔ กล่าวถึงกุมารรามินทร์ กับนายยอดทอง ครั้นถูกหลอกลงจนหมดตัว ก็ทราบ
ว่าถูกหลอกจึงออกจากบ้านมหาโลก สำนึกถึงบาปบุญที่ตนเองกระทำ คิดถึงเชษฐารามาเสด็จ จึงเดิน
ทางติดตามหา

ตอนที่ ๑๕ กล่าวถึงนายเสวก บุตรของเศรษฐีโลกัณฑ์เมื่อบิดาถึงแก่กรรม คิดจะแต่งกับ
น้องบุญธรรม ซึ่งเศรษฐีนำมาเลี้ยงไว้ ชื่อว่าสุนันทา แต่น้องไม่ยอม นายเสวกจึงจะข่มขืน นางก็
หนีออกจากบ้าน นายเสวก ติดตามมา มาเจอกับกุมารรามามาเสด็จ ถูกนายแกล้วว่าคาถาฆ่าตาย

ตอนที่ ๑๖ ฝ่ายกุมารรามินทร์ เดินทางมาพบกุมารรามามาเสด็จแต่ไม่รู้จัก ครั้นทราบความจริง
ก็สารภาพบาป รามาเสด็จยกสุนันทา ให้เป็นเมียให้กุมารรามินทร์ก็กลับไปครองเมือง ส่วนกุมารรามามา
เสด็จก็เดินทางไปตามพระธิดาศรีสุดาต่อไป

ต้นฉบับมีเพียงแค่นี้

๑๓. เรื่องเซ็ด ชวงค์

ตอนที่ ๑ เมืองอังคราช พระเจ้าทิพย์สุวรรณ กับพระนางเจ้านาถรานี พระเจ้าทิพย์
สุวรรณต้องการช้างเผือก จึงปรึกษาขุนพลอัครเดช ต่อมาขุนชำนาญไพร่เข้ารายงานว่าเจอ
ช้างเผือกกลางป่า ก็ออกล่าช้าง แล้วสูญหายไป

ตอนที่ ๒ พระนางนาถรานี ตั้งพระครรภ์มาครบไตรมาส จึงคลอดบุตรพระองค์หนึ่ง มี
พระนามว่าฟ้าชายพะเนงศักดิ์กัณฐการ ขุนพลอัครเดชได้เข้ามาเฝ้าทูลทูลพระไวย เพราะพระโอรสพะเนงศักดิ์
ที่จริงคือ บุตรชายของตนที่ทำการเปลี่ยนตัวกับพระโอรสองค์จริง ส่วนพระโอรสขุนพลได้ให้
สมันชื้อชอบ ชวงค์นำไปฆ่าทิ้ง แต่บัดนี้ ชอบ ชวงค์ได้หักหลังไม่ยอมกลับเมือง

ตอนที่ ๓ กล่าวถึงชอบ ชวงค์ นำพระโอรสหนีจากราชวังมา เดินทางมาพบนายแกล้ว
นายเหวฮาวบ้านยากจน จึงได้ขออาศัยเลี้ยงดูพระโอรสตั้งชื่อว่า เซ็ด ชวงค์

ตอนที่ ๔ กล่าวถึงหมู่บ้านดงพญาไฟ ประชาชนล้วนไม่รู้หนังสือ มีเศรษฐีคนหนึ่งมีสมบัติ
พรรคพวกมาก คือ ท่านเศรษฐีปัญญา มีอาชีพขายไม้เถื่อน จ้อโก่งราษฎร

ตอนที่ ๕ กล่าวถึงตามัน ยายคง ชาวบ้านดงพญาไฟ มีลูกสาวคนหนึ่ง อายุสิบปีชื่อว่า
ตายายผู้ตกเป็นเหยื่อของเศรษฐีปัญญาคือนางกระดานให้ประชาชนคนละหนึ่งแผ่น ให้ทุกคนเซ็นชื่อ

บอกว่าจะนำ เป็นทำ เป็นโสดให้คนละหนึ่งร้อยไร่

ตอนที่ ๖ ตาคงกับนายเปื้อนออกจากบ้าน เข้าป่ามาพบซากศพ พบหนังสือ หัวหวนแต่
อ่านหนังสือไม่ออก จึงได้เก็บมาไว้ที่บ้านเป็นความลับ ครั้นเล่าให้ยายคงทราบทุกคนจึง
ได้ปิดเป็นความลับ

ตอนที่ ๗ กล่าวถึงเมืองศรีนเวศ มีภูเขาล้อมรอบ องค์พระเจ้าวงศ์เทวัญกับพระนางเจ้า
จันทร์แจ่มฟ้า พระธิดาสุดาดวง พระชนิสาสิบหกปี ต้องการให้ลูกสาวปกครองแผ่นดินสืบไป
จึงสั่งให้พระธิดาไปศึกษาวิชากับหนูน้อย ที่สำนักพระโยคีศิวะมิตรดาบส พระธิดากราบลา
พระบิดา

ตอนที่ ๘ กล่าวถึงสำนักพระศิวะมิตรดาบส มีนิสัยเห็นแก่เงินมาก ผู้ที่ประสงค์จะเรียน
จะต้องมีการบริจาคเงินให้ทางสำนักจึงจะได้เรียน ฟ้าหญิงสุดาดวงเข้ามาสมัครเรียน

ตอนที่ ๙ กล่าวถึงกุมารทะนงศักดิ์ โตเป็นหนุ่ม ลาพระมารดาไปศึกษาสำนักศิวะมิตร
ดาบสเดินทางไปกับนายยอดทองมาถึงสำนักพระโยคี บริจาคเงินช่วยสำนักจึงได้เรียนโดยสะดวก

ตอนที่ ๑๐ กล่าวถึงชอบ ชวงค์ ได้ขุบเลี้ยงองค์ชายตั้งชื่อว่าเซ็ด ชวงค์ อายุได้สิบแปด
ปี ให้ไปเรียนวิชาที่สำนักศิวะมิตรดาบส กุมารจึงกราบลา ชอบ ชวงค์ออกเดินทางกับ
นายแก้ว นายเหว

ตอนที่ ๑๑ ครั้นมาถึงสำนักศิวะมิตรดาบส สอบเข้าได้แต่ไม่มีเงินซื้อตำรา ต้องอาศัย
ตำราเรียนของฟ้าหญิงสุดาดวง

ตอนที่ ๑๒ ย้อนกล่าวถึง บ้านตาคงยายมัน เล่าความเดือดร้อนของชาวบ้าน ว่า
เศรษฐกิจฝืดเคือง นากระดาหที่ประชาชนได้เซ็นชื่อไปเมื่อสัปดาห์ก่อน มาทวงหนี้ เพราะกระดาหแผ่นนั้น
เป็นสัญญากู้เงิน ชาวบ้านส่วนใหญ่ยอมส่งเงินให้ แต่ตาคงยายมันไม่ยอมเพราะนายชอบ มาคอย
เตือนสติอยู่เสมอ

ตอนที่ ๑๓ กล่าวถึงเศรษฐกิจฝืดเคืองกับขลุ่ยสาว เดินทางไปทวงหนี้ที่บ้านตาคงยายมัน
ศรีไพร ใช้แผนเล่ห์เหลี่ยม ยอมไปอยู่เศรษฐกิจเป็นคู่หมั้น แต่ขอผัดอีกหนึ่งเดือน เศรษฐีหลงเชื่อจึง
กลับบ้าน

ตอนที่ ๑๔ กล่าวถึงชอบ ชวงค์ สำเร็จวิชา ผูกไมตรีกับฟ้าหญิงสุดาดวง ลาพระโยคีกลับ
บ้านมาถึงเล่าความให้ชอบ ชวงค์ ชอบ ดีใจมากที่เซ็ด จบหลักสูตรวิชา

ตอนที่ ๑๕ ฝ่ายฟ้าหญิงสุดาวงก็กลับถึงบ้านเมือง เล่าความให้พระบิดามารดาฟัง พระบิดาและพระมารดาต่างก็ยินดีปรีดา

ตอนที่ ๑๖ กล่าวถึงศรีไพร ขอสัญญาแก่เงินมาจกทั้ง แล้วตนเองก็ไปอยู่กับเศรษฐีปัญญา ตามแผนการ

ตอนที่ ๑๗ กล่าวถึงชอบ ชวงศ์ เล่าความเรื่องเศรษฐีปัญญาให้เชิด ฟัง ทั้งหมดวางแผน ปล้นเศรษฐีปัญญา ตามแผน ปลุกระดมชาวบ้านให้ลุกขึ้นต่อสู้กับเศรษฐี และเข้าปล้นและฆ่าเศรษฐี ตายนักรบภัยแจกจ่ายชาวบ้าน

ตอนที่ ๑๘ ฝ่ายฟ้าชายทะเลงศักดิ์ ไม่จบหลักสูตร แต่ขอประกาศนียบัตรปลอม รับกลับเมือง เข้าเฝ้าพระมารดา มาถึงพระมารดาจึงแต่งตั้งให้เป็นพระมหากษัตริย์ เกิดเสียสัดเพราะ อำนาจ เขียนจดหมายไปสว่ขอฟ้าหญิงสุดาวง จนพระมารดาห้ามไม่ฟัง ขับไล่พระมารดา จนพระมารดาเสียพระทัย เสียสัดเป็นบ้า เดินแก้ผ้าร้องไห้ไปตามถนน

ตอนที่ ๑๙ เชิด ชวงศ์มาพบสมุดและหัวแหวนที่บ้านตากง อานทราบความ นำความไป บอกชอบ ชวงศ์ ระหว่างทางพบพระนางนาถรานีเห็นเป็นบ้า เชิด จึงได้นำพระนางมาให้พักที่พัก ของตนครั้นชอบ ชวงศ์ เห็นเข้าก็จำได้ และจึงนำเครื่องสมุนไพรรักษา เมื่อพระนางนาถรานี หายจากบ้า จึงสอบถามชอบจึงเล่าความจริงให้พระนางนาถรานีฟังว่า ลูกที่แท้จริงคือ เชิด ชวงศ์ ส่วนทะเลงศักดิ์ คือลูกของขุนพลอัครเดช จากนั้นเชิด ชวงศ์ จึงนำชาวบ้านไปยึดอำนาจจากขุนพล อัครเดช แล้วจัดอภิเษกสมรสระหว่าง เชิด กับศรีไพร ได้สถาปนาขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ ครองเมืองตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

จบบริบูรณ์

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายปรีดา คหะวงษ์
วันเดือนปีเกิด	วันจันทร์ ที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๕
สถานที่เกิด	๑๘ หมู่ที่ ๕ บ้านเกาะไทย ตำบลทุ่งไทรทอง อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ๘๑๑๒๐
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	๖๙ หมู่ที่ ๖ ตำบลศาลาธรรมสพน์ อำเภอคลองสาน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๓๐
ประวัติการศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.๕) โรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ปกศ.สูง) วิชาเอกเกษตรศาสตร์ วิชาโทภาษาไทย วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. ๒๕๒๕	ครุศาสตรบัณฑิต (คป.) วิชาเอกภาษาไทย วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. ๒๕๓๔	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนเกิดมรดกวิทยารักษ์วิทยา ตำบลบางโพธิ์ อำเภอบางบาล จังหวัดสมุทรสาคร ๗๕๐๐๐

การวิเคราะห์ตัววรรณกรรมทั้งต้นของจุลลิม กิ่งทอง

บทคัดย่อ

ของ

ปรีดา คตะวงษ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม ๒๕๖๕

งานวิจัยนี้วิเคราะห์วรรณกรรมหนึ่งตระกูลของจุลลิม กิ่งทอง โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ในด้านวรรณกรรมหนึ่งตระกูลได้ศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรมของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล โดยใช้ข้อมูลจากแถบบันทึกเสียงจากการแสดงในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๓๕ จำนวน ๑๓ เรื่อง โดยนำมาถ่ายทอดเป็นลายลักษณ์อักษร แล้ววิเคราะห์ตามประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

ด้านองค์ประกอบของวรรณกรรมหนึ่งตระกูล เนื้อเรื่องได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมต่าง ๆ ลักษณะการดำเนินเรื่องลำดับเหตุการณ์ใน เรื่องแบบประสมประสานกันไป บทกลอนจะมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่กลอนสี่ กลอนสามห้า กลอนหก กลอนสุภาพ และกลอนกลบท แต่จะพบกลอนสี่กับกลอนสามห้า มากเป็นพิเศษ ทำนองและลีลาจะมีลักษณะ เด่นทั้งด้านภาษาและน้ำเสียง บทสนทนาจะมีความสมจริง เหมาะสมกับตัวละคร มีการนำเพลงลูกทุ่งมาผสมผสานอย่างกลมกลืน มีการสร้างมุขตลกไว้อย่างสนุกสนานแต่ไม่ลามก

ด้านคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม มีบทบาทในฐานะที่เป็นหลักฐานบันทึกสภาพสังคมและวัฒนธรรม ในช่วงเวลาที่วรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น รวมทั้งบทบาทที่ใช้เป็นสื่อ เพื่อเสนอแนวคิด ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาเพื่อวางแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้ชมไว้อย่างนุ่มนวลในทุก ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นสภาพสังคม ขนบประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และคตินิยม ไว้ อย่างครบถ้วน

AN ANALYSIS OF CHULIAM KINGTHONG ' S SHADOW PLAYING LITERARY WORK

AN ABSTRACT

BY

PREEDA KAHAWONG

Presinted in partial fulfillment of the requirements for
the Master of Education degree in thai
at Srinakarinwirot University
march 1996

This research analyzes Chuliam Kingthon ' s shadowplaying literary weeks which study the documents from varioys Nang Talung performents. In both the facters of literary works and values of sociaties, cultures. The study of the literary works were based on ၈၈ audio - tapes of his performances during the year ၁၉၆၈ - ၁၉၈၂. The tapes were transfered and the transcripts were analyzed in mant points determined by following.

As for the composition of his literary works. The influence of contents have obtained from the variors literary works. The characteristics of situation will mix an arrangemint. There are torma of the piece of verses in various kinds such as Klonsee, Klonsamha, Klonhok, Kloonsuphab and Klonkonlabot ixcipt Klonsee and Klonsamha will be used in Chuliam ' s populatity. His styles have distinguished in both language and tone of voice. Realistic dialouge will be suitable with characters by story that is Jokes but no obscene.

In social and cultyre weeks literary ' s roles as the evidente mimoraized in both social and culture conditions during these literary works have arisen including to the communication for offering the line of thought, the question and the nethod of solution gintlely in life in to the on - lookers about the all things completely.